DE UTRECHTSCHE ARCHIEVEN.

I.

SCHILDERS-VEREENIGINGEN
TE UTRECHT.

BESCHEIDEN UIT HET GEMEENTE-ARCHIEF

UITGEGEVEN

DOOR

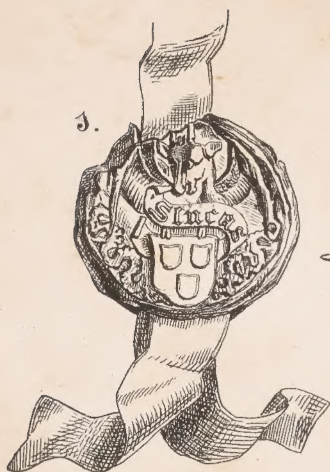
MR. S. MULLER FZ.

UTRECHT
J. L. BEIJERS.
1880.

BOEKHANDEL
VAN
W.A.BESCHOOR
FIRMA S.VAN VELZEN JR.
NIEUWSTRAAT
'SGRAVENHAGE

DE UTRECHTSCHE ARCHIEVEN.

1. ZEGEL DER St. LUCASBROEDERSCHAP. 1448.
2. EMBLEMA VAN HET SCHILDERSCOLLEGE. 1744.
3. INSIGNE VAN DE TEEKEN-ACADEMIE. (18e eeuw.)

DE UTRECHTSCHE ARCHIEVEN.

I.

SCHILDERS-VEREENIGINGEN
TE UTRECHT.

BESCHEIDEN UIT HET GEMEENTE-ARCHIEF

UITGEGEVEN

DOOR

Mr. S. MULLER Fz.

UTRECHT
J. L. BEIJERS.
1880.

TYP. P. A. GEURTS, NIJMEGEN.

VOORREDE.

De lezer, die in de navolgende bladen den Utrechtschen tegenhanger denkt te zullen vinden van het monument, door Dr. Van der Willigen voor Haarlems schilders opgericht, zal zich deerlijk teleurgesteld vinden. Het samenstellen van zulk een boek zou een geheel leven eischen, en wanneer ik gedwongen was één bepaald veld van archiefstudie bij uitsluiting tot het mijne te maken, dan zou de kunstgeschiedenis niet het vak mijner keuze zijn. Bovendien zou voor Utrecht meer dan voor eenige andere stad de bearbeiding van zulk een werk ondankbaar wezen. Want hoewel er nog hier en daar uit vergetene papieren vrij wat op te zamelen valt, toch heeft Kramm in zijn bekend boek (vooral ook door de hulp en medewerking van Dodt van Flensburg) voor Utrecht reeds het merkwaardigste bijeenverzameld, wat over de personen der schilders in archiefstukken verscholen stond. Mijne bedoeling met de uitgave van dezen bundel is dan ook alleen eene leemte aan te vullen, die na de verschijning van Kramms werk is blijven bestaan. Het

scheen mij wenschelijk, dat de hoofdbronnen, waaruit de geschiedenis der Utrechtsche schilders en hunne vereenigingen gekend moeten worden, voor het publiek toegankelijk gesteld werden, zoodat men niet meer op gezag van Kramm alleen behoefde te gelooven. Dat er in de archieven nog verscheidene van deze bronnen scholen, die aan hem onbekend gebleven zijn, — dat vooral de corporatieve verbanden, waarin de Utrechtsche kunstenaars leefden, daardoor beter gekend konden worden, moest mij natuurlijk tot de publicatie des te meer aanzetten.

Eene uitgave van bronnen over de Utrechtsche schildersvereenigingen, geene geschiedenis der schilders zelven verwachte men dus hier. Bizonderheden over de personen der schilders, in rekeningen en andere stukken verscholen, zijn — als niet in het kader van dit werk passende — niet opgezocht, en slechts opgenomen, wanneer ze mij toevallig onder het drukken in handen kwamen: de verzoeking om ze dan mede af te drukken was mij te sterk. In de Inleiding heb ik een overzicht gegeven van de geschiedenis der schilders-vereenigingen, tot toelichting van het in de Bijlagen geleverde materiaal: tevens zijn daarin afgedrukt enkele stukken, die minder geschikt schenen om onder de Bijlagen afzonderlijk opgenomen te worden: bepaaldelijk de uit de redevoering van Hoevenaar uitgescheidene bronnen, wier herkomst zonder de bijgevoegde kritische opmerkingen niet duidelijk zou geweest zijn. Voor de oudste geschiedenis der Utrechtsche schilders is dit uit het thans verdwenen archief der Zadelaars geputte extract de hoofdbron: zij zou derhalve eigenlijk na Bijlage IV hare plaats hebben moeten vinden.

Een woord van verontschuldiging. De Inleiding heeft van eenige in de Bijlagen gedrukte stukken geene notitie genomen, ja zou zelfs na de uitgave daarvan op eenige punten anders hebben moeten luiden. De lange duur van den druk van dit werkje, waarmede door omstandigheden buiten mijne schuld bijna negen maanden verliepen, is daarvan de oorzaak. In dien tusschentijd heb ik nog enkele belangrijke stukken ontdekt, die ik meende in de Bijlagen niet te mogen weglaten, hoewel

de gelegenheid ontbrak, daarnaar de reeds gedrukte Inleiding te veranderen. Ik verwijs daarom den lezer, die het daar gezegde wenscht te controleeren, naar de later gevondene Bijlagen V, XII (gedeeltelijk), XV (na 1644) *en XVI (tweede helft). Opmerkingen, mij bij de lectuur dezer stukken ingevallen en die van dien aard waren, dat het in de Inleiding gezegde daardoor eenigszins gewijzigd behoorde te worden, heb ik meestal in eene noot onder den tekst vermeld.*

S. MULLER Fz.

NASCHRIFT.

Op p. 32 noemde ik het jaar 1682 als dat, waarop „de Toonkamer der Schilders" in het Agnieten-klooster waarschijnlijk gesloten werd. Ik zag daarbij echter over het hoofd, dat dit klooster reeds in 1674 werd ingericht tot Ambachtskinderhuis en dat derhalve reeds in dat jaar het lokaal, dat bij de schilders in gebruik was, door hen ontruimd moet geworden zijn. Wellicht heeft die ontruiming zelfs nog vroeger plaats gehad (in ieder geval echter volgens het in den tekst gezegde *na* 1668); immers terwijl het huis naast het klooster door het stedelijk bestuur aangekocht werd tot huisvesting van „degeene, die veele jaren int Clooster hadden gewoont" (Vroedschapsresolutie dd. 6 April 1675), was daarbij van de schilders geen sprake. Het schijnt mij belangrijk dit feit te releveeren, omdat de Utrechtsche „toonkamer" zoover ik weet tot heden geheel onbekend bleef.

Het tijdstip, waarop zich de eerste schilder te Utrecht heeft neergezet, is — het behoeft nauwelijks opgemerkt te worden — onbekend, en het jaar, waarin de verzamelde schilders zich hier het eerst tot eene corporatie hebben verbonden, is evenzeer vergeten. Beide datums schuilen in het duister der Middeleeuwen en zullen wel nooit daaruit te voorschijn gebracht worden. Het vroegst bekende feit in de geschiedenis der Utrechtsche schilders is hunne aanwezigheid in het Zadelaarsgild in het midden der 14e eeuw 1). Om deze aanwezigheid te begrijpen, moet men de inrichting van het Utrechtsche stadsbestuur en de betrekking, waarin de gilden daartoe stonden, althans oppervlakkig kennen. Ik zal trachten daarvan eenig denkbeeld te geven.

De revolutie van 1304 vestigde de heerschappij van het volk te Utrecht voor meer dan twee eeuwen, en de gildenbrief van dat jaar, die de grondwet was, waarnaar al dien tijd het Utrechtsche stadsbestuur werd ingericht, gaf dan ook alle macht in de handen der gilden. De keuze van de magistraat werd daarbij geheel aan deze 21 corporatiën overgelaten, ja voor een deel werd het stadsbestuur zelf in hare handen geplaatst. Het noodzakelijk gevolg voor de gilden was een groote aanwas in macht niet alleen, maar ook in ledental. Immers het opkomen

1) De oudste vermelding van een in eene Utrechtsche corporatie opgenomen schilder dateert van 1369; het is merkwaardig, dat de schildersvereeniging te Brugge het eerst in 1358 genoemd wordt. (Van de Casteele, Docum. de la ghilde de St. Luc à Bruges. p. 5.)

van nieuwe gilden werd natuurlijk door de 21 machthebbende belet, en elk nieuw handwerk, dat zich in de stad vestigde, moest dus om deel aan de politieke rechten te krijgen, zich onder het patronaat van een der 21 ambachten plaatsen, die zich als „gilden” eene zoo invloedrijke positie hadden weten te veroveren. De vraag, of wellicht reeds dadelijk in 1304 eene dergelijke groepeering van verschillende handwerken onder 21 hoofdbedrijven heeft plaats gehad, kan hier blijven rusten; zeker is het, dat zich allengs in éen gild dikwijls verschillende ambachten vereenigd vonden, die onder elkander hoegenaamd geene verwantschap hadden. (Zoo behoorden b.v. niet alleen de Schilders onder de Zadelaars, maar ook de Barbiers onder de Wantsnijders.) Daarbij kwam nog eene andere zaak: ieder, die geen handwerk oefende, zelfs de hoofden van den stedelijken adel, die vroeger het bestuur in handen had gehad, poogde allengs zich eene plaats te veroveren in eene der handwerks-corporatiën, om zoodoende zijdelings invloed op en deel aan het bestuur te verkrijgen.

Zoo kwam het, dat weldra de 21 handwerks-corporatiën ontaardden in politieke vereenigingen, wier afgesloten karakter zich nog verscherpte, toen de stedelijke verdediging op de indeeling der gilden werd gebaseerd. Het waren eenheden, die niet langer door de belangen van éenzelfde ambacht, maar om politieke en militaire redenen bijeengehouden werden. Een natuurlijk gevolg hiervan moest het ook zijn, dat de zoogenaamde „morgenspraken” (vergaderingen) van het gild, gepresideerd door de Oudermannen, die veelal leden van den stadadel, geene handwerkslieden waren, niet langer de geschikte plaatsen konden zijn voor de leden van een ambacht om hunne aangelegenheden te bespreken: de belangen van de handwerks-corporatie tegenover de buitenwereld, de algemeene organisatie van het bedrijf mogen daar beslist geworden zijn, eene detail-regeling kon er bezwaarlijk overwogen en vastgesteld worden. En al schijnt den verschillenden ambachten in het gild zelf zekere zelfstandigheid verbleven te zijn, het vestigen van afzonderlijke ver-

banden („sameningen") was hun verboden. Eene vergoeding voor dit gemis schijnen te Utrecht als elders althans eenige ambachten gezocht en gevonden te hebben in het vormen van kerkelijke broederschappen.

Het is overbekend, dat de scheiding van kerk en staat, zooals men die thans verstaat, in de Middeneeuwen eene onbekende zaak was. Overal greep het kerkelijke leven in het maatschappelijke in, terwijl de maatschappij op hare beurt de kerken veelvuldig voor hare doeleinden bezigde. En zoo was het eene vaste gewoonte geworden, dat elk gild als zoodanig in de kerk zijner parochie (de gilden waren oorspronkelijk in verband met de afzonderlijke woonplaatsen der ambachten over de vier parochiën der stad Utrecht verdeeld) een altaar bezat, waarop het gild zelf of eene kerkelijke broederschap, die alle leden omvatte, eenige diensten door een eigen priester met hare eigene kerkmeubelen deed verrichten. Deze inrichting schijnt aanleiding gegeven te hebben, dat ook enkele in de gilden opgenomene ambachten afzonderlijk iets dergelijks deden. Hoewel het spoor van de meeste dezer vereenigingen onder den naam van den schutspatroon der broederschap niet te vinden is, kunnen wij dit met name nog bewijzen van de barbiers en de schilders, juist de beide handwerken, van wie het bekend is, dat zij onder de vreemdsoortigste combinatie met andere (nam. de Wantsnijders of Lakenkoopers en de Zadelaars) zuchtten. Dat in de vergaderingen dier kerkelijke broederschappen ook de belangen van het handwerk besproken werden, blijkt nergens; maar het schijnt niet te gewaagd het aan te nemen, wanneer wij zien, dat het te Keulen (de metropool van Utrecht, die met haar zoo nauwe betrekkingen onderhield en zooveel overeenstemming had) de algemeene gewoonte was 1).

Wij hebben thans een algemeen denkbeeld van het genootschappelijke verband, waarin ook de Utrechtsche schilders tot 1611 leefden 2). Ik zal nu eenige bizonderheden meer speciaal

1) Vgl. Ennen, Geschichte der Stadt Cöln. II p. 457—459, cf. III p. 792.

2) Deze uiteenzetting van het gildewezen en van het verband daarvan

over het Zadelaarsgild zelf mededeelen. Veel kan het niet zijn, omdat het archief van het gild, dat nog in 1778 stukken van de 14e eeuw bevatte, geheel en al verdwenen is, en ons derhalve over de eigenlijke middeneeuwsche toestanden geene origineele stukken zijn overgebleven. Het vroegste document, dat wij bezitten, is de Ordonnantie van het gild, door den magistraat vastgesteld op 14 April 1540, alzoo reeds eenige jaren na de hervorming van het gildewezen door Karel V. Zij werd gewijzigd op 2 April 1609, en behalve deze nieuwe Ordonnantie bezitten wij nog verscheidene raadsbesluiten over geschillen van de Zadelaars met andere gilden, die zeer leerzaam zijn om ons de inrichting van het bedrijf te doen kennen 1). Wij vinden in de Ordonnantie van 1540 verschillende bepalingen over het gild in het algemeen, over het lidmaatschap, de leerlingen, de geldelijke bijdragen en boeten, die wij in hoofdzaak in de Ordonnantie der schilders van 1611 zullen terugvinden en daarom hier niet vermelden. Laat ons thans zien, wat wij in de Ordonnantie van 1540 over de Utrechtsche kunstenaars vinden.

In de eerste plaats leeren wij daaruit, welke ambachten het gild vormden: het waren de Sadelaers, Beeltsnyders, Schilders 2), Cleerschryvers (decorateurs 3), Maelres (verwers), Sceymakers, (die scheden voor messen, zwaarden enz. vervaardigden 4), Ver-

met de broederschappen, maakt geenszins aanspraak op eenige volledigheid of oorspronkelijkheid: in hoofdzaak is zij ontleend aan de door Jhr. Mr. T. H. F. van Riemsdijk verkregene resultaten, waarvan hij eene schets gaf in de vergadering der Rechtsgeleerde Sectie van het Prov. Utr. genootschap van 23 Juni 1879.

1) De ordonnantiën en de bedoelde resolutiën zijn hierachter afgedrukt.

2) Wij vinden hier dus de bevestiging van de mededeeling van Hoevenaar (Redevoering. p. 25. Noot *a*), dat „de Beeldsnyders in de zeer oude Gilde-wetten voor de schilders opgenoemd worden."

3) De Cleerschryvers, ook Cleedtschryvers (te Brugge ook wel Huus-scrivers) genoemd, waren de kunstenaars, die geschilderde behangsels („beschreve cleeren") vervaardigden. (Van de Casteele, Docum. de la ghilde de St. Luc. à Bruges. p. 7, 8.) „Scriver" is schilder; zoo ook glaesschryver; ik meen ook in oude rekeningen het woord beeldescriver gevonden te hebben.

4) De scheden van zwaarden en dolken werden in de middeleeuwen

lichters (miniatuurschilders in handschriften, later ook kaartenkleurders enz. 1), Boeckprinters, Boeckebinders 2), Tripmakers (vervaardigers van houten muilen of sandalen, met een lederen riem om den voet gebonden) en Clompmakers 3). Deze combinatie van verschillende bedrijven, hoe vreemdsoortig zij ook schijnen moge, geeft ons wellicht eenig licht over haren oorsprong. Wij vinden hier o. a. bijeen alle personen, die noodig waren om een gewapend ruiter te kleeden, voor zoover zijne uitrusting niet onder het ambacht der smeden behoorde. De zadelmakers vervaardigden volgens deze en latere ordonnantiën zadels, toomen, halters, gortriemen en singels voor de paarden, de schedemakers vervaardigden de scheden voor de zwaarden: kunnen nu de schilders niet wellicht oudtijds hierbij gevoegd zijn, omdat zij (hun naam wijst het aan) zich aanvankelijk voornamelijk bezighielden met de versiering der *schilden* 4) met de

steeds rijk versierd, soms zelfs met edelgesteenten. Bij de fabrikanten van versierde zadels en versierde schilden behooren dus de schedemakers te huis.

1) De Ordonnantie van het Boeckprintersgild van 3 December 1599 zegt in art. 5: „Item een Verlichter sal moeten offsetten een Sphera terrestris, ende die Coninckrycken, Liniën ende Limiten vandien cunnen onderscheyden, ende elcx zyn coleur nae behoren geven."

2) De Boeckprinters, Boeckbynders en Verlichters hebben reeds voor 1599 het Zadelaarsgild verlaten en zich tot een afzonderlijk gild (later het Boekverkoopersgild) vereenigd.

3) Bij Raadsbesluit van 26 November 1582 werd beslist, dat de Trip- en Clompmakers voortaan niet meer het Zadelaarsgild, maar het Corduaniers- of Schoenmakersgild zouden moeten winnen.

4) Een argument voor deze gissing, dat iets meer zegt dan de naam der „schilders" (die ook in verband zou kunnen staan met het Hoogduitsche „Schild", uithangbord), kan men vinden in het wapen der schilders, dat drie zilveren schilden op een veld van lazuur vertoont. Reeds Jan van Scorel voerde dit als hartschild op zijn wapen (blijkens zijn door hemzelven geschilderd portret op het Museum Kunstliefde alhier), en het hierbij afgebeelde zegel der St. Lucas-broederschap brengt het tot 1448 terug. Wellicht klimt het nog hooger in de Middeleeuwen op. Het is bekend, dat de middeleeuwsche gilden op hunne zegels afbeeldden òf hunne schutsheiligen òf de voorwerpen op hun bedrijf betrekking hebbende. — Een andere reden voor de vereeniging van zade-

onvermijdelijke wapens? Immers de schilden, die oudtijds meestal met leder overtrokken werden, zullen zeer zeker ook door de gildebroeders van het Zadelaarsgild vervaardigd zijn, en de schilders zullen dus wellicht aanvankelijk als aanwerpelingen 1) genoodzaakt geweest zijn dit gild te winnen 2). Deze gissing (want het is niets meer dan dit) wordt eenigszins bevestigd door art. 6 der gewijzigde Ordonnantie van 1609, die schilders, steenhouwers en antycksnyders „aenwerpers" noemt van het gild, waarvan zij in 1540 leden schenen te zijn.

Het was natuurlijk hoognoodig eenige orde in de verwarde huishouding van al deze ambachten te handhaven en de bepaling was dus zeker niet overbodig, dat het lidmaatschap van dit „vergaderde gild van veel diversche ambochten" aan den oefenaar van het eene ambacht geenszins het recht gaf in de artikelen van het andere handel te drijven voor zoover hij de te koop

laars en schilders geeft D. van de Casteele in de voorrede der: *Documents de la ghilde de St. Luc à Bruges.* p. 12. Ook te Brugge en te Sluis (l. c. p. 5) bestond deze vreemdsoortige vereeniging, terwijl te Straatsburg reeds in 1263 de „Schilter" en „Satteler" in de rangorde der gilden op elkander volgden. (Stieda, Entst. des Zunftwesens. p. 50.) Als reden der vereeniging wordt door Van de Casteele opgegeven de gewoonte der middeneeuwen om de zadels met beeldhouwwerk te versieren, daarna met leder te bekleeden en met schilderwerk en verguldsel te versieren. Zoodoende zou niet de uitrusting van een ruiter, maar de kunst de band zijn, die de beide ambachten verbond. Ik heb tegen deze zeer waarschijnlijke gissing slechts éene bedenking: het feit namelijk, dat het gild niet naar de schilders, maar naar de zadelaars vernoemd is.

1) Aanwerpelingen, aanworpen of aanwerpers noemde men hen, die voor half geld (en met beperkte rechten) leden van een gild werden, omdat zij slechts enkele deelen van een tot het gild behoorend bedrijf uitoefenden, die bij het oefenen van hun eigen bedrijf (waarvoor zij leden waren van een ander gild) noodig waren. Zoo zouden b.v. (zie hierna p. 8 vlg.) de kistenmakers, die hunne meubelen met beeldwerk wilden versieren, zich als aanwerpelingen in het antycksnydersgild hebben kunnen laten aannemen.

2) De boekdrukkers en boekbinders zijn natuurlijk later in het gild opgenomen, wellicht omdat hun vak aan dat der schilders eenigszins verwant was. Evenzoo de beeldsnijders. De cleerschryvers en maelres zullen aanvankelijk niet van de schilders onderscheiden geworden zijn.

gebodene voorwerpen niet zelf vervaardigd had, zoodat een zadelmaker evenmin als b.v. een smid schilderijen mocht verkoopen, tenzij hij de stukken zelf geschilderd had. Het schildersbedrijf werd door de Ordonnantie van 1540 nog meer bizonder tegen concurrentie beschermd. Want de schilders en verlichters in de eerste plaats zullen wel gebaat geworden zijn door de bepaling van art. 22, dat alle „conventen of geestelycke mannen," die een onder het Zadelaarsgild behoorend ambacht oefenden en de producten hunner industrie te koop stelden, het gild moesten winnen „gelyck of sy weerlycke personen waren" 1). Voor de klerken van St. Hieronymus-huis, die als bekwame verlichters beroemd waren, moet dit besluit een harde slag geweest zijn, en Mr. Jan van Scorel, de beroemde kanunnik van St. Marie, heeft zeker niet zonder groote verbittering eene bepaling vernomen, die hem zoozeer in zijn bedrijf moet belemmerd hebben! Concurrentie van geheel anderen aard werd den schilders blijkens art. 23 aangedaan door „vreemde personen", die „dagelicx" van buiten te Utrecht komende, in kramen, ja zelfs langs de huizen en aan de kerkdeuren „doeckwerck ende schilderie" verkochten. Het is waarlijk niet te verwonderen, dat zulke „dagelicxe" praktijken „merckelijcke verhinderinge ende beschadiginge" veroorzaakten aan de schilders, die leden van het gild waren en als zoodanig maar éenen „thoen" (of „toon," d. i. toonkast, winkel) in hun huis of op de markt hebben mochten, tenzij zij eene „plaetse" huurden, „daer de Stat profyt of hadde." (denkelijk wel in het tot koophal ingerichte oude stadhuis of „der Stadt Schoonhuys", waar in 1599 hunne medebroeders, de boekverkoopers en verlichters, uitstalden 2).

1) Deze bepaling is vreemd en schijnt niet te rijmen met de wet, dat alleen burgers leden van een gild mochten worden; immers geestelijken waren geene burgers.

2) „Item nyemandt die geen Gildebroeder van het Boeckprintersgilde en is", zegt art. 13 der Ordonnantie van dit gild van 3 December 1599, „sall van nu voortaen int heymelyck ofte openbaer, *ten ware in der Stadts Schoonhuys* geenderhande boecken..... mogen vercopen." Het „on-

De magistraat beboette dan ook, hoewel zij het misbruik niet bepaald verbood, dergelijke vreemdelingen (die de 17e eeuw „lorrendrayers" zou genoemd hebben) met een halven stuiver per dag ten behoeve van het altaar der Zadelaars in de Buurkerk voor elke „stede", waar zij verkochten, en de rondgaande kooplieden met een halven stuiver per dag.

Naast de schilders vinden wij in het Zadelaarsgild de „Beeltsnyders ofte Beeldemakers." Het waren de kunstenaars, „die beelden maecken van hout off steen" 1), dus gewone beeldhouwers. Maar mettertijd werd dit bedrijf merkelijk gewijzigd. Was in 1540 blijkbaar hun hoofdbedrijf het voorzien der kerken van de beelden en gebeeldhouwde altaren, waarnaar vooral in de 15e eeuw en het begin der 16e bij de toenemende weelde de vraag algemeen was, de veldwinnende hervorming deed die vraag allengs verminderen en sloot eerlang de kerken voor de „beeltsnyders." Goede raad was duur, de kunstenaars moesten hunne bekwaamheden elders aanbrengen, en reeds in 1550 vinden wij hen dan ook in geschil met de onder het Bijlhouwersgild behoorende „kistemakers" over hun recht om „half taelgen, antyken, metselrie ende ander cieraet" te maken. De

gelegen ende onbequame Stads Raadhuis" was in 1537 „gereformeerd tot profyt vande stad van Utrecht ende daeraf gemaeckt een hal ende coophuys, daer den vreemden coopman ende een ygelyck des begeerende bequame plaetsen vander stad souden mogen huren." (Request van het stedelijk bestuur aan Karel V, dd. 9 Februari 1537.)

1) Onder de „beeldemakers" schijnen dus niet begrepen te zijn, zooals in het Kampensche St. Lucasgild het geval was, de „beeldedruckers" of „hilligebackers", die beelden uit gebakken aarde vormden. (cf. Bijdr. v. de geschied. v. Overijssel. II p. 47.) Dit mag bevreemden, want de fabricatie van deze beeldjes blijkt te Utrecht op grooten schaal gedreven te zijn. (cf. Catal. v. h. Museum v. Oudheden te Utrecht. p. 111.) *Onmogelijk* is het echter niet, dat deze lieden onder de „beeldemakers" begrepen zijn geweest, want het eenigszins duistere art. 13 der Ordonnantie van 1540 zegt: „Item dese Beeldesnyders ofte Beeldemakers sullen haer leerjongens wel mogen leeren wercken van hout ende van steen *van allerley substantien daertoe dienende* enz."

bedoeling van den eisch der beeldsnijders, die de vervaardiging van dergelijk werk aan hunne concurrenten verboden wenschten te zien, is duidelijk. De „kistemakers" waren in de taal der 16e eeuw de personen, die de kerkbanken, de beschotten en lambriseeringen, de kasten en buffetten (zoogenaamd „kistewerck") vervaardigden, die destijds meer nog dan later met snijwerk versierd werden; en al ontsnapt ons de zin van „half taelgen", de beteekenis van „metselrie" en „antyken" 1) is zeer goed na te gaan. Terwijl onder „metselrie" de gesnedene traceeringen en andere bouwkundige „cyradgien" verstaan worden, waarmede de beeldsnijders in de middeneeuwen zoo vaak hunne kunstwerken omlijstten, blijken met „antyken", de pilasters en boogen met kapiteelen van een der drie antieke orden bedoeld te worden, waarmede vooral de 17e eeuw alle mogelijke paneelen op meubelen („antyckwerck") niet zonder eentoonigheid versierde. De raad van 1550 zag nog geene reden den kistemakers het recht te ontnemen, deze van hun bedrijf onafscheidelijke versieringen te vervaardigen, en hij handhaafde hen dus daarin op voorwaarde, dat elk handelaar de geïncrimineerde ornamenten zelf zou snijden en dat men daaraan „geen beelden" zou aanbrengen 2). Maar deze

1) Van Mander (Schilderboeck, passim) verstaat onder „metselrie" bepaaldelijk de georneerde nissen en kerkgezichten, die den achtergrond der middeleeuwsche schilderijen van heiligen vormden; een enkele maal noemt hij „antycken" in denzelfden zin, namelijk als geschilderde afbeeldingen van ruïnes en tempels op den achtergrond der latere schilderijen. Ongeveer in den in den tekst bedoelden zin schijnt „antyck" verstaan te moeten worden in een contract door de O.L.V.-broederschap ter Predicaren in 1535 gesloten met Gijsbert van Wijck over het vervaardigen van „een ghestoelt mit latrynen (lees: lectrynen), ende des sel beginnen van Drakenborchs capel, in dat selver eynde tusschen twee pylaerts onser liever vrouwen beelde ryckelick opgaende *mit syn antyck daertoe behoerende*, ende dit werck sel voert nedergaen tot sunt Annen capel ende dien hoeckpylre ryckelick becleet, ende ryckelick opgaende mitten engel alst aen die ander syde is voerscreven." (Stads-arch. v. Utr.)

2) Raadsnotulen 10 September 1550.

beslissing schijnt niet nagekomen te zijn: reeds in 1555 was het noodig haar te herhalen 1) en in de Ordonnantie van 1609 worden de beeltsnyders eenvoudig „antycksnyders" genoemd. De beeldhouwers waren dus tot kunstindustrieëlen gedaald en meubelmakers geworden 2), die bepaaldelijk van de „steenhouwers" onderscheiden werden: en een hunner voornaamste leden, de deken Lambert Olofsz. van Barssevelt, oordeelde het dan ook niet beneden zich, in 1608 en in 1633—1635 de leverantie van de zeker vrij eenvoudige „gestoelten" in de Catharijne-kerk en in het kleine Auditorium der hoogeschool, ja zelfs van de beschotten in de woning van een der predikanten aan te nemen 3). Op den duur werd zoodoende het bestaan van het „beeltsnydersgild" eene fictie, en in 1799 verklaarden dan ook de toen nog overige leden „dat hun gild, dat eertyts door de kunst haar bestaan vond, thans door de weinige lieden, die hetzelve exerceerden, genoegzaam niet meer bestond en geen inkomen had 4)."

Wij missen met bevreemding onder de leden van het Zadelaarsgild de in de 16e eeuw toch zeker in grooten getale aanwezige „glaesschryvers" of glasschilders, die wij later een enkele maal in het St. Lucasgild ontmoeten. Zij hebben blijkbaar onder een ander gild behoord, en vormden zich met de glazenmakers in 1601 tot een nieuw gild, dat den 2

1) Raadsnotulen 8 Juli 1555.

2) Toch bleef de gildeproef voor hun bedrijf een „leeman" (ledepop) (cf. Vroedschapsnot. 1 Sept. 1643.) Eerst bij besluiten van het stadsbestuur van 18 Juni en 6 Augustus 1804 werd daarvoor in de plaats gesteld „een Corinthisch Capiteel tot een Colom."

3) Thesauriersrekening 1608/9. — Kameraarsrekeningen 1633/4 en 1635/6. — Lambert Olofsz. wordt daar „kistemaecker" genoemd. — Zoo hield Hendrik van Cote, die 20 Januari 1721 lid van het Beeldsnijdersgild werd en blijkens de rekeningen van het gild de meeste leerlingen had, zich bezig met het snijden van vrij eenvoudige spiegellijsten zonder beeldwerk. (Catal. van het Museum van Oudh. p. 60 N°. 424 Noot.)

4) Zie het rapport over den toestand der verschillende gilden in de Vroedschapsnotulen van 1799. fol. 170.

Maart van dat jaar zijne Ordonnantie van de Vroedschap verkreeg 1). Daarentegen treffen wij in het gild eene andere categorie van kunstenaars aan, de „goutslagers" 2), wier aanwezigheid wij reeds vermoedden door de vermelding van „Dirc die Goutslagher" als Ouderman van het gild in 1412—1449 3). De raad verklaarde in 1548, dat de goutslagers, „die in voortyden altoos int sadelaergilde geweest hadden", daarin ook voortaan blijven zouden 4), — eene bepaling, die echter niet lang van kracht bleef. Korten tijd, nadat de goud- en zilversmeden zich uit het Smedengild hadden afgescheiden om een eigen gild te gaan vormen (1598), voegden zich de „goutslagers" bij het nauwverwante bedrijf 5).

Thans nog iets over de leden van het Zadelaarsgild, die ons als kunstenaars bekend zijn. Hier is het gebrek aan bronnen nog veel hinderlijker: wij moeten ons geheel met stukken uit de tweede hand tevreden stellen. De eerste berichtgever, die zich niet zonder aanmatiging naar voren dringt, is „de Heere Van der Puyl, Lid van het Schilders-Collegie, Konstschilder en Directeur-Generaal en Perpetueel van het Stads Teken-Akademie." 6) In een „Kort verhaal ter elucidatie voor de Heeren Leden van de commissie van Kunsten en Wetenschappen",

---

1) Zie de Ordonnantie in een register met gilden-ordonnantiën op het Stads-archief van Utrecht.

2) De goutslaghers (te Brugge ook foelieslagers geheeten: men denke aan de verzilverde achterzijde onzer spiegels) waren de fabrikanten van het verguldsel, in de Middeneeuwen door de verlichters of miniatuurschilders, — de „stoffeerders," die de beelden polychromeerden, — en de schilders zelven zoo veelvuldig gebruikt. (Van de Casteele, Docum. de la ghilde de St. Luc à Bruges. p. 248, 416.) Was het gebruik van verguldsel voor deze doeleinden in 1548 zeker reeds veel verminderd, in 1598 werd het gewis daarvoor niet meer gebruikt, en het was dus volkomen rationeel, dat de goudslagers zich toen bij de goudsmeden aansloten, bij wie zij voortaan behoorden.

3) Zie de lijst der Oudermannen van het Zadelaarsgild hierachter.

4) Raadsnotulen 15 Februari 1548.

5) Raadsnotulen 10 Juni 1616.

6) Zie over hem: Kramm, Levens der schilders, i. v. G. van der Puijl.

dat hij verzekerde „uit de Notulen bijeenverzameld" te hebben, gaf deze groote man in 1806 eene schets van de geschiedenis der Utrechtsche schilders, welks hoofdverdienste bestaat in de reeds door den titel geprezene kortheid: immers het bevat slechts 11 bladzijden, waarvan éene geheel gewijd is aan de verkondiging der verdiensten van den beroemden Van der Puijl en aan de opsomming der hem ten deel gevallene onderscheidingen. Achter dit „verhaal" plaatste de schrijver eene „Naamlijst der Kunstenaren, Dewelken in deze Stad geboren, door dit Teken-School aangekweekt, of naar verkregen Burgerrecht in St. Lucas-gild, thands Schilders-Collegie's Notulen zijn ingeschreven, en volgends aan deszelfs Rechten voldaan te hebben, bij derzelver permissie hun Kunst in deze Stad Utrecht en vrijheid geëxerceert hebben." Welke hooge verwachtingen wekt niet deze naamlijst, beginnende met het jaar 1369, op! En Van der Puijl oogstte daarmede dan ook vrij wat lofs bij de nakomelingschap! Immers zijn geestverwant C. Kramm nam ze als getrokken uit „de Gildeboek van St. Lucas" op in zijne „Levens der schilders" 1), en met dit terecht vermaarde werk zullen Van der Puijl's mededeelingen nog lang blijven leven. Van naderbij bezien heeft onze Directeur-generaal echter weinig aanspraak op zooveel roem. Immers, met zéér enkele uitzonderingen komen *alle* namen, door hem vóor 1735 genoemd, voor in eene „Redevoering", door den Utrechtschen notaris Adrianus Hoevenaar in 1778 uitgesproken. En niet alleen, dat derhalve van eigene studie in de „notulen en aanteekeningen" (die zeer toevallig over het tijdvak 1396—1525, waarover Hoevenaar zwijgt, niet te vinden waren!) niets blijkt; maar de mededeelingen van Hoevenaar zijn overgenomen met zooveel vrijheid en zoo weinig oordeel 2), dat het vertrouwen op het

1) cf. Kramm, Levens der schilders. I. p. 26.

2) Zoo zijn uit de mededeeling van Hoevenaar, dat Peter Volkertsz. Both in 1598 als leerling van het gild werd ingeschreven, bij Van der Puijl *twee* schilders gegroeid: Peter en Volkert Both, beiden op 1598 geplaatst; — zoo wordt de zilverdrijver Paulus van Vianen in 1642 door Van der Puijl

laatste gedeelte van Van der Puyl's werk, door hem naar het schijnt werkelijk aan echte bronnen ontleend, zelfs eenigszins verzwakt wordt.

Wenden wij ons thans derhalve tot Hoevenaars redevoering. Deze heeft werkelijk uit de bronnen zelven geput: hij heeft voor zich gehad een „oud Rekenboek van 't Zadelmakers Gild, beginnende Anno 1367" 1), waaruit hij de oudste daarin voorkomende kunstenaars tot 1400 heeft overgenomen en verder hier en daar eene enkele aanteekening gemaakt, naarmate dat in zijne opsomming van beroemde Utrechtsche schilders te pas kwam. Aan deze goed vertrouwbare bron moeten wij dus ontleenen, wat hij ons uit het „oude Rekenboek" der Zadelaars mededeelt. Het is weinig, maar het is niet zonder belang. Ziehier de lijst van de door hem genoemde namen der gildebroeders.

als schilder vermeld, omdat Hoevenaar eene schilderij van hem noemt, in 1642 aan het Jobsgasthuis geschonken, terwijl hij tusschen 1664 en 1665 zekeren „kunstdrijver Vianen" vermeldt, omdat Hoevenaar (p. 16) een der drijfwerken van P. van Vianen in het voorbijgaan noemt; — zoo wordt Theodoor Hartzoeker tweemaal genoemd: in 1721 en 1740, éenmaal omdat Hoevenaar hem opnoemt (p. 16), éenmaal omdat hij de Ordonnantie van 1717 onderteekende in het notulenboek van het college.

1) Dit „rekenboek" liep denkelijk door tot 1778 toe (de jaarlijksche gilderekeningen waren vermoedelijk allen zeer kort, en de voorbeelden zijn niet zeldzaam, dat een gild eeuwenlang in hetzelfde boek zijne aanteekeningen bleef maken); maar na 1611 stond er voor Hoevenaar natuurlijk niets belangrijks in. De vermelding van posten uit de rekeningen van 1625 en 1664—1666 door Hoevenaar (p. 9 Noot *k. l.* en p. 10 Noot *n*) zou het tegendeel doen vermoeden, maar hij bedoelt daar de (hierachter uitgegevene) rekeningen van het *schilders*gild, waar de genoemde posten te vinden zijn, en de rekening der verzuimen van 1665. (Zie hierna p. 32, 33.) — Dat Hoevenaar werkelijk een authentiek stuk voor zich had, blijkt nog uit eene aardige bizonderheid. Hoevenaar noemt (p. 3 Noot *a*) op de jaren 1380 en 1381 tweemaal zekeren „Bertonc" (waarvan Van der Puijl weder Bertone maakte, wat aanleiding gaf tot het vermoeden, dat er Italiaansche leden onder de Utrechtsche schilders schuilden.) Ieder, die bekend is met het schrift der 14e eeuw, zal niet aarzelen, met mij voor *Bertonc* te lezen: *Bertout;* alleen in het letterschrift der 14e eeuw is zulk eene vergissing waarschijnlijk.

1369. Mr. Arent, beeldsnijder.
1370. Berent, beeldsnijder.
1371. Blonc (Blont of Blout?), schilder.
1378. Claes Arentssoen, schilder.
1380. Geurt, beeldsnijder.
1380. Bertout, schilder.
1381. Bertout, beeldsnijder.
1396. Tyman, beeldsnijder.
? Antonie Mor, schilder.
? Joost de Beer, schilder.
1555. Peter Merrelisz. (was in dat jaar reeds als schilder gevestigd.)
1575—1578. Gerrit Huygensz. van Honthorst. (was in die jaren busmeester van het gild.)
1576. Cornelis Bloemaert. (werd in dat jaar als meester in het gild aangenomen.)
1577. Antonie van Blokland, gezegd van Montfoort. (leerling van Frans Florisz., werd in dat jaar als meester in het gild aangenomen.)
1592. Joachim Tonisz. Wttewaall. (leerling van Joost de Beer, werd in dat jaar als meester in het gild aangenomen.)
1596. Paulus Moreelse. (werd in dat jaar als meester aangenomen.)
1596. Mr. Lucas (Wttewaall?) (was in dat jaar reeds als schilder gevestigd.)
1598. Peter Volckertsz. Both. (werd in dat jaar als leerling in het gild aangenomen.) 1)

---

1) Van der Puijl noemt in zijne Naamlijst behalve dezen nog: 1525 Joan Schoock, denkelijk Jan van Scorel, die als geestelijke wel nooit lid van het gild zal geweest zijn; — De Beer en Mor verkrijgen van hem de jaartallen 1550 en 1560, denkelijk bij benadering; — op 1566 wordt zekere glasschilder Antonie van Wttewael genoemd, die waarschijnlijk gegroeid is uit de eenvoudige vermelding van Joachim Wttewaels vader Antonie door Hoevenaar

Dit is alles, en van elders kunnen wij niets zekers mededeelen, want de hierachter afgedrukte, grootendeels uit de raadsnotulen geëxcerpeerde lijst der Oudermans (sedert 1528 dekens) van het Zadelaarsgild geeft ons weinig. In de eerste plaats moeten wij uit het gedeelte der lijst, dat ouder is dan 1528, verwijderen alle leden van adelijke geslachten, bepaaldelijk van de familiën De Hase, Zalm, Scherpenburch, Luttikenhuys en Lichtenberch 1); en van de overblijvenden moet het onzeker blijven, of de drager van den naam zadelmaker-schedemaker, dan wel beeldsnijder-schilder was. De overweging, dat in 1611 de eerste deken van het gild, Jan Thomasz., zadelmaker, de tweede, Paulus Moreelse, schilder was 2), zou wellicht doen vermoeden, dat eene dergelijke verhouding ook vroeger had bestaan; maar dit is zeer zeker het geval niet, daar men meermalen den tweeden Ouderman na verloop van eenige jaren tot eersten Ouderman ziet opklimmen. Dat er onder de opgegevene namen menige schilder en beeldhouwer schuilt, is zeker; immers de schilders waren sedert de 14e eeuw, toen in dertig jaren slechts acht kunstenaars zich als nieuwe leden aanmeldden, in aanzien geklommen en langzamerhand verreweg de aanzienlijkste afdeeling van het Zadelaarsgild geworden. Het kan derhalve zijn belang hebben, dat de namen der voornaamste leden van het gild bewaard blijven, en van daar, dat ze hierachter medegedeeld worden.

(p. 8 Noot *k*); — Mr. Lucas „Wttewaal" wordt tot „Deken" bevorderd — en Peter Volkertsz. Both wordt in twee personen gesplitst: Peter en Volkert Both. Nieuw zijn bij van der Puyl alleen de namen: Jacob Jansze van de Gein, glasschilder van Utrecht (1580), die een glas in de westzijde der Oude kerk te Amsterdam geschilderd heeft, en Michiel Jansz. Mierevelt. (1582.) Den eerste heeft hij denkelijk ergens als Utrechtsch glasschilder vermeld gevonden en daarom als lid van het gild geproclameerd; de onwaarschijnlijke bizonderheid omtrent Mierevelt (geb. 1567) is mij duister.

1) Deze voorname personen waren namelijk gewis alleen leden van het gild geworden om politieke rechten te verkrijgen. (Zie hiervoor p. 2.)

2) Zie den aanhef der Ordonnantie van 1611 hierachter.

Is het dus uiterst moeielijk, het spoor der Utrechtsche schilders in het Zadelaarsgild te volgen, zeer zeker zouden wij meer omtrent hen te weten kunnen komen, waren er meer bescheiden tot ons gekomen betreffende de boven aangeduide corporatie, waartoe de kunstoefenende leden van het Zadelaarsgild zich onder bescherming van hun vasten schutspatroon St. Lucas nauwer vereenigden. Maar het bestaan dezer vereeniging is ons slechts uit het éene stuk bekend, dat hierachter afgedrukt is. Het is een contract, gemaakt op „woensdach na sinte martyns dach in den wynter" (dus 13 November) 1448, en waarbij de St. Lucasbroederschap „ter Predicaren" (d. i. gevestigd in de kapel van het St. Andries-klooster der Dominicanen te Utrecht) erkent van de eveneens in de kapel der Predikheeren gevestigde Onze Lieve Vrouwen-broederschap het kostelooze medegebruik ontvangen te hebben van hare kerkmeubelen, noodig tot den dienst aan haar altaar, bepaaldelijk van hare stoelen („sittenen"), banken, knielbankjes, lessenaars („lectrinen"), en van het noodige bij het begraven hunner medebroeders voor dat altaar (ladders, eene tafel op schragen en een raam.) Wederom, hetgeen ons hier over de schilders wordt medegedeeld is niet veel; maar dit weinige is van veel belang. In de eerste plaats leeren wij uit het stuk het bestaan der broederschap kennen (een feit van veel gewicht ook voor de organisatie der gilden.) In de tweede plaats mogen wij daaruit de gevolgtrekking maken, dat de broederschap in of zeer kort vóor 1448 is opgericht; immers, hoe zou zij ooit den kerkdienst, die het eerst uitgesproken doel van haar bestaan was, hebben kunnen vieren zonder het bezit der daarvoor noodige meubelen? In de derde plaats zien wij hier de Utrechtsche schilders gevestigd onder het patronaat der kunstlievende Dominicanen-orde, een feit, dat wellicht een verrassend licht werpt op de beginselen der schilderkunst in ons vaderland. In de vierde plaats leeren wij uit dit stuk het zegel der St. Lucasbroederschap kennen, van groot belang niet alleen omdat de bekende drie schildjes op een schild, vastgehouden door de

gevleugelde koe van St. Lucas, allen twijfel omtrent het karakter der broederschap wegneemt, maar ook omdat daardoor de legende, als zou dit wapen ingesteld zijn door keizer Maximiliaan, die het aan Albrecht Durer zou verleend hebben, afdoende weerlegd wordt. Over den door de St. Lucasbroederschap gevierden kerkdienst schijnt uit het stuk te blijken, dat zij geen eigen altaar bezat, maar eenige diensten deed verrichten op een der beide altaren van de Onze Lieve Vrouwen-broederschap; immers, waartoe konden haar anders al de zeker niet gemakkelijk vervoerbare kerkmeubelen dezer broederschap dienen?

Over de geschiedenis der St. Lucas-broederschap is ons helaas niets bekend: slechts dit blijkt, dat haar bestaan niet veel langer dan eene eeuw kan geduurd hebben. Immers de commissarissen, die in 1578 het zilverwerk van alle geestelijke corporatiën te Utrecht inventariseerden, noemden de St. Lucas-broederschap niet, en ook op de in 1587 afgelegde rekening van den rentmeester der geestelijke goederen in de provincie Utrecht komt haar naam niet voor. Zelfs de officiëele lijst van alle gesequestreerde broederschappen in de stad Utrecht met hare goederen, die in 1615 gebruikt werden voor de oprichting van een tuchthuis, zwijgt over de St. Lucas-broederschap. Wij moeten dus aannemen, dat zij zich vóor 1578 had opgelost. Niet onwaarschijnlijk is het, dat zij is samengesmolten met de Onze Lieve Vrouwen-broederschap ter Predicaren, eene zeer vermogende en aanzienlijke vereeniging, die later althans verscheidene kunstenaars in zich had opgenomen 1). De armoede der St. Lucas-broederschap en de nauwe band, die reeds dadelijk met

1) Zoo werd in 1535 de kunstenaar, die het „kistwerck" (de „ghestoelten mit lectrynen") voor de broederschap vervaardigde, lid van de vereeniging; Frans Jansz., de bode der broederschap („onser vrouwen boede"), nam in 1540 met Henrick Quast het vervaardigen van de gesnedene altaartafel aan, en het blijkt uit de rekening van Floris van Weede over de geestelijke goederen in 1586/7, dat zijn broeder, de goudsmid Gijsbert van Weede, vroeger lid van de broederschap was.

de Onze Lieve Vrouwen-broederschap werd gesloten, maakt deze gissing aannemelijk.

Trouwens sinds 1528 had de St. Lucas-broederschap hare eigenlijke bestaansreden verloren. Hadden de leden behoefte aan gemeenschappelijke godsdienstoefening, zij konden die bevredigen aan het door het Zadelaarsgild gebruikte altaar van St. Maria ad nives 1) in de Buurkerk, tot welks onderhoud ook zij als leden van het gild verplicht waren hunne bijdragen te leveren. Hunne begrafenissen werden gewis evenzoo door hunne gildebroeders bekostigd 2), en evenals de zadel- en schedemakers hadden zij recht op eene plaats in de zeker voor het altaar aanwezige gildekelder der Zadelaars 3). Alleen eene zekere incompatibilité d'humeur kon thans nog tot ontbinding van den bestaanden huwelijksband nopen. En daartoe was, wanneer er wederzijdsch goedvinden bestond, sedert 1528 de gelegenheid geopend. Karel V had, zoodra de wereldlijke heerschappij over het Sticht in zijne handen gekomen was, de politieke macht der onrustige gilden gecasseerd en de magis-

1) Matthaeus, Fundationes. p. 161.

2) De Raad bepaalde 26 November 1555, dat alle leden van het Zadelaarsgild de begrafenis van eenen gildebroeder, zijne huisvrouw of zijne weduwe moesten volgen op verbeurte van een halven stuiver voor het altaar van het gild. Het kan eenigen twijfel wekken, dat de Dekens van het gild, in 1578 voor Commissarissen ontboden om hun zilverwerk op te geven, „verclaerden anders geen gout noch zulver te hebben hun gilde competerende wtgesondert een zulveren zaeltgen, dat de boode op zyn mouwe draecht." (Inventaris van het zilverwerk der geestel. corpor. 1578. St. arch.) en dus niet als de meeste gilden een met de zilveren insignes van het gild versierde „pel" of lijklaken bezaten.

3) In de Buurkerk wijst nog steeds een zerk de plaats van de gildekelder der Zadelaars aan; denkelijk bezat het gild die reeds in de Middeneeuwen, immers ook zijn altaar was in die kerk gevestigd, en altaar en kelder lagen gewoonlijk bij elkaar. (Het verdient echter opmerking, dat die zerk het jaartal 1611 droeg.) — Zoodra de schilders zich van hen gescheiden hadden, deden zij dan ook (7 October 1616) moeite om een nieuwen eigen gildekelder in de Buurkerk te verkrijgen. (Zie de rekening van 1616/18 hierachter.)

traats-bestelling te Utrecht grootendeels aan zich getrokken. Sedert bestond er in de meeste gevallen geen reden meer voor het angstvallig samenhouden van wat niet bijeen behoorde; dadelijk verlieten natuurlijk de adelijken de handwerksgenootschappen, waar zij zich niet thuis gevoelden, en ook de hoofdreden, waarom twee of meer ongelijksoortige handwerken onder éen gild vereenigd werden, was vervallen. Zooals te voorzien was, gebeurde het. Reeds gedurende de 16e eeuw zien wij verschillende gilden zich in twee of meer onderdeelen scheiden, een voorbeeld, dat in de 17e eeuw in ruime mate werd nagevolgd en leidde tot die verwarrende menigte van gilden en gildekens, die dikwijls in een te kortstondig bestaan het bewijs leverden, dat men de spreuk „Eendracht maakt macht" niet alleen om politieke redenen bij de vereeniging van verschillende ambachten tot leuze had gekozen.

Aanvankelijk volgden de schilders dit voorbeeld niet; hunne positie in het Zadelaarsgild moet allengs eene zeer invloedrijke geworden zijn, want „de meeste profyten quamen vande schilders" 1). En natuurlijk beklaagden de zadelmakers zich niet over de suprematie hunner vroegere beschermelingen, want zij hadden die „profyten" „nootlyck van doen om eens 's iaers daer voor te drincken!" 2) Toch, op het laatst ging het niet langer goed: „menichmael was daer quaestie ende diferentie door die ongelycheyt vant hantwerck geresen", en in 1611 wendden zich de „Schilders ende Beeltsnyders" by request tot het Gerecht, met verzoek om het slechtgepaarde huwelijk op te lossen. Twee schepenen, Jan Gerritz. van der Lit en Dirck de Goyer, fungeerden als commissarissen, partijen werden tweemaal door hen verhoord (voor de schilders verschenen Jan Segerman, Jochim Wttewael en Adam Willerts met den beeldsnijder Adriaen Fredricsz.) en het resultaat was, dat de redenen der zadel- en schedemakers tegen de verzochte afscheiding „insuffisant" bevonden werden. Den 13 September 1611 „heb-

1) Zie den aanhef van de Ordonnantie van 1611 hierachter.

2) Vgl. den aanhef van de Ordonnantie van 1611 hierachter.

ben daerop de E. Heeren eyntlyck om merckelycke redenen ende consideratien die Schilders ende Beeltsnyders van die saelmakers gesepareert ende haer gegonst een eyghen gilt op hun selven te hebben" 1). Terwijl de Zadel- en Schedemakers voortaan hun eigen weg gingen, werd thans een nieuw gild, het St. Lucasgild, gevormd uit: 1⁰. de „schilders", 2⁰. de „beeltsnyders" of „antycksnyders", 3⁰. de „cleedtschryvers" of „cleerschryvers", (decorateurs of grofschilders), benevens 4⁰. de lystenvergulders 2) en kunstkoopers, die denkelijk aanwerpelingen waren.

De Ordonnantie voor het nieuwe gild bevatte het volgende. Alleen burgers der stad Utrecht mogen leden van het gild worden. Als entree betaalt men *f* 6.— (behoudens vermindering door de Dekens „als die noot anders vereyscht") en 18 stuivers „rantsoen" (drinkgeld); aanwerpelingen betalen half geld, zoons van leden 30 stuivers als entrée. Niemand behalve een lid van het gild zal de onder het gild behoorende bedrijven mogen oefenen of doen oefenen (zelfs niet door gildebroeders) op boete per stuk werks van 30 stuivers ten bate van het gild. Een leerjongen betaalt 30 stuivers aan het gild en 12 stuivers „rantsoen"; kinderen van gildebroeders zijn bij hunnen vader vrij. Zoogenaamde „conterfeytjongens", die bij een meester op de proef komen werken, betalen 6 stuivers, die hun, wanneer zij als leerjongens volharden, later worden toegerekend op het leergeld 3). Op verzuim van aangifte van leerjongens

1) Zie den aanhef van de Ordonnantie van 1611 hierachter.

2) De herhaalde vermelding der lijsten*vergulders* is merkwaardig. Wij denken ons de schilderijen der 17e eeuw steeds in zwarte houten lijsten gevat: het blijkt hier, dat het gebruik van vergulde lijsten toen even algemeen was als thans. — Reeds in de Middeneeuwen waren de „spegelmaekers" leden van het St. Lucas-gild te Brugge, omdat zij de lijsten hunner producten met beeldhouwwerk, schilderwerk en verguldsel versierden. (Van de Casteele, Docum. s. la ghilde de St. Luc à Bruges. p. 9.) Ook de fabricanten van verguldsel (goudslagers) waren van ouds leden van het Utrechtsche Zadelaarsgild. (Vgl. hiervoor p. 11.)

3) Dezelfde bepaling komt reeds in art. 15 der Ordonnantie van de Zadelaars voor: een meester mocht een leerjongen een maand of zes weken lang „be-

bij het gild staat eene boete van *f* 1—. Geen leerjongen mag zijnen meester verlaten, tenzij hij zijnen tijd heeft uitgediend en een „vrye brieff" gekregen heeft of met zijnen meester „veraccordeert" is. Het verzuimen der „morgenspraken" of vergaderingen van het gild wordt gestraft met eene boete van 1 stuiver en verlies van stem; „injuriën van dekens of gildebroeders staande de vergadering zijn verboden op verbeurte van 20 stuivers voor het gild. Dekens, busmeester en bode genieten als loon, behalve de rantsoenen en boeten, op St. Maria Magdalenen- en St. Maartensdag 6 kannen wijn (elke deken 2 kan, de busmeester en bode elk 1 kan.) De dekens doen jaarlijks rekening voor alle gildebroeders en twee gecommitteerden van den Raad. Verandering der Ordonnantie is aan den Raad voorbehouden. Binnen een maand na dato dezer Ordonnantie mag men het gild winnen „als van oudts" voor *f* 4—14 st., en kunnen leerjongens volstaan met als van ouds 30 stuivers leerkindsgeld te betalen 1).

Onder deze Ordonnantie leefden de Utrechtsche schilders van 1611 tot 1644. Het was het tijdperk van den hoogsten bloei der Utrechtsche schilderschool en juist over dit tijdperk zijn ons de volledigste berichten bewaard gebleven door een gelukkig toeval, wanneer het zoo heeten mag, want zorgeloosheid voor de getuigenissen van een roemrijk verleden is bijna overal en altijd het kenmerk van verval. Wij bezitten over dit tijdperk de volledige reeks van rekeningen, die ons omtrent de leden van het gild en hunne leerlingen de meest nauwkeurige getuigenissen mededeelen 2), en wij behoeven dus geenszins naij-

suecken" (beproeven) „tsy met bewerpen (?) off conterfeyten." Naar het schijnt vielen de „conterfeytjongens" in de categorie van kinderen, die teekenles namen.

1) De Ordonnantie is hierachter afgedrukt uit het rekenboek der Schilders.

2) Deze rekeningen zijn hierachter afgedrukt. Het boek, waarin ook de rekeningen der antycksnyders of beeldsnyders na de afscheiding der schilders tot 1792 toe voorkomen, werd voor eenige jaren met prijzenswaardige belangeloosheid aan het Utrechtsche gemeente-archief aangeboden door den heer Jos. A. Rijnbout Jz.

verig te zijn op den grootsprekenden Van der Puijl, die beweerde zijne berichten „uit de Notulen" te putten, noch zelfs op den eerlijken Hoevenaar, die over het genoemde tijdperk vrij wat mededeelt. Inderdaad heeft Hoevenaar over deze periode, behalve de hier uitgegeven rekeningen, blijkbaar slechts éene bron gebruikt, namelijk eene lijst van schilderstukken, door Utrechtsche schilders aan het St. Jobsgasthuis vereerd in de jaren 1622 1) tot 1642, waarbij wellicht nog gevoegd moet worden eene lijst van de regenten van dit gasthuis 2), wanneer niet de titel „regent" op de bovenbedoelde lijst zelve bij de namen der schilders aangeteekend geweest is. Ik heb deze lijst, die in menig opzicht belangrijk is, uit het werkje van Hoevenaar geëxcerpeerd en hierachter doen afdrukken. Zoo ver ik kan nagaan zijn *alle* daar genoemde stukken thans verdwenen en de publicatie der lijst kan wellicht medewerken om ze terecht te brengen.

1) Ik zeg 1622, hoewel het waarschijnlijk 1628 moet zijn. Immers over 1622—1628 is slechts één schilder, Aert van der Eem, genoemd, terwijl er van het jaar 1628 zeven, van 1629 vier enz. voorkomen. Denkelijk zijn de giften dus in 1628 begonnen (zie volgende noot) en is 1622 een drukfout.

2) De reden, waarom juist aan het St. Jobsgasthuis zoovele schilderijen zijn geschonken, terwijl de andere Utrechtsche gasthuizen de weinige stukken, die zij bezaten, schijnen gekocht te hebben, ligt in het duister, daar de notulen en rekeningen van het gasthuis verloren zijn. Denkelijk is er in of omstreeks 1628 (zie vorige noot) eene soort van overeenkomst tusschen het gasthuis en het gild gesloten; wellicht heeft het gild in de kapel van het gasthuis eene grafkelder gekregen of op andere wijze van Regenten eenig privilegie ontvangen. Het is ook opmerkelijk, dat zoo herhaaldelijk schilders als regenten van het Jobsgasthuis vermeld worden. — Mogelijk is het echter, dat men bij dezen overvloed van geschenken aan het gasthuis slechts aan eene algemeene gewoonte heeft te denken. Ook in het Utrechtsche Dolhuis ging het althans zoo. Den 1 Juli 1659 werd door Regenten „voorgestelt, datter verscheydene Meesters waren, die schilderyen int Huys hadden vereert, ofmen niet in recompense vandien deselve eens behoorde te tracteren." Het gevolg daarvan was, dat de gezamenlijke schilders in het gesticht door de Regenten (voor *f* 12—12 st.) onthaald werden op „een tonneken wyns." (Kramm, Levens der schilders. VI p. 1865.)

Niet lang duurde de rustige tijd voor de Utrechtsche kunstenaars: in 1639 was het reeds weder uit met de harmonie tusschen schilders en beeldhouwers, en eene nieuwe scheiding stond voor de deur. Ditmaal kon men waarlijk niet de „ongelycheyt vant hantwerck" als grond voor de oneenigheid aangeven, en werkelijk schijnen het meer (zooals Van der Puyl zegt) „de edelmoedige gevoelens in de kunsteigen grootheid" geweest te zijn, die de schilders ditmaal er toe brachten eene afscheiding te wenschen. Denkelijk zijn de „antycqsnyders" meer en meer meubelmakers geworden en het ging voor de „edelmoedige" schilders met hunne hooge gedachten van de „kunsteigen grootheid" niet aan, zich met handwerkslieden af te geven, al zullen zij zelven denkelijk den meubelmakers van 1640 den eernaam van kunstenaars niet hebben durven onthouden. Daarbij kwam, dat de benaming van „gild" hun te veel naar het handwerk rook en wellicht niet „edelmoedig" en „kunsteigen" genoeg klonk 1)! Een reden van meer practischen aard mag daarbij gekomen zijn: de finantiën van het gild waren in de war! Tot 1620 werd de rekening jaarlijks ten

1) Dat dergelijke redenen tot de scheiding geleid hebben, wordt nog bevestigd door de geschiedenis van de oprichting in 1656 der Haagsche zustervereeniging Pictura, blijkbaar gevolgd naar het model der Utrechtsche schildersvereeniging. De Hagenaars ijverden om de „onbehoorlijke vereeniging" van hen, „die aan de kunst hulde bewezen", met de kladschilders e. a. met wie zij „in een gareel moesten loopen", op te lossen, en richtten daarna eene vrije vereeniging op, waarin zij „die zich door hun genie wilden verheffen, niet langer door de wetten van het gild omlaag werden gehouden." Deze gebeurtenis werd vereeuwigd door den regent van de confrerie W. Doudijns in de groote plafondschildering van de vergaderzaal der schilders, voorstellende Pallas, die de ververs met hunne gereedschappen uit haren tempel verjaagt. (cf. Scheltema, Gesch. en letterk. mengelw. III p. 150 vlg.) Men ziet, het is juist de geschiedenis, door de Utrechtsche schilders 12 jaren vroeger ten tooneele gevoerd! — Ook te Brugge had juist hetzelfde plaats, maar veel later: in 1717 scheidden zich de schilders van de overige ambachten van het gild af en richtten eene Teekenacademie op. (Van de Casteele, Documents de la gilde de St. Luc à Bruges. p. 14, 428.)

overstaan van de gecommitteerden uit den Raad behoorlijk gesloten, maar sedert was men van deze goede gewoonte afgeweken. In 1626 volgde zelfs eene rekening, opgemaakt door Adam Willaers en Jan Petersz. van Lottum, die onafgebroken over *minstens* vier jaren liep! Maar hoe mag de goede Hoevenaar in onze rekeningen aanleiding gevonden hebben om de nagedachtenis van Jan Bijlert als iemand „van een zeer goed gedrag" te rehabiliteeren, op grond dat hij „tot twee onderscheide rijzen Deken van het gild geweest is?" 1) Immers het beheer van Jan Bijlert en zijn collega, de roem der antycqsnyders Lambert Olofsz., is blijkbaar ongehoord geweest! Hoelang dat beheer geduurd heeft, blijkt niet: zeker is het, dat tusschen 1630 en 1637 slechts *twee* rekeningen door hen zijn begonnen, maar zoo weinig afgewerkt, dat zelfs de namen der nieuwe leden nauwelijks genoteerd zijn, het bedrag der ontvangene gelden zelden is ingevuld en de uitgaven geheel niet zijn opgeteekend! De zaken waren dan ook bij hun aftreden zoozeer in de war, dat de volgende dekens „in slot van rekeninge van de voorgaende" moesten betalen *f* 5—15 st. en bovendien aan achterstallig salaris van den bode *f* 2—2 st. en voor verteringen der afgetredene dekens *f* 1.—. Nog in het jaar 1639 werd eene oude pretensie van 1636, die „quaets gevonden" was, betaald met *f* 4—4 st., en de waard van „Wyck te duersteden op het oude kerckhoff" leverde eene rekening in van niet minder dan *f* 13—16 st. voor verteringen, door de oude dekens „soo nu ende dan" gemaakt en „quaets gelaten!" Deze berooide toestand der kas kan het zijne er toe bijgedragen hebben, dat de schilders wenschten van hunne minder voorname, denkelijk ook minder gegoede confraters ontslagen te zijn. Reeds lang schijnt er eene zekere afscheiding bestaan te hebben: sedert 1616 werden de namen van de schilders en de beeldhouwers in de rekeningen gescheiden, en in 1630 bepaalde de Vroedschap op verzoek der „beeltsnyders", dat voortaan een der

1) Hoevenaar, Redenvoering. p. 13 Noot *s*.

dekens uit hun midden zou gekozen worden 1). Dat de administratie juist sedert dat jaar slordiger was dan ooit, zal de schilders, die er blijkbaar reeds op uit waren de „antycqsnyders" uit het beheer te weren, niet gunstiger voor hunne broeders gestemd hebben. Hoe dit zij, in 1639 leverden zij een request bij de Vroedschap in, waarbij zij verzochten „gesepareert ende gescheyden te syn vande Antycqsnyders, die tot noch toe mit hen in een gildt geweest waren" 2). De Vroedschap ontbood weder de dekens van het gild voor „commysarisen" en beschikte na dit verhoor gunstig op het verzoek bij appointement van 18 November 1639, dat aldus luidde: „De Vroetschap gehoort het rapport van haere Gecommitteerden accordeert de versochte scheydinge" 3).

Zoo waren dus de Utrechtsche schilders geheel zelfstandig geworden 4). En zij waren daarop niet weinig trotsch: onmiddellijk werd een stempel met het schilderswapen gesneden, dat op de almanakken van het gild zou prijken 5)! Maar eerst de nieuwe Ordonnantie, die de Utrechtsche magistraat op 24 Februari 1644 aan de thans tot „Schilders-collegie" verhevene vereeniging schonk, sanctionneerde haar afzonderlijk bestaan. Voornamelijk met dit doel schijnt dan ook het stuk gepubliceerd te zijn: immers niettegenstaande den fraaien naam was de Ordonnantie van het college nagenoeg gelijk aan de vroeger voor het gild vastgestelde. Niemand mocht te Utrecht de schilderkunst oefenen zonder vooraf lid van het college geworden

1) Vroedschapsnotulen 18 Januari 1630.

2) Vroedschapsnotulen 18 November 1639.

3) Vroedschapsnotulen 18 November 1639.

4) Als vreemde bestanddeelen bleven alleen over de „cleerschryvers", de tot grofschilders vervallene decoratie-schilders. Zij werden eerst in 1766 uit het Schilders-college uitgescheiden en bij het Glazenmakersgild gevoegd, hoewel zij evenals de lijstvergulders en kunstkoopers als aanwerpelingen zekeren band met de schilders bleven onderhouden. (Vroedschapsnotulen 17 Maart 1766.)

5) „Noch betaelt voor het snyden van het schilderswapen om te drucken op de Almanacken *f* 1—4—." (Rekening van het schildersgild. 1639/40.)

te zijn, waarvoor men *f* 10.— had te betalen (meesterskinderen betaalden slechts *f* 3.—) en bovendien (dit was iets nieuws) eene halfjaarlijksche contributie van 12 stuivers. Voor elken leerling werd *f* 2.— betaald. Jaarlijks verkozen de burgemeesters twee Dekens van het college: de oude deden daarop met den busmeester rekening en verantwoording aan de leden. De overige bepalingen waren gelijk aan die der oude Ordonnantie. Den 17 Maart 1651 werd deze regeling in zooverre gewijzigd, dat men vreemde meesters met voorkennis van de Dekens toeliet, een half jaar te Utrecht hunne kunst te oefenen zonder leden van het college te worden; het houden van leerlingen was echter zulken „gepermitteerden Meesters" verboden. — Eene nieuwe Ordonnantie voor het Schilderscollege werd 10 October 1664 door de Vroedschap gearresteerd. Het entréegeld werd daarbij voor vreemden tot *f* 20.— verhoogd; passanten betaalden *f* 5.—, meesterszonen of schoonzonen eveneens *f* 5.—, „als zy haer voor Meesters uytgeven ende haar naamen onder haar stucken stellen." De eenige gewichtige wijziging was verder de benoeming van vier „Overluyden", jaarlijks evenals de busmeester of penningmeester door de beide Dekens benoemd; aan deze „Overluyden" werd voortaan door den deken of busmeester, die de administratie gevoerd had, jaarlijks rekening en verantwoording gedaan „ter praesentie vande Heeren ordinaris Commissarissen." (d. i. de twee leden uit de Vroedschap, die voortgingen evenals over elk gild meer bizonder het toezicht op het college te houden 1).

1) De hier vermelde Ordonnantiën en resolutiën zijn allen hierachter afgedrukt. — De Ordonnantie van 1664 schijnt van kracht gebleven te zijn minstens tot na 1766. Immers eene brochure in 4°., getiteld „Ordonnantiën en ampliatiën op het Schilders Collegie binnen Utrecht", en „tot Utrecht gedrukt *voor het Schilders Collegie*" na 1766 (want de bovenvermelde afscheiding der Grofschilders op 17 Maart 1766 wordt daarin afgedrukt) bevat geene latere Ordonnantie dan die van 1664. Hiermede in strijd is het bericht van Van der Puijl (Kort verhaal. p. 2, 3), dat het Schilderscollege volgens de Ordonnantie van 1664 bestuurd werd tot 1 Februari 1717, „wanneer

Merkwaardig waren de bepalingen, in de Ordonnantiën vervat over den verkoop van schilderijen. Natuurlijk waren zij er voornamelijk op aangelegd om concurrentie zooveel mogelijk te weren en het monopolie van het gild te handhaven. Art. 9 der Ordonnantie van 1611 verbood het „winckelhouden" met of het „int heymelyck oft openbaer vercopen" van schilderijen, „beeldtsnyderyen" enz. door personen, die geene leden van het gild waren. „Nieuwe wercken", buiten de stad vervaardigd, mochten in de stad niet verkocht worden; niemand mocht daarmede „voortstaen" (d. i. ze publiek te koop aanbieden), behalve op alle „vrye Jaermerckten, die van oudts geprevilìgeert syn." In 1639 verbood de raad „eenige schilderyen door de Stad om te dragen of daer mede op de bruggen of Straten voor te staen om te veylen, venten ofte te verkoopen anders als op de Marieplaets of daer ontrent" op verbeurte der schilderij, die echter voor slechts *ƒ* 6.— kon teruggekocht worden 1). In 1644 werd bepaald, dat „de Konst of schilderye-verkopers, uytgesondert de oude Kleerverkopers (!)" als aanwerpelingen in het college moesten treden en derhalve zich onder het toezicht der Dekens stellen. Den erfhuismeesters was de verkoop van schilderijen van buiten ingebracht verboden; openbare verkoopingen van schilderijen (behalve aan sterfhui-

een Extract uit de Resolutiën van de Ed. Achtb. Heeren Burgermeesteren en Raaden in de Vroedschap dezer Stad met eene bepaalde Wet of Ordonnantie, dit Collegie betreffende, wierd ingeleverd, waarvan de preambule dus luid enz." Deze preambule (die geheel geene preambule is, maar een verlof aan het college om in de Aalmoezenierskamer te vergaderen) is in de Vroedschapsnotulen te vinden, de Ordonnantie niet. Toch heeft de Ordonnantie van 1717 bestaan, want Van der Puijl vond haar met de onderteekeningen der nieuwe leden in het Notulenboek van het college van 1735. (l. c. p. 3.) Het schijnt dus (en uit het verwarde verhaal van Van der Puijl is het tegendeel niet te bewijzen), dat deze (verlorene) Ordonnantie eene soort van Huishoudelijk reglement was, door het college zelf binnen de grenzen der Ordonnantie van 1664 vastgesteld. (Zie meer over deze Ordonnantie hierna p. 35.)

1) Vroedschapsresol. 15 Juli 1639, bij: Van de Water, Placaatb. III p. 541.

zen of desolate boedels) werden in 1664 verboden, tenzij men aan verschillende voorwaarden voldeed. Vreemden mochten schilderijen geheel niet „openbaerlyck of heymelyck verkoopen, te koop dragen of veylhouden" of straffe van verbeurdverklaring der stukken, te lossen voor *f* 6.—. Zelfs op de „vrye Jaarmerckt" werd de verkoop van schilderijen voortaan (in het belang der contrôle) alleen aan de Marieplaats geoorloofd 1); loterijen of „ryfelaryen" van schilderijen werden 31 December 1644 verboden. Deze regeling werd in 1664 nagenoeg onveranderd behouden.

Ik noem deze bepalingen daarom merkwaardig, omdat daaruit blijkt, dat in de eerste helft der 17e eeuw de handel in schilderijen, de vraag daarnaar ook bij de lagere klassen zoo levendig was, dat er niettegenstaande alle afkeer van de gildebroeders niet alleen evenals thans nu en dan publieke aucties van kunstvoortbrengselen gehouden werden, maar dat zelfs op de kermissen en misschien zelfs het geheele jaar door schilderijen op de straat in gewone kramen te koop geboden werden. Wij zagen trouwens reeds in de 16e eeuw dit gebruik zelfs op de kerkhoven voorkomen 2). Eene aardige illustratie daarvan levert eene in het Museum Kunstliefde te Utrecht bewaarde schilderij van Droochsloot. Daarop is een handelaar in schilderijen afgebeeld, die (onbewust van de latere bevoorrechting der Marieplaats) in eene tent of kraam op den hoek der Ganzenmarkt zijne in zwarte lijsten gevatte schilderijen te koop aanbiedt. Wie denkt hier niet aan het verhaal van den Engelschman John Evelyn, die in 1641 de Rotterdamsche kermis bezocht? „The annual marte or faire at Roterdam", verhaalt hij, „was so furnished with pictures (especially Landskips and Drolleries, as they call those clownish representations) that I

1) Het verdient opmerking, dat dit verlof in 1664 alleen gegeven werd aan „alle konstverkopers, van wat Plaatsen en Steden sy zyn." Dit schijnt aan te duiden, dat de vroeger algemeene gewoonte om schilderij-kramen te stellen, aan het afnemen was: immers de kunstkoopers van beroep hadden ook elders gelegenheid genoeg om hunne waren te verhandelen.

2) Zie hiervoor p. 7.

was amazed. Some I bought and sent into England. The reson of this store of pictures and their cheapness proceedes from their want of land to employ their stock, so that it is an ordinary thing to find a common Farmer lay out two or 3000 £ in this commodity. Their houses are full of them, and they vend them at their faires to very great gaines." 1)

Ik heb nog eenige bepalingen der Ordonnantiën niet vermeld, die toch de belangrijkste zijn: die over de „Collegie-kamer." Ik ga ze thans bespreken. Eene der zaken, die de schilders bij de scheiding van de „antycqsnyders" het meest verlangden, was zulk eene kamer, die den tanenden luister van het gild beloofde te herstellen. Reeds de Dekens van 1636 hadden met „eenige gecommitteerden" conferentiën gehouden „wegens het versoeck van eene kamer", en in 1639 werden „twee reqesten" ingeleverd over hetzelfde onderwerp. Thans

1) Prof. R. Fruin knoopt aan de mededeeling van dit verhaal in de Nuts-almanak van 1861 (p. 78) de volgende behartigenswaardige opmerking vast: „Mij dunkt, dit berigt is merkwaardig voor de geschiedenis van onze schilderschool. Het verklaart ons den plotselingen en voorbeeldeloozen bloei van de schilderkunst in ons land; het verklaart ons tevens, waarom onze meesters hun groot talent zoo vaak aan onwaardige tafereelen hebben besteed. Het waren de kleine kapitalisten, de burgers en de boeren, voor wie zij werkten; natuurlijk dat de gemeene smaak van dezen den toon gaf, en dat binnenhuizen en boerenkermissen, naast de landschappen, de geliefkoosde onderwerpen der Hollandsche kunstenaars werden. Eerst in iets later tijd, toen zich een talrijke regentenstand gevormd had, kwamen de portretten en de regentenstukken in den smaak. Maar stukken van hooger vlugt, van edeler verbeelding, zooals de Italiaansche en Spaansche scholen er hebben voortgebragt, zouden hier te lande geen koopers hebben gevonden, en daarom hebben onze kunstenaars er ook geen geleverd. Hoe het geld alles beheerscht, zien wij hier weer treffend uitkomen. Had de kleine kapitalist in die dagen reeds even gemakkelijk als nu zijn geld op rente kunnen zetten, onze schilders zouden minder te doen hebben gehad; groote talenten, die wij thans in hunne meesterstukken bewonderen, zouden zich misschien aan andere vakken hebben gewijd; doch waarschijnlijk zou ook de kunst een andere, een meer verheven rigting zijn opgegaan, dan die haar nu door het gemeene publiek, waarvoor zij werkte, werd aangewezen."

ging de zaak door: wij vernemen, dat „de kamer" „gevysenteert" werd, en nogmaals werd „in de kamer" zelve eene conferentie gehouden met „den rentmeester Splynter." (Jacob Splinter, rentmeester van het Agnietenklooster.) De zaak was deze: er was door de schilders een vernuftig plan geopperd, dat niets minder bedoelde dan de stad Utrecht in het bezit te stellen van een museum van schilderijen. Zij hadden zich bij request gewend tot de Vroedschap, met verzoek hun eene kamer („Schilderkamer" ook „Toonkamer" genoemd) ten gebruike af te staan en die tot een tentoonstellingslokaal te „approprieren", waartegen de schilders de verplichting op zich zouden nemen de zaal voortdurend te vullen met hunne werken 1). Het verzoek werd toegestaan en eene zaal in het Agnietenklooster

1) Het plan, dat geheel modern schijnt, was integendeel een oprakelen van oude toestanden. In de Middeneeuwen was het gezamenlijk ter verkoop uitstallen door leden van hetzelfde ambacht in éen hal zéer gewoon. Zoo had men te Utrecht niet alleen de Vischmarkt en de beide Vleeschhuizen, maar ook vroeger een Lakenhal en Schoenmakershal gehad; ja zelfs de Bijlhouwers hadden in de 17e en 18e eeuwen het koor der Mariekerk als hun „pand" in gebruik voor de uitstalling der door hen vervaardigde meubelen, kasten enz. De bij het Utrechtsche schilderscollege in 1644 vastgestelde regeling werd nog in het begin der 18e eeuw door de Amsterdamsche schilders overgenomen: de „kunstkamer" ten stadhuize aldaar werd toen „tot een toon- en verkoopplaats van schilderijen, tekeningen, beelden enz. geschikt." (Wagenaar, Amsterdam. VII p. 79, geciteerd bij: Ploos van Amstel, Redev. in de teken-acad. te Amsterdam. p. 76 Noot 1.) In 1768 werd eene poging gedaan deze naar het schijnt afgeschafte gewoonte weder in te voeren (zie het reglement daarvoor bij: Ploos van Amstel. l. c. p. 81—89), doch zonder succes; slechts éen enkele kunstenaar maakte van de gebodene gelegenheid gebruik. (Ploos van Amstel. l. c. p. XIX Noot.) De Haagsche schildersvereeniging Pictura verplichtte elk harer leden in 1656 tot het afstaan van „eene schilderij of ander gedenkstuk zijner kunst," om zoo langzamerhand een museum te vormen. (Scheltema, Gesch. en letterk. mengelw. III p. 160.) Deze bepaling werd echter slecht nageleefd, en de Utrechtsche schilders durfden dan ook naar het schijnt eerst in 1805 te besluiten, haar over te nemen. (Zie hierna p. 41.) Reeds de handhaving der in 1664 ingevoerde, veel minder bezwarende verplichting, kostte moeite genoeg!

(thans de Artillerie-kazerne) daarvoor aangewezen en ingericht 1). Deze „appropriatie" door het stedelijk bestuur schijnt bestaan te hebben in het bekleeden der wanden met sierlijke paneelen, waarin vakken van drie verschillende afmetingen werden opengelaten, zoodanig dat er negen groote vakken en naar verhouding meerdere kleinere werden gevormd, die de schilders met hunne in lijsten gevatte stukken zouden versieren 2). Of dezen van hunne zijde even getrouw aan hunne verplichting hebben voldaan, blijkt niet; maar zeker schijnt het, dat er reeds in 1644 reden was om over het gehalte, over de volledigheid vooral der permanente tentoonstelling te klagen. Althans het stedelijk bestuur oordeelde het toen noodig, het college aan de gedane belofte te herinneren en aan ieder lid daarvan de verplichting op te leggen, binnen drie maanden „een stuck werks, by hem zelfs gedaan, principaal geheelyck opgemaakt met syn gewoonlycke koleuren op een aangewesen formaat" in de kamer te leveren, opdat die kamer „werde verciert ende in eere gehouden." De schilderij zou tentoongesteld blijven totdat ze verkocht was en binnen een half jaar daarna door eene andere vervangen worden. Bij verkoop genoot het college den 20en penning (5%) van den opbrengst, maar nooit meer dan 5 Carolus guldens. (*f* 100.— voor eene schilderij was dus destijds eene exceptioneel hooge som!) 3) Een korte poos ging het toen beter: althans Dr. Cornelis Booth oordeelde de „Toonkamer der Schilders" belangrijk genoeg, om haar in 1648 in zijne Beschrijving van Utrecht afzonderlijk te vermelden 4). Maar op den duur vlotte de onderneming toch niet: de schilders waren nalatig, en niettegenstaande eenigen van hen, om de zaak haar beslag te doen krijgen, „een geschrift geteekent

1) Booth, Beschr. v. Utrecht. (fol. ed. v. 1685.) p. 10.

2) Vroedschapsresolutie 26 Maart 1660. — cf. art. 22 der Ordonnantie van 10 October 1664.

3) cf. Art. 20 der Ordonnantie van 1644. — art. 21 der Ordonnantie van 1664.

4) Booth, Beschr. v. Utrecht. p. 10.

ende haar daar mede verbonden hadden" 1), bleven zelfs enkelen van dezen in verzuim, ook nadat de boeten in 1660 verscherpt waren 2). Eindelijk werd in 1664 „tot meerder avancement vande Collegie-kamer" nog bepaald, dat alle drie jaren in de kermisweek daags na den „burger-optogt" eene „generale verkoopinge" van alle schilderijen in de kamer aanwezig zou worden gehouden, terwijl ieder schilder dadelijk de opene plaats door eene nieuwe schilderij zou moeten vullen op verbeurte van de halve opbrengst der oude. Ieder schilder van buiten inkomende moest verder als pand voor de voldoening van de tweede termijn van zijn entréegeld een „stuk schilderye, van syn eygen hand opgemaakt synde" in de „Collegie-kamer" leveren. Ook thans nog ging de toezending van schilderijen gebrekkig: in 1665 was er een lange „verzuimlyst", eene afzonderlijke rekening van de betaling der „verzuimen wegens de niet ingeleverde stukken" werd gehouden, en den 20 October 1668 „accordeerden" verschillende leden van het college daarover bij eigenhandig onderteekend „Declaratoir". Men mag het er dus met grond voor houden, dat de grootsche onderneming mislukt is en dat de „toonkamer der schilders" steeds onvoldoende gestoffeerd bleef. Sedert 1682 schijnt de zaal niet meer bij de schilders in gebruik geweest te zijn 3).

Veel was er echter intusschen ook veranderd. Wij hebben over de periode van 1644 tot 1696 geene bescheiden over; wat meer zegt, ook Hoevenaar, voor wien het archief van het college openstond, had ze reeds in 1778 niet. Het eenige stuk, waarvan hij bij zijne mededeelingen over dit tijdperk gebruik

1) Vroedschapsresolutie 26 Maart 1660.

2) Vroedschapsresolutie 26 Maart 1660.

3) Dit is op te maken uit het besluit der Vroedschap van 14 Augustus 1682, waarbij op verzoek der Dekens van het „Collegie der Constschilders" aan dit college de Aalmoezenierskamer voor hare vergaderingen „op d'eerste maendag in ider maend" werd afgestaan. Immers die vergaderingen waren vroeger in de „Collegiekamer" gehouden. (cf. art. 20 der Ordonnantie van 10 October 1664.)

maakte, was de lijst van 1665 van de schilders, die verzuimd hadden hunne stukken aan de schilderkamer in te leveren, met het „declaratoir" van schikking daarover, door de nalatigen geteekend op 20 October 1668. Dit stuk moet volgens de mededeelingen van Hoevenaar ongeveer het volgende bevat hebben:

Cornelis Poelenburg en Johan Van der Meer waren Dekens van het college in 1664; Henrick Bloemaert was dat jaar een der vier Overlieden.

Jan Gerritsz. van Bronkhorst was Overman van het college in 1667: den 25 Juli van dat jaar nam hij als zoodanig zijn afscheid *„omdat hy niet meer schilderde."*

Johan Weenix was in 1664 lid van het College (d. i. in verzuim met de levering zijner schilderij.)

Willem Ormea was lid in 1665.

Joost Cornelisz. Droochsloot was nog lid in 1665 en 1666.

Johannes van Haansbergen en Johan Weenix accordeerden over het leveren hunner schilderij in 1668.

Mattheus Wytmans werd 26 Januari 1667 als lid van het College aangenomen.

Reinier De la Haye werd 19 Juni 1669 als lid aangenomen.

Johan De Heem was schilder te Utrecht in 1669.

Maar al is ons niets dan deze schaarsche berichten over dit tijdvak overgebleven, voldoende blijkt (wat wij reeds uit het gemis van alle papieren konden vermoeden), dat het een tijd is geweest van verval en achteruitgang. Van der Puyl schrijft deze droevige verschijnselen stoutweg toe aan „binnenlandsche oorlogen en tijdsomstandigheden"; wij mogen ons verzekerd houden, dat andere oorzaken den doorslag gegeven zullen hebben. Hoe dit zij, het was in 1696 hoognoodig, het schilderscollege eens een krachtigen, opwekkenden stoot te geven. Dien stoot gaf de schilder Gerard Hoet. Uit naam van het schilderscollege, waarvan zij denkelijk dat jaar dekens waren, wendden Hoet en de schilder Hendrik Schoock (leerling van Johan De Heem) zich in November 1696 tot de Vroedschap met verzoek eene kamer te willen beschikbaar stellen „om die tot exercitie

van haer conste ende teyckenen te mogen gebruycken." 1) Het college, sedert 1682 uit het Agnietenklooster verhuisd naar een ander der vele kloosters, waarover de Utrechtsche magistraat steeds in kwistigen overvloed te beschikken had, dat van St. Brigitta, waar de Aalmoezenierskamer haren zetel had opgeslagen 2), schijnt zich daar in hetzelfde lokaal als deze stedelijke inrichting en het „Musicq-Collegie" niet vrij genoeg te hebben kunnen bewegen. De Vroedschap verhoorde dan ook den wensch van het college en vergunde het bij besluit van 30 November 1696 een tweede vertrek in een derde klooster, dat van St. Hieronymus 3), sedert de vestiging aldaar der Latijnsche school meestal de Hieronymus-school geheeten. De schilders kregen daar de kamer „daer de Rector plagt te doceren" en vestigden er alras eene teekenschool of, zooals men toen op weidschen toon zeide, eene „Academie" 4), waarvoor de magistraat eerlang (6 December 1697) een jaarlijksch subsidie van *f* 60.— voor vuur en licht verleende, dat tot de opheffing van het college toe vrij geregeld werd uitbetaald 5). Niet zonder luister had de inwijding plaats: Hoet en zekere Adolf Reets vervaar-

1) Vroedschapsresolutie 30 November 1696.

2) Vroedschapsresolutie 14 Augustus 1682.

3) Ook hier weder groote overeenkomst met de Haagsche schildersvereeniging Pictura, die echter ditmaal de Utrechtsche 14 jaren vóor was. Op initiatief van den regent W. Doudijns verzocht en verkreeg Pictura in 1682 van de magistraat ruimere vertrekken „om eene Teeken-akademie op te rigten." Deze school, naar Italiaansche en Vlaamsche voorbeelden ingericht, schijnt het model voor de later elders in de Zeven Provinciën opgerichte teekenscholen geweest te zijn; onder de oudsten daarvan behoort de Utrechtsche. (cf. Scheltema, Gesch. en letterk. mengelw. III p. 152 vlg.)

4) In de Vroedschapsresolutie van 6 December 1697 heet het lokaal, waar de school gevestigd was, nog (evenals de vroegere zaal in het Agnietenklooster) eenvoudig „Schilderkamer". Het is niet onmogelijk, dat de expositie van schilderijen daar is voortgezet, hoewel het nergens blijkt.

5) Vroedschapsresolutie 6 December 1697. — Eerst sedert 1737 werd het subsidie geregeld uitbetaald. In 1754 werd het verhoogd tot *f* 75 en in 1804 op *f* 225, 1807 op *f* 275 gebracht.

digden bij die gelegenheid „een dicht tot aanwyzing van dat werk" 1), dat echter verloren is. Maar de glorie, die op het Schilderscollege van de nieuwe stichting afstraalde, was van korten duur. Hoet was de eenige Utrechtsche schilder, in wien eenige lust school om het college uit zijn verval op te beuren en „de last van de Tekenschool quam alleen op hem aan." Verscheyden jaren nam hy het uit liefde tot de Konst waar," 2) maar eindelijk verdroot het hem, en omstreeks 1718 verliet hij de stad om zich elders te vestigen 3). Een tijdgenoot getuigt, dat Utrecht door dit vertrek „byna geheel ontbloot werd van konstoeffening" 4) en dat het Schilderscollege „vervallen" was 5). Werkelijk schijnt het genootschap bij het vertrek van Hoet in zeer ongunstigen toestand geweest te zijn: hoewel de school niet opgeheven werd, schijnen de bijeenkomsten der leden in de Aalmoezenierskamer gestaakt te zijn 6) en de gelegenheid tot „konstoeffening" ontbrak dus, denkelijk wel uit gebrek aan oefenaars.

Het was dan ook hoognoodig geworden eene nieuwe regeling te maken en deze werd in het jaar 1717 ingevoerd bij eene nieuwe Ordonnantie 7), die het college geheel van aard deed veranderen. Had het schilderscollege in 1644 alleen van naam gewisseld en was het toen feitelijk in het zwierige kleed een gild gebleven; thans werd het een kunstlievend genootschap naar den smaak der 18e eeuw. Het werd aanmerkelijk vereenvoudigd en beperkt tot een ledental van 25 personen, onder

1) Houbraken, Schouburgh der konstschilders. III p. 241.

2) Houbraken, Schouburgh. III p. 241.

3) Houbraken, Schouburgh. I p. 128. — De eerste editie van Houbrakens werk verscheen in 1718. Het vertrek van Hoet zal echter iets vroeger plaats gehad hebben. Zie Noot 6 hierna.

4) Houbraken, Schouburgh. I p. 128.

5) cf. Vroedschapsresolutie 1 Februari 1717.

6) Dit mag opgemaakt worden uit het feit, dat in 1717 aan het College door de Vroedschap op nieuw verlofgegeven werd, in de Aalmoezenierskamer te vergaderen.

7) Zie over deze Ordonnantie, wellicht eene soort van Huishoudelijk reglement: hiervóór p. 26 Noot 1.

wie nog verscheidene waren, die niet zelven de kunst oefenden, maar haar protegeerden, Maecenaten uit de regeeringsfamiliën. De leden werden met algemeene stemmen benoemd; zij zelven verkozen jaarlijks hunne twee „Dekens", twee „Overlieden" en den „Secretaris," — een functionnaris, die met zijn nieuwerwetschen naam zich wel wat vreemd onder zijne collega's, die de oude gildenbenamingen behouden hadden, moet gevoeld hebben. Men ging weder als van ouds vergaderen in de Aalmoezenierskamer, waar de magistraat den schilders bij hunne wekelijksche samenkomsten op nieuw kosteloos vuur en licht toezegde „tot wederopregting vant Schilderscollegie." 1) De zorg voor de teekenschool werd hoofdzaak 2) en het college schijnt voornamelijk als commissie van toezicht daarop gefungeerd te hebben: althans de bepalingen over de oefeningen naar het naakt en gekleed model en het uitloven der prijzen treden zeer op den voorgrond. De school, voortdurend boven de Hieronymus-school gevestigd 3), stond onder onmiddellijk beheer van een Rector of Directeur en twee Inspecteurs uit de leden van het college; jaarlijks werden twee, later drie prijzen uitgeloofd 4). Als Directeuren worden vermeld Hendrik van Velthoven (1764—1770), Jacob Maurer (1770—1780) en Gerard van der Puyl. (1804—1806.) 5)

---

1) Vroedschapsnotulen 1 Februari 1717.

2) Reeds in 1649 schijnt iets dergelijks het geval geweest te zijn: immers de Deken en Overmans van het Schilderscollege worden „Deecken en Overmans vande Collegiecamer der schilders binnen Utrecht" genoemd. (Arch. v. Nederl. kunstgesch. II p. 82.) De „Toonkamer" stond dus ook toen zéer op den voorgrond.

3) Volgens de Vroedschapsresol. 24 November 1777, was zij in dat jaar althans daar gevestigd, en Hoevenaar (Redenvoering. p. 24) verklaart, dat in 1778 „de oude standplaats" der schilders (d. i. de kamer in de Hieronymusschool) „meer dan tachtig jaaren gediend" had.

4) Zie over deze Ordonnantie: Van der Puijl, Kort verhaal. p. 2, 3.

5) Van der Puijl, Kort verhaal. p. 4, 8. — Tusschen 1780 en 1804 was er geen directeur, maar „jaarlyks een of meerder Meesters." (Van der Puijl, Kort verhaal. p. 8.)

In dezen vorm leefde het college nog lange jaren. Uit den eersten tijd zijn ons geene berichten overgebleven: de wisselende lotgevallen van het genootschap hebben op het archief daarvan blijkbaar een zeer ongunstigen invloed geoefend; althans reeds in 1778 was daarin niets anders voorhanden dan een notulenboek met ledenlijst, beginnende met 10 Maart 1735 1). Van eenigen bloei blijkt niets: Hoevenaar verklaarde in 1778, dat de school „van eene allergewenschte vrugt en uitwerking was geweest", maar hij liet er toch dadelijk op volgen, „dat zedert een reeks achtereenvolgende Jaaren men zo gelukkig als voorheen niet geslaagt had." Als redenen van dit verval gaf hij op, „dat veele van de oude Mecenaten dezer konst, dezelve door de dood zijn ontrukt geworden, en geene anderen in hunne voetstappen getreden zyn." En hij voegde daarbij eene klacht over „dat aller ongelukkigst tijdpunt, dat de konst na de regelen van een doorgebroken verderflyke Mode is behandeld en

1) Het is nagenoeg zeker, dat Van der Puyl het notulenboek van het college, waarin het sedert 1735 met de handteekeningen der leden bekrachtigde reglement stond, gebruikt heeft: hij zelf deelt mede, dat het boek bestaan heeft (p. 3) en juist sedert 1735 deelt hij eene geheele lijst namen mede, die hij niet evenals alle vroegere aan het boekje van Hoevenaar ontleend heeft. Hij heeft ze dus allerwaarschijnlijkst uit het notulenboek afgeschreven. Maar in dit geval is het vreemd niet zoozeer, dat vele namen onnauwkeurig zijn overgenomen (zijne ook elders in zijn opstel merkbare, groote slordigheid verklaart dit voldoende), maar dat hij verschillende namen schijnt weggelaten te hebben. Reeds de groote lacunes in de jaartallen zouden dit doen vermoeden; maar dat vermoeden schijnt zekerheid te worden, nu het blijkt, dat hij van de vijf (op p. 5) als „leden vant Schilders Collegie" vermelde personen Van Bosvelt (deken), Van Athlone, Berghman Wuytiers, Yvoy en Smissaert, alleen den voorlaatste noemt. Zou hij alleen de werkende kunstenaars uit het ledental uitgezocht hebben? Maar vanwaar kreeg iemand als hij die wetenschap over personen, die reeds 70 jaren geleden leden geworden waren? en waarom dan de „liefhebbers" Hoevenaar en De Waal vermeld? — Het is verder merkwaardig, dat het college ook leden buiten Utrecht bezat. Daarop slaat ook de bepaling van het reglement (Van der Puyl, Kort verhaal. p. 4), dat de Directeuren gekozen moeten worden uit de „Stadbewoonende Kunstenaren."

beoordeeld." „Charletans," riep hij verontwaardigd uit, „die nimmer den drempel van Pictura's tempel kusten, de grootste Superficieelen heeft men door een gemaakt air (dat nimmer by een regt geaard Nederlander kan gevolgt worden) by veele voornamen zien indringen, en voor hunne werken, welke de zekerste getuigschriften hunner rodemontades zyn, de grootste beloningen zien wegdragen!" 1)

Niettegenstaande het toenemende verval werd het eeuwfeest van het College den 24 Februari 1744 plechtig gevierd 2), bij welke gelegenheid het „Schilders-Genootschap" het stedelijk bestuur met deze kunstelooze „dankzegging" toesprak:

„Grootachtbre Heeren en Geëerde Burgervaadren,
Vergunt ons, dat wy U met dank en eerbiedt naadren,
Terwyl men nu een kring van honderd jaren telt,
Na dat dees zamening het eerst werd ingestelt,
En door Uw milde hand, voor kunsten nooit gesloten,
Bescherming, hulp en gunst gedurig heeft genoten.
Ontfangt den zegenwensch en welverdienden lof,
Schoon niet in dag gesteld naar waarde van de stof,
Door 't Kunstgenootschap van Apelles nyvre Zonen,
Dat U met achting als Hoogwaardige Patronen
Vereert en U een zuil oprecht in 't dankbaar hart,
Die in standvastigheit het hardste Marmer tart.
Lang moet Uw hoog geslacht in goeden welstand bloejen,
Lang onder Uw beleidt de Stadt in voorspoedt groejen.
De vrye Schilderkunst en alle wetenschap,
Klim onder Uw bestier ten allerhoogsten trap!
De Hemel doe in Uwe zoons en late neven,
Dezelve zucht voor kunst en wetenschap herleven.

---

1) Hoevenaar, Redenvoering. p. 23.

2) Van der Puijl (Kort verhaal. p. 3) verhaalt, dat de magistraat reeds 27 Maart 1736 besloot tot de viering van een „plechtig Jubilé om Stads Collegies benaming en Kunstminnaren te vereeuwigen." Blijkbaar heeft de niet zeer nauwlettende auteur over het hoofd gezien, dat er te Utrecht behalve de (Teeken-)Academie, waarvan hij Directeur was, nog eene andere Academie bestond, die werkelijk op 26 Maart 1736 haar eerste eeuwfeest vierde!

Dit wenscht met hart en ziel Sint Lukas loflyk Gild,
Zo blyft Gy langen tydt ons cieraadt, steun en schild." 1)

Eenige jaren later, in 1773, vierde het college weder feest, ditmaal zonder bekende aanleiding, door op St. Lucasdag (18 October) een vuurwerk af te steken „op den barm onder de wal" bij het Begijnen-bolwerk 2).

Eene verandering, waarvan niet weinig ophef werd gemaakt, had kort daarna (in 1778) plaats. De „oude en bekrompene standplaats" in de Hieronymus-school bezat „onherstelbare gebreken", en men zag dus naar eene andere localiteit om. Den 20 Augustus 1776 benoemde het College eene commissie van vijf leden met den deken Van Bosvelt aan het hoofd, om met de door de Vroedschap aangestelde „commissarissen" van het College daarover te onderhandelen. Men had het oog op eenige vertrekken boven de stads-schermzaal in het zoogenaamde „Zegelhuis", een gedeelte van het oude Minderbroedersklooster, dat als Stedelijk Ammunitiehuis bij de stad in gebruik was gekomen. Men had in de commissie eene plaats gegeven aan den als „Mylord" in de Utrechtsche onlusten van 1785 bekenden, invloedrijken graaf van Athlone, zeker een der door Hoevenaar geroemde „voornaamsten en edelsten van het volk, die als yverige voorstanders en beschermers der konst zich voor de schilders in de bresse stelden" 3). Het zal dan ook wel gedeeltelijk aan zijne bemiddeling te danken geweest zijn, dat de Vroedschap niet alleen de bedoelde vertrekken, die destijds

1) Deze „dankzegging" is gedrukt op een vel plano, versierd met het hierbij afgebeelde wapen van het college, en uitgegeven „t' Utrecht by Johannes Broedelet, Boekverkoper en Akademie-drukker." De spreuk „*Floreat Pictura*, *Naturae Imitatrix*, *Historiae Fides*" schijnt die van het college geweest te zijn; immers zij komt ook voor boven een „Lof der schilderkunst" van B. van Heuven, geplaatst voor Hoevenaars Redenvoering van 1778.

2) Vroedschapsresolutie 13 September 1773.

3) Hoevenaar, Redenvoering. p. 23.

als vergaderkamers van verschillende gilden dienden 1), bereidwillig afstond, maar zelfs een geschenk van *f* 500.— daarbij voegde 2). Het college nam de verbouwing en inrichting der zalen voor hare rekening en sloot daartoe eene leening van *f* 2600.—, waarvoor het verbond „de jaarlyksche Rechten, Prerogativen van dit Schilders-Collegie, zoo op Kunstschilders, in deze Stad en Vryheid wonende, hunne discipelen als passerende Kunstenaren, hun talent exercerende of voor eenigen tyd hier nederzittende 3); de contributiën van Glasschryvers 4) of Grofschilders 5) en Glazenmakers 6), hunne Leerlingen en Knechts, die verplicht waren op St. Lucasdag in October zekere sommen te betalen, gelyk ook een Stuiver per Gulden, welke men ontfing van elk stuk Schilderye, Prenten enz., welke niet dan met permissie van dit Collegie in de Stad of Jurisdictie verkogt of verruilt mogten worden" 7). De vertimmering nam geruimen tijd in beslag, en eerst 8 Januari 1778 kon de verbouwde zaal plechtig ingewijd worden met eene rede van den notaris en procureur Adrianus Hoevenaar, oudsten inspecteur van het College 8).

1) Denkelijk was het ook de oude vergaderkamer van de schilders vóór de verheffing van het gild tot Schilderscollege, want ook hunne vroegere gildebroeders, de beeldsnijders en glazenmakers, vergaderden daar. (Vroedschapsresolutie 24 Nov. 1777.)

2) Vroedschapsresolutie 14 October 1776.

3) Volgens art. 3 der Ordonnantie van 1664 betaalden dezen bij hunne aankomst *f* 5 aan het college.

4) Lees denkelijk: „Cleerschryvers": de glasschrijvers of glasschilders behoorden toch onder het Glazenmakersgild.

5) Bij de scheiding der grofschilders uit het Schildersgild bleef hun de verplichting opgelegd om behalve het entrée in het Glazenmakersgild een entrée van *f* 5.— als aanwerpelingen in het Schilders-college te betalen. (Vroedschapsresol. 17 Maart 1766.)

6) De Glazenmakers moesten waarschijnlijk alleen betalen als zij (zooals veelal het geval was) tegelijk grofschilders waren.

7) Van der Puijl, Kort verhaal. p. 6.

8) Uitgegeven te Utrecht „by Justus Visch", in 1 deeltje 8°.

Maar Hoevenaar had misgezien, toen hij meende, dat de opening der nieuwe zaal het begin zou zijn van een nieuwen bloei voor het college en dat „de vlakken, die voor een zekeren tyd het doorschynen van het zonnelicht der kunst bezet hadden, langs hoe meer begonnen te verdwynen"; de „herleving van het oude konstwezen" in zijn „edelen luister" liet zich wachten, en de nieuwe zaal zag even weinig geniën binnen hare muren als de „onherstelbaar gebrekkige", die ontruimd was. De tijdsomstandigheden waren voor den bloei der kunst ongunstiger dan ooit; de „teekenmeesters van de St. Hieronymus-school," zooals men de leden van het College noemde, mochten in getal toenemen, hunne producten daalden voortdurend in gehalte 1). Eerst de „van loftuitingen afkeerige" Van der Puyl, door Pieter 't Hoen in 1806 als een „waardigen en volkundigen kunstmeester" geroemd, bracht de „waggelende" Teeken-academie door zijn „standvastigen arbeid" tot nieuwen luister 2). In 1804 tot Directeur der school aangesteld, reorganiseerde hij haar bij reglement van 16 Januari 1805 3) en reeds in Mei 1806 gewaagde men van de „verwonderingbarende vorderingen" zijner leerlingen 4).

Het College kwam destijds alle Dinsdagen van $5^1/_2$—$9^1/_2$ uur bijeen; de school was driemaal 's weeks van 6—9 ure geopend. Jaarlijks in Mei had in de teekenzaal de plechtige uitreiking der drie prijzen plaats. De rekening en verantwoording van den Secretaris werd in October opgenomen. En (eene herinnering aan vroegeren luister!) ook een klein schilderijen-museum was weder opgericht: ieder lid werd door het reglement verplicht bij zijne intrede „een stuk schilderye ten minsten ter waarde van *f* 26—5" in de vergaderzaal op te hangen en dat daar te

1) Liefland, Kron. v. Utr. beeld. kunst. I p. 58.

2) P. 't Hoen, De lof der schilder- of teken-kunst. (Utrecht. 1806.) p. 32, 33.

3) Van der Puyl, Kort verhaal. p. 9.

4) 't Hoen, Lof der schilderkunst. p. 33.

laten zoolang zijn lidmaatschap duurde. De kunstenaars, die leden waren, stonden onder zwaardere verplichting: zij moesten een stuk eigen werk (schilderij, teekening, gravure of boetseersel) in de zaal ophangen, en zij mochten dit verwisselen zoo dikwijls hun goeddacht; maar het stuk, dat bij het einde van hun lidmaatschap in de zaal aanwezig was, bleef eigendom van het College 1).

Maar dit alles was slechts de laatste opflikkering van het genootschap: de „waardige" Van der Puyl zelf, die het op den been geholpen had, gaf het den doodsteek. Hoe het gekomen is, blijft onbekend; maar zeker schijnt het, dat de kas van het College, die nog in 1807 onder den Secretaris berustte, in datzelfde jaar in handen van den Directeur-generaal Van der Puyl overging, die zich haastte daarmede de stad te verlaten, zonder ooit meer iets van zich te laten hooren 2).

Deze slag schijnt voor het sinds meer dan eene eeuw kwijnende College te zwaar geweest te zijn, en sedert dit oogenblik gaf het nauwelijks teekenen van leven meer. Nog enkele jaren sleepte het zijn onbeteekenend bestaan voort en genoot ook het stedelijke subsidie. Maar reeds in 1810 moest het de in 1807 opgerichte vereeniging Kunstliefde en hare teekenschool (die onder toezicht stond van twee leden van het College: Wonder en Kobell) mede toelaten in het eigengebouwde lokaal 3). En slechts enkele jaren later overleed de afgeleefde Teekenacademie van Utrecht en het „aloude schildersgilde" aan verval van krachten. In de laatste jaren was de vereeniging trouwens van zóó weinig gewicht, dat eene formeele ontbinding niet eens plaats had: het bestuur van Kunstliefde schreef in 1817,

---

1) Van der Puyl, Kort verhaal. p. 10, 11. — Eene geheel dergelijke bepaling was door de Haagsche schildersvereeniging Pictura reeds in 1656 gemaakt, maar slecht gehandhaafd. (Scheltema, Gesch. en letterk. mengelw. II. p. 160.)

2) Liefland, Kronijk v. Utrechts beeld. kunst. I p. 58.

3) Notulen van het genootschap Kunstliefde. 1810.

dat het College „nu zederd twee à drie jaren *zich ontbonden geoordeeld* en alle werkzaamheden gestaakt had" 1).

UTRECHT, April 1879.

S. MULLER Fz.

---

1) Notulen v. h. Gen. Kunstliefde. 19 Juni 1817. — De ontbinding schijnt kort vóor 30 October 1815 te hebben plaats gehad; althans Kunstliefde vroeg (blijkens hare Notulen van dien dag) toen aan Burgemeesteren om het lokaal der Academie te mogen gebruiken „met uitsluiting van alle andere Corporas of Collegien". In 1813 kreeg het genootschap reeds de sleutels van het lokaal en een subsidie van *f* 225 (denkelijk het subsidie, dat vroeger aan de Teeken-academie was uitgekeerd maar niet voor 1815 aan Kunstliefde uitbetaald werd.) In de Notulen van Kunstliefde. dd. 1 April 1816 wordt gesproken van „het gewezene Stads Schilder-Collegie."

BIJLAGE I.

ORDONNANTIE VOOR HET ZADELAARSGILD 1).

Anno XV^C^XL *des Woensdaechs den* XIIII*en* *Aprilis.*

Schout, Borgermeesteren, Schepenen ende Raide der Stat van Vtrecht hebben belieft ende toegelaten der Sadelaer gilde te hebben ende te gebruijcken dese naebeschreven artickulen ende puncten.

I.

In den yersten waert dat yemant van buijten binnen deser Stat mitter woen quaem ende begeerde der Sadelaer Gilde te hebben ende te gebruijcken, zel gehouden wesen 't gilde voirsz. voor syn gilde-gelt te geven drie gouden koervorster Rynsch gul. of payement hoere weerden daer voer, ende niet meer dan wel myn tot discretie vande Dekens inde tyt, ende noch daer en boven thien stuvers te rasoen 2) reet, daer van elke Deken drie stuvers, die busmeister en bode elcx twee stuver of hebben sellen.

II.

Item waer enich borger ofte geboeren borger-kindre vander Sadelaer gilde, die een ander oft meer gilde van deser Stat hebben ende ghebruycken woude 3), die zel gehouden wesen daer van 't gilde, dat hy wynnen wil, te geven half gilde-gelt vant geene voorsz. staet ende een ygelyck zyn rasoen.

1) Overgedrukt uit een deel getiteld: Ordonn. der Vroedsch. betr. de gilden. 1417—1678. (Stads-archief v. Utrecht.)

2) Zie over het rantsoen: Inleiding. p. 20.

3) En dus aanwerpeling in zulk een gild worden. (Zie de Inleiding. p. 6 Noot 1.) In het volgende art. wordt het omgekeerde geval gesteld en worden de aanwerpelingen in het Zadelaarsgild besproken.

III.

Ende des gelycx waert dat yemant van den borgeren ende geboren borger kyndren van anderen gilden der Sadelaer gilde voirsz. wynnen woude, dat zellen zy oock moeghen doen mit half gilde-gelt als voirsz. staet en een yegelyck syn rasoen.

IV.

Item soe sellen die Dekens vant voersz. gilde in elcker tyt niemant aennemen, ten sy dat hem kenlycken is by een hantschrift vander Stat Secretaris, dat sy borgers syn bij 't verboeren van dubbelt burger-gelt tot behoef vande Keyserlycke Majesteyt ende deser Stadt.

V.

Item soe zellen die Dekens, welcke Oudermans plegen geheeten te worden 1), onderhouden d'Ordonnancie, die van der Keyserlycke Maiesteyt onser aller genadigsten Erff Heeren etc. Anno XV^c^XXIX den XXIII^en^ dach van Meerte gemaect syn opte gilden ende Dekens van dese Stadt, te wetene dat die Dekens voirsz. geenen saecken onderwynden en zellen dan alleen van saecken haren gilde aengaende ende en sellen niet mogen vergaderen dan by consent vanden Lieutenant vanden Stathouder-generael van deser Stat ende Landen van Vtrecht, Schout ende Borgermeesteren in elcker tyt wesende.

VI.

Ende als den voirsz. Gilde enige vergaderinge geaccordeert wort zal altyt een daer by gheschickt worden, die daer mede present sal wesen in hoerlieder communicatie op peyne indien anders gebuerde gestraft the worden aen lyff ende aen goet na gelegentheyt vande saecke, ende men sal maer een gilde consent geven op eenen dach vergaderinge te maicken.

VII.

Item in dese Gilde voirsz. ende alle anderen gilden en sal niemant mogen wesen, die vander neringe ofte vanden Ambochte niet en syn ofte geweest en is 2), Ende die alsulcx niet en zyn, en zullen mitte voirsz. gilde ofte eenige van dien moegen vergaderen op verbuerte als voren.

---

1) De oude naam werd door Karel V bij de afschaffing van de politieke rechten der gilden in 1529 veranderd: hij herinnerde te veel aan de macht der Oudermannen in den raad. Alle verdere bepalingen van dit artikel en de twee volgende staan met de afschaffing der politieke bevoegdheden van het gild in verband.

2) Zie de Inleiding. p 2.

VIII.

Item zellen mede die Dekens vanden voorsz. Sadelaers gilde haer acht haeckbussen met hoer toebehoeren daer sy op ghezet syn wel onderhouden ende bewaren, Ende altoes gehoorsaem syn den beveel vanden Stathouder ofte zyn Luijtenant, Schout, Borgemeesters ende Raet deser Stadt voorsz.

IX.

Item soo sellen in desen ambochte vanden Sadelaers gilde behoeren, Sadelaers, Beeltsnyders, Schilders, Cleerscryvers, Maelres, Sceymakers, Verlichters, Boeckprinters, Boeckebinders, Tripmakers, ende Clompmakers.

X.

Item een Gildebroeders outste zoon, die zel binnen jaers na t' overlyden van synen vader zyns Vaders gilde mogen verheergewaden, ende geven niet meer tot deser Gilde behoeff dan Ses stuvers, Ende daer toe die Dekens, Busmeester ende Bode haer rasoen als voorsz. is, behoudelycken dat den zoon eerst twee jaren leeren zel ende zyn Meester voldoen eer hy 't Gildt gebruycken sal mogen.

XI.

Item waer yemant, die der Sadelaers Gilde ruerde, ende dat Gilde niet voldaen en hadde, zellen die Dekens den zelven dan mogen bekoren by consent vande Schout t' elcker reyse bi een koer van twalef stuijvers totter Keyserlycke Maiesteyt, deser Stat van Vtrecht ende tgilde behoef elx een derdendeel.

XII.

Item allen den ghenen, die beelden maecken van hout off van steen, die sal der Sadelaers gilde bedienen ende anders geen.

XIII.

Item dese Beeldesnyders ofte Beeldemakers sellen haer leeriongens wel mogen leeren wercken van hout ende van steen van allerley substantien, daer toe dienende, sonder meer Leerkynts-gelt the geven dan inde Sadelaers gilde, te weten enen gouden gulden 1).

XIV.

Item een Giltbrueder vanden voorsz. Sadelaers-gilde sel syn selfs kinderen mogen haer selfs Ambocht, dat sy metter hant

1) Vlg. art. 27 der Ordonnantie van het Schildersgild van 1611 bedroeg het leerkindsgeld „van oudts" „dertich stuvers."

doen, leeren, sonder eenich leerkints-gelt daer van te geven.

XV.

Item waer eenich meester in desen gilde, die eenige leerjongen besuecken woude een maent oft ses weecken, tsij met bewerpen oft conterfeyten 1), sel geven tot desen gilde autaer 2) behoef Ses stuvers, Ende indien de iongen aent selve ambocht blyft, soo sellen hem die Ses stuvers wesen aen afkortinge van syn leerkints-gelt.

XVI.

Item waert dat eenich giltbrueder eenige leerjongens of ontwerpers aenname Ende zyn Dekens 't selue niet te kennen gave bynnen veerthien dagen zy die gehat of aengenomen hadden, die soude verboeren eenen carolus gulden tot behoef vande Keyserlycke Maiesteyt, deser Stat ende desen gilde voorsz. als voorsz. staet.

XVII.

Item oock waer eenich giltbrueder, die eenich knecht te werck settede, die onder der Sadelaers gilde, bynnen of buijten 3), syn twee jaren onder een meyster niet uijtgeleert en hadde, zel schuldich wesen leerkints-gelt te geven 4), te weten eenen gouden gulden als voorsz. is.

XVIII.

Item soo en zellen geen gesellen of knechten mogen uijt hoer meysters werck gaen, om by een ander te gaen wercken dan by consent van zynen meyster opt verbueren van twaelf stuvers ende tot behoef als voorsz. is.

XIX.

Oock en sal geen Giltbrueder werck laten maeken mogen tot een ander mans huys, dat geen giltbrueder 5) en is, byt verbueren ende tot behoef als boven.

---

1) Zoogenaamde „conterfeyt-jongens." Zie de Ordonnantie van het Schildersgild van 1611 art. 18: hierna.

2) Het altaar van St. Maria ad nives in de Buurkerk.

3) Nam. in een Zadelaarsgild binnen of buiten *de stad Utrecht.*

4) Een knecht moest nam. evenals een meester vooraf twee jaar als leerkind dienen. Stelde men hem vroeger te werk, dan was dit dus eene benadeeling van het gild door de ontduiking van de betaling van het leerkindsgeld, en eene benadeeling der knechts, wien zoodoende door onbevoegden concurrentie werd aangedaan.

5) Anders zou de persoon, bij wien het werk besteld werd, zonder het gild voldaan te hebben, het indirect oefenen.

XX.

Item alsoo der Sadelaers Gilde een vergadert gilde is van veel diversche ambochten, te weten Saelmakers, Beeltsnijders, Schilders, Cleerschryvers, Maelres, Scheymakers, Verlichters, Boeckeprinters, Boeckebinders, Tripmakers ende Clompmakers, Dat daeromme niemant van alle dese voorsz. Gildebrueders en sellen mogen d'een des anders ambocht ende wercken rueren 1), ten waer dat zyt selffs metter hant costen doen, ende zellen oock mer eenen thoen hebben, ten waer op gehuerde plaetsen, daer dese Stat profyt of hadde 2).

XXI.

Item waert dat eenich gildebrueder storve, so mach die weduwe vanden overleden giltbrueder dat ghilde hebben ende vueren een jaer ende Ses weecken zonder verbueren, ende wilde sy dan hoers overleden mans gilde langer doen, zel sy tselve gilde dan mogen wynnen met half gelt, gelyck of sy borger ende geboeren giltbrueder waer 3).

XXII.

Item waer eenich convent of geestelyck man, die der Sadelaers gilde ruerde ende om ghelt vercofte, sellen der Sadelaers gildt wynnen, gelyck of sy weerlycke personen waren.

XXIII.

Item alsoo dagelicx gebuert, dat veel vreemde personen van buyten binnen Vtrecht comen ende vercopen doeckwerck, Schilderie, geprente boecken ende brieven, die dagelicx opgeslegen ende voor den kercken ende by den huijsen vercoft werden, daer by der Sadelaers gilt merckelyck verhindert ende beschadicht wordt, sellen daerom die selve die 't Gilt voorsz. niet wynnen en willen, geven van elcke stede, daer sy voert doen 4) alle dagen tot behoef vanden gilde Autaer eenen halven stuuer, ende die genen, die by den huijsen gaen om wat te vercopen, ooc alle dagen geven sellen eenen halven stuuer.

---

1) Natuurlijk, want men verkreeg door het voldoen van één gild slechts het recht om één ambacht te oefenen.

2) Vgl. de Inleiding. p. 7.

3) De vrouw werd dan gildezuster en kreeg alle rechten van een gildebroeder. Het verminderen van haar entrée was eene begunstiging, waarin zij met zoons van gildebroeders min of meer gelijk stond. (Zie art. 10.)

4) Lees: voort*staen*.

XXIV.

Item soo sellen die Dekens vant Gilde voorsz. in elcker tyt wesende, geen broucken 1) vant voorsz. gilde, die gevallen syn in haer tyt, mogen wthalen dan by consent van den Schout van deser Stadt, ende sellen gehouden wesen alle iaers op sinte Meertyns avont ofte int affgaen van haer officie in schrift den Schout ende deser Stadt te leueren alle die geene, die gebroickt hebben ende daer deser Stadt haer deel of toekomt 2), t' geldt daer van te leveren in handen van den yersten Cameraer van deser Stadt sonder die te mogen verhauden ende te heelen, opt verbeuren van dubbelde koeren vant geen sy verhouden hebben tot behoef van Keyserlijcke Maiesteyt, deser Stadt ende den Aenbrenger elck een derdendeel.

XXV.

Item voort is den Raet overcomen, dat syt voorsz. gilde geen ander puncten ende artykelen believen ende toelaten en sellen dan voorsz. staet ofte die noch by den Raet belieft ende toegelaten sellen mogen werden, ten waer of 't voorsz. gilde met des Stadts Secretaris hant costen bewijsen, dat by out Raet oft de nye voortyts hem andere, die bij desen voorsz. artijculen ende puncten niet verandert en sijn, toegelaten en zyn geweest, welck sij den Raet toenen zellen.

BIJLAGE II.

AMPLIATIE DER ORDONNANTIE VAN HET ZADELAARSGILD 3).

2 *April* 1609.

De Raet der Stadt Utrecht heeft opt eernstich versoeck vande Dekens ende gemeene Gildebroeders vant Sadelaers gilde haerluyder Gilde Ordonnantie by provisie geaugmenteert met dese naervolgende poincten ende articulen.

1) Breuken, d. i. boeten.
2) Zie art. 11.
3) Overgenomen uit hetzelfde deel als de voorgaande Ordonnantie.

I.

In den eersten dat niemant voortaen int Sadelmaker gilde en sal mogen worden aengenomen, ten sy dat hy drie jaren by eenen Meester geleert heeft.

II.

Item dat soodanigen Gildebroeder oock alvorens sal tot een proeve moeten maken een wapenboom met een ander gemeyn Saelboom.

III.

Item dat de Dekens ende Busmeester van desen gilde van nu voortaen voor haere Salaris sullen hebben in plaetse van drie stuyvers ses stuyvers.

IV.

Voorts en sal niemant geen Gildebroeder van desen Gilde synde eenich peerdegetuijch van Salen, Toomen, Halters, Dekenen, oock Huyven van Coetswagens, Rosbaren Ende diergelijcke, van wat stoffe die soude mogen wesen, maecken ofte gemaeckt vercopen, opt verbeuren elcke reyse van drie gulden ten behoeve van desen Gilde ende Officier die executie doen zall.

V.

Oock en sullen geene Gildebroeders van desen gilde mogen vercopen eenich goet ofte werck, 't voorsz. haerluyder hantwerck beroerende, anders dan dat hy selffs gemaeckt heeft oft bij een ander Saelmaker gildebroeder sijnde doen maken heeft. Op peine van eenen gulden yder reyse te verbeuren, t' appliceren als boven.

VI.

Item egeene aenwerpers hij sij Schilder, Plagger, Stoelverwer, Steenhouwer, Antycksnyder, Scheymaeker ofte diergelycke, en sullen hen desen Gilde niet vorder onderwinden dan alleen 't gunt yders werck betreft ende aengaende 1), op peine ende t' appliceren als boven.

VII.

Eyntelyck en sullen egeene Gildebroeders vant Sadelmakers gilde meer als een thoon mogen houden, 't sij in haer huijsingen ofte op de Merckt 2), in conformité van deser Stadts Ordonnantie, op poene ende ten behoeve als boven. Actum den 2en Aprilis XVIC ende negen.

---

1) Vgl. art. 20 der Ordonnantie van 1540.

2) Vgl. art. 20 der Ordonnantie van 1540. — Het Schoonhuis, waar de stad vroeger plaatsen voor uitstallingen verhuurde, werd in 1614 verkocht.

BIJLAGE III.

BESLUITEN VAN DEN RAAD VAN UTRECHT OVER HET ZADELAARSGILD 1).

Anno XV^c^XLVIII *des Woensdaichs den* XV*en* *Februarij.*

Verclairt bij den Rayde, dat die goutslagers blyven zellen inder Sadelair Gilde ende die selve voirtaen oick wynnen, ende nyet der Smeden gilde, soe die goutslagers in voirtyden altoes inde selve Sadelair gilde geweest ende oick gewonnen hebben.

Anno XV^c^L *Des woensdaigs den* X*en* *Septembris.*

Die Raydt gehoirt hebbende dalterratie gevallen tuschen die deeckens vande Bilhouwergilde ter eenre, ende die deeckens vande Sadelair gilde ter andere syden, Aengaende die questie tusschen der tween gilden voirsz. vallende opte halff tailgen, antycken, metselrie ende ander cijeraid, die de kistemaeckers toe hiertoe in hair wercken mede gemaickt ende bij hoerluyder gebroedige dienres doen maicken hebben, ende heeft daerop verclairdt ende verclairen by desen, dat die kistemaickers selfs ofte hoir gebroedige dienres wel halff tailgen ende ander cyradgiën als voeren in hoir wercken mede maicken sullen moegen, sonder dair mede der sadelair gilde te rueren, dan en sullen geen beelden moegen maicken nae inhouden der Sadelair gilde ordonnantie ofte sullen yerst der sadelair gilde voldaen hebben.

Anno XV^c^LIIII *Des Manendaechs den* VIII*en* *October.*

Die Rayt gehoort hebbende,'t different gevallen wesende tusschen die Deeckens van den Bylhouwer gilde ter eenre ende die Deeckens van den Sadelaer gilde ter andre zyden, aengaende die Clappecluyse-makers ende Popwerck-makers 2), sustinerende elcx dat dieselve in hoer gilt behoeren te wesen ende te dienen, ende trecht vande leerjongens die zy aennemen te hebben ende te proufyteren vermoegens hoirluyder gildebouck daer van zijnde, Ende die Rayt mede gehoort hebbende Willem Jansz. van Aernhem clappecluysemaker, als vanden Sadelaer gilde voirsz.

1) Overgenomen uit het Raads dagelycx boeck en uit het deel met Gilden-ordonnantiën, waaraan ook de beide vorige Ordonnantiën ontleend zijn.
2) Denkelijk fabrikanten van kinderspeelgoed, poppen, die als zoodanig eene verwijderde verwantschap met de beeldsnijders hadden.

gepant wesende ter saicken van zyn leerjongen, Ende voorts geconsidereert ende gelet hebbende opt gene elcx tot syne recht seggen ende te baten heeft willen nemen, ende die Rayt aenmerckende opte cleyne winssel der neringe vant Popwerck voirsz. ende mede dat die zelve tvoirsz. Popwerck maickende nyet en kan doen sonder beyde die voirsz. gilden daer mede te rueren, Soe heeft die Rayt daeromme verclaert ende verclaert by desen, dat die Clappecluysemakers ende Popwerckmakers voertaen by gebuerte die voirsz. gilden wynnen ende voldoen sellen vermoegens elcx zyn gilde-ordonnantie, daer van der Sadelaer gilde nu d'yerste die 't voirsz. Ambocht ruert hebben sal, ende daernae der Bylhouwer gilde ende zoo voorts vervolgende, Ende die Leerjongens zellen zyluyden 't gelt van dien halff ende halff hebben ende deylen, te weten van elcke leerjongen elcke gilt nyet meer dan seven stuvers maickt tsamen veerthien stuvers, Ende hier mede sellen die twee Gilden vant different voirsz. geheelicken verleecken ende gesceyden zyn, blyvende onvermindert dese Stadt altyt hier inne hoir veranderinge ende verclaringe te mogen maicken.

Anno XV^{c}LV *Des Manendaichs den* VIII *July.*

Alsoe die Deeckens vanden Bylhouwer gilde ter eenre, ende die Deeckens vanden Sadelair gilde ter andere zyden aende Rayt sekere interpretacie versocht hebben ende dat opte verclaringe die bij den Rayde gedaen is tusschen den tween gilden voirsz. den X^{en} Septembris anno XV^{c} ende vyftich aengaende hoirluyder questien gevallen opte halff tailgen, antyken, metselrye ende ander cyeraid, die de kistemakers in verchieringe hoere wercken maicken, ende by hoere dienres ende leerjongers doen maicken hebben, ende die Deeckens vande Sadelair gilde sustinerende dair by vercort te zyn, te weten dat die kistemakers voer andere kistemakers antijckwerck aennemende ende maickende zyn ende dienres setten dat geen gebroedige dienres en zyn ende hoir leerjongers 't selue voirt leeren, al tot prejudicie vande Sadelair gilde.

Soe heeft die Rayt daerop bij provisie verclairt ende geinterpreteert, verclairt ende interpreteert by desen, dat die kistemakers ende hoir gebroedige ofte gehuerde knechts ende leerjongens well in hoer zelfs aengenoemen wercken tot verchieringe vande zelve sullen moegen maicken ende doen maicken halff tailgen, antyken, metselrie ende andere cyeraid, dan gheen beelden, onvermindert der Sadelair gilde Ordonnancie sonder dat enich kistemaker van een ander kistemaicker enich vanden wercken voirsz. aennemen sal moegen off hy zell gehouden wesen daer van der Sadelair gilde te wynnen ende te voldoen.

Anno XV^c^LV *des Dynsdaechs den* XXVI *November.*

Schout, Burgemeisteren, Schepenen ende Raet der Stadt van Vtrecht hebben der Sadelaer ghilde belieft, geaddeert ende toegelaten dit naebescreuen punct.

Item als een Gildbroeder ofte zijne huisvrouw ofte weduwe van een Gildebrueder van desen gilde oflyvich geworden is, ende die Gildebrueder alsdan by desen gildebode te groeff gebeden worden, soo sel elcx bynnen deser Stadt wesende gehouden wesen te groeff te comen, ende yerst 't lyck mede volgen, ende daernaer t' yerste reyse mede te offeren op 't verbeuren van eenen halven stuver tottes gilden autaer behoef, ten waere hij merckelijcke oorsaecke ende ontscult hadde.

XVI^c^ *ende sestien* 10 *Juny.*

De Raet heeft verstaen ende verclaert, dat de Goltslagers sullen resorteren ende tgilt hebben te winnen vande Gout ende siluer smeden 1).

BIJLAGE IV.

LIJST DER OUDERMANNEN (DEKENS) VAN HET ZADELAARSGILD. 1402—1611 2).

1402. Herman van Amersfoerde en Willam de Haze Janszoen.
1403. Michiel Zalm en Dirc Dircssoen.
1404. Ansum Zalm 3) en Ghisebrecht Zalm.
1405. Michiel Janszoen en Dirc Dircszoen.
1406. Jan van den Dam en Jan van Meerlo.
1407. Michiel Zalm en Willam Kye.

1) Vgl. het Raadsbesluit van 15 Februari 1548 hierboven. — Het Goudsmedengild was opgericht in 1598. Zie: Inleiding p. 11.

2) Tot 1528 overgenomen uit het Raads dagelycx boeck. De namen der Dekens over 1572—1611 zijn afgedrukt naar eene lijst van de Dekens der verschillende gilden over 1572—1798 in het Stads-archief. — Bij het doorlezen van deze en de volgende lijst trof het mij, dat zoovele familienamen (zelfs behalve die der adelijke geslachten, die hunne bijoogmerken met het lidmaatschap zullen gehad hebben) herhaaldelijk voorkomen. Is dit een bewijs van de erfelijkheid van het ambacht, dan kan men spreken van de Utrechtsche schildersfamiliën der 16e eeuw: Block, Crom, De Ridder, Van Voerde, Van Honthorst, Van Schayck, De Beer en De Goyer. Het kwam overigens in de 16e en 17e eeuwen herhaaldelijk voor, dat van de twee zonen van een schilder de een het ambacht zijns vaders volgde, terwijl de tweede goudsmid werd.

3) Anselm Zalm was denkelijk schilder. In de rekening der Buurkerk van 1437/38 leest men: „Item gegeven Ansem Saelm 1 gulden 22 wit vanden staven te veruwen, dair men theylige sacrament onder draget."

1408. Jan van Meerlo en Willam die Hase.
1409. Ansem Zalm en Dirc Baers.
1410. Jan van Meerlo en Dirc (Goutslagher, verbeterd: Dirc) Willam.
1411. Michiel Janssoen en Aelbrecht van den Dam.
1412. Jan van Meerlo en Dirc Gautslagher.
1413. Jan van den Dam en Willam die Hase.
1414. Michiel Zalm en Claes Florenssoen.
1415. Michiel Ianssoen en Jan van den Damme.
1416. Dirc Goutslager en Ghisebrecht Michielssoen.
1417. Michiel Janssoen en Claes Florenssoen.
1418. Michiel Zalm en Dirc Goutslager.
1419. Claes Florenssoen en Willam Janssoen van Scherpenborch.
1420. Jan Meynertssoen en Jacop van Nesse.
1421. Claes Florenssoen en Johan die Keyser 1).
1422. Daem Janssoen en Aernt Claessoen 2).
1423. Jan de Keyser en Willem Janssoen van Scherpenborch.
1424. Claes Florenssoen en Diric Goutslager.
1425. Willem Janssoen en Henric de Hase.
1426. Jan Meynaertssoen en Claes Florenssoen.
1427. Aelbert van den Damme en Willem Janssoen.
1428. Claes Florenssoen en Geryt Geryt Boudenssoenssoen.
1429. Willem Janssoen en Lambert Meynsensoen.
1430. Albert van Dam en Airnt Claeszoen.
1431. Willem die Hase en Lambrecht Meynsensoen.
1432. Henrick de Hase en Willam Janszoen van Scherpenborch.
1433. Willem de Hase en Lambert Mensensoen.
1434. Willam Janszoon en Henrick de Hase.
1435. Lambert Meynsenzoon en Albert Roeloffszoon.
1436. Henric de Hase en Willam Janssoon.
1437. Lambert Mensensoen en Sander van Heemstede.
1438. Geryt Mathyssoen en Geryt van Nesse.
1439. Willem Janssoen en Sander van Heemsteden.
1440. Geryt Mathyszoen en Jan Claeszoen.
1441. Willam Janszoen en Lambert Mensenzoen.
1442. Aernt Claeszoen en Geryt Mathyszoen.
1443. Willam Janszoen en Jan de Goyer.
1444. Henric die Haze en Ghysbert Zalm.
1445. Aernt Claessoen en Willam Janssoen.
1446. Gheryt Mathyszoen en Ghisbert Zalm.

---

1) In de rekeningen der Buurkerk van 1440/41 wordt vermeld: „Keyser die maelre." Wellicht een voorvader van den Utrechtschen architect Henrick de Keyser.

2) Denkelijk een schilder, de zoon van Claes Arentssoen, schilder, die in 1378 lid van het gild werd. (Inleiding. p. 14.)

1447. Oelric Lieboirt en Adryaen van Wesell.
1448. Geryt Mathyssoen en Ghysbert Zalm.
1449. Willam Janssoen en Dirc die Goutslager.
1450. Dirck Hack en Jan die Haze.
1451. Henric de Hase en Ariaen van Wesel.
1452. Dirck Hack en Henric Sanderssoen.
1453. Henric de Hase en Herman van Huemen.
1454. Geryt Mathyssoen en Henric Sanderssoen.
1455. Jacob de Beer 1) en Ariaen van Wesel.
1456. (Geene Oudermannen vermeld 2).)
1457. Jan die Goyer en Dirc heer Claessoen.
1458. Henric die Haze en Geryt Mathyszoen.
1459. Adryaen van Wesell en Lubbert Zwaenkert.
1460. Geryt Mathyssoen en Jan Ponskenssoen.
1461. Henric die Haze en Adriaen Butendyck.
1462. Gheryt Mathyssoen en Jan Ponciaenssoen.
1463. Adriaen van Wezele en Lubbert Zwanekaert.
1464. Gheryt Mathyssoen en Jan van der Borch.
1465. Adriaen van Wezele en Jan Ponsianssoen.
1466. Henric Henricxssoen en Ghysbert van Hoesden.
1467. Henrick die Haze en Jan Ponsiaenssoen.
1468. Henric Henricxssoen en Claes Barbazaen.
1469. Adriaen van Wezele en Jan van der Borch.
1470. Arnt van Benthem en Hillebrant van Rewyck.
1471. Jan Ponciaenssoen en Jan van der Borch.
1472. Jacob die Beer en Jan Peterssoen.
1473. Jan Ponsiaenssoen en Rolof Goes.
1474. Jacob die Beer en Warmbout Pyl.
1475. Jan Ponciaenssoen en Jan Peterssoen.
1476. Roloff die Wit en Emont Ghysbertssoen.
1477. Jacob die Beer en Jan van Benthem.
1478. Rolof Goes en Jan Peterssoen.
1479. Adriaen van Wezele en Jan van Benthem.
1480. Arnt van Benthem en Emont Ghysbertssoen.
1481. Adriaen van Wezele en Dyrck Scade Gherytssoen.
1482. Clais Barbazaen en Henrick van Masch.
1483. Jan Ponsiaenssoen en Jacop van Catwyck.
Dirck Scay en Geryt Matheeussoen.
1484. Jan Poncenssoen en Henric van Berbizaen.
1485. Jan Roelant en Dirck Scay.

1) Wellicht de vader van den Utrechtschen schilder Joost de Beer, meester van Wttewaell.

2) Het Zadelaarsgild had ten gevolge van de revolutie van dit jaar als een der zoogenaamde „lage gilden” geen stem in de regeering. Later in het jaar werd dit door eene contra-revolutie veranderd, en als dekens traden toen op: Gysbert van Baelre (?) en Lubbert Zwaenkert.

1486. Cornelis van Rewijck en Jan van Rijn.
1487. Jan Roelant en Jacob Ianssoen.
1488. Dirck Scay en Alert Dircxsoen.
1489. Jan Wantenaer en Henrick Henricxsoen.
Dirck Scaey en Alert Dircxsoen, gescicte.
1490. Dirck Scay en Geryt Matheeuszoen.
Jan Roelant en Jan Dircssoen (Is poertier, voer hem: Jacob Janszoen), gescicte.
1491. Henrick Henricxzoen en Gielis Block.
Jan Ponciaenssoen en Jan Roelant, meentemannen.
1492. Dirck Scay en Cornelis van Rewijck.
Jan Ponciaenszoen en Jan Roelant, meentemannen.
1493. Henrick Henricxzoen en Jan Jacobszoen Die Wit. (Doot: Meys van Zanten.)
1494. Jan Verborch en Jan Ponsenssoen.
1495. Henrick Henriczoen Bontmaker en Meyns van Santen.
1496. Jan van Rijn en Ewout Willemssoen.
1497. Meyns van Zanten en Henrick Henricxzoen.
1498. Jan Ponsenssoen en Gielis Block.
1499. Jan Roelant en Geryt Mathyssoen.
1500. Meyns van Zanten en Jacob Jacobssoen in Luttikenhuys.
1501. Henrick Henricxzoen en Zeger Butendijck.
1502. Willem Loefszoen en Peter Lourenssoen.
1503. Ewout Willemssoen en Zeger Butendijck.
1504. Jan Roelant en Jacob Jacobssoen.
1505. Willem Loefszoen en Peter Lourenssoen.
1506. Jan Roelant en Jan Splinterssoen.
1507. Willem Loefszoen en Adam Ysbrantssoen.
1508. Peter Laurenssoen en Aelbert die Ridder.
1509. Willem Loefszoen en Cornelis Goertssoen.
1510. (Geene Oudermannen vermeld.)
1511. Jan Roelant en Claes Egbertssoen van Esbroick.
1512. Adam van Diemen en Cornelis Goeyertssoen.
1513. Willem Loefszoen en Peter Laurenssoen.
1514. Cornelis Goeyertssoen en Roeloff Peterssoen.
1515. Willem Loefszoen en Willem van Helmont.
1516. Claes Egbertssoen van Esbroeck en Euert van Voerde.
1517. Willem Loefszoen en Peter Laurenssoen.
1518. Claes van Esbroeck en Willem Crom.
1519. Willem Loefszoen en Jan Splinterssoen.
1520. Claes van Esbroeck en Euert Staell.
1521. Willem Loefszoen en Peter van Ynghen.
1522. Henrick Henricssoen en Peter Laurenssoen.
1523. Jacob Jacobssoen Luttekenhuys en Peter van Yngen.
1524. Willem Loefszoen en Gerijt van Lichtenberch.
1525. Jacob Jacobssoen in Luttekenhuys en Peter Laurenssoen.

Peter Laurenssoen en Geryt van Lichtenberch.
Goessen Janssoen, gescicte.
Willem Crom en Aernt Janssoen Sceymaker 1).
1526. Gerijt van Lichtenberch en Andries Henricssoen.
1527. Willem Loefszoen en Jan Beerntssoen.
1528. Willem Loefszoen.
1529—1568. Onbekend.
1569. Job Ruysch 2) en Dirck Hellinck 3).
1570. }
1571. } Onbekend.
1572. Job Ruysch en Peter Ellertss. 4).
1573. Job Ruysch en Peter Ellertss.
1574. Job Ruysch en Cornelis vander Voort 5).
1575. Job Ruysch 6) en Goort van Zyl 7).
1576. Vrerick van Voirde 8) en Gerrit Splinter 9).
1577. Roeloff Willemsz. 10) en Job Ruysch.
1578. Roeloff Willemss. en Job Ruysch.
1579. Gerrit Hugen 11) en Roelof Willemss.
1580. Roeloff Willemss. en Gerrit Splinter.
1581. Roeloff Willemss. en Gerrit Splinter.
1582. Peter van Sipenes 12) en Joist de Beer 13).
1583. Frans de Saelmaker 14) en Joost de Beer.
1584. Gerrit Hermanss. en Gerrit Splinter.
1585. Joost de Beer en Frans Meertenss. zaelmaker.
1586. Roeloff Willemss. en Gerrit Hermanss.
1587. Frans Mertenss. en Hans de Saelmaker.

1) De herhaalde veranderingen zijn toe te schrijven aan de revolutie van dit jaar.
2) Cleerschryver of decorateur.
3) Zadelmaker.
4) Peter Ellertsz. (van Leyenborch), cleerschryver.
5) Schilder.
6) Doorgeschrapt staat: „Peter van Zypenes", de deken van 1582.
7) Schilder.
8) Schilder.
9) Gerrit Splinterss., schilder, leermeester van Bloemaert. Van Mander noemt hem een „cladder".
10) Schilder.
11) Gerrit Huygen van Honthorst, cleerschryver (grootvader van den schilder Gerard van Honthorst), die de drie vorige jaren busmeester van het gild geweest was. (Zie: Inleiding. p. 14.) Kramm noemt hem in navolging van Van der Puyl, die slordig gelezen had: Gerrit Huygen van Bronckhorst, en berispt Nagler over zijne onnauwkeurigheid. (Levens der schilders. III p. 728.) Ten onrechte, zooals uit Hoevenaars Redenvoering blijkt.
12) Schilder: bij de scheiding van de Zadelaars was hij het oudste lid.
13) Schilder, leerling van Frans Florisz. en leermeester van Wttewael en Bloemaert.
14) Zeker dezelfde als Frans Mertensz., de deken van 1585.

1588. Roelof Willemss. en Willem Heynrickss. 1).
1589. } Onbekend.
1590. }
1591. Roeloff Willemss. en Gerrit Hermanss.
1592. Roeloff Willemss. en Gerrit Hermanss.
1593. Roeloff Willemss. en Gerrit Hermanss.
1594. ...... Blommert 2) en Gerrit Hermanss.
1595. Gerrit Hermanss. en Gelis Block 3).
1596. Meerten de Goyer 4) en Gerrit Hermanss.
1597. Marten de Goyer en Gerrit Hermanss.
1598. Marten de Goyer en Gerrit Hermanss.
1599. Henrick van Campen inde Viestege en Gerrit Hermanss.
1600. Gerrit Harmanss. en Jasper Hubertss.
1601. Gerrit Harmanss. en Jasper Harmanss.
1602. Gerrit Harmanss. en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1603. Gerrit Harmanss. en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1604. Marten de Goyer en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1605. Marten de Goyer en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1606. Marten de Goyer en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1607. Marten de Goyer en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1608. Rochus Jacobss. (nyet) en Jasper Harmenss. van Coesfelt.
1609. Marten de Goyer en Jaspar Harmanss. van Coesfelt.
1610. Marten de Goyer en Jasper Harmanss. van Coesfelt.
1611. Pauwels Moreelss. 5) en Johan Thomass. 6).

---

1) Denkelijk de zoon van Henrick Willemss. van Deventer, zadelmaker in 1569.

2) Cornelis Bloemaert, architect (vader van den schilder Abraham Bloemaert), die in 1576 als meester in het gild werd aangenomen. (Inleiding. p. 14)

3) Schilder.

4) Schilder, want nog na de afscheiding der zadelmakers in 1611 kozen de schilders hem tot deken.

5) Schilder. — Uit deze lijst schijnt te blijken, dat het Moreelse was, die, nadat het gild eene reeks van jaren door dezelfde dekens bestuurd was, den stoot gaf tot de scheiding van de Zadelmakers. Moreelse was tegelijkertijd de eerste Utrechtsche schilder van naam, die deken werd, en een persoon van invloed.

6) Zadelmaker.

BIJLAGE V.

LIJST DER LEDEN VAN HET ZADELAARSGILD. 1569 1).

Dit is het Zadelaer gildt, by Jop Ruych ende Dirck Hellinck als dekens vant selfde gilt overgeleuert aen handen vanden secretaris deser stadt Utrecht Jacob vander Voert. A°. 1569.

Dit syn die zaedelmakers 2).

(Volgen 12 namen, waaronder de deken Dirck Hellinck.)

Dit syn die schilders vant selve gilde.

Jacob die Ridder.
Frederick van Voerdt.
Cornelis die Man.
Peter Janss. van Cipenes.
Roeloff Willemss.
Henrick van Cleeff 3).
Lucas Dammertss. 4).
Jan van Vryhuysen.
Cornelis Janss. Verberck.
Eernst van Schaeyck 5).
Cornelis van Schaeyck.
Toenis Dominicus van Honthorst.
Jan van Brevelt.
Cornelis van Muyden.

1) Afgedrukt naar eene lijst, met dergelijke lijsten van andere gilden aanwezig in het Utrechtsche Stads-archief. Op de keerzijde der titel staat geschreven, dat „byden Schout ende burgermeisters deser stadt bevolen was omme (de namen van) dselve gildtbroeders over te leveren." — Deze lijst werd te laat gevonden om daarvan in de Inleiding (p. 15) melding te maken.

2) Uit deze lijst blijkt, dat de ambachten in het gild zekere zelfstandigheid behielden en afzonderlijk daarin naast elkander leefden. In verband met de vorige naamlijst ziet men hieruit, dat de kunstenaars niet alleen in ledental, maar ook in aanzien verreweg de eerste plaats in het gild hadden.

3) Leerling van Frans Florisz. (Van Mander, Levens der schilders. f. 242 vs.)

4) Wellicht Wttewaels „cosyn Lucas, schilder van Wtrecht, t'Amsterdam in Apelles", door Van Mander, Levens der Schilders. f. 296 vs. vermeld.

5) Eene schilderij van hem, afkomstig uit de St. Pieterskerk, berust in het Nederlandsch Museum te 's Gravenhage.

Cornelis vande Voert.
Peter Marceliss. 1)
Jelis Block.
Jacob Sem.
Herman Crom.
Goert van Syll.
Cornelis Nobell.
Toenis Claess. Inde Weerdt.
Jan Jenningss. Inde halve maen.
Joachim Adriaenss. 2)
Jan Adriaenss.
Gerrit van Baern.
Willem Splinterss.
Gerrit Splinterss. 3)
Die oudtste zoen van Frederick van Voerdt op nyeus aengenomen: Jacop van Voerdt.

Die cleerschrivers ofte bastertschilders 4).

Willem Willemss. van Rossum.
Peter Ellertss. (doorgeschrapt: van Leyenborch.)
Jan Gerritss.
Cornelis Janss. maelder.
Jacob Gerritss. maelder.
Henrick Ottenss.
Toenis Janss.
Gerrit Hugenss. 5)
Cornelis Peterss. alias clapcluys 6).
Tys Jacobss.
Jan Jacobss.
Gerrit Franss.
Peter Gerritss.
Gosen Crynss. clompmaker 7).

---

1) Zonder twijfel dezelfde als Peter Merrelisz., door Hoevenaar op 1555 genoemd (zie: Inleiding. p. 14.) en met Paulus Moreelse in verband gebracht (Redenvoering. p. 9 Noot *l*); zeker ten onrechte.

2) Wellicht Joachim van Schuyck, vader van Wttewaels moeder, door Van Mander (Levens der schilders. f. 296 vs.) als „een goet Schilder nae dien tyt" vermeld.

3) Leermeester van Abraham Bloemaert. (Van Mander. l. c. f. 297.)

4) Het woord „bastert-schilders" is doorgeschrapt. (Geen wonder! de deken Job Ruysch behoorde onder hen.) Daarvoor is in de plaats gesteld: „schilders affter dye duysce huys", eene merkwaardige mededeeling, die bewijst, dat zelfs in 1569 het samenwonen der leden van hetzelfde ambacht nog niet geheel was in onbruik geraakt.

5) Zie hiervoor p. 57 Noot 11.

6) Zie hiervoor p. 51 Noot 2.

7) Zie: Inleiding. p. 5 Noot 3.

Ghysbert Aertss. alias clappecluys.
Cornelis Peterss. van Avesaet.
Job Ruysch (doorgeschrapt: deken inder tyt.)

Dit syn die boeckbynders, druckers ofte vercopers vant selfde gilde.

Harman van Borckeloe 1).
Job Mathyss.
Hans van Mansfelt.
Hans van Loeven.
Jan Jacobss. van Goch.
Michiell Boeckebynder.
Jan van Ghennep.
Euert Janss. boeckvercoper ende nu ter tyt mutseverwer ende andersins.

Dit syn die scheydemakers vant selfde gilt.

(Volgen 8 namen.)

Dit syn die beeldtsnyders vant voerss. gildt.

Ryck Henrickss. van Beest.
Frans Janss. 2)
Henrick Quast 2).
Christiaen van Oss.
Jan Wyerss.
Lenaert Quintenss.
Alert Knyff.
Lourens het Jonge edell greyn.
Cornelis Corneliss. steenhouder 3).
Jaecop Collyn off Jacoop dye Olley 4) als buysmeyster inder tyt.
Jan Wyter 5).

1) De stamvader der Utrechtsche uitgeversfamilie Van Borculo.

2) Zie over Frans Jansz. en Henrick Quast: Inleiding. p. 17 Noot 1.

3) Er heeft vroeger gestaan: „beeltsnyder ofte steenhouder". De plaats bewijst, dat reeds in 1569 de beeldhouwers zich vervormden tot meubelmakers en steenhouwers. (Zie: Inleiding. p. 8—10.)

4) Wellicht te lezen: Jacopo di Orley? Jacob Colyn van Orley is denkelijk dezelfde als Mr. Colyn van Cameryck, beeldhouwer te Utrecht, die in 1543 den schoorsteenmantel van het Kampensche stadhuis beitelde. (Nanninga Uitterdijk, Kampen. p. 94.) Mogelijk ook moet men lezen: Jacop dye Ollen, later verbasterd in Jacop dye Nole. Althans Jacob Colyn of Colyn de Nole is als Utrechtsch beeldhouwer in het laatst der 16e eeuw zeer bekend. Zijn zoon Willem Jacobsz. Colyn (de Nole) volgt hierna als Utrechtsch beeldhouwer.

5) Doorgeschrapt: denkelijk dezelfde als de vroeger genoemde Jan Wyerss.

BIJLAGE VI.

OVEREENKOMST VAN DE St. LUCAS-BROEDERSCHAP IN DE PREDIKHEERENKERK TE UTRECHT, MET DE IN DIE KERK GEVESTIGDE O. L. V. BROEDERSCHAP, OVER HET GEZAMENLIJK GEBRUIK VAN DE KERKMEUBELEN DER O. L. V. BROEDERSCHAP 1).

13 *November* 1448.

Wy procuratoers ende gemene broeders van sinte lucas ter Jacopinen tutrecht doen kont ende kenlic allen luden ende bekennen mit desen opene brieve voir ons ende voir onsen nacomelingen procuratoers ende broeders onser broederscap voirscr., alse dat die eerbare procuratoers ende gemene broeders der broederscap van onser liever vrouwen ter Jacopinen voirss. onser voirss. broederscap om gods wille gegunt hebben ende gunnen, alse dat wy alle hoir sittenen, hoir bancken, hoir kniebancken, alle hoir lectrinen, hoir lederen, tafel ende scragen ende dat raemt, dair sij hoir broederen ende zusteren mede plegen te begaen, vrylic besigen ende bruken mogen tot alre tijt in onser missen alse wijse te doen hebben inder kerken ter Jacopinen voirss. Mit zulken vorwairden so wes aen dese voirscr. reescap gebroken wert tot eniger tijt of dat sijt nywe vermaken souden, *dat wij dat dan gunstelic mit malcanderen zellen doen maken ende gunstelic mit malcanderen elx half ende half zellen gelden ende betalen.* Mede sijnt vorwairden, tot wat tiden dat sij hoir stacie houden of dat onser lieuer vrouwen dach opten sonnendach quame of dat sinte lucas dach opten dijnxdach coemt, dat dan onser vrouwen broederscap voirseit dese voirseide reescap altoes voir besigen zellen voir onse broederscap van sinte lucas voirscr. buten enigen bewijnde ofte toeseggen onser broeders van sinte lucas broederscap voirgenoemt. Oec sijnt vorwairde, dat onser voirss. vrouwen broederscap noch onse broederscap van sinte lucas voirscreuen geen van desen voirss. reescappen vter voirss. kerken lenen zellen, ten sij bij wille ende consente der procuratoers van beyde den broederscappen voirscr. sonder argelist. In oirconde der wairheit so hebben wij desen brief bezegelt mit onser voirss. broederscap zegel. Gegeuen int jair ons heren dusent vierhondert acht ende

---

1) Naar het origineele charter op het Utrechtsche Stads-archief. Het daaraan hangende zegel is op de plaat afgebeeld.

viertich des woensdages na sinte martijns dach inden wijnter. (Op den rug staat geschreven: „Van die bruers van sunte lucas ter jacopynen.")

BIJLAGE VII.

ORDONNANTIE VAN HET St. LUCASGILD 1).

13 *September* 1611.

Nae dat die Schilders ende Beeltsnyders ontrent hondert Jaren 2) ondert Sadelaers Gilt geweest syn, soo waren dit Jaer Anno 1611 Dekens vant Sadelaers Gildt, Jan Thomasz. saelmaker ende Pauls Moreelsz schilder: ende alsoo daer menichmaal questie ende diferentie (door die onghelycheyt vant hantwerck) geresen sijn, soo hebben die Schilders ende Beeltsnijders met requeste aan mijn E. Heeren versocht, om van die saalmakers ende scheymakers gescheyden te syn, waar toe die E. heeren twee Schepenen tot Commissarissen ouer gestelt hebben, te weten Jan Gerritzoon van der Lit ende Dirck de Goyer, om partyen te verhooren, waar voor die saalmakers gecompareert synde 3), niet anders en wisten bij te bringen dan dat die Schilders ende Beeltsnyders van oudts, ja wel ontrent 100 Jaren bij haar geweest hadden ende dat die meeste profijten van die schilders quamen, die sij nootlyck van doen hadden, om eens s'iaars daar voor te drincken; al welcke redenen insuffisant waren, om die Schilders bij haar te houden, Soo hebben de E. Heeren eyntlyck die Schilders ende Beeltsnyders van die saalmakers gesepareert ende haar gegonst een eyghen Gilt op

1) Afgedrukt naar het afschrift in het Rekeningboek der schilders. — In den topographischen atlas van Nederland van Busserus, verkocht te Amsterdam in 1782 wordt (I p. 474) genoemd: „*Schilders Gildebrief*" van Utrecht. Denkelijk was dit het origineele stuk. Het grootste gedeelte van dien atlas, voor zoover Utrecht betreft, is indertijd overgegaan aan wijlen Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden.

2) „Ontrent hondert Jaren." Dit is eene bepaalde onjuistheid: wij zagen, dat reeds in 1367 de schilders onder de Zadelaars behoorden. (Inleiding. p. 13.)

3) Kantteekening: „Die schilders, die voor de Commissarisen compareerden, waren Jan Segerman, Jochim Wttewael, Adam Willerts ende Adriaen Fredricsz. Beeltsnyder."

hun seluen te hebben, ende toegelaten dese volgende Ordonnantie om haar daar naa onverbrekelycken te reguleren 1).

Myn E. heeren die Schoudt, Burgemeesteren, Schepenen ende Raadt der Stadt van Utrecht hebben den Schilders ofte die van Ste. Lucas Gilde, op haar ernstich schriftelyck versoeck om merckelycke redenen ende consideratiën gesepareert ende gescheyden vanden Sadelaars gilde Ende hemluyden gegonst te wesen een Gildt apart, ende dienvolgende bij prouisie verleent dese naarvolgende Ordonantie omme bij haar ende hare nacomelingen onverbrekelyck onderhouden te worden, Op pene ende breucken daar inne verhaalt.

I.

In den eersten soo yemandt van buyten binnen deser Stadt metter woon quame ofte alhier binnen woonden, ende dit Gildt begeerden te gebruycken, die sal het mogen winnen met de somma van ses gulden voor der gilden gerechticheyt ende daarenbouen achtien stuuers tot een rantsoen, waar van yder Deken hebben sal ses stuuers, den Busmeester 3 stuuers ende den Boode oock drie stuuers 2).

II.

Item soo en sullen die Dekens niemants moghen aannemen, ten sij hij geue het volle gelt voorsz., ten ware die noot anders vereyschte: soo sullen den Dekens inder tyt tseluc verminderen naar gelegentheyt ende discretie.

III.

Ende zoo wie dit voorsz. Gildt begeert te winnen sal alvorens Borger moeten wesen, vertoonen ende verclaaren onder de handt vanden Stadt Secretaris, dat hij de gerechticheyt vandien betaalt ende den behoorlycken Eedt daartoe staande gedaan heeft 3).

IV.

Item die een ander Gildt heeft, zal dit Gildt mogen winnen met halff gildegelt, beneuen yder syn Rantsoen als bouen 4).

---

1) Deze preambule behoort natuurlijk niet bij de Ordonnantie, maar werd aan het hoofd daarvan voor in het rekeningboek van het gild geschreven om den oorsprong van het gild te verklaren.

2) cf. Ordonnantie der Zadelaars van 1540. art. 1.

3) cf. Ordonn. van 1540. art. 4.

4) cf. Ordonn. van 1540. art. 3.

V.

Item een Gildebroeders zoon sal sijn vaders Gilt binnen syn leuen ofte binnens jaars naar syns Vaders ouerlyden mogen verhergewaarden met dertich stuuers bouen het voorsz. Rantsoen 1).

VI.

Item als een Gildebroeder sterft soo sal syn weduwe het Gilde gebruycken mogen, soo lange zy weduwe blyft 2).

VII.

Item niemant en sal voortsaan, die geen Gildebroeder van Ste. Lucas Gilt en is, hem vervorderen ofte onderstaan mogen te schilderen oft te wercken in eeniger manieren, met water ofte met olijverff, nochte oock te vergulden eenige Lysten ofte eenige wercken onder dit Gildt sorterende, ten sy dat hy tselue Gildt eerst gewonnen ende voldaan sal hebben, Opde pene van dertich stuuers van elck stuck werx, tsy groot ofte cleyn, contrarie gedaan te verbeuren, soo dickmaals als yemandt daar op beuonden sal worden, tot behoeff vanden Gilde.

VIII.

Desgelycx sal oock niemandt geen Gildebroeder synde eenighe wercken, tzy van schilderen ofte Beeldtsnyden ofte diergelycke onder 't Gildt sorterende, mogen aanemen, omme daar naa door een Gildebroeder ofte anderen te doen maken, mede op de Pene van dertich stuuers ouer elcx stuck wercks, tzy groot ofte cleyn, te verbeuren, ende dat zoo dickwils ende menichmaal als sy daar op achter haalt sullen worden, mede ten behoeue vant Gildt.

IX.

Item en sal oock voortsaan niemants geen Gildebroeder synde hem mogen generen met eenighe schilderyen, beeldtsnyderyen ende andere diergelycke wercken, onder desen Gilde behoorende, winckel te houden, ofte int heymelyck oft openbaar te vercopen in wat manieren het oock soude mogen wesen, ten ware hy eerst het selue Gildt gewonnen ende voldaan sal hebben, Insgelycken op de Pene van 30 stuuers van elcx stuck wercks groot ofte cleyn in manieren als vooren te verbeuren.

X.

Oock soo en zal niemant, wie hy sy ofte zoude mogen wesen,

1) cf. Ordonn. van 1540. art. 10.
2) cf. Ordonn. van 1540. art. 21.

vanden Dekens ofte Ceurmeesters bekeurt synde ende die boeten betaalt hebbende, tselue werck daar hy ouer bekeurt is mogen voorts volmaken noch by andere doen volmaken, maar datelyck daar wt te moeten scheyden, ten ware hy tselue Gildt eerst wonne ende voldede, op Pene van dubbelde boeten, te weten drie K. guldens, ten Gilde behoef als voren.

XI.

Voorts sullen die Dekens ofte Keurmeesters eenen yelyck mogen verbieden, die sy zullen beuinden dat anderen geen Gildebroeders synde yets aanbestaat ofte laten maken hadden 1), ofte in wiens werck sy yemants beuinden die geen Gildebroeder en is, van haer wercken by niemant dan door een Gildebroeder te laten maken, op pene van elcke Reyse drie guldens ten behoeue als voren te verbeuren.

XII.

Oock zoo wie by den Dekens ofte Keurmeesters bekeurt wordt, ende daar naar ofte oock datelyck het Gildt wilde winnen, en sullen syn boeten geen afslach strecken mogen int betalen van tgunt dat tot het winnen vant selue Gildt staat. Nemaar sal bouen het betalen der Boeten tselue Gildt moeten winnen ende voldoen.

XIII.

Ende alzoo het schilderen, beeldsnyden ende andere diergelycke wercken (onder desen Gilde behoorende) merendeels binnenshuys geschieden ende gedaan worden, sulcks datmen qualyck ymants opter daat ofte staande voet soude kunnen bekeuren, waar door groote frauden tot naadeel vant selue Gildt soude kunnen geschieden, Soo wordt geaccordeert den tyt van yemant (contrarie dese Ordonnantie doende) te bekeuren een heel jaar naar die Leueringe vant werck.

XIV.

Item en sal niemants eenige nieuwe wercken buyten deser stadt gemaackt moghen alhier binnen brengen om deselue alhier te verkopen ofte doen vercopen, noch en sal oock met deselue alhier mogen voortstaan 2), op pene van 30 stuuers van elcke stuck wercks te verbeuren tsy groot ofte cleyn ten behoeue als vooren, wtgesondert alle Vrye Jaarmerckten die van oudts gepreuiligeert syn.

---

1) cf. Ordonn. van 1540. art. 19.
2) cf. Ordonn. van 1540. art. 23.

XV.

Item een Leeriongen sal voor het Leerkyntsgelt geuen ten behoeue vant Gildt 30 stuuers ende 12 stuuers tot Rantsoen, waar van die Dekens sullen hebben yder vier stuuers, een Busmeester twee stuuers ende den Boode twee stuuers.

XVI.

Den Dekens sullen gehouden wesen het volle gelt te nemen, ten ware die noot ende gelegentheyt anders vereyschten.

XVII.

Een Gildebroeder sal syn selfs kinderen mogen leeren sonder Leerkindtsgelt te betalen 1).

XVIII.

Item soo een Jongen by een Meester komt omme te besoecken met conterfeyten 2) ofte andersins, sal moeten geuen 6 stuuers; ende zoo die Jongen aant hantwerck blyft, sullen hem die 6 stuuers aant leerkyntsgelt weder afslach strecken.

XIX.

Item waart dat eenich Gildebroeder eenighe leerjongens aangenomen hadde, ende zy den Dekens tselue niet te kennen en gauen binnen den tyt van drie weken na dat hy hem aangenomen hadde, sal verbeuren een K. gulden ten behoeue als vooren 3).

XX.

Item zoo en sal geen knecht ofte jongen wt zyns Meesters werck mogen gaan, ende niemant en sal oock den seluen mogen te werck stellen 4), ten zy die eerst met zyn voorgaande Meester veraccordeert is, en soo wie ter contrarie dede, naar dat hem aangeseyt sal zyn dat den seluen knecht ofte jongen syn voorigen Meester niet voldaan en heeft, sal verbeuren dertich stuuers, ende die knecht ofte jongen vyftien stuuers, ten behoeue als vooren, ende dat zoo menichmaal sy daar op aangesproken worden.

XXI.

Item en sal geen knecht van syn Meester mogen gaan ten

1) cf. Ordonn. van 1540. art. 14.
2) cf. Ordonn. van 1540. art. 15.
3) cf. Ordonn. van 1540. art. 16.
4) cf. Ordonn. van 1540. art. 18.

sy hy zulcx zyn meester veertien dagen te vooren daar van gewaarschout heeft om hem te moghen voorsien, ende van gelycken sal den Meester tegen syn Knecht doen, Op pene van vyftien stuuers tzy by den Meester ofte knecht respectiue te verbeuren ten behoeue als bouen, ende eeuenwel elkanderen heuren tyt wthouden.

XXII.

Oock zoo en zal geen Leeriongen van syn Meester mogen gaan voor ende aleer hy synen verbonden tyt voldaan sal hebben, ende ten vollen zynen versuymden tyt sal hebben naagedient, ende sal dan oock den Meester gehouden syn hem een vrye brieff te geuen.

XXIII.

Item dat oock alle Gildebroeders dese Ordinantie, eene maal byden Rade geconsenteert ende verleent zynde, onwedersprekelycken sullen nacomen, ende tot allen tyden als sy op de Morgensprake ofte vergaderinge geladen sullen worden, moeten compareren, opt verbeuren van een stuuer ende tverliesen haarder stemme.

XXIV.

Item soo wie in eenige vergaderinge vanden Gilde den Dekens ofte eenighe vanden Gildebroeders injurieerden ofte onbehoorlyck toesprake, sal verbeuren elcke reyse twyntich stuuers ten behoeue vant Gildt.

XXV.

Item sullen die Dekens, Busmeester ende Boode van desen Gilde boven haar Rantsoen ende Breucken voorsz. noch hebben vant Gildt voor haar moeyten op Maryen Magdalenen ende Ste. Marten in elcken jare ende yder reyse elcken Deken twee kannen wyns, den Busmeester ende den Boode yder een kanne wyns.

XXVI.

Den Dekens van desen Gilde sullen alle Jaar ten ouerstaan van twee Gecommitteerden des Raats moeten doen haar Rekeninge ende daar ouer doen roepen alle den Gildenbroeders, ende dat binnen een maant naar het veranderen vande Dekens, opt verbeuren yder weke die hy langer vertoefde vier stuuers.

XXVII.

Voorts wordt by desen eenen yder geconsenteert, die tot date deses het Gildt geroert ende noch niet gewonnen en hebben, dat zy tselve sullen mogen winnen binnen een maant naar

dese Ordonnantie ende langer niet, met vier gulden ende viertien stuuers als van oudts 1), ende van gelycken die Leerjongens het leerkindtsgelt mogen betalen met dertich stuuers 2), sonder nochtans het selue hier naar te trecken in consequentie.

XXVIII.

Eyntlyck behoudt den Raat deser stadt aan haar d'interpretatie van dese Oordonnantie, Oock die te mogen veranderen, vermeerderen ende verminderen naar haar goetduncken 3).

Aldus gearresteert ende gedaan opden Stadthuijse t'Utrecht den XIIIen Septembris XVIC ende elff.

(NB. Alsoo die E. Heeren genen anderen Deken tot Moreelss· gestelt hebben, Soo hebben die Gildebroeders Martijn de Goyer tot een mede-Deken gestemt, om dese nieuwe Ordonnantie te beter int gebruijck te bringen 4).

BIJLAGE VIII.

ORDONNANTIE VAN HET SCHILDERS-COLLEGE 5).

24 *Februarij* 1644.

I.

Eerstelyk, zal niemand, het zy vreemt ofte inwoonder, de schilderkonst in deze Stad als Meester mogen exerceeren, of eenige schilderyen maken, hy en zy alvorens in het voorsz. Collegie geadmitteert, ende voor de selve admissie hebben betaalt tien gulden, op pœne van op yder stuk werks, ter contrarie gemaakt, ten behoeve van dit Collegie te verbeuren drie guldens, sonder eenige begonnen werk, daar over hy bekeurt

---

1) cf. Ordonn. van 1540. art. 1.
2) cf. Ordonn. van 1540. art. 13.
3) cf. Ordonn. van 1540. art. 25.
4) Paulus Moreelse was de deken van 1611, die het met zijne confrères de schilders tegen zijn collega den deken-zadelmaker Jan Thomasz. opnam. Martyn De Goyer was de in 1610 afgetreden deken, zeker ook een schilder.
5) Afgedrukt naar eene brochure, getiteld: „Ordonnantiën en ampliatiën op het Schilders-collegie binnen Utrecht." Deze en de volgende Ordonnantiën zijn ook gedrukt bij: Van de Water, Utr. Placaatb. III p. 541—545.

is, te mogen voltrekken, of door andere te doen voltrekken, voor de voorsz. admissie, op de verbeurte van nog ses guldens op yder stuks werks 1).

II.

De Grofschilders, die men noemt Kleerschryvers, gelyk ook die geene, die lysten vergulden, ende de konst- of schilderye-verkoopers, sullen gehouden zyn, alvorens het selve handwerk ofte koopmanschap respectivelyk te exerceeren, haar als aanwerpelingen te laten aanneemen, ende ten aansien van dien te betalen yder vyf gulden, op pœne dat de contraventeurs, van yder stuk werks, sonder de voorsz. gerechtigheyt van dit Collegie voldaan te hebben, gemaakt ofte verkogt respective, sullen verbeuren drie guldens 2).

III.

Ende zal niemand in het voorsz. Collegie, ofte als aanwerpeling, geadmitteert worden, dan die betoonen zullen burgers deeser Stad te zyn 3).

IV.

Item, en zullen deselve by de Deekens, of die dat toestaat, niet bekeurt worden, soo sylieden datelyk de gerechtigheyt willen voldoen.

V.

Item, en zal niemand binnen deeze Stad ofte Vryheit van dien, een ander, in dit Collegie niet aangenomen zynde, mogen te werk stellen, of eenige schilderyen, of andere werken, daar aanraakende, laten maken, op pœne van, naar voorgaande waarschouwinge, op yder stuk werks, ten behoeven van het selve Collegie, te verbeuren, ses Carolus guldens 4).

VI.

Ende zal niemand, alhier vreemt zynde, ofte van buyten inkomende, eenige schilderyen of andere werken, daar aan behoorende, openbaarlyk of heymelyk mogen verkoopen, te koop dragen, of veyl houden, op pœne, dat de stukken, ter contrarie verkoft, te koop gebracht of gestelt, ten behoeven van het voorsz. Collegie, sullen wesen verbeurt, mits dat yder stuk met ses gulden geredimeert zal mogen worden 5).

---

1) cf. Ordonn. v. 1611. art. 7, 10.
2) cf. Ordonn. v. 1611. art. 7. — Zie over aanwerpelingen: Inleiding. p. 6 Noot 1.
3) cf. Ordonn. v. 1611. art. 3.
4) cf. Ordonn. v. 1611. art. 11.
5) cf. Ordonn. v. 1611. art. 9.

VII.

Waarbeneffens den Erfhuysmeesters deeser Stad geinterdiceert word, eenige schilderyen, die sy weeten van buyten in dese Stad gebracht, of by vreemde Meesters, of ook anders contrarie dese Ordonnantie gemaakt te zyn, te verkoopen, op pœne van yder reyse vyf en twintig guldens, ten behoeven van dit Collegie, te verbeuren 1).

VIII.

Ende zullen van nu voortaan gene openbare venduen of verkoopingen van schilderyen (uytgesondert aan sterfhuysen of desolate boedels behorende) gehouden mogen worden, sonder speciaal consent van de Heeren.

IX.

Ende sullen dan de Erfhuysmeesters nog aan de Deekens van het selve Collegie, drie dagen voor den verkoopdag, moeten leveren pertinente specificatie van de schilderyen, die syluyden verkoopen zullen, inhoudende mede wie deselve toebehooren ende doen verkoopen.

X.

Ende op dat daar inne geen fraude geschiede, zal den Bode van dit Collegie de verkoopinge van schilderyen assisteeren, toesiende of ook eenige schilderyen, deesen contrarie, worden verkoft, ende van de verkoopers daar voor genieten 's daags eene gulden vier stuyvers.

XI.

Welverstaande, dat een yder op de vrye Jaarmerkt sijne schilderyen op of omtrent de Marieplaatse (edog nergens anders) zal mogen te koop stellen ende verkoopen 2).

XII.

Alle meesters sullen gehouden zyn haarlieder discipulen, die sullen leeren schilderen, binnen een maand, naar dat sy deselve zullen hebben aangenomen, de Dekens aan te brengen, ende te doen aantekenen, voor welke aantekeninge van yder discipel, ten behoeven als vooren, betaalt sullen worden twee guldens, die de meesters sullen moeten verschieten.

XIII.

Ende soo ymand van de meesters in gebreeke bleve, de

1) cf. Ordonn. v. 1611. art. 14.
2) cf. Ordonn. v. 1611. art. 14.

voorsz. aanbrenginge syner discipulen binnen den voorsz. tyd te doen, zal den selven de voorsz. gerechtigheyt van twee gulden promptelyk moeten betalen, ende daarenboven nog, ten behoeven als vorens, verbeuren van elke discipel, by hem niet aangebracht, eene gulden 1).

XIV.

Een discipel, voor een seekeren tyd besteet zynde te leeren, ende, voor expiratie van den selven tyd, syn meester verlatende, zal evenwel aan den selven synen meester moeten betalen het geene hy (zoo hy den bestemden tyd uytgeleert hadde) belooft hadde te geven 2).

XV.

Ende ten eynde de meesters te beter mogen worden voldaan, zal niemand vermogen de discipulen, die by andere van dit Collegie hebben geleert, aan te nemen, ten zy het alvoorens blyke, dat den laatst voorgaande meester tot laste van deselve discipulen niet en heeft te pretendeeren, op pœne van yder reyse, als 'er waarschouwinge geschiet is, te verbeuren drie guldens.

XVI.

Ende de discipulen, willende sustineeren, dat de meesters aan haar zyde haarlieder devoir naar behooren niet en doen, zullen hun addresseeren aan de Dekens van dit Collegie, by dewelke de sake ondersocht, en partyen geaccordeert zullen worden, (is het doenlyk) anders aan de ordinaris Justitie gerenvoyeert.

XVII.

Een meester zal zyne kinderen in de voorsz. konste mogen instrueeren, zonder ten dien reguarde ietwes te betalen 3).

XVIII.

Der meesters kinderen, de voorsz. konste exerceerende, zullen, by het leven van haarlieder vaders, ofte binnen 's jaars naar doode van deselve, in het voorsz. Collegie geadmitteert worden, mits betalende yder drie guldens 4).

XIX.

Yder schilder, onder deesen Collegie resorteerende, zal, tot

1) Vgl. met de artt. 12 en 13: Ordonn. v. 1611. art. 19.
2) cf. Ordonn. v. 1611. art. 22.
3) cf. Ordonn. v. 1611. art. 17.
4) cf. Ordonn. v. 1611. art. 5.

avancement, ende ten behoeven van het selve Collegie, elk half jaar, alsse 1 July ende 1 January respective, contribueeren twaalf stuyvers.

XX.

Ende ten eynde de Schilder-Kamer, bij de Heeren Regeerders deser Stad aan dit Collegie vergunt, ende ten behoeven van het selve geapproprieert, met het werk van de respective schilders, volgens belofte van wegens deselve gedaan, werde verciert ende in eere gehouden, zoo zal yder schilder, onder dit Collegie resorteerende, gehouden zyn, binnen drie maanden naar dato deser Ordonnantie, in de voorsz. Kamer te leveren een stuk werks, by hem gemaakt, op pœne van tien stuyvers elke week, die sy daar inne naarlatig blyven, te verbeuren, ende het selve aldaar laten, tot dat het verkogt zy, by welke verkoopinge hy, ten behoeven van het voorsz. Collegie, zal betalen den twintigsten penning der kooppenningen van dien: beheltelyk, dat den selven twintigsten penning niet en excedeere de somme van vyf Carolus guldens: ende zal binnen ses maanden daar na, in plaatse van het verkogte, een ander stuk syns werks leveren; op pœne van yder maand, naar het voorsz. halt jaar te verloopen, ten behoeven als vooren te verbeuren eene gulden; ende dit alles soo dikwils de respective geleverde stukken werden verkogt 1).

XXI.

Den eersten July van yder jaar, zullen by de Heeren Burgemeesteren deeser Stad, nieuwe Deekens gekooren, of de oude gecontinueert worden, na haar Ed. welgevallen.

XXII.

Ende binnen veertien dagen daar na, zal den Deeken of Buschmeester, die de administratie heeft gehad, alle de schilders, daar toe geladen zynde, doen behoorlyke rekeninge van den ontfang ende uytgeven, by hem over den laast verledenen jaare gehad ende gedaan respective 2).

Gearresteert by de Vroetschap der Stad Utrecht, den 24 February 1644.

---

1) Zie: Inleiding. p. 29 vlg.
2) cf. Ordonn. v. 1611. art. 26.

BIJLAGE IX.

AMPLIATIE DER ORDONNANTIE VAN HET SCHILDERS-COLLEGE 1).

22 *Augustus* 1644.

De Vroetschap der Stad Utrecht, heeft, op het eerste versoek van het Schilders Collegie alhier, henluyden geaccordeert dese navolgende articulen.

I.

Eerstelyk, zal niemand, hy zy vreemt of inwoonder, de schilder-konst in dese Stad, als meester, mogen exerceeren, of eenige schilderyen maken, hy en zy alvoorens in het voorsz. Collegie geadmitteert, en hebben voor deselve admissie betaalt tien gulden, op pœne van op yder stuk werks, ter contrarie gemaakt, ten behoeven van dit Collegie, te verbeuren drie guldens, zonder eenig begonnen werk, daar over hy bekeurt is, te mogen voltrekken, of door andere doen volmaaken voor de voorsz. admissie, op de verbeurte van nog ses guldens op yder stuk werks 2).

II.

De grofschilders, die men noemt kleerschryvers, gelyk ook de geene, die lysten vergulden, ende de konst- of schilderyeverkoopers, sullen gehouden zyn, alvoorens het selve hantwerk of koopmanschap respectivelyk te exerceeren, haar als aanwerpelingen te laten aanneemen, ende ten aansien van dien te betalen yder vyf guldens; op pœne dat de contraventeurs van yder stuk werks, sonder de voorsz. gerechtigheyt van het Collegie voldaen te hebben, gemaakt of verkogt respective, zullen verbeuren drie guldens 3).

III.

Ende zal niemand in het voorsz. Collegie, ofte als aanwerpeling, geadmitteert worden, dan die betoonen zullen burgers deeser Stad te zyn 4).

IV.

Item, en zullen de geene, die by de Dekens, of die dat toestaat, bekeurt worden, soo sylieden datelyk de gerechtigheyt

1) Overgenomen als het vorige stuk.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 1.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 2.
4) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 3.

willen voldoen, de verbeurde boeten geen afslag strecken aan het geene om in het selve Collegie, of als aanwerpeling aangenomen te werden, als voorens te betalen staat 1).

V.

Item, en zal niemand binnen dese Stad ofte de Vryheyt van dien, een ander, in dit Collegie niet aangenoomen zynde, mögen te werk stellen, of eenige schilderyen of andere werken, daar aan raakende, laten maaken, op pœne van, na voorgaande waarschouwinge, op yder stuk werks, ten behoeve van het selve Collegie, te verbeuren ses Carolus guldens 2).

VI.

Ende zal niemand, alhier vreemt zynde, ofte van buyten inkomende, eenige schilderyen of andere werken, daar aan behoorende, openbaarlyk of heymelyk mogen verkoopen, te koop dragen, of veyl houden, op pœne van dat de stucken, ter contrarie verkogt, te koop gebracht, of gestelt, ten behoeven van het voorsz. Collegie zullen wesen verbeurt; mits dat yder stuk met ses gulden geredimeert zal mogen werden 3).

VII.

Welverstaande, dat een yder op de vrye Jaarmerkt, syne schilderyen op of omtrent de Marieplaats (dog nergens anders) zal mogen te koop stellen, ende verkoopen 4).

BIJLAGE X.

AMPLIATIE DER ORDONNANTIE VAN HET SCHILDERS-COLLEGE 5).

17 *Maart* 1651.

De Vroedschap der Stad Utrecht, heeft, op het rapport van hare Gecommitteerden, die geëxamineert hadden de articulen, by de Deekens van het Schilders Collegie versogt, tot Ampliatie

1) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 4.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 5.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 6.
4) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 11.
5) Overgenomen als het vorige stuk.

van haar Gilde Ordonnantie, goedgevonden ende gearresteert de navolgende poincten.

I.

Eerstelyk, dat die geene, die in het voorsz. Collegie geimmatriculeert, ofte ingeschreven zyn, na het verleenen der Gilde Ordonnantie, ende niet vertonen konnen Burgers deeser Stad te zyn, de schilderkonst alhier niet voorder zullen mogen exerceeren, voor en aleer deser Stads Burgerschap by haarlieden zal wesen geimpetreert 1).

II.

Doch dat die gene, die alhier souden mogen komen als passanten, twee, drie ofte vier maanden verblyven, ende als Meesters wilden schilderen, in het begin van hare komste gehouden zullen zyn het selve den Deekens bekent te maaken; ende indien sy langer verblyven als ses maanden, ende haar konst exerceeren, het Collegie, volgens het 1 articul der Ordonnantie, te voldoen, daar mede sy, sonder Burgerschap te winnen, sullen mogen volstaan; ende indien soodanige schilders alhier jaar ende dag quamen te verblyven, ofte domicilium te houden, zullen sy het Burgerschap moeten winnen, ende voldoen.

III.

Dat ook die gene, die als gepermitteerde Meesters schilderen, niet zullen vermogen eenige vreemde, of ook inwoonende personen, op tytels als discipulen, ofte voor haar schilderende, en echter van haar handelinge niet zynde, ende haar eygen naam teekenende, aan te houden, ofte in het werk te stellen; op pœne als by de voorsz. Ordonnantie, articulo V ende verbeurte van deselve gemaakte schilderyen, ten behoeven van het voornoemde Collegie.

Actum den 17 Marty 1651.

1) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 3.

BIJLAGE XI.

ORDONNANTIE VAN HET SCHILDERS-COLLEGE 1).

10 *October* 1664.

I.

Eerstelyk, sal niemand, het zy vreemt ofte ingebooren, de schilderkonst in dese Stad, als Meester mogen exerceeren, hy en zy alvoorens in het voorschreve Collegie geadmitteert, op pœne van op yder stuk werks, ter contrarie gemaakt, ten behoeve van dit Collegie, te verbeuren drie gulden, sonder eenig begonnen werk, daar over hy bekeurt is, te mogen voltrecken, of door andere doen volmaaken, voor de voorschreve admissie, op de verbeurte van ses gulden op yder stuk werks 2).

II.

Ende zal een burger, ofte ingebooren, voor deselve admissie betalen tien gulden, ende die vreemt van buyten ingekomen is, dubbeld geld; te weten, twintig gulden; de helft gereet, ende het ander op termynen: brengende tot verseekering van dien een stuk schilderye, van zyn eygen hand opgemaakt synde, in de Collegie-kamer 3).

III.

Welverstaande, dat die gene, die alhier souden mogen komen als passanten, twee a drie maanden te verblyven, ende als Meesters schilderen, in het begin van hare komste gehouden zullen zyn het selve de Dekens bekent te maken, ende betalen aan het zelve Collegie vyf guldens, op pœne als in het eerste articul; ende blyven zy langer als ses maanden, ende haar konst exerceeren, zullen betalen wederom vyf gulden; ende indien sodanige schilders alhier jaar ende dag quamen te verblyven, zullen als dan moeten betalen twintig gulden; op pœne als vooren, waar voor hy dan in het Collegie sal konnen aangenomen werden 4).

IV.

De konst- of schilderye-verkopers, uytgesondert de oude kleerverkopers, zullen gehouden zyn, alvorens het selve hand-

1) Overgenomen als het vorige stuk.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 1.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 3.
4) cf. Ordonn. v. 1651. art. 2.

werk of koopmanschap respectivelyk te exerceeren, haar als aanwerpelingen te laten aannemen, ende derhalven yder te betalen vyf gulden 1)

V.

Item, zullen die gene, die by de Dekens, of die dat toestaat, bekeurt worden, zoo zy datelyk de gerechtigheyt willen voldoen, de verbeurde boeten geen afslag strecken aan het geene te betalen staat, om in het zelve Collegie, of als aanwerpelingen, aangenomen te worden 2).

VI.

Sal ook niemand binnen dese Stad ofte Vryheyt van dien, een ander, in dit Collegie niet aangenomen zynde, mogen te werk stellen, ofte eenige schilderyen, ofte andere werken, daaraan rakende, te laten maken, op pœne van, naar voorgaande waarschouwinge, op yder stuk werks, ten behoeve van het zelve Collegie, te verbeuren ses gulden 3).

VII.

Gelyk ook die gene, die als gepermitteerde Meesters schilderen, niet zullen vermogen eenige vreemde, of ook inwoonende personen, op titel van discipulen, of voor haar schilderende, en echter van haar handelinge niet zynde, ende haar eygen naam tekenende, aan te houden, ofte in het werk te stellen, op pœne als in het voorgaande articule, ende verbeurte van deselve gemaakte schilderyen, ten behoeven van het voornoemde Collegie 4).

VIII.

Ende sal niemand, alhier vreemt zynde, ofte van buyten inkomende, eenige schilderyen, of andere werken, daar aan behorende, openbaarlyk of heymelyk mogen verkopen, te koop dragen of veyl houden; op pœne van dat de stucken, contrarie verkogt, te koop gebragt of gestelt, naar voorgaande waarschouwinge, ten behoeven van het voorschreeve Collegie, zullen wezen verbeurt, mits dat yder stuk met ses gulden geredimeert zal mogen worden 5).

1) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 2, — 22 Aug. 1644. art. 2.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 4, — 22 Aug. 1644. art. 4.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 5, — 22 Aug. 1644. art. 5.
4) cf. Ordonn. v. 1651. art. 3.
5) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 6, — 22 Aug. 1644. art. 6.

IX.

Waar beneffens de Erfhuysmeesters deser Stad wort geinterdiceert, eenige schilderyen, die zy weten van buyten in dese Stad gebragt, ofte by vreemde Meesters, ofte ook anders, contrarie dese Ordonnantie, gemaakt te zyn, te verkoopen, op pœne van yder reyse vyf en twintig gulden, ten behoeven van dit Collegie, te verbeuren 1).

X.

Ende zullen van nu voortaan gene openbare venduen of verkoopingen van schilderyen (uytgesondert aan sterfhuysen of desolate boedels behorende) gehouden mogen worden, zonder speciaal consent van de Heeren Regeerders deeser Stad, op de verbeurte van deselve schilderyen, dewelke mede yder met ses gulden zullen wesen redimibel 2).

XI.

En zullen dan de Erfhuysmeesters nog aan de Deekens van het selve Collegie, drie dagen voor den verkoopdag, moeten leveren pertinente specificatie van de schilderyen, die sylieden verkoopen sullen, inhoudende mede wie deselve toebehoren en doen verkoopen, op de boete van twaalf gulden 3).

XII.

Ende op dat daar inne geen fraude geschiede, zal den Bode van dit Collegie de verkoopinge van schilderyen assisteeren, toesiende, of ook eenige schilderyen, deesen contrarie, worden verkogt, ende van de verkoopers daar voor genieten 's daags eene gulden vier stuyvers 4).

XIII.

Welverstaande, dat, op de vrye Jaarmarkten, alle konstverkopers, van wat plaatsen en steden sy zyn, zullen vermogen (soo lang deselve duuren,) haar goederen ende konst verkopen, ofte verhandelen, zonder tegenseggen ofte verhinderinge van het voorsz. Collegie 5).

XIV.

Sullen ook gene loteryen, ofte ryffeleryen van schilderyen,

1) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 7.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 8.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 9.
4) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 10.
5) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 11.

directelyk of indirectelyk, gehouden mogen worden, op de verbeurte van de schilderyen, daartoe gedestineert 1).

XV.

Alle Meesters, onder dit Collegie resorteerende, zullen gehouden zyn, hare discipulen, by haar leerende schilderen, ofte penseel gebruykende, binnen een maand, ten langsten, naar dat sy deselve hebben aangenomen, de Deekens van dit Collegie aan te brengen, ende te doen aantekenen, op de verbeurte van eene gulden, als zy zulks hebben nagelaten; van welke aanteekeninge van yder discipel, ten behoeve van het selve Collegie, zal betaalt worden eene gulden, by den Meester, tot laste van den discipel, te verschieten, ende by de aanteekeninge te voldoen 2).

XVI.

Alle quæstien, die zouden mogen komen te ontstaan tusschen den Meester ende discipulen, het zy over den aanbesteden tyt, ofte beloofde penningen, zullen by de Deekens van dit Collegie worden geaccordeert, is het doenlyk, anders aan de ordinaris Justitie gerenvoyeert 3).

XVII.

Een Meester zal zyn eygen kinderen vermogen in de voorsz. konste te instrueeren, sonder ten dien reguarde yetwes aan dit Collegie schuldig te wesen, ofte te betalen 4).

XVIII.

De meesters-kinderen, de voorsz. konste exerceerende, ende haar daar mede geneerende, zullen, by het leven van haerlieder vader, ofte binnen 's jaars, naar doode van deselve, als zy haar voor Meesters uytgeven, ende haar naamen onder haar stucken stellen, in het voorschreve Collegie geadmitteert worden, mits alleen betalende de somme van vyf gulden; ende zullen onder de meesters-kinderen begrepen zyn, die aan hare dogters quamen te trouwen 5).

XIX.

Ider schilder, onder dit Collegie resorteerende, sal, tot avan-

1) cf. Vroedschaps-resol. 31 Dec. 1644 hierna.
2) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 12.
3) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 16.
4) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 17.
5) cf. Ordonn. v. 24 Febr. 1644. art. 18.

cement, ende ten behoeven van het selve Collegie, contribueeren yder jaar, op St. Lucas dag, zynde den 18 October, vier schellingen, op pœne van daar na, in gebreeke blyvende, te verbeuren dubbeld 1).

XX.

Indien yemand op eenige tyden, in de Collegie-kamer vergadert zynde, eenige insolentie gebruykte, ofte den anderen grootelyks komt te injurieeren, ofte te slaan, zal verbeuren ses gulden, ten behoeven van dit Collegie, ende in cas daar niet en bleeke, wie van beyde eerst geslagen hadde, zullen beyden de contentieusen verbeuren yder de helft, onvermindert de actie van den Officier 2).

XXI.

Ende ten eynde de Schilderkaamer, by de Heeren Regeerders deser Stad aan dit Collegie vergunt, ende ten behoeven van het selve geapproprieert, met het werk van de respective schilders, volgens belofte van wegens deselve gedaan, werde verciert, ende in eere gehouden, soo sal yder schilder, onder dit Collegie geadmitteert ende resorteerende, gehouden zyn, binnen drie maanden na zyne admissie, in de voorschreve Kamer te leveren een stuk werks, by hem zelfs gedaan, principaal geheelyk opgemaakt, met syn gewoonelycke koleuren, op een aangewesen formaat, op pœne van tien stuyvers, yder week die hy daar inne naarlatig blyft, te verbeuren, ende het zelve aldaar laten, tot dat het verkogt ofte vermangelt zy; by welke verkoopinge ofte vermangelinge, hy, ten behoeven van het voorschreve Collegie, zal betalen den twintigsten penning der kooppenningen van dien, aleer het selve stuk uyt de kamer zal mogen gehaalt worden, ende dat met schriftelyk consent van de Deekens, op pœne van drie guldens; beheltelyk, dat den selven twintigsten penning niet en excedeere de somme van vyf Carolus guldens 3).

XXII.

En zal binnen drie maanden daarna, in plaatse van het verkofte ofte vermangelde, een ander stuk zyns werks, als boven, leveren op poene van yder maand na de voorschreve drie maanden, te verlopen, ten behoeve als voren, te verbeuren eene gulden; welverstaande, dat voor de negen groote stucken verleent wort ses maanden, op gelycke pœne, ende dit alles

1) cf. Ordonn. v. 24 Februari 1644. art. 19.
2) cf. Ordonn. v. 1611. art. 24.
3) cf. Ordonn. v. 24 Februari 1644. art. 20.

soo dikwils als de respective geleverde stucken worden verkogt, ofte vermangelt 1).

XXIII.

Sal dit Collegie geregeert worden door twee Deekens, welke by de Heeren Burgermeesteren deeser Stad, op den 1 July van yeder jaar, gekooren zullen worden, ofte de oude gecontinueert, na haar Ed. welgevallen 2).

XXIV.

Ende zullen deselve Deekens vier Overluyden ende een Busmeester ofte Penningmeester assumeeren, naar haarlieder goetduncken, dewelke Burgers deeser Stad zullen moeten wesen, op pœne van by de Deekens te verbeuren drie guldens, ende gehouden zyn tot hernominatie.

XXV.

Ende binnen veertien dagen daar na, zal den Deeken ofte Busmeester, die de administratie heeft gehad, aan de Overluyden, ter præsentie van de Heeren ordinaris Commissarissen, doen behoorlyke rekeninge van den ontfang ende uytgave, by hem over den laastleeden jare gehad ende gedaan respective 3).

XXVI.

Ende op dat dese Ordonnantie te strikter onderhouden, ende de vervallen boeten te promter, ende sonder langer dilay, geexecuteert moogen worden, wort aan dit Collegie vergost parate executie; authoriseerende daar toe haarlieder Collegie bode, omme alle de vervallen boeten, als mede het verschuldigde schellinggeld, naar voorgaande sommatie ende renovatie, by hem te doen, met adsistentie van den Substituyt Schout deeser Stad, des noot zynde, tot kosten van den verschuldigde, te mogen doen executeeren; ook aan de stucken van kinderen, onder hare ouders staande 4).

XXVII.

Sullen ook alle boeten, hier vooren gestipuleert, vervallen ten behoeven van dit Collegie, ende haaren armen, half ende half, ende promptelyk binnen een maand moeten werden vol-

1) cf. Ordonn. v. 24 Februari 1644. art. 20.
2) cf. Ordonn. v. 24 Februari 1644. art. 21.
3) cf. Ordonn. v. 24 Februari 1644. art. 22.
4) cf. Vroedschaps-resol. 23 Oct. 1655.

daan, op pœne van, naar voorgaande waarschouwinge, te betalen dubbelde boeten.

XXVIII.

Voorders, tot meerder avancement van de voorgemelde Collegie-kamer, sal alle drie jaaren præcies, ofte soo dikwils als zulks by het voorschreve Collegie versogt wort, in de week van de Jaarmarkt, op den eersten dag na der Burger-optogt, of dien dag als de Dekens, met consent van de Ed. Vroedschap dezer Stad, zullen goedvinden, gehouden worden een generale verkoopinge van alle stucken, in gemelde kamer hangende; des zal yder schilder gehouden wesen een nieuw stuk schilderye, by hem zelfs gedaan, ende op een van de aangewesen formaten, in de voorschreve Kamer te leveren, ende dat, ten langsten, daags voor de verkoopinge, omme datelyk, na de verkoopinge, de plaatse wederom te mogen vullen; op pœne van by de gebreekige te verbeuren de helfte van de penningen, procedeerende van zyn stuk, aldaar hangende, het welk evenwel verkogt zal moeten worden; ende zal de voorschreve helfte van de verkoopinge onder den Erfhuysmeester, ten behoeve van het Collegie, gearresteert blyven.

Aldus provisioneelyk gedaan ende gearresteert, ter Vergaderinge van de Vroedschap der Stad Utrecht, den 10 October 1664.

BIJLAGE XII.

BESLUITEN VAN DE VROEDSCHAP VAN UTRECHT OVER HET St. LUCASGILD EN HET SCHILDERS-COLLEGE 1).

18 *Januari* 1630.

De Vroetschap heeft ten versoucke vande Beeltsnijders deser Stadts burgers gestatueert dat voorts aen alle jaers de Deeckens van St. Lucas Gilt gecooren sullen worden: een wtte Schilders ende een wtte Beeltsnyders, ende dat dselue deeckens als van oudts sullen stellen tot Buschmeester een persoon wt een der voorsz. twee consten, die syluyden daer toe bequaemst sullen oordelen.

1) Overgenomen uit de Vroedschapsnotulen, uit de bovenvermelde gedrukte Ordonnantiën van het Schilders-collegie, en uit Van de Water's Placaat boeck van Utrecht. III.

15 *Juli* 1639.

De Vroedschap der Stad Utrecht interdiceert en verbied by desen allen en een ygelyk eenige schilderyen door dese Stad om te dragen of daar mede op de bruggen of straten voor te staan om te veylen, venten ofte te verkoopen, anders als op de Marieplaats of daar ontrent, op de verbeurte van deselve schilderyen, beheltelyck dat yder stuk by de contraventeurs zal mogen werden gelost met ses gulden, te appliceeren de eene helfte ten profyte van den Officier, die de executie doen zal, en de andere helfte ten behoeven van den armen van de Ambachtskamer.

18 *November* 1639.

Op de Requeste vande Deecken ende gemeene Gildebroeders vant Schildergildt, versoeckende gesepareert ende gescheyden te syn van de Antijcq-snijders, die tot noch toe mit hun in een gildt geweest syn, Is geappointeert:

De Vroetschap gehoort het rapport van haere Gecommitteerden, accordeert de versochte scheijdinge.

30 *December* 1644.

Den Erffhuysmeester Schoonderwoerdt binnenstaende versochte interpretatie van 't 8e ende 9e articulen vander Schilders ordonnantie, namentlyck off de Erffhuysmeesters oock van Schilderyen aen sterffhuysen ofte desolate boedels behorende drye dagen voor den vercoopdach aende Deeckens vant Schilders Collegie gehouden syn te leveren pertinente specificatie van de Schilderyen die sylieden vercopen sullen etc. Ende syn d' Heeren Nypoort ende Splinter gelast tselve naerder te examineren ende daer van rapport te doen.

31 *December* 1644.

De Vroedschap der Stad Utrecht heeft op het versoek van de Deekens en Overluyden van der Schilders Collegie alhier, nogmaal verboden ende verbied by desen het houden van Loteryen of Ryfelaryen van Schilderyen 1), directelyk of indirectelyk, op de verbeurte van de Schilderyen daartoe gedestineert.

Statueerende tot een pœne tegen die geene, die contrarie het VIII Artykel van der voorsz. Schilders Ordonnantie open-

1) Natuurlijk omdat men zoodoende het verbod van openbaren verkoop kon ontduiken.

baren Venduen of Verkoopingen van Schilderyen houden, de verbeurte van deselve Schilderyen, des dat yder stuk zal mogen geredimeert worden met ses gulden. En tegen de Erfhuysmeesters, contravenieerende het IX Artykel der voorsz. Ordonnantie de boete van twaalf gulden.

23 *October* 1655.

De Vroedschap heeft op 't rapport vande Heeren Quint ende vordere gecommitteerden, de Dekens vant Schilders-Collegie geauthoriseert omme door een deser Stadts Letterdienres d'onwillige naer voorgaende sommatie t' executeren voor $^1/_3$ alleen der verschuldichde boeten 1), vergunnende hemluyden parate executie tot de boeten in toecomende te vallen.

26 *Maart* 1660.

De Vroedschap, gehoort de lecture vande Requeste bij de Dekens vant Schilders-Collegie gepresenteert, ende willende dat 't 20 Articule haerder Ordonnantie in practyck worde gebracht ende gehouden, op poene als in deselve, heeft alsnu verstaen, dat alle de Schilders, die het geschrift hebben getekent ende haer daer mede verbonden, ende alle andere Schilders, op driederley formaten elx hare stucken met de lysten zullen leveren inde Schildercamer voor den lesten Junij eerstcomende ende gehouden syn sulcx precise naer te comen, op pene van XII stuyvers yder dach daer nae bij tselve niet presterende te verbeuren ten behoeve vant voorsz. Collegie ende den Officier die d' executie doen sal halff ende halff.

14 *Augustus* 1682.

De Vroedschap gehoort 't advis van hare Gecommitteerden op de Requeste vande Dekens vant Collegie der Constschilders heeft haer geaccordeert vergaderinge te houden inde Aelmoseniers-Camer op d'eerste maendag in ider maend, des dat deselve sullen moeten cederen voor de Gecommitteerden vande Aelmoseniers-Camer ofte Musicyns-Collegie, indien deselve op dien dagh extraordinaris quamen te vergaderen.

30 *November* 1696.

Gehoort het rapport vande Heeren desen aengaende Ge-

1) $^1/_3$ denkelijk omdat de overige $^2/_3$ „ten bate van de stadt ende Keys. Maj." (d. i. den schout) kwamen. (cf. art. 24 der Ordonn. van 1540.) In art. 27 der Ordonn. v. 1664 werden de boeten half en half verdeeld tusschen het College en zijne arme leden.

committeerden heeft de Vroedschap aen het Collegie vande Schilders geconsenteert, om tot exercitie van haer conste ende teyckenen te mogen gebruycken de Camer vant Hierony School, daer de Rector pleegt te doceren ende nu ledig staet, Ende syn de Heeren Borgermeesteren ende Gecommitteerden beneffens den Cameraer geauthoriseert, om de selve Camer daer toe te approprieren, ende vant gene daertoe nodig is te voorsien.

6 *December* 1697.

Op het geproponeerde deesen aangaande heeft de Vroedschap geaccordeerd aan het Collegie vande Schilders de somme van tsestig guldens tot verval vande onkosten bij dit wintersaijsoen op de Schilderkamer te doen 1).

11 *December* 1713.

Op het voorstel desen aangaande is aan het Schilders-collegie alhier weder geaccordeert ordonnantie tot betalinge van 60 guldens voor vuer en ligt voor dese winter, en syn de heeren Gecommitteerdens ter directie van Stadts-finantie en tot de Schilders versogt en gecommitteert om te examineren, off het voorsz. Collegie nog na behoren subsisteert en als voor desen wort gehouden, en de Vroedschap te rapporteren off voorsz. 60 gulden jaarlycx niet soude konnen en behoren te worden gemenageert 2).

1 *Februari* 1717.

Gehoort het rapport vande heeren van Roijen en verdere Gecommitteerdens tot de Schilders, heeft de Vroedschap aan de liefhebbers van de Schilder- en tekenkonst en tot weder-

1) Deze post komt verder nagenoeg jaarlijks voor. Men vindt ze 17 Nov. 1704 met de bijvoeging „voor brandt op de Schilderkamer voor dit wintersaisoen", — 10 Dec. 1725 met de verklaring: „tot de onkosten van 't model en andere nootwendigheden op het tekenschool" en (bovendien?) voor turf en olie in den winter. Sedert (22 Oct. 1736, 27 Oct. 1738, 12 Oct. 1739, 31 Oct. 1740, 16 Oct. 1741, 14 Oct. 1743, 9 Nov. 1744, 18 Oct. 1745, 24 Oct. 1746, 2 Jan., 2 Dec. 1748, 17 Nov. 1749, 2 Nov. 1750, 1 Nov. 1751, 30 Oct. 1752, 22 Oct. 1753), heet het geregeld: *f* 60 „ordinaire subsidie voor vuur en ligt." Sedert 1738 wordt het Schilders-college verdoopt in „Schilders- ende teecken-collegie", eene wijziging, die spreekt van het *betrekkelijke* gewicht der teekenschool in verhouding tot de uitoefening der schilderkunst als zelfstandig bedrijf.

2) Deze resolutie, te laat gevonden om in de Inleiding (p. 35) te vermelden, bewijst meer dan iets anders het verval van het college, denkelijk nog zelfs vóór het vertrek van G. Hoet. De zoo hoog opgevijzelde roem der teekenschool kort na hare stichting is dus zeer zeker overdreven.

opregting vant Schilders-Collegie alhier, bij provisie vergonst het gebruyk van Stadts aalmoesenierskamer een avont ter week met vuer en ligt van Stadts wegen daartoe te geven, alles mits daar toe nemende een avond dat geen vergaderinge vande voorsz. aelmoesenierskamer is nog musiek collegie wort gehouden.

28 *October* 1754.

Op t' voorstel van den Heer Van Voorst accordeerdt de Vroedschap aan die van t' Schilders Collegie alhier, een subsidie voor vuur en ligt, ter somme van vijf en zeventig gulden, en daartoe ordonnantie ten lasten van 't Comptoir van den Heer Cameraar van Beek, en sulx sonder consequentie 1).

13 *September* 1773.

Op t' geproponeerde door den Heer eerste Burgemeester Berger dezen aangaande permitteert de Vroedschap aan de Leden van het tekencollegie binnen deze Stad, om op den 18 October aanstaande des avonds, als het stil weder is, op den barm onder de wal bij 't Bolwerk ten noordoosten bij 't Bagijne-waterpoortje gelegen een vuurwerk te doen afsteeken, mids van deze permissie aan den Heer Hoofd-Officier kennisse geeven.

23 *September* 1776.

Door de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stads finantiën en tot 't Schilders Collegie uitgebragt zijnde een schriftelijk rapport op 't request, den 2e dezer bij de Leden van 't Schilders Collegie gepresenteert, en daarbij overgelegd zijnde een plan en memorie van kosten tot 't appropriëeren van de kamers in t' Zegelhuis boven de Schermzaal.

Heeft de Vroedschap goedgevonden het een en ander veertien dagen ter Secretarije van Policie te doen voorleggen.

14 *October* 1776.

Ingevolge de resolutie van den 23e September laatstleden ter deliberatie gebracht zijnde het rapport door de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stads finantiën op het request van de Leden van 't Schilder Collegie ten zelven dage uitgebracht, met annexe memorie en begrooting van kosten.

---

1) Deze post van *f* 75.— komt sedert nagenoeg geregeld vóor. Zie Vroedschapsresolutiën 28 Oct. 1754, 3 Nov. 1755, 27 Nov. 1758, 3 Dec. 1759, 19 Oct. 1761, 1 Nov. 1762, 17 Oct. 1763, 29 Oct. 1764, 27 Oct. 1766, 30 Nov. 1767, 5 Dec. 1768, 30 Oct. 1769, 25 Nov. 1771, 25 Oct. 1773, 14 Nov. 1774, 30 Oct. 1775, 3 Nov. 1777, 18 Oct. 1779, 21 Mei, 12 Nov. 1781, 11 Nov. 1782, 19 Jan. 1784, 3 Jan. 1785, 24 Dec. 1787.

(Hier volgt de memorie van begrooting en de begrooting van de kosten.)

Accordeert de Vroedschap aan de Leden van 't Schilders Collegie eens de somme van vijfhondert gulden, om de vertrekken in 't Zegelhuis boven de Schermzaal tot hun lieder gebruik te approprieëren, waartoe gemelde vertrekken bij deze gecedeert worden, mids de veranderingen daar aan te maken geschieden conform de tekening en memorie door Stads fabriek daarvan overgegeven; En dat meergenoemde vertrekken aldus vervaerdigt altoos zullen zijn en blijven in den eigendom en beheering van de Vroedschap, zonder dat 't Schilder Collegie immer eenige aanspraak op den eigendom van dezelve, uit wat hoofde het ook zoude mogen wezen, zal kunnen sustineeren, neenmaar zig met het gebruik alleen daar van contenteeren.

Voorts is goedgevonden, dat de vergaderingen der gildens, die in voorschreeve vertrekken plegen gehouden te worden, verplaatst zullen worden in het apartement boven het Latijnsche School.

7 *April* 1777.

Communiceerden de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stads-finantiën, dat de Leden van 't Schilders Collegie aan Hun Ed. hadden kennisse gegeven, dat zij accepteerden de concessie van vijfhondert gulden, ten einde de vertrekken boven de Schermzaal in 't zegelhuis tot hun gebruik te approprieëren. En daar op gedelibereerd zijnde, is de Heer Thesaurier geauthoriseerd om aan de Leden van 't Schilders Collegie vijfhonderd gulden bij Ordonnantie te betalen, zodra het werk zal afgemaakt zijn.

24 *November* 1777.

Door de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stadsfinancie zijnde ingebracht de navolgende memorie:

Edele Achtbare Heeren!

Op 't verzoek van de Leden van het Schilder en teken-collegiën aan dezelve geaccordeerd en ten gebruike overgegeven zijnde de vertrekken boven de tegenwoordige Schermzaal, alwaar verscheide gilden plegen te vergaderen, welke van daar hebben moeten delogeeren, hebben de Heeren Gecommitteerden provisioneel op approbatie van UEd. Achtb. de volgende schikkinge en verdeelinge gemaakt:

Dat de Beeldsnijders en Glazemakers hunne proeven voortaan zouden doen op de kamer, bijzijde de Stadswaag, van de knegts van de steenbikkers en timmermans.

En dat op de Gildekamer van de Apothecars boven de waag zouden vergaderen het Vetwariersgild, de Beeldsnijders, de Blaauwverwers, de Kuipers en de Boekverkopers.

En dat de kamer boven 't Latijnsche School, alwaar het teken-collegie pleeg gehouden te worden, ten gebruike zoude gegeeven worden aan de Glazenmakers en Kladschilders, als mede tot de bussen van de Lakendrappiersknegts, en de knoopjesdraaijers.

De Gecommitteerden hebben 't genoegen, dat zij UEd. Achtb. konnen certioreeren, dat alle de voorgemelde gilden met de voorschreve schikking en verplaatzing volkomen contentement zijn neemende, waaromme zij Heeren ook vertrouwen, dat deze hunne verrigtinge UEd. Achtb. approbatie zal wegdragen: neemen de vrijheid verder aan de deliberatiën en goedvinden van UEd. Achtb. voor te dragen: dat de Letterdienaar Eduard van den Berg, welke zijne wooning in het zegelhuis heeft, in welke ook de trap is om na de tegenwoordige kamers van het Schilder en teken-collegie te koomen, van de gilden, welke aldaar plegen te vergaderen en hunne proeven te doen, een zeker jaarlijks emolument genoot, zo als zijn voorzaten 't zelve geprofiteert hebben, hetwelk doorgaans jaarlijks op acht ducaten kan gerekend worden; dat hij geinformeerd is, dat de Leden van 't Teken en Schilder collegie zig niet verplicht rekenen die last op hun te neemen, en de verplaatsde gilden vermeenen, dat zij geen gebruik van zijn huis of persoon makende, ook moeten geoordeelt worden niets verschuldigt te zijn, waaromme hij zig een en andermaal heeft geadresseerd aan de Heeren Gecommitteerden, en instantelijk verzocht, dat hij op de een of andere wijze mocht worden gededomageerd, dewijl het voor hem een harde zaak zoude zijn, dat deze verandering tot zijn schade alleen zoude uitlopen, en hij moeten missen, dat zijne prœdecesseuren, en hij bij de aanstellinge als Letterdienaar ook ontfangen en genoten heeft.

De Gecommitteerden konnen niet ontveinsen, dat Hun Ed. deze zaak embarasseerd, aan de eene kant considereerende, dat het verzoek van den Letterdienaar van den Berg niet ten eenemaal ongerijmd is, dewijl dat emolument als aan zijn ampt geaffecteerd kan gerekend worden; Aan de andere zijde hebben de Heeren Gecommitteerden weinig hope, dat de Leden van 't Schilder en teken collegie jaarlijks zo veel gelds zullen willen contribueeren, nadien zij bereids zeer klagen, dat 't approprieeren van de kamers aanmerkelijk hoger loopt, als het in den beginne was opgegeeven.

En van de gilden, die verplaatst zijn, kan niet wel onder eenig voorwendzel iets gevergt worden; waaromme het aan de Gecommitteerden is voorgekomen, dat er geen andere uitkomst

zal overschieten, dan dat UEd. Achtb. den Letterdienaar van den Berg in deeze gelieven te hulp te komen, en aan hem geduurende zijn leven of dat hij Letterdienaar zal zijn toe te leggen jaarlijks een douceur van zes ducaten.

Heeft de Vroedschap geapprobeerd (zulks doende bij deze) de verplaatzing der respective gilden en bussen in gedagte memorie gemeld, en accordeert aan den Letterdienaar Eduard van den Berg, wonende in 't zegelhuis, zijn leven lang geduurende of zo lange hij Letterdienaar van deze Stad zijn zal, een douceur jaarlijks van zes ducaten tot een dedomagement van het gemis der profijten, welke hij door de verplaatzinge der bovengemelde gilden en bussen komt te lijden, te betalen op 't Comptoir van den Heer Thesaurier dezer Stad, in te gaan met den 12 October laatstleden.

16 *Maart* 1778.

Door de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stads finantiën ingebracht zijnde 't navolgend schriftelijk advis op de requeste den tweden dezer gepresenteerd bij de Leden van 't Schilders Collegie dezer Stad.

Edele Achtbare Heeren!

Door de Leden van 't Schilder Collegie dezer Stad bij requeste den 2en dezer verzocht zijnde, dat UEd. Achtb. hun ter zake der kosten voor stoelen op de nieuwe kamer en wegens de kachel en het zetten van dezelve gevallen geliefden te defrayeeren, en de daarvoor uitgeschote penningen ter Somme van *f* 280—7— te restitueeren, hebben UEd. Achtb. op de requeste gelieven te requireeren 't advys van de Heeren UEd. Achtb. Gecommitteerden ter directie van Stads financie, welke bij deze de eere hebben UEd. Achtb. te rapporteeren, dat het Hun Ed. is voorgekomen, dat voorsz. Leeden niet minder voeglijk zouden gehandelt hebben, ingeval zij voor den aankoop van voorzeide meubilen UEd. Achtb. hadden communicatie gegeven van derzelver noodzakelijkheid en daarbij verzogd om dezelve ten koste van de Stad te mogen laten maken en verzorgen.

Dat zij Heeren egter considereeren, dat de Leden van 't Schilders Collegie geen geringe kosten hebben geimpendeert in 't vervaardigen van de nieuwe kamers, zo voor 't Schilder als teken collegie, welke als een ornament voor de Stad konnen aangemerkt worden, en welke kosten, gelijk doorgaans gebeurd, de calculatie zijn te boven gegaan.

Dat ook de kachel voor de tekenkamer en de stoelen voor het Schilder Collegie niet wel konnen ontbeerd worden; en ook in vorige tijden door de Stad bezorgd en bekostigd zijn, waar-

omme de Heeren Gecommitteerden vermeenen, dat de zaak op zig zelfs beschouwd eene favorable reflexie van UEd. Achtb. meriteerd.

Dog op dat zulks voor 't vervolg in geene consequentie zoude getrokken worden, wanneer gedagte Leden mogten nodig vinden nog meerder ameublement te moeten hebben, neemen de Gecommitteerden de vrijheid voor hun advys aan de deliberatiën van UEd. Achtb. voor te dragen: om aan de Leden van 't Schilder Collegie boven de aan hun geconcedeerde en reeds betaalde subventie van vijf honderd gulden nog eenmaal en voor het laatst te accordeeren een douceur van drie honderd vijftig gulden, onder deze conditie, dat de meubilen door de leden van 't Schilders Collegie daar uit aan te kopen aan 't zelve collegie als een Stads collegie zullen blijven toebehoren, zonder daarvan te mogen worden geamoveerd.

En dewijl UEd. Achtb. hebben goedgevonden, dat de evengemelde subventie van vijfhonderd gulden wel zoude betaald worden door den Heer Thesaurier, maar waartoe hem is verleend een Ordonnantie ter concurrenter somme ten laste van het Comptoir der enkele huisgelden, zouden de Heeren Gecommitteerden van gedagten zijn, dat in dit geval dezelve voet zoude kunnen gehouden worden, op dat de Stads kasse door het accordeeren van extraordinaire Subventien en douceurs niet moge bezwaard worden.

Heeft de Vroedschap zig daarmede geconformeerd, en is vervolgens goedgevonden op voorseide request te appoincteeren:

De Vroedschap gehoord 't advies van de Heeren Gecommitteerden ter directie van Stads finantien op deze requeste, accordeert aan de Supplianten eens en voor de laatste maal, de Somme van drie honderd vijftig gulden, onder conditie, dat alle die meubilen, daar uit aan te kopen, aan 't Schilders-Collegie zullen blijven toe behooren als aan een Stads Collegie, zonder van daar te mogen geamoveerd worden.

BIJLAGE XIII.

REKENINGEN VAN HET St. LUCAS-GILD. 1611—1639.

REKENING VAN HET ST. LUCAS-GILD. 1611/1612.

(Overgelevert by Martin de Goyer en Pauwels Moreelsz. als Deeckens vant gilt voor Lucas vande Pol ende Henrick van Wijck raden den Xen Marti 1612.)

Alsoe die schilders ende beltsnijders nu op den 13en september A°. 1611 van die saelmaeckers gescheijden sijn ende die gildebroeders Merten De Goyer beneffens Pauwels Moreelsz. gestempt hebben tot een meede deken om dit jaer tsamen te dienen.

Dese navolgende hebben dit jaer als Leerjongens het gilt voldaen.

Conterfeyt-jongens 1).

Leeren bij Adam Willars.	Pauwels Janssz.	geven elcx VI st. st. XXXVI st.
	Jan Hendrixsz.	
	Jan Janssz.	
	Hubert Dirxsz.	
	Tomas Petersz.	
	Guert van Sambeeck	

Leeren bij Jan van Malsen.	Pauwels Tuenissz. Cruwijn	vts. st. XXIIII st.
	Bernt Jansz. Sael	
	Claes Ariaensoen van Attevelt	
	Jan Janssz. van Mansvelt	
	1a Sa.	III gl.

Deese navolgende hebben het leerkijnts-gelt betaelt mit dartich stuijvers, waervan het gilt competeert twijntich st. ende thien st. tot rantsoen:

---

1) cf art. 18 der Ordonnantie van 1611.

Leeren bij Blomaert.

Jan van Hemskerck heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen 30 st. ergo . . . . I gul. 1)

Anthoni Ambrosius heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Robbert Splintersz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Ghijsbert Augustijnsz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Jan van Brijenen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Niclaes van Berch-eyck heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Fredrick Pithan heft sijn leerkijnt gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Dese navolgende hebben het leerkijnts gelt betaelt:

Leeren bij Pauwels Moreelsz.

Willem Tijnagel heeft sijn leerkynts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Dirck van Leeuen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Jan Camp heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Niclaes Dirhout heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Joncheer Willem Verburch heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . . I gul.

Joncker Jacob Feijt heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Dirck van Babueren heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Leer jongen van beeldthouders ende antijcksnijders.

Leeren bij Wyert Bartelmesz.

Helmich Helmichsz. heeft sijn leerkijnt gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Hubert Gerritsz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Dirck Clasz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Cornelis Clasz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

---

1) cf. de Ordonnantie van 1611. art. 27. cf. art. 15.

Leeren bij Willem van Halen. Cornelis Jacopsen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . I gul.
Cornelis Jochhimsen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . I gul.

Leert bij Wijert Bartelmesz. Jacop Gerritsz. heeft sijn leerkijnt gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . . I gul.

Leert bij Frans Petersz. Hendrick Petersz. heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . I gul.

Leert bij Adriaen Frerixsz. Jan de Cock soen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . I gul.

IIa Sa. . . . . XXIII gl.

Dese navolgende hebben als Meijsters het gildt gewonnen ende betaelt nae de oude Ordonancie 1).

Schilders.

Niclaes Dirhout heeft als meijster het gilt gewonnen ende voldaen ende heeft gegeuen vier gulden veerthien stuijvers waer van het gilt competeert bouen trantsoen . . . . IIII gul. IIII st.

Antijcksnijders.

Berent Janssz. van Roijen heeft het gilt gewonnen ende voldaen heeft gegeuen bouen 't rantsoen . . . IIII gul. IIII st.
Frans Peterssz. heeft het gilt gewonnen met half gilde gelt 2) heeft betaelt beneuen trantsoen . . . . . . II gul. II st.
Fredrick Mathijssz. van Lobrecht heeft het gilt gewonnen met half gilde gelt volgens de nieuwe ordonancie 3) heeft betaelt beneuen trantsoen . . . . III gul.

IIIa Sa.van die tgilt gewonnen hebben . . XIII gl. X st.
Totalis Somma des geheelen Incommens XXXIX gulden X st.

—

Wtgegeuen tot behoef vant Sint Lucas gilt.

Inden eersten voort wtschrijuen van eenige rekeninge van voor gepasseerde jaren vant sadelaers gilt. 4) . . . . X st.

---

1) cf. de Ordonnantie van 1611. art. 27. cf. art. 15.

2) Denkelijk vlg. art. 4 der Ordonnantie van 1611. Frans Petersz. was wellicht lid van het Bijlhouwersgild en zal als aanwerpeling lid van het Antycksnydersgild geworden zijn om zijne meubelen met beelden te mogen versieren volgens het raadsbesluit van 8 Juli 1555. (Zie de Inleiding. p. 8—10.)

3) Zie Noot 2. Bij zijne toetreding was denkelijk de termijn van eene maand van art. 27 der Ordonnantie van 1611 verstreken: hij betaalde dus de helft van het bij art. 1 bepaalde entréegeld van ƒ 6.

4) De rekeningen van het Zadelaarsgild, waaruit de Schilders in 1611 uitgescheiden werden, van de laatste jaren voor 1611 waren denkelijk in het belang der administratie van het gild noodig.

Verteert tot Phlips Ram doen wij eerst voor Commissarissen compareerden om vande Sadelaers te scheijden int bij wesen. van Jan Segerman, Joachhim Wt de Wael, Arijen Fredrixsz., Adam Wijlers ende den Deken vant Sadelaers gilt 1) verteert I gul. XIII st.

Die tweede reijse doen wij voor die Commissarisen quamen 2) hebben daer mede verteert tot Phlips Ram . II gul. IIII st.

Noch gegeuen aende Notaris Knijff voort schrijuen van die ordonancie 3) . . . . XV st.

Noch gegeuen aen die secretaris de Goyer vant schrijuen van de ordonancie . . . . 1 gul. X st.

Noch die stadt dienaer vant brengen van die ordonancie . . . . V st. IIII p.

Noch gegeuen aen Joost Elseuier voor die twee boecken 4) . . . . II gul. XV st.

Noch ouert stemmen van Singuer Marten De Goijer tot een meede Deken om onse nieuwe ordonancie te beter int gebruijck te brengen 5) int bij wesen van Peter Jansen van Sijpenes, Meerten De Goijer, Abraham Blomaert, Adriaen Fredrixsz., Adam Wijlaers ende Pouwels Moreelssz. etc. . . . . II gul. X st.

Noch aen wijnen welck de Dekens en de Bode competeeren op Marijen Magdaleenen ende Sint Martens auont thien kannen 6), de kan tot twaelff stuijvers betaelt . . . . VI gul.

Noch aen Caerel Pelt die de weten gedaen heeft aende saelmaeckers om te compareeren voor Commissarisen . . VI st.

Noch vant schrijuen van de Requesten 7) . . . XII st.

Noch vant schrijuen van de ordonancie hier in dit reeckenbouck met de namen van de gildebroeders ende voorts alles dat hier voorheenen geschreuen is . . . . II gul. XII st.

Somma Totalis des geheelen wtgeuens XXI gl. XVI st. IIII p.

Die getogen vanden Ontfanck bedragende XXXIX gul. X st.

---

1) Zie den aanhef der Ordonnantie van 1611.

2) Zie als boven.

3) Namelijk de Ordonnantie, aan het gild bij zijne oprichting door het Gerecht verleend. Het concept daarvan schijnt dus van het gild zelf uitgegaan te zijn.

4) Schrijfboeken: denkelijk het eene te gebruiken als „gildeboek," om de Ordonnantiën en de Resolutiën van de Vroedschap over het gild op te schrijven, het andere als „rekenboek" (het hierbij uitgegevene.) Joost Elsevier was boekverkooper te Utrecht.

5) Zie de aanteekening aan het slot der Ordonnantie van 1611 en hiervóor p. 58, 69 Noot 4. Martyn de Goyer was ditmaal slechts één jaar deken en komt het volgende jaar voor als raadslid en commissaris van het gild.

6) Zie art. 25 der Ordonnantie van 1611. Een busmeester schijnt niet benoemd te zijn.

7) Requesten, d. i. aan het Gerecht om scheiding van de Zadelaars te vragen.

Soe compt dat daer meer ontfangen als wtgegeuen is ende de deeckens alhyer schuldich bliven dsomme van XVII gul. XIII st. XII p. Gebracht opde naervolgende Rekening. Dus alhyer Quyt. Aldus gehoort ende gesloten opden Stadthuyse tVtrecht bijden heeren Commissarissen in capite deses verhaelt den Xen Martij 1612.

In presentie van my,
W. VAN DER KEMP.
1612.

REECKENINGE VOOR PAUWELS MOREELSZ. ENDE JAN SEGERMAN ALS DEECKENS VAN HET SCHILDER-GILT, BEGONNEN PAUWELS BEKEERINGE 1612 ENDE EYNDENDE ANNO 1613.

(Ouergeleuert byde Rendanten voor Lucas vande Poll Schepen, ende Marten de Goijer Raet hyer toe specialyck gecommitteert opden XIX May 1613.)

Ontfanck.

Conterfeijt-jongens.

In den eersten ontfangen van Jan van Malsen van wegen Willem Buyser. . . . . VI st.
Noch van Marcus Orenrea 1) ontfangen . . . . XXX st.
Lenert Huybertsz.
Jan Henricxsz.
Jan van Dueren.
Harman Henricxsz.
Thomas van Houten.
Bij Adam Wilgers ontfangen . . . . XXIIII st.
Aert vande Weert.
Niclaes Bosch.
Cornelis op de oude hoffstede.
Willem de Ridder.

Dese nauolgende hebben haer Leerkynts gelt betaelt:
Bij Pauwels Moreelsz. . . . . III gl.
Peter van de Poel.
Bernt Sael.
Bij Harman van Vollenhoeff . . . . XXX st.
Bernt Visscher.

---

1) Lees: Ormea.

Antijcksnijders-leerjongens.

Bij Willem Adamsz. van Halen . . . . III gl.
Jasper Willemsz.
Cornelis Gerritsz.

Item hebben de rendanten ontfangen van Marten de Goyer van dat hij bij voorgaende reeckeninge meer ontfangen als wt gegeuen heeft de somme van . . XVII gl. XIII st. XII p.

Totalis Somma Sommarum vanden geheelen Ontfanck . . . XXVIII gl. III st. XII p.

Vuytgeuen.

Adriaen Bom bode betaelt van zijn jaerloon . . . II gl. II st.

Betaelt noch voort schrijuen een request ende het instellen vande reekening . . . . VI st.

Betaelt in presentie van het meerendeel vande gildebroeders aen Peter Jansz. van Sypenes vant gunt op het hooren ende sluyten vande voorgaende reeckening aen wyn gedroncken is, de somme van . . . . XI gl.

Item betaelt noch Ghijsbert Dircxsz. alias Jousten van zijn jaerloon ouer den jaere 1611, welck in voorgaende reeckeninge vergeten is, de somme van . . . . III gl. XVI st.

Item betaelt aande huysfrou van Ghysbert Steuensz. voor moeyten gedaen int hoeren de voorgaende reeckeninge. . XII st.

Totalis Somma Sommarum vanden geheelen wtgeuen deser rekeninge . . . . XVII gl. XVI st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck, soe compt meer ontfangen als wtgegeuen de somme van . X gl. VII st. XII p.

Gedragen opde naevolgende reeckeninge, dus alhier . Quijt.

Aldus gehoort ende geslooten voor myn E. heeren Gecommitteerden in capite deses gestelt, ten dage ende jare voorsz.

Mij present

COR. DE GOIJER.

1613.

REECKENINGE VOOR MARTEN DE GOYER ENDE JAN SEGERMAN ALS DEECKENS VAN HET SCHILDERGILT, BEGONNEN PAUWELS BEKERINGE 1613 ENDE EYNDENDE ANNO 1614.

(Overgeleuert by den Rendanten voor Lucas vande Poll Schepen ende Willem van Rynevelt Raedt der Stadt Vtrecht, als daertoe specialicken byden voorschreuen Raide gecommitteert, opden XXVIII[e] Septembris 1614.)

Ontfanck van de geenen die het gilt gewonnen hebben.

Inden eersten ontfangen wt handen van Ysack Lefebre, vuyt saecke hy het Marsmans-gilt gewonnen heeft, de some van drie gl. wesende het halue gildegelt 1), ergo alhier de voersz. III gl.
Noch ontfangen wt handen van Aelbert Jansz. beelthouwer, wt saecke van dat hy het gilt vande schilders gewonnen heeft, daer voor hy betaelt heeft halff gildegelt overmits hy het meselaers gilt 2) hadde, gelycke . . . . III gl.

Ander ontfanck vande Leer-jongens.

Ontfangen van Anthoni van Detten geleert by Blommert I gl. X st.
Noch van Willem Rede by Pauwels Moreelsz. . I gl. X st.
Noch van Joost de Man oick by Pauwels Moreelsz. I gl. X st.
Henrick de Keyser bij Joachim Wtenwael . . . I gl. X st.
Dirck van Laer antycksnyder leert bij Wyer Bartholomeusz. I gl. X st.
Aert Coenraets oick antycksnyder by den selfden . I gl. X st.
Anthoni Michielsz. antycksnyder by Willem van Halen I gl. X st.
Willem Jansz. Inde Schaeff oick byden voorsz. van Halen I gl. X st.
Sebastian van Caustem oick by Willem van Halen. I gl. X st.
Niclaes Dierhoudt leert Henrick van Suylen schilderen, daer van coempt . . . . I gl. X st.

Ander ontfanck van Conterfeyt-gelt.

Ontfangen van Peter Hoeuenaer van dat hy by Claes Dierhout leert contrefeyten . . . . VI st.
Crystoffel van Mynen by Adam Willers . . . . . VI st.
Henrick Ghysbertsz. van Nyendael by vts. . . . VI st.
Aelbert van Rossum by vts. . . . . VI st.
Jan Symonsz. Modde by vts. . . . . VI st.
Jan van Druenen by Wyer Bartholomeusz. antycksnyder VI st.

---

1) cf. art. 4, 9 der Ordonnantie van 1611. Isaac Lefebvre was denkelijk kunstkooper.
2) cf. art. 4 der Ordonnantie van 1611. Aelbert Jansz. moest zich als aanwerpeling laten aannemen, zoo hij zijne gevels met beeldwerk wilde versieren.

Jan Gerritsz. byden voorsz. Wyer Bartholomeusz. . VI st.
Aelbert Vermey by vts. . . . . VI st.

Ander ontfanck van het sloth van voorgaende reeckening.

Item hebben de rendanten by voorgaende reeckening meer ontfangen als wtgegeuen de some van . X gl. VII st. XII p.

Totalis Somma Sommarum vanden geheelen ontfanck. . . XXXIII gl. XV st. XII p.

Wtgeuen igens den voorsz. ontfanck.

Item alsoe de voorsz. deeckens inde voorgaende reeckeninge vanden jaere 1612 ende 1613 vergeten hebben haere Bussemeesters ende Bode haer wyngelden, als blycken can by de voorsz. voorgaende reeckeninge, van Martini en Magdalenen 1) des selffs jaers, bedraecht ter somme van seuen gl. vier st., die de rendanten aen haer seluen betaelt hebben, ergo . . . VII gl. IIII st.

Item hebben zy noch aen haer selffs handen betaelt ter cause voorsz. vande Jaeren 1613 ende 1614 gelycke seuen gl. vier st. van wyngelden, ergo dvoorsz. . . . . . VII gl. IIII st.
Betaelt aen handen vanden Bode voor zyn jaergelt II gl. X st.
Tot Peter Jansz. van Sypenes, byde Commissarissen verteert II gl. VIII st.
Item betaelt voort maecken van een request ende voort presenteren . . . . VI st.
Item betaelt den bode van dat hy deur last vande Deeckens een het werck verboden hebben 2) . . . . II st.
Voort maecken vande reekeninge coept . . . . XII st.

Totalis Somma Sommarum van den geheelen wtgeuen . . . XX gl. VII st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck, soo compt alhier meer ontfangen als wtgegeuen de somme van . . . . . . XIII gl. IX st. XII p.

Gedragen op de navolgende rekening, dus alhier. . . quijt.

---

1) cf. art. 25 der Ordonnantie van 1611.
2) cf. art. 7 der Ordonnantie van 1611. (?)

Aldus gehoort ende geslooten byde voorn. Gecommitteerden in capite desen, ten dage ende jaere voorsz.

Mij present

COR: DE GOYER.

1614.

RFECKENINGE VOOR MARTEN DE GOYER ENDE JOHAN SEGERMAN ALS DEECKENS VAN HET SCHILDERGILDE, BEGONNEN PAUWELS BEKERINGE 1614 ENDE EYNDENDE ANNO 1615.

(Ouergeleuert byden Rendanten voor Lucas vande Poll Schepen ende Willem van Ryneuelt Raedt opden Stadthuyse tVtrecht den XXe Marty 1615.)

Ontfanck.

Inden eersten hebben de Rendanten by het sloth van haere leste reeckeninge schuldich gebleuen, als meer ontfangen dan wtgegeuen de somme van . . . . XIII gl. IX st. XII p.

Ie Somma . . XIII gl. IX st. XII p.

Ander ontfanck vande geenen die het gilt gewonnen hebben.

Item ontfangen wt handen van Henrick Jansz. Verstraelen, boeckvercoper, wt zaecke van dat hy boeckebynders-gilt gewonnen heeft, tot drie gul., wesende volgens de Ordonnantie voor deen helft van het gildegelt 1), ergo alhier dvoorsz. III gl.

Jacob van Malsen wesende een gildebroeders-zoon heeft wt saecke voorsz. betaelt voor zyn gildegelt 2) . . . . III gl.

Griffoen van Ravesteyn heeft betaelt voor halff gildegelt ter oersaecke voorsz. ende wt saecke hy is gebruyckende het marsmans-gilt 3) gelycke . . . . III gl.

Peter Segerman 4) ter cause voorsz. gelycke . . . III gl.

IIde Sa . . . . XII gl.

1) cf. art. 4 der Ordonnantie van 1611. Henrick Jansz. Verstraelen was een bekend uitgever van platen te Utrecht; hij moest dus lid zijn van het boekverkoopersgild (toen nog boeckebyndergilt geheeten) en aanwerpeling in het schildersgild volgens art. 9 der Ordonnantie van 1611.

2) Art. 5 der Ordonnantie van 1611 bepaalt voor kinderen van gildebroeders een entrée-geld van 30 st., mits de zoon het gild wint bij het leven van zijnen vader of binnen een jaar na zijn overlijden. Wellicht was Jac. van Malsen te laat gekomen en heeft men toen met hem geaccordeerd voor het halve gildegeld.

3) Was dus handelaar in schilderijen.

4) Als boven.

Ander ontfanck van Leer-jongens.

Item ontfanck van Niclaes Harmansz. van Royen ouer het leerkyndts-gelt, deur dien hy is exercerende het schilders-ampt by Pauwels Morcelsz. . . . . XXX st.

Noch ontfangen van Peter van Winsen zyn leerkyndts-gelt van dat hy leert by Joachim Wtenwael gelycke . . XXX st.

Item noch ontfangen van Aelbert Vermey van leerkyndts gelt, van dat hy leert by Wyer Bertholomeusz. 1), daeran gecort ses st., die de voorsz. Wyer schuldich was van contrefeyten 2), ergo blyft . . . . I gl. IIII st.

Noch ontfangen Jan Petersz. ter cause uts. ende gecort als voren by Wyer voorsz. . . . . I gl. IIII st.

Noch ontfangen van Jan Gerritsz. wt saecke als vooren, ende byden seluen Wyer Bartholomeusz. geleert, en ses st. ontfangen van contrefeyten blyft. . . . . I gl. IIII st.

Noch ontfangen van Cornelis Cornelisz. van Wyckerslooth, die is lerende by Willem van Haelen antycksnyder, voor zyn leerkynts-gelt . . . . I gl. X st.

Noch ontfangen van Henrick Cornelisz. wt saecke als bouen, die oick byden selffden lerende is . . . . . . I gl. X st.

IIIe Sa. . . . . IX gl. XII st.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen ontfanck deser rekeninge . . . . XXXV gl. I st. XII p.

Wtgeuen jegens den voorsz. ontfanck.

Inden eersten hebben de voorgemelte deeckens aen haer selffs handen betaelt ter cause van haer wyngelden vanden Jaere 1614 tot 1615, zoe voor haer seluen als voorde Busmeester ende Bode . . . . VII gl. IIII st.

Betaelt noch den bode voor zyn jaergelt . . . . V gl.

Tot Jacob van Schendell verteert byde Commissarissen 3) . I gl. X st.

Betaelt de Secretaris de Goyer voort sluyten de reeckeninge vanden verleden jaere 1613 . . . . XII st.

Item coept hem noch ter cause vts. vant Jaer 1614. XII st.

1) Wijer Bartholomeusz. was antycksnyder; ook Aelbert Vermey was dus geen schilder.

2) cf. art. 18 der Ordonnantie.

3) Namelijk bij het opnemen van de rekening door de Commissarissen van het gild.

Item betaelt Aelbert Goetbier van dat hy deur last vande deekens gehaelt heeft den Schepen Luycas van de Poll . II st.

Voort maecken vande reekeninge ende het concipieren XII st.

Myn Heeren Gecommitteerden voornoemt met den Secretaris, die ouer het hooren examineren ende sluyten deser rekeninge gevacceert hebben, betaelt te samen 1) . . . I gl. XVI st.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen vuytgeuen deser rekeninge . . . . XVII gl. VIII st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck, soo compt alhier meer ontfangen als wtgegeuen. . XVII gl. XIII st. XII p.

Gebracht opde naeruolgende rekeninge, dus alhier . . Quijt.

Aldus gehoort ende gesloten by myn Edele Heeren in capite deses genomineert, ten dage ende jaere voorsz.

Mij present

COR. DE GOYER.

1615.

REKENINGE VAN PAUWELS MOREELSE EN SPLINTER VAN NYENRODE ALS DEKENS VANT SCHILDERS-GHILT, BEGONNEN PAUWELS BEKERING A°. 1615 ENDE EINDEGENDE 1616.

(Ouergeleuert by de Rendanten inde qualite als in desen, voor Willem Willemsz. vander Heyden ende Jacob Bom Raden hier toe specialicken byden Rade deser Stadt gecommitteert, op den XVen Junij 1616.)

Ontfanck.

Inden eersten byt slot van de voorgaende rekeninge . . . XVII gl. XIII st. XII p.

Ia Sa. . . XVII gl. XIII st. XII p.

Leeriongens by P. Moreelse.

Noch ontfangen van Egbert Aelbertsen syn leerkynts-gelt bouent ransoen . . . . XXX st.

Jacop Willemsz. hett zyn leerkyns-gelt betalt . I gl. X st.

Gelis de Ryck heft zyn leerkynts-ghelt betaelt . I gl. X st.

---

1) Blijkens deze post en de twee vroegere van deze rekening ontvingen de twee commissarissen van het gild en de stads-secretaris bij het opnemen der rekening elk een drinkgeld van 12 stuivers.

Leer-jongens by Willem van Halen 1).

Hans Condersz. heft zyn leerkyns-gelt betalt met vyer ende tuyntich stuvers om dat hy een schelling vant conterfeiten betalt hadde 2) . . . . I gl. IIII st.

Hendrick Gurtsz. heft zyn leerkynts gelt betalt . I gl. X st.

Saluator Hendricksz. van Wyck heft zyn leerkynsgelt betalt I gl. X st.

Leer-jongen van Antonis Jansz. van Sermont 3).

Hendrick van Olthusen heft zyn leerkynts gelt betalt I gl. X st.

IIa Sa. . . . . X gl. IIII st.

Totalis Somma Sommarum van den gehelen ontfanck deser reeckeninge . . . . XXVII gl. XVII st. XII p.

Wtgegeuen tegen den voorgaenden ontfanck.

Inden eersten aen wyn-ghelden voor de dekens busmester en boode van 't jaer 1615 tot 1616 . . . VII gul. IIII st.

De boode betalt voor zyn jaer-gelt . . . . . . V gul.

Voort request . . . . VI st.

Myn Heeren Gecommitteerden voornoemt met den Secretares, die ouer het hooren examineren ende sluyten deser reeckening geuaceert hebben, betaelt te samen . . . . I gl. XVI st.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen wtgeuen deser reeckeninge . . . . XIIII gl. VI st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck bedragende . . . XXVII gl. XVII st. XII p.

Soo compt alhier meer ontfangen als wtgegeuen de somme van XIII gl. XI st. XII p.

Gebracht opde nauolgende reeckeninge, dus alhier . . Quijt.

1) Van Halen was antycksnyder.
2) Art. 18 der Ordonnantie van 1611.
3) Ook Sermont was antycksnyder.

Aldus gehoort, geexamineert ende gesloten byde E. Gecommitteerden in capite deses genomineert, ten dage ende jaere voorsz.

Mij present

COR. DE GOYER.
1616.

REECKENINGE BEWYS ENDE RELIQUA VAN ALSULCKEN ONTFANG ENDE DEN WTGEEFF DAER JEGENS GEDAEN, ALS GEHADT HEEFT MARCELIS SPLINTER ZALIGER ENDE MET LAMBERT OLOFFSZ. VAN BARSSEUELT ALS DEECKENS VAN SINTE LUCAS GILT. BEGINNENDE INDEN JAERE PAUWELS BEKERINGE 1616 ENDE EYNDENDE BEKERINGE 1617 1), GESTELT IN GL. ST. PEN. GELYCK VOLCHT.

BUSSMEYSTER HERMEN VAN HONTHORST.

(Ouergeleuert by Lambert Oloffsz. mede-rendant opden Stadthuyse tVtrecht voorde E. Dor. Willem van Nellesteyn ende Jacob Jansz. van Bemmel Raden hiertoe specialyck byde Vroetschap deser Stadt gecommitteert, den IXen September 1619.)

Inden eersten ontfangen van Pauwels Moreelsz. als inder tyt deecken, vant geene hy by slooth van zyne reeckeninge ouer behielt dartien gl. elff st. twaelff pen., blyckende byt sloot zyner reeckeninge, dus . . . . XIII gl. XI st. XII pen.

Schilders 2).

Noch ontfangen van Thyman van Galen de zome van drie gulden . . . . III gul.

Noch van Mr. Dirck van Vliet de zomme van ses gul., dus VI gul.

Noch ontfangen van Borckulo wt zaecke als vooren de zomme van ses gulden . . . . VI gul.

Noch ontfangen van Nyclaes de Gyselaer de zomme van drie gulden . . . . III gul.

1) Dit is onjuist: de buitengewoon lange en hooge rekening loopt blijkbaar over twee jaren. (1616—1618.) Zij werd in 1619 afgesloten (zie het opschrift) en het nadeelig slot dezer rekening werd op die van 1618/19 verantwoord. (Zie hierna p. 111.)

2) Het feit, dat ruim de helft der nieuwe leden dit jaar half geld betaalde, zonder blijkbaar zich op de bepaling van art. 4 te kunnen beroepen, zal denkelijk *niet* zijn reden gehad hebben in de toepassing van art. 2 door de Dekens, maar in een ons onbekend gebleven besluit van het gild. De nieuwe leden waren dit jaar bizonder talrijk; wellicht was het entréegeld hun

Noch ontfangen van Hendrick Terbrugh de zome van ses gulden . . . . VI gul.

Noch ontfangen van Peter Hoost schilder de somme van ses gulden, dus . . . . VI gul.

Noch ontfangen van Joost Cornelisz. de zomme van ses gulden, dus alhyer . . . . VI gul.

Noch ontfangen van Johan van Osch de zome van drie gulden, dus . . . . III gul.

Noch ontfangen van Cornelis Monster drie gulden, dus III gul.

Noch ontfangen van Johan Amelissen de zomme van drie gulden . . . . III gul.

Noch van Wessell Gerritsz. 1) als aenwerper ontfangen twee gul. acht st. . . . . II gul. VIII st.

Noch van Gerrit Jacobsz. van Hasselt de zome van eene gul. drie st. acht pen. voor zyn zoon 2) van een quant van 4 jaeren . . . . I gul. III st. VIII pen.

Noch ontfangen van Pelgrum Manderssen vande Nykerck de zomme van drie gulden, dus alhyer . . . . III gul.

Noch van Peter van Upen de zomme van drie gulden III gul.

Noch van Mr. Cornelis de Beer de zomme van drie gulden III gul.

Noch van Dirck Janssen van Gameren drie gulden III gul.

Noch van Jan Hendricksz. van Kempen drie gulden III gul.

Ie Somma . . . LXXVII gul. III st. IIII pen.

Ander ontfanck leer-jongens der schilders.

Eerst van Anthonis de Goyer de zomme van dartich st., dus alhyer . . . . I gl. X st.

Noch van Jan Adriaensz. van Attevelt de zomme van dertich stuuers, dus . . . . I gl. X st.

vroeger te hoog, en is het daarom verminderd. Deze gissing wordt waarschijnlijk door de vermelding onder de uitgaven van eene bijeenkomst van verschillende schilders om met de commissarissen van het gild „te spreecken ende accordeeren." De gang van zaken schijnt aldus geweest te zijn: de dekens bekeurden bij hun jaarlijkschen „omganck" verscheidene personen, die zonder leden van het gild te zijn de kunst oefenden. Eene poging tot schikking mislukte door het wegblijven der schuldigen; er werd daarop geprocedeerd en de nalatigen werden na bekomen verlof geëxecuteerd. Bij den waard „in den Hoorn" werd eindelijk de zaak geschikt: denkelijk liet men de weerbarstigen tegen verminderd entréegeld toe. De „vruntlycke byeencompste in den wynter", toen men drie dagen lang „teerde" en behalve de 95 kannen „goede franche wyn" nog zooveel bier dronk, dat het vat ledig was en er bier moest „naegehaelt" worden, was wellicht het feestelijke besluit van dezen twist.

1) De bekende uitgever-graveur Hessel Gerritsz., vroeger te Amsterdam gevestigd. Ook bij de toepassing van art. 4 blijkt hier eene vermindering te hebben plaats gehad

2) Ook hier bij de toepassing van art. 5 eene vermindering.

Noch van Pelgrum vande Nykerck leerjongen-gelt betaelt I gl. X st.
Noch een leerjongen van Peter Segerman . . I gl. X st.
Item noch van Marcelis Dircksz. ontfangen dartich stuuers, dus . . . . I gl. X st.

IIe Somma vande leer-jongens der schilders. . VII gl. X st.

Ander ontfanck de giltbroders der antycksnyders.

Item noch ontfangen van Willem Petersz. de zomme van drie gulden, dus . . . . III gl.
Item noch ontfangen van Matheus Dircksz. drie gulden III gl.
Noch van Meerten Aelbertsz. de zomme van drie gulden III gl.
Noch ontfangen van Luyt Dircksz. de zomme van drie gulden . . . . III gl.

IIIe Somma vande giltbroeders vande Antycxsnyders . XII gl.

Ander ontfanck leer-jongens der antycksnyders.

Item van Hermen Hermensz. van Hondthorst de zome van een gl. vier st., zoo hy een scheelling heeft gecort voor zyne teyckeninghe 1) . . . . I gul. IIII st.
Noch ontfangen van Melchior Adamsz. de zomme van eene gulden thien st. . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Peter Claessen eene gulden thien st. I gl. X st.
Noch ontfangen van Cornelis Jansz. de Roy eene gulden thien st. . . . . I gl. X st.
Noch ontfangen van Thonis Aelbertsz. eene gulden thien st. I gl. X st.
Noch ontfangen van Gerrit Hendricksz. de zomme van eene gulden thien st. . . . . I gul. X st.
Noch ontfangen van Gillis Pauwelsz. de zomme van eene gulden thien st. . . . . I gl. X st.
Noch van Thymen Jacobsz. de zomme van eene gulden thien st. . . . . I gl. X st.
Noch ontfangen van Cornelis van Leeuwen eene gulden thien st. . . . . I gl. X st.
Noch ontfangen van Thonis Jacobssen Schaep de zomme van eene gulden thien stuuers, dus alhyer . . . I gl. X st.
Noch ontfangen van Hendrick Joriaensz. eene gulden thien st., dus alhyer . . . . I gl. X st.
Noch ontfangen byden bussmeyster Hondthorst vande gildebroders, doen zy terden elck nae gereeckent negen stuuers tot

1) cf. art. 18 der Ordonnantie van 1611.

34 parsoonen 1), compt vijftien gulden ses st., dus alhyer deselue . . . . XV gl. VI st.

IIIe Somma vande leer-jongens vande Antycxsnyders XXXIgl.Xst.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen ontfanck deser reeckeninge . . . . Ic. XXVIII gl. III st. IIII pen.

Wtgeeff jegens den voorsz. ontfanck.

Eerst betaelt inde Secretarie aen Rynsche wyn ende andere oncosten, doen de reeckeninge geschieden van Pauwels Moreelssen cum socio in presentie vande Commissarissen ende Giltbroders aldaer present, de zomme van . . . . XV gl.

Item aen oncosten gehadt de deeckens bussmeester ende boide int vervolghen van eene schilders-gesell gewoont hebbende in Hendrick de Royen-steeghen 2), dwelcke door ginck, daer ouer gehadt grote moyten, verteert twee gl. negen st. acht pen., dus II gl. IX st. VIII p.

Item betaelt tot Cornelis van Beeck de zomme van drie gulden thien st., ten tyde de deeckens spraecken ende verscheyden waeren tot van Beeck, om te spreecken met Lambert Strick ende Cornelis vande Voort als kerckmeysters vande Buyrkerck, nopende het copen van vier graffsteden voort selue gilt 3), dan voorder byde giltbroders offgeslaegen geweest den VIIen Octob. 1616, dus alhyer . . . . III gl. X st.

Item hebben de deeckens bussmeyster aen haer selffs handen betaelt de zomme van seuen gulden vier stuuers ouer haere wyngelden inden jaere Bekeringe 1616 tot 1617, twelck haer van outs is competerende . . . . VII gl. IIII st.

Den boide betaelt voir zyn jaerlycx loon ende wyngelt de zome van . . . . VII gl. IIII st.

Item is byde gemeene giltbroders inde wynter beraempt geweest zeeckere tyt mette deeckens inder tijt, dat zy zoude hebben een vruntlijcke byeencompste ende denseluen tyt gestempt zynde hebben geteert drie daegen lanck, waer ouer zy eerst in hebben doen leggen 95 kannen aen goede franche fijn, de can tot thien st. acht penningen, maeckende de zomme van negen ende veertich gulden seuentien st. acht penningen by quitantie XLIX gl. XVII st. VIII p.

Noch daer by in geleyt een vath dick biers met den impost tot thien gulden acht stuuers, dus alhyer deselue bij quitantie . . . . X gl. VIII st.

1) Zie meer over dit feest onder de uitgaven.
2) Volgens art. 7 der Ordonnantie van 1611?
3) Sedert de afscheiding van het Zadelaarsgild hadden de Schilders geen eigen graf in een der kerken, zooals destijds nagenoeg ieder gild bezat.

Noch aen bier naegehaelt doen de ton wt 1) was, drie gulden twaelff st. . . . . III gl. XII st.

Item betaelt de craenkynder 2) tot twee reysen int inbrengen vande voorsz. wyn . . . . VII st.

Item betaelt aen keerssen eene gulden thien st. . I gl. X st.

Betaelt aen huysvestingh daer zy teerden als het schoonmaecken vandien, zamen twee gulden dus alhyer . . II gl.

Betaelt aen huyr van kannen glasen, kannen die off gelopen waeren, glaesen die gebrocken waeren, te samen twee gul. vyff st. II gl. V st.

Betaelt den boide voor alle zyn extraordinaris moyten XVIII st.

Item verteert byde deeckens bussmeyster, ten tyde zy haeren omganck hebben geleyt tot twee drie reysen twee gulden acht stuuers, waer ouer zy gehadt hebben verscheyde moiten ende lopen 3) dus alhyer . . . . II gl. VIII st.

Item noch betaelt aen Jacob van Schendell in presentie vande Commissarissen Jan Roeloffsz. van Cuylenborch ende Cornelis Rijcxsz., alwaer tot den voorsz. Schendell verscheyden waeren zeeckere schilders om met den anderen te spreecken ende accordeeren waert doenlijck, alwaer mede by was Ambrosius Bossaert ende andere, ende alsdoen dselue schilders nyet en compareerden hebben andermaell daerop vergadert ende de Commissarissen gesproocken, zoo de voorsz. schilders alsdoen byde tweede reyse zoude comen 4), te zamen verteert elff gulden ses st. dus alhyer . . . . XI gl. VI st.

Item betaelt aanden diender vanden heere van Suylen 5), ten tyde de deeckens verloff haelden om te doen verscheyden executie tot thien toe, yder IIII st. f. . . . . II gl.

Item betaelt Jan Wolckerssen Inden hoorn drie gulden vyff st. van gedroncken ende verteerde wynen ouer het verscheyden van Jan vande Sande, die deeckens met den bussmeyster aldaer hadde ontboden omme metten anderen te accorderen, ende is den seluen vande Sande daer nae doirgegaen, ende de deeckens gemaent zynde hebben moeten betaelen in presentie van Adam Willers giltbroder aldaer present geweest zynde, dus alhyer by quitantie . . . . III gl. V st.

---

1) d. i. ledig.

2) Kraankinderen d. z. de personen van stadswege belast met het wegen der goederen.

3) Zie Noot 5 hierna.

4) Zie p. 104 Noot 2.

5) De heer Van Zuylen = de schout of hoofdofficier van Utrecht? De „omganck" van dekens en busmeester schijnt aanleiding gegeven te hebben tot verscheidene bekeuringen. Niet alleen de volgende, maar ook de vorige posten hebben betrekking op een compromis over deze bekeuringen. Zie hiervóór p. 104 Noot 2.

Item betaelt zoo aen oncosten van pleyten jegens Bossaert ende andere schilders, die onwillich waeren de gerechticheyt vant gilt te voldoen, mitsgaders aen Schadenbroeck voort maecken van zeeckere requesten, als de selue te lichten ende vande appoinctementen, mitsgaders de selue aende deurweerders te laeten exploicteeren, te zaemen betaelt ende verschoten seuen gulden vyftien st. acht pen. dus alhyer . . VII gl. XV st. VIII p.

Betaelt noch Ghysbert den stadt-diender voort assisteren vant doen vande exploicten ende zalaris van jaergelt drie gl. thien st., dus . . . . III gl. X st.

Betaelt voirde requeste om commissarissen te versoucken om voor de heeren Commissarissen de reeckeninge te doen, ende appoinctement ende de selue te spreecken . . . . XII st.

Item compt den deecken met den bussmeyster ouer het hooren sluyten der seluer reeckeninge yder een dach-gelt tot X st. f. I gl.

Compt voirt maecken tconcipieeren ende int claer te schryven van dese reeckeninge eene gulden tien st., dus . I gl. X st.

De E. Heeren Gecommitteerden voornoemt met den Secretares, die ouer het hooren ende sluyten deser reeckeninge gevaceert hebben, betaelt elcx XII st. f. . . . . . . I gl. XVI st.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen wtgeuen deser reeckeninge . . . . Ic XLI gl. VII st. VIII p.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck bedragende . . Ic XXVIII gl. III st. IIII pen.

Soo compt alhier meer wtgeuen als ontfangen de somme van . . . . XIII gl. IIII st. IIII pen.

Gebracht opde naeruolgende rekeninge, dus alhyer . Quyt.

Aldus gehoort geexamineert ende gesloten byde E. Heeren in capite deses genomineert, ten dage ende jaere voorsz.

Mij present

COR. DE GOYER.

1619.

REECKENINGE VOOR Mr. ABRAHAM BLOMMERT ENDE LAMBERT OLOFFSZ. VAN BARSSEUELT ALS GEWEEST HEBBENDE DEECKENS VAN SINTE LUCAS GILT, VAN HAEREN ONTFANCK, BEGINNENDE INDEN JAERE VAN PAUWELS BEKERINGE 1618 TOT BEKERINGE XVIc. NEGÉNTIEN ENDE DEN WTGEEFF DAER JEGENS GEDAEN, GESTELT IN GL. ST. PENN. ENZ.

(Ouergeleuert byde Rendanten inde qualite als in desen opden Stadthuyse tVtrecht voorde E. Dor. Willem van Nellesteyn

ende Jacob Jansz. van Bemmel Raden, hiertoe specialyck byde Vroetschap deser Stadt gecommitteert, den IXe September 1619.)

Antycksnyders.

Ontfangen van Wynant Jacobsz. schrynwercker 1) de zomme van drie gulden, dus alhyer . . . . III gl.

Ontfangen van Willem Jansz. van Wessel 2) de zomme van drie gulden, dus alhyer . . . . III gl.

Ontfangen van Thyman Jacobsz. Visscher zyn gildegelt tot vijff gulden veertien st., een schelling gecort voor zyn teyckeninge 3), dus . . . . V gl. XIIII st.

Cleerschryver en schilder.

Ontfangen van den Helt zijn gildegelt tot drie gulden, dus alhyer de selue . . . . III gl.

Ontfangen van den schilder Schoorpyll halff gildegelt tot drie gulden, dus . . . . III gl.

Leerjongen der schilders.

Ontfangen van Abraham Leyrijs 4) de zomme van eene gulden thien stuuers voor zyn leerkynt-gelt, dus alhyer I gl. X st.

Ie Somma . . . . XIX gl. IIII st.

Leerjongens der antycsnyders.

Ontfangen van Cryn Rutgersz. van Schayck de zomme van eene gulden thien st. van zyn leerkynt-gelt . . I gl. X st.

Ontfangen van Herman Jansz. Boll 5) eene gulden thien stuuers ter cause als voiren . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Eerassimus Claesz. van Malssen eene gl. thien st. ter cause als bouen . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Adriaen Adriaensz. eene gulden thien stuuers wt oorsaecke bouen verhaelt, dus alhyer . . . I gl. X st.

Ontfangen van Frederick Willemsz. eene gulden thien stuuers van zyn leerkynt-gelt, dus alhyer . . . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Dirck Fransz. eene gulden ende thien st. wt oorsaecke als vooren, dus alhyer . . . . I gl. X st.

IIe Somma van Leerjongens van de Antycxsnyders. . IX gl.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen Ontfanck deser Reeckeninge . . . . XXVIII gl. IIII st.

---

1) Zie p. 94 Noot 2.

2) Denkelijk als boven.

3) Art. 18 der Ordonnantie van 1611.

4) Abraham de Lairesse, zeer waarschijnlijk een bloedverwant van den beroemden Gerard de Lairesse, wiens zoon ook Abraham heette.

5) Veranderd in: Boch (of Both?)

Wtgeeff jegens den voorsz. ontfanck.

Item hebben de deeckens aen haer selffs handen betaelt als mede den bussmeyster de zomme van seuen gulden vier stuuers ouer haere wyngelden inden jaere van Bekeringe 1618 tot Bekeringe 1619, twelck haer van outs is competerende, dus hyer VII gl. IIII st.

Item den boide betaelt voir zyn jaergelt ende wyn de zomme van seuen gulden vier stuuers, dus alhyer . VII gl. IIII st.

Item betaelt den stadtdiender voir zyne diensten ende jaergelt eene gulden vier stuuers, dus alhyer . . . . I gl. IIII st.

Compt noch de deeckens met den bussmeyster ouer het hoiren ende sluyten deser reeckenge elcx een dach-gelt tot X st., facit . . . . I gl. X st.

Item noch voor request te presenteren, de Commissarissen te spreecken ende anders betaelt acht stuuers, dus alhyer VIII st.

Item noch voort maecken ende int claer te schryuen deser reeckeninge betaelt achtien stuuers, dus alhyer de selue XVIII st.

De E. heeren Commissarissen voornoemt met den Secretaris, die ouer het hooren ende sluijten deser reeckeninge gevaceert hebben, betaelt als op voorgaende reeckeninge elcx XII st. f. . . . . I gl. XVI st.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen wtgeuen deser reeckeninge . . . . XX gl. IIII st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck bedragende . . XXVIII gl. IIII st.,

Soo compt alhier meer ontfangen als wtgegeuen de somme van . . . . VIII gl.

Waer jegens gecompenseert tgunt Lambert Oloffsz. mede-rendant op syn voorgaende reeckeninge meer wtgegeuen als ontfangen heeft, wesende de somme van XIII gl. IIII st. IIII p.,

Soo compt van dese ende voorgaende reeckeninge meer wtgegeven als ontfangen de somme van . . V gl. IIII st. IIII p.

Aldus gehoort, geexamineert ende gesloten byde E. heeren Gecommitteerden in capite deses genomineert, ten dage ende jaere voorsz.

Mij present

Cor. de Goyer.

1619.

REECKENINGE VOOR PAUWELS MOEREELSSEN ENDE JAN SEGERMAN ALS GEWEEST HEBBENDE DEECKENS VAN STE. LUCAS GILDE, BEGINNENDE A⁰. 1619 WESENDE PAULI BEKERINGE ENDE WTGAENDE BEKEERINGE 1620, ENDE DEN WTGEEFF DAERTEGENS GEDAEN, GESTELT IN GL. ST. ENDE P.

(Ouergeleuert byden Rendanten inde qualite als in desen voorde E. Cornells Knijff ende Jan van Leuwaerden Raden als daertoe specialyck gecommitteert, opden XIXen Juny 1620.)

Inden eersten vande voorgaende deeckens niet ontfangen, ergo . . . . Nihil.

Ontfanck van Leeriongens
vande Schilders. Pauwels Moereelssen:

Item ontfangen van Gerridt Claessen van Ryck vierentwintich st. 1), ergo . . . . I gl. IIII st.
Ontfangen van Willem Gerritssen Kist vierentwintich st., comt I gl. IIII st.
Noch van Isaack Janssen Hasselt gelycke . I gl. IIII st.
Van Jan Slooth dartich st., ergo . . . . I gl. X st.
Noch van Henricqus Modeus voor syn leergelt vier en twyntich stuyuers, comt . . . . I gl. IIII st.
Noch ontfangen van Peter Cornelissen de Rij eene gulden vier stuyvers voor het leergelt, ergo . . . . . . I gl. IIII st.

Dese nauolgende by Joost Cornelissen geleert:

Ontfangen van Jan Peterssen van syn leerkindts-gelts eene gl. vier st., ergo . . . . I gl. IIII st.
Peter van Straesborgh ende Steuen de Leew conterfeyt-iongens ontfangen twaelff stuyvers . . . . XII st.

By Roeloff van Zyll:

Ontfangen van Laurens Spruyt voor sijn leerkindts-gelt I gl. IIII st.

Antycqsnyders, by Wyert Bartholomeessen:

Ontfangen van Barent Dirckssen de somme van eene gl. vier st. f. . . . . I gl. IIII st.
Aert van Santen van wegen syn leerkindts-gelt ontfangen eene gulden vier stuyvers, ergo . . . . I gl. IIII st.

---

1) Deze en vele der volgende posten zijn volgens art. 18 der Ordonnantie van 1611 verminderd met 6 stuivers.

Ghysbert Thonisz. van Schaick van wegen syn leerkindts-gelt ontfangen eene gulden vier stuyvers . . . I gl. IIII st.
Van Anthonis Mathysz. van Monster ten eynde alsvooren ontfangen . . . . I gl. IIII st.

Bij Willem van Halen.

Ontfangen van Jan Petersz. van Hensbergen van syn leer-kindts-gelt . . . . I gl. X st.

Dese nauolgende persoonen hebben het gildt verheert yder met drie gl., vrywesende tot May ao. 1620.
Roelant Saueree drie gl., ergo . . . . III gl.
Baltus vander Asch ten eynde vts. . . . . III gl.
Melchior de Conterfeyter vts. . . . . III gl.

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen ontfanck deser reeckeninge . . . . XXV gl. XVI st.

Wtgeuen jegens den voorsz. ontfanck.

De Deeckens, Busmeester ende Boode aen haer zelffs handen betaelt d' somme van seuen gulden vier st. ouer hare wyngelden inden voorsz. jare, haer twelck haer van outs is competerende, dus alhier . . . . VII gl. IIII st.
Item betaelt den boode voor syn jaergelt de somme van vyff gl. f. . . . . V gl.
Item gegeuen van drie die het gilt verheert hebben, aen een arme persoon, die wt Aecken heeft moeten wycken, door dien hy vande const was vereert dartich stuyvers, ergo . . . . I gl. X st.
Noch gegeuen van het request te maecken tot versouck vande Commissarien ses st., ergo hier . . . . VI st.
Noch gegeuen voor een request te maecken, dat Lambert Oloffsz. voorgaende deecken syne reeckeninge soude doen, ses stuyvers, ergo. . . . . VI st.
Noch betaelt ende gegeuen aen . . . . om attestatie te halen van ander steden om request te maecken tegen den Erfhuysmeester 1) twaelff stuyvers, ergo alhier. XII st.
Noch betaelt vant instellen van dese reeckeninge. XVIII st.
De Commissariën ende den Secretaris, die ouer deselue hebben geweest te hooren ende sluyten deser reeckeninge geuaceert hebben, betaelt als op voorgaende reeckeninge elcx XII st. I gl. XVI st.

1) Denkelijk over den verkoop van schilderijen volgens art. 9 of 14 der Ordonnantie van 1611. Zie art. 8 en 9 der Ordonnantie van 1644.

8

Totalis Somma Sommarum vanden gehelen wtgeuen deser reeckeninge. . . . . XVII gl. XII st.

Gecompenseert jegens den voorsz. ontfanck bedragende . . . XXV gl. XVI st., soo compt alhier meer ontfangen als wtgegeuen de somme van VIII gl. IIII st.

Aldus gehoort, geexamineert ende gesloten byde E. Heeren Gecommitteerden in capite deses gementioneert ten dage ende jaere voorsz.

Mij present
COR. DE GOYER.
1620.

REECKENINGE VOOR WILLEM GOLYN 1) ENDE ADAM WILLARTS ALS GEWEEST HEBBENDE DEECKENS VAN ST. LUCAS GILDE, BEGINNENDE PAULI BEKEERINGE A°. 1620 ENDE EYNDENDE BEKERINGE 1621, ENDE DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE UYTGEEFF TSELVE GILT AENGAENDE. GEMAECKT IN GUL., ST. ENDE PENN.

Ontfanck.

Inden eersten ontfangen vande voorgaende Deeckens, in voldoeninge van 't gene sy by slote van hare reeckeninge de a°. 1619 schuldich gebleuen syn . . . . VIII gl. IIII st.

Noch ontfangen van Johan van Ravesway glaesschryver in voldoeninge van d' Ordonnancie vant schilders gilt 2). . III gl.

Item van Jacob Gerritsz. van Schayck antycksnyder, als leerjonger van Willem van Halen 3) voor leerkints-gelt ontfangen . . . . I gl. X st.

Van Jan Jansz. van Bislick conterfeyt-jongen ontfangen. VI st.

Van Cornelis Bogaert schildery-verkoper voor het toelaten vant vercopen van schildery 4) . . . . III gl.

Uuytgeeff jegens den voorsz. ontfanck.

Voor eerst betaelt aen Rynsche wyn ende andere onkos-

1) Willem Jacobsz. Colyn, antycksnyder, zoon van den beroemden Utrechtschen beeldhouwer Jacob Colyn de Nole, die o. a. de graftombe van Goert van Reede en zijne echtgenoote in de kerk te Amerongen vervaardigde (cf. Kramm, Levens der schilders. I p. 257) en 8 Maart 1601 overleed en begraven werd in de kerk der St. Paulus-abdij. (Van Engelen, Wapenboek. II p. 192.) Zie ook hiervóor p. 61 Noot 4. — De zoon („Willem Colyns steenhouwer") leverde in 1603/4 en 1615/6 gebeeldhouwde steenen voor den gevel van het stadhuis. (Kameraarsrekening v. Utrecht. f. 102 en f. 54.) Hij overleed in 1620. (Zie hierna p. 128 Noot 2.)

2) Namelijk volgens art. 4 der Ordonnantie.

3) Van Halen was antycksnyder.

4) Vlg. art. 4 der Ordonnantie. Hij was wellicht lid van het Marsliedengild.

ten, gevallen op het sluyten vande reeckinge vande vorige Deeckens de a°. 1619 . . . . IIII gl. XII st.

Noch hebben de Deeckens, Busmeester ende Bode aen haer selfs handen betaelt, voor hare wyngelden hen overt jaer deser rekeninge competerende . . . . VII gl. IIII st.

Item aen Gerrit de bode voor syn jaergelt betaelt . . VI gl.

REECKENINGE VOOR ADAM WILLARTS ENDE MERCUS ORMEUM, ALS GEWEEST HEBBENDE DEECKENS VAN ST. LUCAS-GILDE, BEGINNENDE PAULI BEKEERINGE 1621 ENDE EYNDENDE BEKEERINGE 1622, ENDE DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE UYTGEEFF, INGESTELT IN GUL., ST. ENDE PENN.

Ontfanck.

Leerjongers van Joost Cornelisz. ende andere.

Eerst ontfangen van Steven de Leeuw. . . . I gl. X st.
Van Antoni van Pamburch 1) . . . . VI st.
Noch van een jonghman genaemt Duyck . . . . VI st.
Vande soon vande predikant Donganus . . . . . VI st.
Van Seger Adamsz. . . . . VI st.
Van Peter van Hout . . . . VI st.
Van de soon van Dirck Dirxz. Quale . . . . . . VI st.
Van de soon van Jan Henrixz. . . . . VI st.
Noch ontfangen van Bastiaen van Hattingen, leerjonger ofte knecht van Willem Pauwelsz. . . . . I gl. X st.

Antycksnyders ende Steenhouwers.

Van Bastiaen Henrixz. antycksnyder voor leerkints-gelt ontfangen eenen gulden X st., dus . . . . I gl. X st.

Van Peter Claesz. antycksnyder ontfangen tot voldoeninge van syn gildt zes gulden, dus . . . . VI gl.

Noch ontfangen vande soon van Harman Jansz. Sluyswachter antycksnyder, tot voldoeninge van syn gildt zes gulden, dus . . . . VI gl.

Item noch ontfangen van Jacob Gerritsz. steenhouwer 2) voor halff gildt drie gulden, dus . . . . III gl.

Uytgeeff jegens den bovengesegden ontfanck.

Eerstelyck komen hier in uytgeeff eenen gulden zesthien stuvers in voldoeninge vant sloth vande voorgaende rekeninge

1) Deze en de volgenden waren dus slechts conterfeyt-jongens.
2) Lid van het Steenbikkers-(Metselaars-)gild?

de a⁰. 1620, als synde meer uytgegeven als ontfangen, dus I gl. XVI st.

Noch betaelt voor seecker extract uyt het Schilders-Ordonnantie-boeck tot Amsterdam, om te gebruycken tegens de Erfhuysmeesters, om haer te verbieden tverkopen van nieuwe buyten gemaeckte schildery 1), twee gulden XIIII st., dus II gl. XIIII st.

Item hebben de Deeckens, Busmeester ende Bode haer selven betaelt voor haere wyngelden, haer voor desen jare 1620 competerende, de somme van . . . . VII gl. IIII st.

Noch betaelt den Bode voor syn jaerloon zes gulden, dus VI gl.

REECKENINGE VOOR ADAM WILLARTS ENDE MERCUS ORMEUM, ALS GEWEEST HEBBENDE DEECKENS VAN ST. LUCAS GILDE, BEGINNENDE PAULI BEKERINGE ANNO 1622 ENDE EYNDENDE BEKERINGE 1623. ENDE DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE UYTGAEFF. INGESTELT IN GUL., STUVERS ENDE PENN.

Ontfanck.

Inden eersten werdt hier in ontfanck gebracht tgene by sloth vande voorgaende rekeninge de anno 1621 meer ontfangen als uytgegeven was, bedragende . . . .

Gilde gelt van Schilders.

Ontfangen van Evert Dirxz. schilder, tot voldoeninge vant gilt zes gulden, dus . . . . VI gl.

Noch ontfangen van Sr. Gerrit van Honthorst tot voldoeninge van syn gildt 2) . . . . I gl. X st.

Noch van Cornelis Willaerts ontfangen eenen gul. X st., waermede hy syn volle gildt betaelt heeft 3), dus. I gl. X st.

---

1) cf. art. 14 der Ordonnantie van 1611.

2) Vlg. art. 5 der Ordonnantie. De vader van Honthorst was dus lid van het gild. Hoevenaar (Redenvoering. p. 11 Noot *o*) noemt als dien vader Gerrit Huygen van Honthorst (Van der Puyl en op zijn voetspoor Kramm lazen daarvoor verkeerdelijk „*van Bronckhorst*"), busmeester van het Zadelaarsgild in 1575—1578. Denkelijk was dit de grootvader en was de grofschilder Herman Gerritsz. van Honthorst (zie de ledenlijst van 1611. hierna p. 127) de vader van den beroemden schilder.

3) Zoon van Adam Willaerts. Zie art. 5 der Ordonnantie.

Beeldthouwers ende Antycksnyders.

Van Peter Lambertsz. van Bersseveldt beeldthouwer voor tvoldoen van syn gildt 1) ontfangen eenen gulden X st., dus I gl. X st.

Noch van Gerrit Henrixz. beeldthouwer, ontfangen tot voldoeninge van het gildt 2) . . . . IIII gl. X st.

Noch ontfangen van Jan Claesz. voor syn gildt . . III gl.

Item van Henrick Jansz. antycksnyder, tot voldoeninge van syn gildt . . . . III gl.

Van Jan van Gelder antycksnyder, voor syn leerkynts-gelt ontfangen . . . . I gl. X st.

Van Cornelis Kalff antycksnyder, leerjonger van Peter Claesz. ontfangen . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Jan Thonisz. antycksnyder, van leerkintsgelt . . . . I gl. X st.

Van Claes Cornelisz. antycksnyder voor leerkintsgelt ontfangen . . . . I gl. X st.

Uuytgeeff jegens den voorsz. ontfanck.

Voor eerst hebben de Deeckens, Busmeester ende Bode haer selven betaelt voor hare wyngelden over tjaer deser rekeninge 1622, de somme van . . . . VII gl. IIII st.

Noch de Gilde-bode betaelt voor syn jaerloon zes gulden, dus . . . . VI gl.

RECKENINGE VOOR JOOST CORNELISSEN ENDE MARCUS OURMEUM, ALS GEWEST HEBBENDE DECKENS VAN ST. LUCAS GILT, BEGINNENDE PAULUS BEKERINGHE A°. 1623 ENDE EYNDIGENDE BEKEERINGHE A°. 1624, ENDE DIT VAN HAEREN ONTFANCK ENDE UYTGAEVE INGESTELT IN GULD., ST., PENN.

Ontfanck.

Dit jaer isser geen ontfanck geweest.

Vtgaeue in dit jaer.

Voor eerst hebben die Deckens, Busmesters ende Boode

1) Zoon van den antycksnyder Lambert Olofsz. van Barsseveldt, herhaaldelijk deken van het gild van 1616—39. — cf. art. 5 der Ordonnantie.

2) Volgens art. 2 der Ordonnantie?

haer seluen betaelt voor haere wyngelden ouer tijaer deser reckeninghe 1624, de somme van . . . . VII gl. IIII st.
Noch die Gilt-boode betaelt voor sijn jaer loon de somme VI gl.

RECKENINGHE VOOR Mr. ADAM WILLERTS ENDE LAMBERT OOLOFFSEN, ALS GEWEEST HEBBENDE DECKENS VAN ST. LUCAS GILT, BEGINNENDE PAULUS BEKEERINGHE A°. 1624 ENDE EYNDIGENDE BEKEERINGHE 1625. ENDE DIT VAN HAEREN ONTFANCK ENDE UYTGAUE, INGESTELT IN GULD., STUUERS, PENN.

Ontfangh.

Inden eersten weert hijr in ontfanck gebracht tgeen bij sloot van voorgaende reckeninghe A°. 1624 meer ontfangen als uijtgegeuen was bedragend . . . .

Gilde-gelt vande Schilders.

Ontfangen van Mr. Adam Willeertz. voor sijn soon Abram 1 gl. x stuuers, warmede hij sijn volle gilt betaelt heefft 1) I gl. X st.

Dissipelen bij Sr. Paulus Morellissen ontfangen.

Ontfangen van Willem van Reeneuelt leerkints-gelt. I gl. X st.
Ontfangen van Sr. Pieter Pijl leerkintz-gelt . . I gl. X st.
Ontfangen van Jan Terburch van Bueren . . I gl. X st.
Ontfangen van Rijck van Bemmel . . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Pieter Poortengen . . . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Felicks Knijff leerkints-gelt . I gl. IIII st.
Ontfangen van Jan Toenissen ande Witte Vrouwen Poort leerkints-gelt . . . . I gl. X st.

Dissipelen bij Sr. Abraham Blommert.

Ontfang.

Ontfangen van Mr. Derrick Boot voor sijn soon 2) van leerkints-gelt . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Abraham Jacobsz. van Ammelerveen voor sijn leerkintz-gelt . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Hendrick Jacobsz. op de Nue voor sijn leerkintz-gelt . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Frans Jochemssz leerkintz-gelt . I gl. X st.

---

1) Vlg. art. 5 der Ordonnantie.
2) Dirck Both was glaesschryver (d. i. glasschilder). De „soon" was zeker een der beroemde gebroeders Both. Zie p. 122 Noot 2.

Dissipel bij Uijtewael.

Ontfangen van Rutgert van Boockhouen voor sijn soon leerkintz-gelt 1) . . . . I gl. IIII st.

Dissipel bij Sr. van Sijl.

Abraham Gerritsen betalt voor sijn soon van leerkints-gelt I gl. IIII st.

Wtgeeff tegens den voorsz. ontfangk in dit jaer.

De Deckens, Busmeester ende Booden voor haer jaerlijckse wyngelden an haer seluen betaelt . . . . . VII gl. IIII st.
De Bood sijn jaerlijcks sollarius. . . . . VI gl.

RECKENINGHE VOOR Mr. ADAM WILLERTZ ENDE Sr. GERRIT VAN HONTHORST, ALS GEWEEST HEBBENDE DECKENS VAN ST. LUCAS GILT, BEGINNENDE PAULIJ BEKEERINGHE A°. 1625 ENDE EIJNDIGHENDE BEKEERINGHE 1626 2). ENDE DIT VAN HAEREN ONTFANGK ENDE UIJTGAUE, GESTELT IN GULD., STUURS, PENN.

Ontfangen vande Schilders.

Ontfangen van Willem Tijnaegel voor sijn gilt . . III gl.
Ontfangen van Aert van Dompzelaer voor sijn leerkintz-gelt I gl. IIII st.
Ontfangen van Jan Vlit leerkintz-gelt . . . I gl. IIII st.
Ontfangen van Harmen Holl leerkintz-gelt . . I gl. X st.
Ontfangen van Mouris Vees leerkintz-gelt . . I gl. X st.
Ontfangen van Jacob Vermeer leerkintz-gelt. . I gl. X st.

Belthouwers.

Ontfangen van Gerrit Hendricks van Voorst tot voldooninghe van sijn gilt . . . . III gl.
Ontfangen van Hendrick van Outhuijsen tot voldoeninghe van sijn gilt . . . . III gl.

---

1) Met aftrek vlg. art. 18 der Ordonnantie. De som van I gl. X st. is later in I gl. IIII st. veranderd.

2) Denkelijk loopt deze rekening over de jaren 1625—1629. Tot Juli 1630 bleven toch volgens de hierachter (p. 127) afgedrukte lijst Willaerts en Honthorst dekens, met uitzondering van het jaar 1627 alleen, toen Honthorst voor éen jaar door Van Vollenhoven werd vervangen. De volgende rekening werd mede gedaan door den in (Juli) 1630 optredenden Van Lottum, terwijl daarin ook (p. 121) eene post van het jaar 1630 is opgenomen. Deze rekening werd dus gesloten op Paulus Bekeering (d. i. 25 Januari) 1630.

Ontfangen van Cornelis Cornelissen van Wijckersloot tot voldoeninge van sijn gilt. . . . . III gl.
Ontfangen van Hendrick Harmansz. tot voldoninghe van sijn gilt . . . . III gl.
Ontfangen van Jan Janssen van Bislick leerkintz-gelt I gl. IIII st.
Ontfangen van Adolff van Leeuen voor syn geijlt 1) IIII gl.
Ontfangen van Mateus Jansen de Vrij voor sijn gylt. III gl.
Ontfangen van Aert van Santen voor sijn gylt . . IIII gl.

Vtgaue van desen voorsz. ontfangh in dit jaer.

De Deckens, Busmeester ende Boode voor haer jaerlycksche wijngelden an haer seluen betalt . . . . . VII gl. IIII st.
De Boode sijn jaerlijcksche sollarius . . . . . . VI gl.

REKENINGE VOOR ADAM WILLERS ENDE JAN PETERSSZ. VAN LOTTOM, ALS GEWEEST HEBBENDE DEEKENS VAN ST. LUCAS GHILT, BEGINENDE PAUWELS BEKERINGE (1630) ENDE EYNDENDE BEKERING (1633) 2), DAT VAN HAREN ONTFANGH ENDE UYTGEUEN. GHESTELT IN GULDENS, STU., PENN.

Schilders.

Inden ersten ontfangen van Jan van Bijlert . . . III gl.
Ontfangen van Jacob Duck . . . . III gl.
Ontfangen van Felijx Knijff. . . . . III gl.
Ontfanghen van Glatbeck. . . . . III gl.
Ontfangen van Blommert 3). . . . . I gl. X st.
Ontfangen van Hondecoter . . . . . III gl. XVIII st.
Ontfangen van Willem Adriaenssz. . . . . I gl. X st.
Lerkins-gelt ontfangen van Abraham Verhey . . I gl. X st.

Glaesschrijuers 4).

Ontfangen van Johannes Bries . . . . . .

---

1) Adolf van Leeuwen en Aert van Santen schijnen vermindering gekregen te hebben vlg. art. 2 der Ordonnantie. De talrijke overige nieuwe antycksnyders waren denkelijk allen leden van het Bijlhouwersgild.

2) De jaren, waarover deze rekening loopt, zijn 1630—1632; immers Jan van Bylert en Lambert Olofsz. traden in Juli 1633 als dekens op, terwijl wij zagen (p. 119 Noot 2), dat de vorige rekening in Januari 1630 werd gesloten.

3) Henrick Bloemaert, zoon van het lid Abraham Bloemaert. De andere kunstoefenende zonen van A. Bloemaert worden in *geen* der hier medegedeelde stukken genoemd.

4) De „glaesschryvers", die hier voor het eerst als leden voorkomen, waren denkelijk aanwerpelingen. Daar de som niet uitgedrukt is, blijft dit onzeker. Zijn wellicht ook kleer- (of kleed)schrijvers bedoeld? — Rijck van Bemmel was leerling van Paulus Moreelse. (Zie de rekening van 1624/25)

Ontfangen van Rijck van Bemmel . . . . .
Ontfanghen van Claes d' Koc . . . . . .
Ontfanghen van Dooren . . . .
Ontfanghen van Aert Otten, ebbewercker 1) .

Lerjongens.

Ontfanghen van d' soon van Aelbert Verbeck I gl. IIII st.
Ontfangen van d' soon Inden Culsen Doom . I gl. IIII st.
Ontfanghen van Sdwerdecroen . . . . .
Ontfangen van Micghiel Gerritssz., antycsnyder. I gl. X st.
Ontfangen van Kors Cornelissz., antycsnyder buijten de Weert . . . . I gl. X st.

Vijtghift tegens desen voorschreuen ontfang.

Inden ersten betaelt aen Gerrit van Waey, notaris, ter somme III gl. IIII st., van seker oncosten geuallen op het versoeck van die antijcsnijders int jaer 1630 2). . . . . . .

Noch aen die Deekens betaelt ende Busmeester en Bode haer wyngelden . . . .

Aen den Bode betaelt sijn jaergelt ter somme van .

REKENINGE VOOR JAN VAN BYLERT ENDE LAMBERT OLOFFSZ., GEWEEST HEBBENDE DEKENS VAN ST. LUCAS GILT, BEGINENDE PAUWELS BEKERING (1633) ENDE EYNDENDE BEKERING (1634) 3) DAT VAN HAREN ONTFANG ENDE UYTGHIEFT AL HIER GESTELT.

Schillders.

Inden ersten ontfangen van Heyndrick van Sulle.
Ontfanghen van Sr. Munnekus . . . .
Ontfangen van Sr. D Leeu . . . .
Ontfangen van Karel de Hoch . . . .
Ontfangen van Sr. d' Jongh . . . . . IIII gl. X st.
Ontfangen van Heijndrick Cornelissz. van Hattom, kleerschrijuer . . . . I gl. X st.

Hier tegens betaelt tot oncosten t' Amsterdam om een exstrack uijt gillde boec te lichten, te somme van . . .

1) Dus antycksnyder. Hij werd thans leerkind, twee jaren later lid.

2) Nam. dat de Vroedschap een der Dekens uit hun midden zou kiezen. Zie de Inleiding. p. 24.

3) Deze rekening loopt alleen over het jaar 1633; immers de beide hier genoemde dekens bekleedden hunne waardigheid van Juli 1633—Juli 1635, en nog de volgende rekening werd door hen afgelegd.

REKENINGE VOOR S[r]. JAN VAN BIJLERT ENDE LAMBERT OLOFSEN, GEWEEST HEBBENDE DEEKENS VAN ST. LUCAS GHIELT, BEGINENDE PAUWELS BEKERINGE (1634) ENDE EIJNDENDE PAUWELS (BEKERINGE 1637) 1), DAT VAN HAREN ONTFANC ENDE UIJTGHIFT ALHIER GESTELT.

Ontfangen van Visser schielder voor zijn halff gilt ter somme van . . . . III gl.

Ontfangen van Aert Otten, ebbewercker, ter somme van. . III gl.

Ontfangen van Sebasteaen van Hattich, schielder, voor zyn gilt ter somme van . . . . VI gl.

Ontfangen van d' soon van Dirck Bot, glaesschryuer, voor zijn leerkins-gelt 2) . . . . I gl. X st.

Ontfangen van d' soon van Jacob Tol voor zijn leerkinsgelt ter somme van . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Merten van Bijlert voor sijn halff ghielt 3) ter somme van . . . . II gl. X st.

REKENINGE VAN Sr. ADAM WILLAERTS ENDE HENDRICK VAN OUTHUISSEN, ALS GEWEEST HEBBENDE DEKENS VAN ST. LUICKIS SCHILDER-GILDT, BEGINNENDE PAULY BEKEERINGE 1637 ENDE EYNDIGENDE PAULY BEKERINGE 1638. DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE WTGIFT, INGESTELDT IN GUL., STUY., PENN.

Ontfanck.

Ontfangen van Claes Casper van Soolingen voor syn leergeldt . . . . I gl. X st.

Ontfangen van Johan van Santen voor syn leergeldt I gl. X st.

Ontfangen van Abram van Westenberch, tot voldoeninge van syn leergeldt . . . . I gl. X st.

Ontfangen wt handen van Sr. Adam Willaerts, voor syn soon Isack Willaerts, tot voldoeninge van syn voolle gildt ter somma . . . . I gl. X st.

Ontfagen van Johan Tuenissen, anttycksnider, tot voldoeninge van syn volle gildt, also hy het leergeldt heeft gecort 4) ter somma . . . . IIII gl. I st. 5)

1) Deze rekening loopt over 1634 tot 1636; de volgende begint met (25 Januari) 1637, en daarna loopt de reeks weder geregeld door.

2) Zeker de tweede der beroemde gebroeders Both. Zie p. 118 Noot 2.

3) Zie de volgende noot.

4) Recht op korting had hij volgens de Ordonnantie niet; waarschijnlijk heeft het gild later daartoe besloten.

5) Lees: 4 gulden, 10 stuivers.

Ontfangen van Hendrick van Wijck, antycksnyder, tot voldoeninge van syn volle gildt, alsoo hy het leergeldt heeft gecort . . . . IIII gl. X st.
Ontfangen van Niclaes vander Mast, antycsnider, tot voldoeninge van syn volle gildt, alsoo hy het leergeldt heeft gecort, ter somma . . . . IIII gl. X st.
Niclaes Kipper is toegelaeten vryheyt voor een jaer 1).

Wtgift tegen den voorgaenden ontfanck van Jaer 1637 tot het Jaer 1638.

Inden eersten betaeldt in slot van rekeninge van de voorgaende . . . . V gl. XV st.
Noch betaeldt aen Jan Bartsen, boode, van het gene dat hem noch was resteerende van syn soolaris . . . . II gl. II st.
Noch betaeldt aen een staedtdiender van wegen het arresteeren van eenige schilderijen 2), ter somma . . XVIII st.
Noch betaeldt een gulden verteerdt byde dekens, die geweest syn voor desen, somma . . . . I gl.
Noch betaeldt vieftien stuyvers, die verteerdt is geworden byde deken ende stadiender oover het arresteeren van de schilderijen, somma . . . . XV st.
Noch betaeldt een gulden tien stuyvers, die verteerdt is geworden als de dekens busmeester ende boode hebben om geweest ende daer na geseten om eenige aentenemen. I gl. X st.
Noch hebben de dekens, busmeester ende boode haer selleven betaeldt voor haer wijngelden over 't jaer deser rekeninge ter somma . . . . VII gl. IIII st.

REKENINGE VAN SR. BARENDT DE VISSECHER, ENDE LAMBERDT OOLEFSEN, ALS GEWEEST HEBBENDE DEKENS VAN ST. LUICKAS SCHILDER-GILDT, BEGINNENDE PAULIJ BEKERINGE 1638 ENDE EINDYGENDE BEKERINGE 1639. ENDE DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE WTGIFT, INGESTELDT IN GUL., STUY., PENN.

Ontfanck.

Inden eersten ontfangen van de soon van Willem Jansen vander Stoopen, tot voldoeninge van syn halleue gildt. III gl.
Noch ontfangen den 19 Mey van Sr. Luemen van Portengen

1) Nicolaas Knupfer werd dus als „passant" of „gepermitteerde meester" toegelaten. Zie de Ampliatie van 17 Maart 1651 art. 2 en de Ordonnantie van 10 October 1664 art. 7.
2) Vlg. art. 14 der Ordonnantie.

tot voldoeninge van syn volle gildt, mits hij het leerkindtsgeldt gekort heeft, ter somma van . . . . . IIII gl. X st.

. Noch den 20 Mey ontfangen wt handen van Sr. Tentenier, tot voldoeninge van syn volle gildt, ter somma . . VI gl.

Noch den selfden dito ontfangen wt handen van Sr. Pieter van Portengen, tot voldoeninge van syn volle gildt, mits hij het leerkints-geldt heeft gecordt, ter somma . . IIII gl. X st.

Noch den 28 dito ontfangen wt handen van Jelis Jansen van Tiel, stadts-grofschilder, tot voldoeninge van syn volle gildt, ter somma van . . . . VI gl.

Noch den selfden dito ontfangen wt handen van Fredrick Jansen, caert- ende const-vercooper, tot voldoeninge van het halleve gildt 1) . . . . III gl.

Beloopt den gehelen ontfanck . . . . . . XXVII gl.

Wtgift tegen den selleuen ontfanck van het jaer 1638 tot het jaer 1639.

Inden eersten den 17 Mey betaeldt tot Joosien van Moerbeeck After het vleeshuis een ovde rekeninge van het jaer 1636 quaets gelaten, ter somma van . . . IIII gl. IIII st.

Noch betaeldt tot Bastyaen van de Kemp in Wyck te Duersteeden op het Oude Kerckhoff, hetwelck is verteerdt geworden soo nu ende dan, byde dekens als eenige gecommiteerden, wegens het versoeck van de kamer, de somma van XIII gl. XVI st. Ende is oock bij dese dekens quaets gevonden.

Noch hebben de dekenens ende busmeester haer selleven betaeldt voor haer wijngelden oover 't jaer deser rekeninge de somma . . . . VII gl. IIII st.

Noch betaeldt aen de boode voor sijn solaris . . VI gl.

Somma . . . . XXXI gl. IIII st.

REECKENINGE VAN S^R. BAERENDT DE VISSER, ENDE LAMBERT OOLEFSZ. VAN BARSEVELDT, ALS GEWEEST HEBBENDE DEKENS VAN ST. LUICKAS SCHILDER-GILDT, BEGINNENDE PAULY BEKERINGE INT JAER 1639 ENDE EYNDICHT PAULY BEKERINGE 'T JAER 1640, ENDE DIT VAN HAREN ONTFANCK ENDE WTGIFT. INGESTELDT IN GUL., STUY., PENN.

Inden eersten den 18 Mey ontfangen wt handen van Sr.

1) Het eerste voorbeeld van een plaathandelaar, die geen lid van het boekverkoopersgild was.

Jan Gerritsz. van Bronckhorst, tot voldoeninge van sijn halleve gildt, de somma . . . . III gl.
Den 3 Augusty ontfangen wt handen van Sr. Abram van Cuilenborch, tot voldoeninge van syn volle gildt, soo hij het leergeldt heeft gecordt, de somma . . . . . . IV gl. X st.

Dissiepel van Sr. Munnekes.

In Ocktoober ontfangen van Aernoudt van Duyverden voor syn leergeldt de somma . . . . I gl. X st.
Den 4 July is aengenomen ter discrety van de dekens, Dierck Barentsz. van Oostruem, grofschilder, argo . . . . nichil.

Dissiepel van Sr. Pieter Portengen.

Den 22 Ocktoober ontfangen wt handen van mijn heer Nieupoort, deken van St. Maryen, voor syn soon leerkints-geldt, de somma . . . . I gl. X st.
Den 25 dito ontfangen wt handen van de ouders van Barendt Cleynaert voor syn leerkints-geldt, de somma I gl. X st.
Noch ontfangen wt handen van Sr. Harman Specht 1) voor syn halleve gilde de somma van . . . . II gl.
Den 7 Desember ontfangen wt handen van de moeder van Sr. Jacop de Boots de somma van dry gulden, ende dat tot voldoeninge van syn gilde . . . . III gl.
Ontfangen wt handen van Sr. Johan Uitwael 2) de somma van dry gulden tien stuyvers, ende dat tot voldoeninge van syn volle gildt den lesten dito . . . . III gl. X st.
Noch ontfangen van Jaque Verhaert frans kramer op het Oude kerckhof, ende dat tot voldoeninge van het hallev gildt. III gl.

Wtgift tegen den selfden ontfanck van het jaer 1639 tot het jaer 1640 Pauly bekeringe.

Voor eerst in tsloedt van rekenige vande voorgaende meer wtgegeuen als ontfangen . . . . IIII gl. IIII st.
Noch betaeldt aen den prockruer Maerckerck van dat hij heeft verdiendt de somma 3) . . . . III gl.
Noch betaeldt voor het lichten van twe reqesten op het versoeck van de camer 4) . . . . XII st.
Noch betaeldt 1 gl. 12 stuyvers Inde kamer in het bijwe-

---

1) Specht was plaathandelaar.
2) Denkelijk *geen* zoon van den schilder Joachim Wttewaell, die in 1638 in hoogen ouderdom was overleden.
3) Zeker voor de quaestie der scheiding van de antycksnyders.
4) Zie de Inleiding. p. 29 vlg.

sen van den rentmeester Splynter 1) . . . . I gl. XII st.
Noch eens betaeldt in het vysenteren van de kamer XIIII st.
Noch betaeldt aen den deken Visser van sekere oncosten, dat hij heeft verschooten . . . . II gl. IX st.
Noch betaeldt als de dekens syn ontbooden geweest voor de commysarisen op het afscheyden van de antycksnyders. IIII gl. V st.
Noch betaeldt aen de boode voor syn jaergeldt . . VI gl.
Noch verteerdt byde dekens, busmeester ende boode, als sy hebben om geweest ende daer naer geseten om eenige aen te neemen, de somma . . . . II gl. X st.
Noch betaeldt voor het snijden van het schilderswapen om te drucken op de almanacken de somma . . . I gl. IIII st.

BIJLAGE XIV.

LIJST DER LEDEN VAN HET St. LUCASGILD.

1611.

Dees volgende syn de Gildebroeders, die int leven waren als wij vande Saelmakers gescheyden syn.

Dekens { Martijn de Goier. / Pauls Moreelsz. }
Peter Jansz. van Sypenes.
Jan van Malsz.
Gilis Block.
Jan Segerman.
Abraham Bloemaert.
Jochim Wtdewael.
Adam Willers.
Adriaen Willemsz. van Capel.
Mercelis Gerritsz.
Heinrick van Broeckhuysen.
Mr. Cornelis vander Eem.
Aert vander Eem.
Aert Willemsz. van Soest.
Roelof van Zyl.
Herman van Vollenhouen.
Beernt van Hasteren.
Marcus Ormea.

1) Jacob Splinter, rentmeester van het St. Agnieten-klooster, waar de begeerde „kamer" zich bevond.

Beeldthouwers ende Antycksnijders.

Willem Jacobzoon Colijn.
Adriaen Fredrickzoon.
Adriaen Bosman.
Willem van Halen.
Wyer Bartholomeusz.
Tonis Jansz. van Selmondt.
Heynrick Jansz. van Fockenborch.
Claes Heyndricksz. van Cortehoeff.
Heyndrick Petersz. van Rossum.
Nicolaes Jansz. van Deckelbeeck.
Jan Adriaenzoon.
Lambert Oolofzoon.
Cornelis van Rooijen.

Cleedtschryuers ofte Grofschilders.

Jan Adriaensz.
Adriaen Jochimsz.
Herman Gerritsz. van Honthorst.
Gerrit Jacobsz. van Hasselt.
Claes Jacobsz. van Hasselt.
Michiel Jacobsz. van Hasselt.
Loef Gerritsz.
Steuen Claesz.
Jacob Claesz.
Jan Aelbertsz.
Daniel Verhaeij.
Gerrit Tonisz.

BIJLAGE XV.

LIJST DER DEKENS VAN HET SCHILDERSGILD EN DER DEKENS EN OVERLIEDEN VAN HET SCHILDERSCOLLEGE 1).

1611—1815.

1611. Pauwels Moreliss. en Martyn de Goyer.
1612. Pauwels Moreliss. en Jan Segerman.
1613. Jan Segerman en Marten de Goyer.

---

1) Deze lijst is afgedrukt naar de jaarlijksche opgaven van de dekens der verschillende gilden over 1572—1798 in het Utrechtsche stads-archief. Sedert

1614. Jan Segerman en Marten de Goyer.
1615. Pauwels Moereelss. en Splinter van Nyenrode.
1616. Marcelis Splinters. en Lambert Oloffsz. 1)
Hermen van Honthorst, busmeester.
1617. Marten de Goyer en Frans Peterss., steenhouder.
1618. Abraham Blommert en Lambert Oloffsz.
1619. Jan Segerman en Pauwels Moreliss.
1620. Adam Willers en Willem Colyn 2). (Marcus Ormea.)
1621. Adam Willers en Marcus Ormea.
1622. Adam Willers en Marcus Ormea.
1623. Marcus Ormea en Joost Willemss. Droochsloot 3).
1624. Adam Willers en Lambert Oloffsz.
1625. Adam Willers en Gerrit van Honthorst.
1626. Adam Willers en Gerrit van Honthorst.
1627. Adam Willers en Harman van Vollenhoven.
1628. Adam Willers en Gerrit van Honthorst.
1629. Adam Willers en Gerrit van Honthorst.
1630. Adam Willers en Jan Petersz. van Nottum 4).
1631. Adam Willarts en Jan Petersz. van Nottum.
1632. Johan van Byler en Jan Petersz. van Nottum.
1633. Jan van Byler en Lambert Oloffsz.
1634. Jan van Byler en Lambert Oloffs.
1635. Jan van Byler en Lambert Oloffsz.
1636. Adam Willers en Lambert Oloffsz.
1637. Adam Willers en Henrick van Oudhuysen.
1638. Beernt de Visser en Lambert Oloffsz.
1639. Beernt de Visscher en Lambert Oloffs.
1640. Beernt de Visscher en Henrick Jansz. van Snelderweert.
1641. Beernt de Visscher en Joost Cornelisz. Droochsloot.
1642. Beernt de Visser en Joost Cornelisz. Drochsloot.
1643. Henrick Blommert en Henrick Munnikes.

1644 (den datum van de Ordonnantie van het Schilders*college*) verdwijnen de schilders uit de lijsten der gildedekens. De latere namen zijn getrokken uit een pak met nominatiën en electiën tot verschillende kleine ambten en eereposten (waaronder ook eenige gilden), dat te laat ontdekt werd om daarvan in de Inleiding (p. 32) melding te maken. De lijst is merkwaardig, omdat zij ons in staat stelt ook over deze periode, waarvan ons van elders *niets* bekend is, de namen der meest in aanzien zijnde leden te leeren kennen. Het treft daarbij, als een bewijs van het verval der schilderkunst te Utrecht, dat langzamerhand de eerste plaatsen dikwijls worden ingenomen door graveurs, later door kunsthandelaars en liefhebbers.

1) Lambert Olofsz. van Barssevelt, antycksnyder.

2) Willem Jacobsz. Colyn, beeldhouwer. Zie p. 114 Noot 1. — Op de kant staat: „Alsoe hy overleden is, is in desselffs plaetse gesurrogeert Marcus Ormea."

3) Lees: Joost *Cornelisz.* Droochsloot.

4) Lees: Van Lottum. Hij was antycksnyder.

1644—1648. Onbekend.
1649. Guiliaume de Heus en ?
Overlieden: Cornelis van Poelenburg.
Johan Both.
Johan Winninx.
? 1).
1650—1653. Onbekend.
1654. Johan van Bylert en Johan van Lamsweerde 2).
1655. Henrick Bloemaert en Johan Horions 3).
Overlieden: Johan van Bylert.
Johan van Lamsweerde.
Guilliam de Heusch.
Harman Saftleven.
Willem Moreelsen 4).
Cornelis van Swanenburgh 5).
1656. Henrick Bloemaert en Johan Horions.
Overlieden: Cornelis van Poelenburg.
Harman Saftleven.
Guilliam de Heusch.
Cornelis van Swanenburg.
Joost van Attevelt 6).
Cornelis Verhaer 7).
Busmeester: Dirck van Voorst.
1657. Cornelis van Poelenburg en Harman Saftleven.
1658. Cornelis van Poelenburg en Harman Saftleven.
Overlieden: Cornelis Verhaer.
Joost van Attevelt.
Johan van Wyck 8).

1) Arch. v. Nederl. kunstgesch. II p. 82. De tweede deken en de vierde overman worden niet vermeld.

2) De graveur Steven van Lamsweerde? Hier (als verder een enkele maal in deze lijst) is eene vergissing in den voornaam mogelijk. De vermelding van Johan v. L. als Overman in het volgende jaar bewijst niet het tegendeel, daar de vermelding der dekens van 1654 is ontleend aan de bijvoeging „afgaande dekens" achter hunne namen op de lijst der Overlieden van 1655.

3) Wellicht de bekende etser van Utrechtsche gezichten in 1672, door Kramm i. v. *J. Sorious* (Levens. V p. 1544) vermeld. In 1657 was hij (blijkens twee requesten in het stads-archief) in twist met zekeren Willem van Lamsweerde over het kosterambt van den Domtoren; de naam wordt in de requesten Horions en Horion gespeld.

4) Geen zoon van Paulus M., doch verwant aan den Utrechtschen schilder Octaviano del Ponte. (Kramm, Levens. IV p. 1152, 1154.)

5) Kunstschilder, niet te verwarren met den graveur Willem v. S.

6) Teekenaar, voornamelijk van heraldieke kunstwerken.

7) De door Kramm (Levens. VI p. 1710) genoemde graveur G. Verhaer? De letter G. is op mijn exemplaar niet duidelijk: de plaat schijnt van omstreeks 1680.

8) Wellicht de door Kramm (Levens. VI p. 1890) vermelde Gio. à Wiic of Joan à Wiic, door hem geidentificeerd met J. van Wyckersloot, die volgt.

Cornelis Willarts.
Johan van Wyckersloot.
Gillis van Thiel 1).
Busmeester: Johan van Cuylemborch 2).
1659. Johan van Cuylemborch en Johan van Wyckersloot.
Overlieden: Hendrick Bloemaert.
Johan van Wyck.
Cornelis van Swanenborch.
Harman van Lint 3).
Johan Loeffius.
Johan Horions.
Busmeester: Cornelis Willarts.
1660. Johan van Cuylemborch en Johan van Wyckersloot.
Overlieden: Hendrick Bloemart.
Guilljaum de Heusch.
Johan Horions.
Cornelis Willarts.
Cornelis van Swanenborch.
Harman van Lin.
Busmeester: Johan Loeffius.
1661. Hendrick Bloemart en Johan Horions.
Overlieden: Guiljaume de Heusch.
Cornelis van Swanenborch.
Johan van Cuylemborch.
Johan van Wyckersloot.
Harman van Lin.
Johan Loeffius.
Busmeester: Cornelis van Ostrom.
1662. Henricus Bloemart en Johan Horions.
Overlieden: Willem Moreelsen.
Guilliam de Heusch.
Johan van Wyck.
Gillis van Wyck.
Cornelis van Swanenburgh.
Cornelis van Oostrum.
1663. Henrick Bloemaert en Guiliam de Heusch.
Overlieden: Cornelis van Swanenburgh.
Johan van der Meer 4).

---

1) Denkelijk de grofschilder Jelis Jansen van Tiel, die in 1638 lid van het gild werd.

2) Waarschijnlijk Abraham van Cuylenborch, dien Kramm (Levens. III p. 922) wel bij Van der Puyl op 1660 vermeld vond, maar die lid van het gild werd in 1639.

3) Later *Van Lin* genoemd. Zie ook: Kramm, Levens. i. v. *Van Lin.* Denkelijk verwant aan de schildersfamilie *Van Lint.*

4) Zie over hem: Hoevenaar, Redenvoering. p. 21 Noot *u.*

Willem Moreelsen.
Johan Horions.
Johan van Wyck.
Harman van Lin.

1664. Cornelis van Swanenburgh 1) en Johan van der Meer.
Overlieden: Henrick Bloemaert.
Guilliam de Heusch.
Willem Moreelsen.
Johan Horions.
Johan van Wyck.
Harman van Lin.

1665. Cornelis van Swanenburgh en Johan van der Meer.
Overlieden: Harman Saftleven.
Gerard van Bronckhorst 2).
Johan van Doejenborch.
Jacob van Bemmel 3).

1666. Johan van der Meer en Harman Zachtleven.
Overlieden: Harmanus van Lin.
Johan van Bylert.
Isaack Willaerts.
Johan van Wyckersloot.
Cornelis van Swanenburch.
Gerrit van Bronckhorst.
Busmeester: Pieter van Oostrum.

1667. Herman Saft Leven en Johan van Byllart.
Overlieden: Herman van Lint.
Willem van Swannenburgh.
Johan van Wyckersloot.
Isack Willaers.
Busmeester: Christyaen van Coollenbergh.

1668. Johan Bylart en Har: v. Lint.
Overlieden: Johan Wycker Sloot.
Isaack Willars.
Willem van Swaenenburch.
Christiaen Colenberh.
Busmeester: Jacobus d' Jonckheer 4).

---

1) Hoevenaar (Redenvoering. p. 10 Noot *n* en p. 18 Noot *g*) noemt als dekens in 1664 Cornelis *Poelenburg* en Johan van der Meer, als een der overlieden Henrick Bloemaert. Denkelijk is de naam van Poelenburg, die sedert 1658 niet meer onder de regenten voorkomt, eene vergissing voor: Swanenburg.

2) Hoogstwaarschijnlijk hier en in het volgende jaar te lezen: Jan Gerritsz. van Bronckhorst. Zie: Inleiding. p. 33.

3) Denkelijk wel dezelfde, dien Kramm (Levens. I p. 73) in navolging van den slordigen van der Puyl, Joost van Bemmel noemt. Hij is dan in 1654 in het Schilderscollege opgenomen.

4) Etser en schilder, door Kramm (Levens. III p. 815) voor een Zeeuw of Vlaming gehouden.

1669. Johan Bylart en Hermano van Lin.
Overlieden: Jacobus Jonckheer.
Piter van Ostrom.
Giljam d' Huess.
Gio. Wyckersloot.
Wouter van Steenre.
Horathius d' Hooech 1).
Busmeester: Henderick Schoeck.
1670. Hermano van Lin en Gio. Wyckersloot.
1671—1685. Onbekend.
1686. Henrick Schoock en Jasper Specht 2).
1687. Onbekend.
1688. M. Gillig en J. Willaerts 3).
1689—1734. Onbekend.
1735. Joseph Angelis 4) en Harmen van Hengel 5).
1736. Herman Fred. van Hengel en M. Laurens Blankenburg 6).
1737. David Rischart 7).
1738. Nicolaes Voet en Allard Rudolp van Waaij 8).
1739. Arnout Juliaens 9) en Barent Luyten.

---

1) Zeker de voor Kramm (Levens. III p. 729) raadselachtige H. v. Hooch.

2) Caspar Specht, graveur en plaathandelaar te Utrecht. Met hem waren door het college als Dekens voorgedragen: Gerrard Hoet en Jacobus van Bunnick (denkelijk de vier Overlieden van het vorige jaar). Daar het personeel van Dekens en Overlieden gewoonlijk onder dezelfde zes personen geruimen tijd wisselde, wint hierdoor mijne gissing (Inleiding. p. 33), dat Hoet en Schoock in 1696 dekens waren, in waarschijnlijkheid.

3) Met hen waren door het College als dekens voorgedragen I. Bunnick en N. Bockhoven.

4) Zie: Kramm, Levens. p. 18 i. v. J. de Angelis en M. des Angles. Blijkens twee requesten van Joseph de Angelis dd. 5 Maart 1725 en 15 April 1726 (in het stads-archief), had hij sedert 1723 een zijdefabriek te Utrecht op het Begijnen-bolwerk. Zij schijnt spoedig opgeheven te zijn, althans reeds in 1726 waren zijne middelen uitgeput. Hij beloofde aan de Vroedschap „te doen drucken in beyde de Talen (?) een tractaat, twelck hij gemaekt had, rakende de aenqueeking der witte moerbeziën en het voedsel der wormen, die dit rycke vlies (de zijde) voortbrengen."

5) Met hen werden als dekens voorgedragen: George Collasius (Zie hierna: Johan Georg Collasius. Hij is de onbekende portretschilder van Kramm, Levens. I p. 255), N. Croysant (de beeldhouwer Jacob Cresant), Antony Stellingwerff en N. Koets.

6) Met hen waren als dekens voorgedragen: Joseph d'Angelis en Johan Georg Collasius.

7) Met hem werden als dekens voorgedragen: Arnout Juliaans en Barend Luyte, de dekens van 1739. Waarom men dit jaar bij uitzondering slechts éenen deken had, blijkt niet.

8) Liefhebber; hij was ordinaris-klerk ten stadhuize. (Catal. v. d. topogr. atlas v. de stad Utrecht. Voorrede. p. V.)

9) Dr. Arnoud Juliaans, stads-doctor, overleed in 1782. Hij was dus liefhebber.

1740. Barent Luyten en Harmen Frederik van Hengel 1).
1741. Harman Fredrik van Hengel en Jacobus Liender 2).
1742. H. F. van den Hengel en Johannes Broedelet 3).
1743—1815. Onbekend.

BIJLAGE XVI.

LIJST DER SCHILDERIJEN VAN HET St. JOBSGASTHUIS TE UTRECHT 4).

1622. Aert van der Eem.
1628. Jan Bylert. „De moeyelyke vertroosting van Hiobs Huisvrouw." (Levensgroot.)
1628. Octaviano del Ponte 5). „Doode vogels."
1628. Adam Willaerts. „Een storm op Zee."
1628. Marcus Ormea. „Gezicht van strand in Zee, hebbende van vooren allerhande Zee- en Rivier-visch."

---

1) Voorgesteld waren H. F. van Hengel en J. Broedelet.

2) Jacob van Liender was Medicinae doctor en dus liefhebber. (Hoevenaar, Redenvoering. p. 16.) In 1778 was hij reeds overleden. In 1742 meldden de dekens bij de nieuwe voordracht, dat hij „uyt het Collegie vertrocken" was.

3) Boekverkooper te Utrecht.

4) Geëxcerpeerd uit Hoevenaars Redenvoering passim. Zie: Inleiding. p. 22. De jaartallen duiden den tijd aan, waarop de schilderijen door de makers aan het gasthuis geschonken werden. Het lot dezer schilderijen is mij eerst dezer dagen gebleken uit eenige losse stukken in het onlangs ten stadhuize gedeponeerde archief van het St. Jobsgasthuis, die ik hierachter afdruk. Het blijkt daaruit, dat een gedeelte der schilderijen van het gasthuis in 1806, toen het gebouw voor een militair hospitaal werd ingericht en de verpleegden verhuisden naar een gehuurd huis in de Ridderschapsstraat, tijdelijk gedeponeerd werd in de St. Jakobskerk, terwijl al de overige in 1808, toen ook dit huis werd ontruimd, geplaatst werden onder het orgel in den Dom en ten huize van den rentmeester. De collectie is door een en ander blijkbaar vrij wat gehavend; althans in 1811, toen men het besluit nam alle meubels van de hand te doen, was het noodig ze te doen herstellen. Zekere Croes nam op zich het vijftigtal stukken wat op te lappen voor *f* 15.75, maar deze kolossale uitgave schijnt onvoldoende geweest te zijn om aan de stukken hun vroegeren luister te hergeven, althans de geheele collectie (waaronder schilderijen van Saverij, Moreelse, Paulus van Vianen!) werd door de firma Wild en Altheer publiek verkocht voor *f* 61.90, waarvan na aftrek van alle kosten overbleef een batig saldo van *f* 33.15.8. Veel genoegen hebben dus HH. Regenten van hun wandalisme niet beleefd!

5) Octaviano del Ponte was lombardhouder te Utrecht in 1607—1613. (Geldhoudersboek van Utrecht. 1607—1613.)

1628. Joost Cornelisz. Droogsloot en A. van Nijvelt. „De vertroosting van Hiobs Vrienden in een fraai Landschap."
1628. Carel Hoogh. „Landschap."
1628. Roeland Savery. „Groot landschap met Beesten."
1629. Hans Savery. „Kleinder landschap met Beesten."
1629. Jacob Duck. „Muziseerend Geselschap."
1629. Laurens Baratta Romanus. „Landschap met Beelden."
1629. B. van der Ast. „Fruitstuk."
1630. Johan van Isendoorn 1). „Hiob geplaagt door den Duivel."
1631. Gysbert Hondecoeter. ?
1631. Paulus Bor. „Devoot Vrouwe Borstbeeld."
1632. Paulus Moreelse. „Hiob hebbende een open boek en wyzende op Job XIV vs. 1." (Levensgroot.)
1632. Thyman van Galen. „Een groote Tempel."
1633. Henrick Bloemaert. „Het Gebed en Brandoffer van Hiob na de omwending zyner elende."
1634. Gosewinus Opheyden. „Het Laboratorium van een Chimist, daar hy ter zyde zyn eige Beeltenis in schynt geplaatst te hebben."
1635. Joachim van den Heuvel. „Een Doctor, waarby allerlye soort van arme Kranken komen."
1636. Cornelis Willaerts. „Landschap."
1636. Nicolaas Dubbleworst. „De Drie Koningskoppen."
1636 of 1639. Willem van Capel. „Zacharias met het Kind Jezus."
1637. Lumen Portengen. „Slapende Venus."
1638. Abraham Willaerts. „De moeielyke vertroosting van Hiobs Huisvrouw."
1638. Willem Ormea. „Verscheide zoort van Zee-visch."
1638. Pieter Portengen. „Devotaris met een Doodshoofd."
1638. Hendrik Munniks. „Devote Manskop."
1638. Claude de Jong. „Bergagtig landschap."
1638. Jacob van Hasselt. „De ongeloovige Hoofdman, die tot Christus komt."
1639 of 1641. Johannes de Bondt. „Job met zyn Vrienden."
1641 of 1642. Johannes de Veer. „Andromeda."
1642. Pauwels van Vianen. „Landschap met ruïnen."
1642. Johan Baak Hattigh. ?

---

1) Burgemeester en schout van Wijk bij Duurstede. (Arch. v. Nederl. kunstgesch. II p. 77.)

LIJST DER MEUBELEN EN GOEDEREN, TOEBEHORENDE AANT St. HIOBS GASTHUIS TE UTRECHT 1).

April 1806.

Allerhande Meubelen.

38 Groote en kleine schilderijen.
3 Lijsten.

LIJST DER GOEDEREN, TOEBEHORENDE AANT St. HIOBS GASTHUIS TE UTRECHT, WELKE BERUSTENDE ZIJN IN DE JACOBIE-KERK ALHIER.

(1806.)

8 Groote schilderijen en vijf dito kleinder.
2 Lijsten.
1 Los schilderij aan 3 stukken.

NOTITIE DER GOEDEREN, BEHORENDE AANT St. HIOBS GASTHUIS TE UTRECHT EN WELKE BERUSTENDE ZIJN

4 *Januarij* 1808

IN DE DOMSKERK ONDER 'T ORGEL.

24 Stuks schilderijen.
3 Lijsten van schilderijen.

IN DE JACOBIE-KERK.

8 Groote en 5 kleine schilderijen.
2 Lijsten.
1 Los stuk schilderij.

BIJ A. VAN DER BURG, RENTMEESTER, WEGENS DEZEN HUIZE.

13 Stuks schilderijen.

---

1) Zie over dit en de volgende stukken hiervóor p. 133 Noot 4.

EXTRACTEN UIT HET RESOLUTIEBOEK VAN HET St. JOBS-GASTHUIS.

Extra-ordinaire vergadering gehouden Maandag den 29 *April* 1811.

Voorgesteld zijnde, daar de Schilderyen geborgen in de Jacobie-kerk van tijd tot tijd zodanig wierden ontrampeneerd, dat 't te vrezen zoude zijn, dat met er tijd hier van niets zoude teregt komen en er mogelijk nu nog bij verkoop meerder van te verwagten was, of men niet zoude goedvinden dezelve tzij ten vendutie-huize of op een apart aan te leggen veiling dezelve, als ook de geenen welke ten huize van den rentmeester berustende waren, te doen verkopen, wierd na rondvrage hier over gedaan heeren huismeesteren en rentmeester verzocht hier over met deskundige personen te raadplegen en dezelve ten meesten voordeele van 't gesticht te doen verkopen.

Ordinaire vergadering gehouden Maandag den 1 *Julij* 1811.

Rapporteerde den Heer Huismeester, dat de Schilderyen van dit gesticht ter in order brenging op den 24 April en 10 Mey ll. blykens d' hier bij twee overgelegde handtekeningen waren overhandigd aan den schilder P. G. Croes, waarbij bleek dat denzelve had aangenomen, de Schilderyen behoorlijk te zullen ophalen etc. voor de somme van *f* 15.15.—, waarvoor heeren huismeesteren zulks aan hem hadden vergund, dat verders met dezelve schilder P. H. Croes was overeengekomen om dezelve door hem te doen verkopen op den 8 Julij 1811, waarvan de naamlijst bij deze wierd overgelegd, en wierd 't zelve door de Broederschap aangenomen voor Notificatie.

Extra-ordinaire vergadering gehouden Vrijdag den 12 *Julij* 1811.

Rapporteerde den Heer Huismeester, dat de schilderijen van het huis op den 8 dezer waren verkocht en te samen onzuiver hadde afgebragt de somme van *f* 61.18.—. Aangenomen voor notificatie, met last aan den Rentmeester om de gelden in te vorderen en daarvan bij eene volgende vergadering te rapporteeren.

REÇUS VOOR DE ONTVANGST DER SCHILDERIJEN VAN HET St. JOBS-GASTHUIS [1].

Verklare ik ondergetekende op heden den vier en 20 April 1800 Elff ontfangen te hebben uithanden van A. van der Burg in qt. als Rentmeester van 't St. Hiobs Gasthuis, Agt en dertig stuks schilderijen, zo groot als klein, toebehorende aant voormelde gasthuis, berustende geweest in de St. Jacobie Kerk alhier, aanneemende dezelve in order te brengen, de Lijsten te doen repareeren, dezelve te verwen, waar voor, als mede voor t' overbrengen etc., voor de Somme van vijftien gulden en vijftien stuivers, als:

N°. 1. 1 Vrouwe Pourtrait. (P. Bor?)
„ 2. 1 Slapende Venus. (L. Portengen.)
„ 3. 1 Landschap.
„ 4. 1 Maanligt.
„ 5. 2 Kinderen.
„ 6. 1 Landschap.
„ 7. 1 Studerende grijsaard. (P. Moreelse.)
„ 8. Joseph Schak.
„ 9. 1 Stuk met visschen. (M. Ormea.)
„ 10. 1 Vrouwe Pourtret. (J. de Veer?)
„ 11. 1 Kaarsligt.
„ 12. 1 Vrouwe Pourtret.
„ 13. 1 Landschap.
„ 14. 1 d°.
„ 15. 3 Koppen. (N. Dubbelworst.)
„ 16. 1 Rots.
„ 17. 1 Jeronemus kop. (P. Portengen.)
„ 18. 1 Landschap.
„ 19. 1 Kerk. (T. van Galen.)
N°. 20. 1 Papegaay en hond.
„ 21. 1 Kop.
„ 22. 1 d°. en een kind. (W. van Capel.)
„ 23. 1 Zeedje.
„ 24. 1 Landschap.
„ 25. 1 Groot stuk met vogels. (O. del Ponte.)
„ 26. 1 Vrouwe Pourtret.
„ 27. 1 Zeestuk.
„ 28. 1 Landschap met beesten. (R. Savery?)
„ 29. 1 Dolphijn. (W. Ormea?)
„ 30. 1 Abrahams offerande. (H. Bloemaert.)
„ 31. 1 Job. (J. van Isendoorn?)
„ 32. 1 Woelend Zeegezicht. (Ad. Willaerts.)
„ 33. 1 Elias. (H. Munniks.)
„ 34. 1 Job.
„ 35. 2 Prentschilderije.
„ 36. 1 Manskop.
„ 37. 1 d°. d°.
„ 38. 1 Vrouwe Pourtret.

Utrecht, den 24 April 1811.

(*w. g.*) P. G. CROES.

---

1) De namen der schilders zijn hierbij ingevuld volgens de hierboven afgedrukte lijst van Hoevenaar.

Ontvangen bij mij ondergetekende uithanden van A. van der Burg in qt. als Rentmeester vant St. Hiobs Gasthuis te Utrecht, de natemeldene Twaalf stuks schilderijen, toebehorende aant gemelde huis, aannemende dezelv in behorelijk orde te brengen en, zo als bij vorige verklaring door mij is aangenomen, begrepen onder de Somme van vijftien gulden en vijftien stuivers, als:

N⁰. 39. 1 Agtkantig stuk met mannenkoppen. (J. de Bondt?)
„ 40. 1 Bloem en fruitstuk. (B. van der Ast.)
„ 41. 1 Stuk met beesten. (H. Savery?)
„ 42. 1 Musicaal gezelschap. (J. Duck.)
„ 43. 1 Doctor en Pachenten. (J. van den Heuvel.)
„ 44. 1 Gevangene.
„ 45. 1 Distilleerderij. (G. Opheyden.)
„ 46. 1 Valey gezicht.
„ 47. 1 Landschap en ruwien. (P. van Vianen.)
„ 48. 1 Landschap met bijwerk.
„ 49. 1 Historie.
„ 50. 1 Stuk op doek.

Utrecht, den 10 Mey 1811.

(*w. g.*) P. G. Croes.

BRIEF OVER DEN VERKOOP DER SCHILDERIJEN VAN HET St. JOBS-GASTHUIS.

Utrecht, den 19 Julij 1811.

Mijn Heer,

Hiernevens bekoomt UEd. de copij der Catalogus en de 4 Lijsten; uit de Catalogus blijkt, dat al het verkochte bedraagt de Somme van . . . . *f* 146.14
Als men hier van aftrekt 20 Percent . . . . . - 28.3
en de koste, die UEd. heeft, zijn:
150 Catalogus gedrukt . . . . *f* 7.—
40 Aanplak Billetten . . . . - 1.10
2 Advertentiën en zegel. . . . . - 4.—
f 12.10

Aan het Erfhuis te betalen voor *f* 146.14 verkochte a 11 duite pr. guld.	*f* 10.1.12	
Aanplakken der Billetten	- 1.16.—	
2½ Pct. zegel	- 3.13.6	
Ophoude van *f* 8	- 0.4.—	
		f 15.15.2
		f 28.5.2

Dus heeft UEd. *f* 0.2.2 meer onkoste als UEd., 20 Pct. reken(en)de, trekken zouden en dan bleef er nog niets aan voor UEd. nog voor onzen moeite, bijgevolg zal UEd. meer pr.Cente moete rekenen, om die reden hebben wij niets van de Lijste tot nader order afgetrokken en blijve met alle achting

UEd. Dw. Dienaar
(*w. g.*) WILD & ALTHEER.

Schilderijen verkocht voor de Lijst La A do 8 Julij 1811 door Wild en Altheer.

N0. 2.	*f* 0.7	N0. 47	*f* 0.16
„ 3 en 4.	- 2.—	„ 48	- 0.10
„ 6.	- 5.—	„ 52	- 1.2
„ 7.	- 1.18	„ 53	- 0.19
„ 8.	- 15.15	„ 55	- 0.15
„ 13.	- 2.—	„ 57 en 58	- 0.18
„ 18.	- 0.10	„ 60	- 0.17
„ 19.	- 2.16	„ 61	- 1.18
„ 21.	- 1.4	„ 62	- 1.12
„ 23.	- 0.16	„ 71 en 72	- 0.12
„ 25.	- 0.17	„ 73	- 1.4
„ 27.	- 4.—	„ 74	- 0.5
„ 28.	- 0.11	„ 75 en 76	- 0.10
„ 33.	- 2.2	„ 77 en 78	- 0.5
„ 35.	- 0.8	„ 79	- 0.17
„ 37.	- 1.2	„ 80 en 81	- 0.4
„ 38.	- 0.19	„ 82—85.	- 0.5
„ 41.	- 0.13	„ 86	- 0.5
„ 42.	- 1.12	„ 11 en 87	- 1.—
„ 46.	- 2.14		*f* 61.18

BIJLAGE XVII.

NAMEN DER LEDEN VAN HET SCHILDERS-COLLEGE, DIE HET REGLEMENT VAN HET COLLEGE ONDERTEEKEND HEBBEN 1).

(*vlg. resolutie van* 10 *Maart* 1735.)

1735.	Jacob Croisant, overman	beeldhouwer.
1736.	Jan van der Mast	„
1737.	Jacob van Liender, deken en overman .	kunstschilder.
1737.	Theodoor van Pee	„
1738.	Gerard Wigmana	„
1740.	Theodoor Hartzoeker	„
1759.	P. J. van Liender	„
1760.	Jacob Schrieder	„
1764.	Bakker, praetor	beeldhouwer.
1764.	Willem van der Wall	„
1764.	Cornelis van Cuylenburg	„
1765.	Juffr. van Kooten	schilderes.
1766.	Hendrik van Velthoven, inspecteur en directeur	kunstschilder.
1769.	Jacob Hauck	„
1770.	Jacob Maurer, directeur	„
1770.	Adrianus Hoevenaar, inspecteur . . .	liefhebber.
1775.	E. M. F. d' Yvoy, overman. . schilder	met waterverf.
1776.	J. J. Keer	kunstschilder.
1778.	Willem van de Wall, mede-directeur 2) .	„
1778.	Ch. van den Yssel, mede-directeur . .	„
1778.	Jacob van Doelen, mede-directeur . .	„
1778.	David Mulder, mede-directeur	beeldhouwer.
1783.	W. Schouten	kunstschilder.
1783.	Ch. van Hardenbergh	„
1783.	Cs. van Cuylenburgh, mede-directeur. .	„
1794.	C. van Geelen, mede-directeur	„
1794.	J. P. Stover	„

1) Overgenomen uit de „Naamlijst der kunstenaren" van Van der Puyl. Zie: Inleiding. p. 12.

2) Het Schilders-college had twee inspecteurs en een directeur of rector der Teeken-academie. Sedert het Reglement van 4 Februari 1766 bekleedden H. van Velthoven en J. Maurer na elkander de post van directeur. In 1778 werden Maurer op zijn verzoek vier mede-directeurs toegevoegd. Na Maurers dood in 1780 werden jaarlijks een of meer directeurs benoemd; sedert 1804 was echter G. van der Puyl weder alleen directeur-generaal.

1794.	H. L. van Buuren, mede-directeur . .	kunstschilder.
1800.	Theodorus de Reuver, mede-directeur .	„
1800.	Johannes Cracoo (te Amsterdam) . . .	„
1800.	Paulus van Velthoven	„
1800.	Justus de Waal	liefhebber.
1800.	De Wit (te Haarlem)	plaatsnijder.
1804.	Pieter Hendrik Jonxis	„
1804.	Josy (te Amsterdam)	„
1804.	Senus (te Amsterdam)	„
1804.	Wickhardt	kunstschilder.
1804.	Versteeg	„
1804.	Van Royen (te Amsterdam)	„
1804.	Zwagers (te Parijs)	„
1806.	Prince	„
1806.	Everdingen	?
1806.	Van Straaten	„
1806.	Kobel	„
1806.	Wonder	„
1806.	Appeldoorn	„
1806.	Schaap	„
1807.	Van der Puyl, directeur-generaal . . .	„

ALPHABETISCH REGISTER

VAN DE

NAMEN DER IN DE VOORAFGAANDE BLADZIJDEN GENOEMDE LEDEN VAN UTRECHTSCHE SCHILDERS-VEREENIGINGEN [1]).

ADAMSZ. (MELCHIOR). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

ADAMSZ. (SEGER). Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

ADRIAENSZ. (ADRIAEN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

ADRIAENSS. (JAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

ADRIAENSZ. (JAN). Kleerschrijver [2]). Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

ADRIAENZOON. (JAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

ADRIAENSS. (JOACHIM). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Wellicht grootvader van den schilder Joachim Wttewaell, door Van Mander geroemd. p. 60 Noot 2.

---

1) De herhaaldelijk voorkomende verschillend gespelde namen zijn zooveel mogelijk onder één hoofd vereenigd. Verwijzingen op de plaats der niet aangenomene spelling dienen om verwarring te voorkomen. Alleen daar, waar de verschillen talrijk en zéer gering waren, zijn die verwijzingen weggelaten.

2) De voorgaande bladzijden waren afgedrukt, toen de Nederlandsche Kunstbode. 1879 N°. 37 verscheen. Het komt mij hoogstwaarschijnlijk voor, dat met de aldaar (p. 293) genoemde talrijke aquarellisten de hier telkens voorkomende „cleerschryvers" bedoeld worden. Immers zij waren de fabrikanten der in de Middeleeuwen met waterverf beschilderde („beschrevene") „cleeren", d. i. behangsels of andere groote composities op doek. (Zie hiervóor p. 4 Noot 3.) Hunne identificeering met de grofschilders berust toch blijkbaar op een misverstand van lateren tijd, toen de eigenlijke beteekenis der cleerschryvers vergeten was.

ADRIAENSZ. (WILLEM). Zie: CAPEL.

AELBERTSEN. (EGBERT). Leerling van den schilder P. Moreelse. 1615. p. 102.

AELBERTSZ. (JAN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

AELBERTSZ. (MEERTEN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

AELBERTSZ. (THONIS). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

AERNHEM. (WILLEM JANSZ. VAN). Clappecluysemaker. 1554. p. 51.

AERTSS. (GHYSBERT). Clappecluysemaker. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

AMBROSIUS. (ANTHONI). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.

AMELISSEN. (JOHAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105 1).

AMERSFOERDE. (HERMAN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1402. p. 53.

AMMELERVEEN. (ABRAHAM JACOBSZ. VAN). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1624. p. 118.

ANGELIS. (JOSEPH DE). Zijdefabriekant (1725, 26) en portretschilder. Deken van het Schilderscollege. 1735. p. 132, en ald. Noot 4. — Tot Deken voorgedragen. 1736. p. 132 Noot 6.

APPELDOORN. Kunstschilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141.

ARENT. (Mr.) Beeldsnyder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1369. p. 14.

ARENTSOEN. (CLAES). Schilder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1378. p. 14.

ASCH. (BALTUS VAN DER). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1619. p. 113. Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1629. p. 134. Verkocht 1811. p. 138.

AST. (B. VAN DER). Zie: ASCH.

ATHLONE. (VAN). Lid van het Schilderscollege. 1776. p. 37 Noot 1, p. 39.

ATTEVELT. (CLAES ARIAENSOEN VAN). Conterfeytjongen bij den schilder J. van Malsen. 1611. p. 92.

ATTEVELT. (JAN ADRIAENSZ. VAN). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

ATTEVELT. (JOOST VAN). Teekenaar. Overman van het Schilderscollege. 1656. p. 129, — 1658. p. 129 en ald. Noot 6.

AUGUSTYNSZ. (GHYSBERT). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.

AVESAET. (CORNELIS PETERSS). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

BAAK HATTIGH. (JOHAN). Zie: HATTIGH.

BABUEREN. (DIRCK VAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93.

1) Wellicht de Utrechtsche uitgever Jan Amelisz.? Hij betaalde slechts *f* 3.— (dus half geld) en kan dus als kunstkooper aanwerpeling in het gild geworden zijn. In 1645 komt voor de Utrechtsche uitgever Amelis Jansz. van Paddenburch, denkelijk zijn zoon; Jan Amelisz. is dan de stamvader der bekende 18eeeuwsche boekverkoopersfamilie Van Paddenburg.

BAELRE. (GYSBERT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. (?) 1456. p. 55 Noot 2. 1)

BAERN. (GERRIT VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

BAERS. (DIRC). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1409. p. 54.

BAKKER. Beeldhouwer. Lid en Praetor van het Schilderscollege. 1764. p. 140.

BARATTA ROMANUS. (LAURENS). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1629. p. 134.

BARBAZAEN. (CLAES). Goudslager 2). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1468. p. 55, — 1482. p. 55.

BARSSEVELT. (LAMBERT OLOFFSZ. VAN). Antycksnyder. 1608—1635. p. 10. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Deken van het Schildersgild. 1616. p. 128, — 1618. p. 128, — 1624. p. 128, — 1633. p. 128, — 1634. p. 128, — 1635. p. 128, — 1636. p. 128, — 1638. p. 128, — 1639. p. 128. — Zijn beheer als Deken. p. 24. — Zijne rekening over 1616 en 1617. p. 104, 111, — over 1618. p. 109, 113, — over 1624. p. 118, — over 1633. p. 121, — over 1634—36. p. 122, — over 1638. p. 123, — over 1639. p. 124.

BARSSEVELT. (PETER LAMBERTSZ. VAN). Beeldhouwer. Zoon van den antycksnyder Lambert Olofsz. van B. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117.

BARTHOLOMEUSZ. (WYERT). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Zijne leerlingen: Helmich Helmichsz., Hubert Gerritsz. 1611. p. 93, 94. — Zijne leerlingen Dirck van Laer en Aert Coenraets. 1613. p. 98. — Zijne leerlingen Jan van Druenen, Jan Gerritsz. en Aelbert Vermey. 1613. p. 98, 99. — Zijne leerlingen Aelbert Vermey, Jan Petersz. en Jan Gerritsz. 1614. p. 101. — Zijne leerlingen Barent Dirckssen, Aert van Santen, Ghysbert Thonisz. van Schaick en Anthonis Mathysz. van Monster. 1617. p. 112, 113.

BEER. (Mr. CORNELIS DE). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

BEER. (JACOB DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1455. p. 55, — 1472. p. 55, — 1474. p. 55, — 1477. p. 55. — Vader (?) van den schilder Joost de Beer. p. 55 Noot 1. 1)

BEER. (JOOST DE). Schilder. p. 14 en ald. Noot 1. — Leerling van Frans Florisz. p. 57 Noot 13. — Deken van het Zadelaarsgild. 1582. p. 57, — 1583. p. 57, — 1585. p. 57. — Leermeester van J. Wttewaell en A. Bloemaert. p. 57 Noot 13.

---

1) „Item geg. Ghysbert van Boelre van mr. Bernts borgerscap 3 gul. 7 1/2 cromst." (Rek. Buurkerk. 1454/5. Zie ook de rekeningen van 1483 en 1484, in: Bijdr. en mededeel. van het Hist. gen. III.)

2) „Item meyster Claes Barbesaen 10 ryns gul. ende 14 witte stuver vant gout mede te stofferen f. 28 gul. 8." (Rek. Buurkerk. 1469/70.)

3) Vgl. de rekening der Buurkerk. 1484, in: Bijdr. en mededeel. v. h. Hist. gen. III.

BEERNTSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1527. p. 57.
BEEST. (RYCK HENRICKSS. VAN). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
BEMMEL. (JACOB JANSZ. VAN). Commissaris van het Schildersgild. 1617. p. 104, — 1618. p. 110.
BEMMEL. (JACOB VAN). Overman van het Schilderscollege. 1665. p. 131. — Denkelijk dezelfde als Joost van Bemmel, in het Schilderscollege opgenomen in 1654. p. 131 Noot 3.
BEMMEL. (JOOST VAN). Zie: BEMMEL (JACOB VAN).
BEMMEL. (RYCK VAN). Glasschrijver of kleerschrijver. Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118. — Wordt in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.
BENTHEM. (ARNT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1470. p. 55, — 1480. p. 55.
BENTHEM. (JAN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1477. p. 55, — 1479. p. 55.
BERBIZAEN. (HENRIC VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1484. p. 55.
BERCHEYCK. (NICLAES VAN). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.
BERENT. Beeldsnijder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1370. p. 14.
BERSSEVELDT. Zie: BARSSEVELT.
BERTONC. Zie: BERTOUT.
BERTONE. Zie: BERTOUT.
BERTOUT. Schilder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1380. p. 13 Noot 1, p. 14.
BERTOUT. Beeldsnijder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1381. p. 13 Noot 1, p. 14.
BISLICK. (JAN JANSZ. VAN). Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1620. p. 114. — Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.
BLANKENBURG. (M. LAURENS). Deken van het Schilderscollege. 1736. p. 132.
BLOCK. (GIELIS). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1491. p. 56, — 1498. p. 56.
BLOCK. (JELIS of GILIS). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Deken van het Zadelaarsgild. 1595. p. 58. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.
BLOEMAERT. (ABRAHAM). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 95, 126. — Deken. 1618. p. 128. — Zijne rekening over 1618. p. 109. — Zijne leerlingen Jan van Hemskerck, Anthoni Ambrosius, Robbert Splintersz., Ghysbert Augustynsz., Jan van Bryenen, Nicolaes van Bercheyck en Frederick Pithan. 1611. p. 93. — Zijn leerling Anthoni van Detten. 1613. p. 98. — Zijne leerlingen Jan Dircksz. Both, Abraham Jacobsz. van Ammelerveen, Hendrick Jacobsz. en Frans Jochemssz. 1624. p. 118.

BLOEMAERT. (CORNELIS). Architect. Vader van den schilder A. Bloemaert. p. 58 Noot 2. — Wordt als meester in het Zadelaarsgild aangenomen. 1576. p. 14, p. 58 Noot 2. — Deken. 1594. p. 58.

BLOEMAERT. (HENRICK). Schilder. Zoon van den schilder A. Bloemaert. p. 120 Noot 3. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. p. 1630—1632. p. 120. — Deken van het Schildersgild. 1643. p. 128. — Deken van het Schilderscollege. 1655. p. 129, — 1656. p. 129. — Overman. 1659. p. 130, — 1660. p. 130. — Deken. 1661. p. 130. — 1662. p. 130, — 1663. p. 130. — Overman. 1664. p. 33, 131. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1633. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

BLOKLAND gezegd MONTFOORT. (ANTONIE VAN). Leerling van Frans Florisz. Wordt als meester in het Zadelaarsgild aangenomen. 1577. p. 14.

BLOMMERT. Zie: BLOEMAERT.

BLONC. Schilder. Wordt lid van het Zadelaarsgild. 1371. p. 14.

BOCH. Zie: BOLL.

BOCKHOVEN. (N.). Voorgedragen tot Deken van het Schilderscollege. 1688. p. 132 Noot 3.

BOECKEBYNDER. Zie: MICHIEL.

BOGAERT. (CORNELIS). Kunstkooper. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1620. p. 114.

BOLL. (HERMAN JANSZ.) Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

BOM. (JACOB). Commissaris van het Schildersgild. 1615. p. 102.

BONDT. (JOHANNES DE). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1639 of 1641. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 138.

BONTMAKER. (HENRICK HENRICZOEN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1466. p. 55, — 1468. p. 55, — 1489. p. 56, — 1491. p. 56, — 1493. p. 56, — 1495. p 56, — 1497. p. 56, — 1501. p. 56, — 1522. p. 56.

BOOCKHOVEN. (VAN). Zoon van Rutgert van B. Leerling bij den schilder J. Az. Wttewaell. 1624. p. 119.

BOOT. Zie: BOTH.

BOOTS. (JACOP DE). Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.

BOR. (PAULUS). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1631. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

BORCH. (JAN VAN DER). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1464. p. 55, — 1469. p. 55, — 1471. p. 55 1).

BORCKELOE. (HARMAN VAN). Boekverkooper. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

1) Denkelijk een zoon van Mr. Jacob van der Borch, beeldhouwer en werkmeester ten Dom in dezen tijd. De zoon was kerkmeester der Buurkerk in 1477, 1478 en in 1487—1499.

BORCKULO. (VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 104.
BOSCH. (NICLAES). Conterfeyt-jongen bij den sehilder Ad. Willaerts. 1612. p. 96.
BOSMAN. (ADRIAEN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
BOSSAERT. (AMBROSIUS). Schilder. Weigert de entrée-gelden van het Schildersgild te voldoen. 1616. p. 108, 109.
BOSVELT. (VAN). Deken van het Schilderscollege. 1776. p. 37 Noot 1, p. 39.
BOT. Zie: BOTH.
BOTH. (ANDRIES DIRCKSZ.). Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122.
BOTH. (DIRCK). Glasschrijver. Vader van de gebroeders Both, schilders. 1624. p. 118, — 1634—1636. p. 122.
BOTH. (?) (HERMAN JANSZ.). Zie: BOLL.
BOTH. (JOHAN DIRCKSZ.). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1624. p. 118. — Overman van het Schilderscollege. 1649. p. 129.
BOTH. (PETER VOLKERTSZ.). Wordt als leerling in het Zadelaarsgild aangenomen. 1598. p. 12 Noot 1, p. 14.
BOUDENSSOENSSOEN. (GERYT GERYT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1428. p. 54.
BREVELT. (JAN VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.
BRIES. (JOHANNES). Glasschrijver of kleerschrijver. Wordt in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120.
BROECKHUYSEN. (HEINRICK VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.
BROEDELET. (JOHANNES). Kunsthandelaar. Deken van het Schilderscollege. 1742. p. 133 cf. p. 133 Noot 3. — Voorgedragen tot Deken. 1740. p. 133 Noot 1.
BRONCKHORST. (GERARD of GERRIT VAN). Zie: BRONCKHORST (JAN GERRITSZ. VAN). (cf. p. 131 Noot 2.)
BRONCKHORST. (JAN GERRITSZ. VAN). Schilder. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125. — Overman van het Schilderscollege. 1665. p. 131, — 1666. p. 131 (cf. p. 131 Noot 2), — 1667 (?) p. 33. — Schildert niet meer. 1667. p. 33.
BRYENEN. (JAN VAN). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.
BUEREN. (JAN TERBURCH VAN). Zie: TERBURCH.
BUNNICK. (JACOBUS VAN). Waarschijnlijk Overman van het Schilderscollege. 1685. p. 132 Noot 2. — Voorgedragen tot Deken. 1686. p. 132 Noot 2. — Voorgedragen tot Deken. 1688. p. 132 Noot 3.
BUTENDYCK. (ADRIAEN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1461. p. 55.
BUTENDYCK. (ZEGER). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1501. p. 56, — 1503. p. 56.
BUUREN. (H. L. VAN). Kunstschilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1794. p. 141.
BUYSER. (WILLEM). Conterfeyt-jongen bij den schilder J. van Malsen. 1612. p. 96.

BYLART. (JOHAN). Zie: BYLERT.
BYLER. (JAN VAN). Zie: BYLERT.
BYLERT. (JAN VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120. — Deken van het Schildersgild. 1632. p. 128, — 1633. p. 128, — 1634. p. 128, — 1635. p. 128. — Deken van het Schilderscollege. 1654. p. 129. — Overman. 1655. p. 129, — 1666. p. 131. — Deken. 1667. p. 131, — 1668. p. 131, — 1669. p. 131. — Zijne rekening over 1633. p. 121, — over 1634—1636. p. 122. — Zijn beheer als Deken van het gild. p. 24. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 133.
BYLERT. (MERTEN VAN). Schilder. (?) Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122.
BYLLART. (JOHAN VAN). Zie: BYLERT.
CAMERYCK. (COLYN VAN). Beeldhouwer. 1543. p. 61 Noot 4.
CAMP. (JAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93.
CAMPEN IN DE VIESTEGE. (HENRICK VAN). Deken van het Zadelaarsgild. 1599. p. 58.
CAPEL. (ADRIAEN WILLEMSZ. VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.
CAPEL. (WILLEM ADRIAENSZ. VAN). Schilder. Zoon van den schilder Adr. Wz. van Capel. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1636 of 1639. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.
CATWYCK. (JACOP VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1483. p. 55.
CAUSTEM. (SEBASTIAN VAN). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1613. p. 98.
CIPENES. Zie: SIPENESSE.
CLAESSOEN. (AERNT). Zoon van den schilder Claes Arentssoen? p. 54 Noot 2. — Ouderman van het Zadelaarsgild. 1422. p. 54, — 1430. p. 54, — 1442. p. 54, — 1445. p. 54.
CLAESSOEN. (DIRCK HEER). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1457. p. 55.
CLAESZ. (JACOB). Kleerschrijver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
CLAESZOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1440. p. 54. 1)
CLAESZ. (JAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117.
CLAESZ. (PETER). Antycksnyder. Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106. — Wordt als meester aangenomen. 1621. p. 115. — Zijn leerling Cornelis Kalff. 1622. p. 117.
CLAESZ. (STEVEN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
CLAESS INDE WEERDT. (TOENIS). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

1) „Jan Claesz. de Maelre" wordt genoemd in de rekeningen der Buurkerk. 1450/51.

CLASZ. (CORNELIS). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartelmesz. 1611. p. 93.

CLASZ. (DIRCK). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartelmesz. 1611. p. 93.

CLEEFF. (HENRICK VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Leerling van Frans Florisz. p. 59 Noot 3.

CLEYNAERT. (BARENDT). Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.

COCK. (JAN DE). Leerling bij den antycksnyder Adriaen Frerixsz. 1611. p. 94.

COENRAETS. (AERT). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1613. p. 98.

COESFELT. (JASPER HARMANSS. VAN). Deken van het Zadelaarsgild. 1601. p. 58, — 1602. p. 58, — 1603. p. 58, — 1604. p. 58, — 1605. p. 58, — 1606. p. 58, — 1607. p. 58, — 1608. p. 58, — 1609. p. 58, — 1610. p. 58.

COLENBERGH. (CHRISTYAEN VAN). Busmeester van het Schilderscollege. 1667. p. 131. — Overman. 1668. p. 131.

COLLASIUS. (JOHAN GEORGE). Portretschilder. Voorgedragen tot Deken van het Schilderscollege. 1735. p. 132 Noot 5, — 1736. p. 132 Noot 6.

COLLYN. Zie: COLYN.

COLYN. (JAECOP). Beeldhouwer. Busmeester van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

COLYN. (WILLEM JACOBSZ.). Antycksnyder. Zoon van den beeldhouwer Jacob Colyn de Nole. p. 61 Noot 4, p. 114 Noot 1. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Levert beeldhouwwerk voor het Utrechtsche stadhuis. 1603—1615. p. 114 Noot 1. — Deken van het Schildersgild. 1620 p. 128. — Zijne rekening over 1620. p. 114. — Sterft. 1620. p. 114 Noot 1, p. 128 Noot 2.

CONDERSZ. (HANS). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1615. p. 103.

CONTERFEYTER. (MELCHIOR DE). Schilder? Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1619. p. 113.

COOLLENBERGH. (CHRISTIAEN). Zie: COLENBERGH.

CORNELISZ. (CLAES). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117.

CORNELISS. (CORNELIS). Steenhouwer. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

CORNELISZ. (HENRICK). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1614. p. 101.

CORNELISZ. (JOOST). Zie: DROOCHSLOOT.

CORNELISSZ. (KORS). Wordt als leerling-antycksnyder in het het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.

CORTEHOEFF. (CLAES HEYNDRICKSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

COTE. (HENDRIK VAN). Beeldsnijder. 1721. p. 10 Noot 3.

COTE. Zie: KOOTEN.
CRACOO. (JOHANNES). Kunstschilder te Amsterdam. Lid van het Schilderscollege. 1800. p. 141.
CRESANT. Zie: CROISANT.
CROES. (P. G.). Schilder. Restaureert de schilderijen van het St. Jobs-gasthuis. 1811. p. 133 Noot 4, p. 136, 137, 138.
CROISANT. (JACOB). Beeldhouwer. Lid en Overman van het Schilderscollege. 1735. p. 140. — Tot Deken van het Schilderscollege voorgedragen. 1735. p. 132 Noot 5.
CROM. (HERMAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
CROM. (WILLEM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1518. p. 56, — 1525. p. 57.
CRUWYN. (PAUWELS TUENISSZ.). Conterfeyt-jongen bij den schilder J. van Malsen. 1611. p. 92.
CRYNSS. (GOSEN). Klompenmaker. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
CUILENBORCH. Zie: CUYLEMBURGH.
CULSEN DOOM. (INDEN). De zoon van den bewoner van dit huis wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.
CUYLEMBURGH. (ABRAM VAN). Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.
CUYLENBURG. (CORNELIS VAN). Beeldhouwer. Lid van het Schilderscollege. 1764. p. 140.
CUYLENBURGH. (CORNELIS VAN). Kunstschilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1783. p. 140.
CUYLEMBURGH. (JAN ROELOFFSZ. VAN). Commissaris van het Schildersgild. 1616. p. 108.
CUYLEMBORCH. (JOHAN VAN). Busmeester van het Schilderscollege. 1658. p. 130. — Deken. 1659. p. 130, — 1660. p. 130. — Overman. 1661. p. 130. — Wellicht dezelfde als Abraham van Cuylemburgh. p. 130 Noot 2.
DAM. (ALBERT VAN). Zie: DAMME (AELBERT VAN DEN).
DAM. (JAN VAN DEN). Zie: DAMME.
DAMME. (AELBERT VAN DEN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1411. p. 54, — 1427. p. 54, — 1430. p. 54.
DAMME. (JAN VAN DEN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1406. p. 53, — 1413. p. 54, — 1415. p. 54.
DAMMERTSS. (LUCAS). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Wellicht neef van den schilder Joachim Wttewaell. p. 59 Noot 4.
DECKELBEECK. (NICOLAES JANSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
DETTEN. (ANTHONI VAN). Leerling van den schilder A. Bloemaert. 1613. p. 98.
DIEMEN. (ADAM VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1512. p. 56.
DIERHOUDT. Zie: DIRHOUT.
DIRCXSOEN. (ALERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1488. p. 56. — Gescicte van het Zadelaarsgild. 1489. p. 56.

DIRCKSSEN. (BARENT). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1619. p. 112.

DIRCSSOEN. (DIRC). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1403. p. 53, — 1405. p. 53.

DIRXZ. (EVERT). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 116.

DIRXSZ. (HUBERT). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611. p. 92.

DIRCSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1490. p. 56.

DIRCKSZ. (LUYT). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

DIRCKSZ. (MARCELIS). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

DIRCKSZ. (MATHEUS). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

DIRHOUT. (NICLAES). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1611. p. 94. — Zijn leerling Henrick van Suylen. 1613. p. 98. — Zijn conterfeyt-jongen Peter Hoevenaer. 1613. p. 98.

DOEJENBORCH. (JOHAN VAN). Overman van het Schilderscollege. 1665. p. 131.

DOELEN. (JACOB VAN). Kunstschilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1778. p. 140.

DOMPZELAER. (AERT VAN). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

DONGANUS. Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

DOOREN. Glasschrijver of kleerschrijver. Wordt in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.

DROOCHSLOOT. (JOOST CORNELISZ.). Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105. — Deken van het Schildersgild. 1623. p. 128, — 1641. p. 128, — 1642. p. 128. — Zijne rekening over 1623. p. 117. — Lid van het Schilderscollege. 1665, 1666. p. 33. — Zijn leerling Jan Peterssen. 1619. p. 112. — Zijne conterfeyt-jongens Peter van Straesborgh en Steven de Leeu. 1619. p. 112. — Zijne leerlingen. 1621. p. 115. — Schenkt met A. van Nyvelt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 134.

DROOCHSLOOT. (JOOST WILLEMSS.). Zie: DROOCHSLOOT. (JOOST CORNELISZ.)

DROOGSLOOT. Zie: DROOCHSLOOT.

DRUENEN. (JAN VAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1613. p. 98.

DUBBLEWORST. (NICOLAAS). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1636. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

DUCK. (JACOB). Schilder. Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115. — Wordt als meester in het Schildersgild

aangenomen. 1630—1632. p. 120. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1629. p. 134. — Verkocht 1811. p. 138.

DUEREN. (JAN VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder M. Ormea. 1612. p. 96.

DUYCK. Zie: DUCK (JACOB).

DUYVERDEN. (AERNOUDT VAN). Leerling bij den schilder H. Munnekes. 1639. p. 125.

EDELL GREYN. (LOURENS HET JONGE). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

EEM. (AERT VAN DER). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1622 of 1628. p. 22 Noot 1, p. 133.

EEM. (Mr. CORNELIS VAN DER). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.

ELLERTSS. (PETER). Kleerschrijver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569 p. 60. — Deken van het gild. 1572. p. 57, — 1573. p. 57.

ESBROECK. (CLAES EGBERTSSOEN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1511. p. 56, — 1516. p. 56, — 1518. p. 56, — 1520. p. 56.

EVERDINGEN. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141.

FEYT. (Jhr. JACOB). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93.

FLORENSSOEN. (CLAES). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1414. p. 54, — 1417. p. 54, — 1419. p. 54, — 1421. p. 54, — 1424. p. 54, — 1426. p. 54, — 1428. p. 54.

FOCKENBORCH. (HEYNRICK JANSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

FRANSZ. (DIRCK). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

FRANSS. (GERRIT). Kleerschrijver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

FREDRICSZ. (ADRIAEN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 95, — p. 127. — Verschijnt voor Commissarissen. 1611. p. 19, 63, 95. — Zijn leerling Jan de Cock. 1611. p. 94.

GALEN. (THYMAN VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 104. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1632. p. 134. — Verkocht 1811. p. 137.

GAMEREN. (DIRCK JANSSEN VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

GAUTSLAGHER. Zie: GOUTSLAGER.

GEELEN. (C. VAN). Kunstschilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1794. p. 140.

GEIN. (JACOB JANSZ. VAN DE). Glasschilder. 1580. Schildert een glas in de Oude Kerk te Amsterdam. p. 14 Noot 1.

GELDER. (JAN VAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117.

GERRITSEN. (ABRAHAM). Zijn zoon leerling bij den schilder R. van Zyll. 1624. p. 119.

GERRITSZ. (CORNELIS). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1612. p. 97.
GERRITSZ. (HUBERT). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartelmesz. 1611. p. 93.
GERRITSS. (JACOB). Maler. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
GERRITSZ. (JACOP). Steenhouwer. Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartelmesz. 1611. p. 94. — Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.
GERRITSS. (JAN). Kleerschrijver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
GERRITSZ. (JAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1613. p. 99, — 1614. p. 101.
GERRITSZ. (LOEF). Kleerschrijver. Lid van het Sehildersgild. 1611. p. 127.
GERRITSZ. (MERCELIS). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.
GERRITSSZ. (MICGHIEL). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.
GERRITSS. (PETER). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
GERRITSZ. (WESSEL). Boekverkooper en graveur. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.
GEURT. Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1380. p. 14.
GHENNEP. (JAN VAN). Boekdrukker, verkooper of binder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
GHYSBERTSSOEN. (EMONT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1476. p. 55, — 1480. p. 55.
GILLIG. (M.). Deken van het Schilderscollege. 1688. p. 132.
GLATBECK. Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120.
GOCH. (JAN JACOBSS. VAN). Boekdrukker, verkooper of binder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
GOERTSSOEN. (CORNELIS). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1509. p. 56, — 1512. p. 56, — 1514. p. 56.
GOES. (ROLOF). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1473. p. 55, — 1478. p. 55.
GOEYERTSSOEN. (CORNELIS). Zie: GOERTSSOEN.
GOUTSLAGER. (DIRC). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1410? p. 54, — 1412. p. 54, — 1416. p. 54, — 1418. p. 54, — 1424. p. 54, — 1449. p. 55.
GOYER. (ANTHONIS DE). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.
GOYER. (DIRCK DE). Commissaris van het Zadelaarsgild. 1611. p. 63.
GOYER. (JAN DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1443. p. 54, — 1457. p. 55.
GOYER. (MARTEN DE). Schilder. Deken van het Zadelaarsgild. 1596. p. 58, — 1597. p. 58, — 1598. p. 58, — 1604. p. 58, — 1605. p. 58, — 1606. p. 58, — 1607. p. 58, — 1609. p 58, — 1610. p. 58. — Lid

van het Schildersgild. 1611. p. 95, 126. — Deken van het Schildersgild. 1611. p. 58 Noot 4, 69, 95, 97, 127, — 1613. p. 127, — 1614. p. 128, — 1617. p. 128. — Zijne rekening over 1611. p. 92, — over 1613. p. 98, — over 1614. p. 100. — Commissaris van het Schildersgild. 1612. p. 96.

GURTSZ. (HENDRICK). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1615. p. 103.

GYSELAER. (NYCLAES DE). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 104.

HAANSBERGEN. (JOHANNES VAN). Lid van het Schilderscollege. 1668. p. 33.

HACK. (DIRCK). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1450. p. 55, — 1452. p. 55.

HALEN. (WILLEM ADAMSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Zijne leerlingen: Cornelis Jacopsen en Cornelis Jochhimsen. 1611. p. 94. — Zijne leerlingen: Jasper Willemsz. en Cornelis Gerritsz. 1612. p. 97. — Zijne leerlingen: Anthoni Michielsz., Willem Jansz. inde Schaeff en Sebastian van Caustem. 1613. p. 98. — Zijne leerlingen: Cornelis Cornelisz. van Wyckerslooth en Henrick Cornelisz. 1614. p. 101. — Zijne leerlingen: Hans Condersz., Hendrick Gurtsz. en Salvator Hendricksz. van Wyck. 1615. p. 103. — Zijn leerling: Jan Petersz. van Hensbergen. 1619. p. 113. — Zijn leerling Jacob Gerritsz. van Schayck. 1620. p. 114.

HARDENBERGH. (CH. VAN). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1783. p. 140.

HARMANSS. (GERRIT). Zie: HERMANSS.

HARMANSZ. (HENDRICK). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.

HARMANSS. (JASPAR). Zie: COESFELT.

HARTZOEKER. (THEODOOR). Schilder. 1721, 1740. p. 12 Noot 2. — Lid van het Schilderscollege. 1740. p. 140.

HASE. (HENRICK DE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1425. p. 54, — 1432. p. 54, — 1434. p. 54, — 1436. p. 54, — 1444. p. 54, — 1451. p. 55, — 1453. p. 55, — 1458. p. 55, — 1461. p. 55, — 1467. p. 55.

HASE. (JAN DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1450. p. 55.

HASE JANSZOEN. (WILLAM DE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1402. p. 53, — 1408. p. 54, — 1413. p. 54, — 1431. p. 54, — 1433. p. 54.

HASSELT. (CLAES JACOBSZ. VAN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

HASSELT. (GERRIT JACOBSZ. VAN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Zijn zoon als meester-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

HASSELT. (ISAACK JANSSEN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.

HASSELT. (JACOB VAN). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134.

HASSELT. (MICHIEL JACOBSZ. VAN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

HASTEREN. (BEERNT VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.

HATTICH. (SEBASTIAEN VAN). Schilder. Leerling bij den schilder Willem Pauwelsz. 1621. p. 115. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1642. p. 134.

HATTIGH. (JOHAN BAAK). Zie: HATTICH (SEBASTIAEN VAN). 1)

HATTINGEN. Zie: HATTICH.

HATTOM. (HEYNDRICK CORNELISSZ. VAN). Kleerschryver. Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 121.

HAUCK. (JACOB). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1769. p. 140.

HAYE. (REINIER DE LA). Wordt lid van het Schilderscollege. 1669. p. 33.

HAZE. Zie: HASE.

HEEM. (JOHAN DE). Schilder. 1669. p. 33.

HELLINCK. (DIRCK). Zadelmaker. Deken van het Zadelaarsgild. 1569. p. 57, 59.

HEEMSTEDE. (SANDER VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1437. p. 54, — 1439. p. 54.

HELMICHSZ. (HELMICH). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartelmesz. 1611. p. 93.

HELMONT. (WILLEM VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1515. p. 56.

HELT. (DEN). Kleerschryver. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

HEMSKERCK. (JAN VAN). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.

HENDRICKSZ. Zie: HENRICKSZ.

HENGEL. (HERMAN FREDERIK VAN). Deken van het Schilderscollege. 1735. p. 132, — 1736. p. 132, — 1740. p. 133, — 1741. p. 133, — 1742. p. 133. — Voorgedragen tot Deken. 1740. p. 133 Noot 1.

HENRICSSOEN. (ANDRIES). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1526. p. 57.

HENRIXZ. (BASTIAEN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

HENRICKSZ. (GERRIT). Antycksnyder. Wordt als leerling in het Schilders gild aangenomen. 1616/7. p. 106. — Wordt als meester aangenomen. 1622. p. 117.

HENRICXSZ. (HARMAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder M. Ormea. 1612. p. 96.

HENRICXZOEN. (HENRICK). Zie: BONTMAKER.

HENRIXSZ. (JAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611. p. 92, — bij den schilder M. Ormea. 1612. p. 96.

HENRIXZ. (JAN). Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

1) Hoogstwaarschijnlijk las Hoevenaar den naam van dezen schilder op zijne schilderij verkeerd: Sebastiaen voor Johan Baak is eene zeer mogelijke vergissing *op eene schilderij*.

HENRICKSS. (WILLEM). Zadelmaker? Zoon van den zadelmaker Henrick Willemss. van Deventer? p. 58 Noot 1. — Deken van het Zadelaarsgild. 1588. p. 58.

HENSBERGEN. (JAN PETERSZ. VAN). Leerling bij den antycksnyder W. van HALEN. 1619. p. 113.

HERMANSS. (GERRIT). Deken van het Zadelaarsgild. 1584. p. 57, — 1586. p. 57, — 1591. p. 58, — 1592. p. 58, — 1593. p. 58, — 1594. p. 58,— 1595. p. 58, — 1596. p. 58, — 1597. p. 58, — 1598. p. 58, — 1599. p. 58, — 1600. p. 58, — 1601. p. 58, — 1602. p. 58, — 1603. p. 58.

HEUSCH. (GUILLAUME DE). Deken van het Schilderscollege. 1649. p. 129, — 1663. p. 130. — Overman. 1655. p.129, — 1656. p. 129, — 1660. p. 130, - 1661. p. 130, — 1662. p. 130, — 1664. p. 131, — 1669. p. 132.

HEUVEL. (JOACHIM VAN DEN). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1635. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 138.

HEYDEN. (WILLEM WILLEMSZ. VAN DER). Commissaris van het Schildersgild. 1615. p. 102.

HEYNRICKSS. Zie: HENRICKSS.

HOCH. (KAREL DE). Zie: HOOGH.

HOESDEN. (GHYSBERT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1466. p. 55.

HOET. (GERARD). Schilder. Waarschijnlijk Overman van het Schilderscollege. 1685. p. 132 Noot 2. — Voorgedragen tot Deken. 1686. p. 132 Noot 2. — Waarschijnlijk Deken in 1696. p. 33, 132 Noot 2. — Verzoekt met H. Schoock de Vroedschap om een lokaal voor de Teeken-academie. 1696. p. 33. — Vervaardigt met A. Reets een gedicht ter harer inwijding. 1696. p. 34. — Geeft daar nagenoeg alleen onderwijs. p. 35. — Verlaat de stad Utrecht. c. 1718. p. 35.

HOEVENAAR. (ADRIANUS). Liefhebber. Lid en Inspecteur van het Schilderscollege. 1770. p. 140. — Houdt eene rede bij de inwijding van de nieuwe lokalen der Teeken-academie. 1778. p. 40. — Zijne mededeelingen over de geschiedenis der Utrechtsche schilders. p. 12. — Zijne bronnen daarvoor. p. 22.

HOEVENAER. (PETER). Conterfeyt-jongen bij den schilder N. Dirhout. 1613. p. 98.

HOLL. (HARMEN). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p 119.

HONDECOETER. (GYSBERT). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1631. p. 134.

HONDTHORST. Zie: HONTHORST.

HONTHORST. (GERRIT HUYGEN VAN). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Busmeester van het Zadelaarsgild. 1575—1578. p. 14, 57 Noot 11, 116 Noot 2. — Deken van het Zadelaarsgild. 1579. p. 57. — Grootvader van den schilder Gerard van Honthorst. p. 57 Noot 11, 116 Noot 2.

HONTHORST. (GERRIT VAN). Schilder. Zijn vader en grootvader. p. 116 Noot 2. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 116. — Deken van het Schildersgild. 1625. p. 128, — 1626. p. 128, — 1628. p. 128, — .1629. p. 128. — Zijne rekening over 1625—1629. p. 119.

HONTHORST. (HERMAN GERRITSZ. VAN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Busmeester van het Schildersgild. 1616/7. p. 106, 128. — Vader van den schilder Gerard van Honthorst. p. 116 Noot 2.

HONTHORST. (HERMEN HERMENSZ. VAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

HONTHORST. (TOENIS DOMINICUS VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

HOOECH. (HORATHIUS D'). Overman van het Schilderscollege. 1669. p. 132. — Ook wel H. v. Hooch genaamd. p. 132 Noot 1.

HOOGH. (CAREL DE). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 122. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 134.

HOOST. (PETER). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

HORIONS. (JOHAN). Deken van het Schilderscollege. 1655. p. 129, — 1656. p. 129, — 1661. p. 130, — 1662. p. 130. — Overman. 1659. p. 130, — 1660. p. 130, — 1663. p. 131, — 1664. p. 131. — Maakt aanspraak op het kostersambt van den Domtoren. 1657. p. 129 Noot 3. — Wellicht dezelfde als de etser J. Sorious. p. 129 Noot 3.

HOUT. (PETER VAN). Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

HOUTEN. (THOMAS VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder M. Ormea. 1612. p. 96.

HUBERTSS. (JASPER). Deken van het Zadelaarsgild. 1600. p. 58.

HUEMEN. (HERMAN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1453. p. 55.

HUESS. (GILJAM D'). Zie: HEUSCH.

HUGEN. (GERRIT). Zie: HONTHORST.

HUGENSS. (GERRIT). Zie: HONTHORST.

HUYBERTSZ. (LENERT). Conterfeyt-jongen bij den schilder M. Ormea. 1612. p. 96.

ISENDOORN. (JOHAN VAN). Burgemeester en schout van Wijk bij Duurstede. Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1630. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

JACOPSEN. (CORNELIS). Leerling bij den antycksnyder Willem van Halen. 1611. p. 94.

JACOBSZ. OP DE NUE. (HENDRICK). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1624. p. 118.

JACOBSSOEN. (JACOB). Zie: LUTTIKENHUYS.

JACOBSS. (JAN). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
JACOBSS. (ROCHUS). Deken van het Zadelaarsgild. 1608. p. 58.
JACOBSZ. (THYMEN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.
JACOBSS. (TYS). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
JACOBSZ. (WYNANT). Schrijnwerker (?) Wordt als aanwerpeling (?) in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.
JANSZ. (AELBERT). Beeldhouwer. Lid van het Steenbikkersgild, wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1613. p. 98.
JANSSOEN. (AERNT). Sceymaker. Ouderman van het Zadelaarsgild. 1525. p. 57.
JANSS. (CORNELIS). Maler. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
JANSSOEN. (DAEM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1422. p. 54.
JANSS. (EVERT). Boekverkooper en mutsenverwer. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
JANSZ. (FRANS). Beeldsnijder. 1540. p. 17 Noot 1. — Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
JANSEN. (FREDRICK). Kunstkooper. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 124.
JANSSOEN. (GOESSEN). Gescicte van het Zadelaarsgild. 1525. p. 57.
JANSZ. (HENRICK). Zie: SNELDERWEERT.
JANSSOEN. (JACOB). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1487. p. 56. — Gescicte van het Zadelaarsgild. 1490. p. 56.
JANSSZ. (JAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611. p. 92.
JANSZOEN. (MICHIEL). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1405. p. 53, — 1411. p. 54, — 1415. p. 54, — 1417. p. 54.
JANSS. (PAUWELS). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611 p. 92.
JANSS. (TOENIS). Kleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
JANSSOEN. (WILLEM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1425. p. 54, — 1427. p. 54, — 1429. p. 54, — 1434. p. 54, — 1436. p. 54, — 1439. p. 54, — 1441. p. 54, — 1443. p. 54, — 1445. p. 54, — 1449. p. 55.
JANSZ. INDE SCHAEFF. (WILLEM). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1613. p. 98.
JENNINGSS. INDE HALVE MAEN. (JAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
JOCHIMSZ. (ADRIAEN). Kleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
JOCHHIMSEN. (CORNELIS). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1611. p. 94.
JOCHEMSSZ. (FRANS). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1624. p. 118.
JORIAENSZ. (HENDRICK). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.
JONCKHEER. (JACOBUS D'). Etser en schilder. Busmeester van het Schil-

derscollege. 1668. p. 131 (cf. p. 131 Noot 4.) — Overman. 1669. p. 132.

JONGH. (CLAUDE DE). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 121. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134 1).

JONXIS. (PIETER HENDRIK). Plaatsnijder. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.

JOSY. Plaatsnijder te Amsterdam. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.

JULIAENS. (ARNOUT). Stadsdoctor en liefhebber. Tot Deken van het Schilderscollege voorgedragen. 1737. p. 132 Noot 7. — Deken. 1739. p. 132.— Sterft. 1782. p. 132 Noot 9.

KALFF. (CORNELIS). Leerling bij den antycksnyder Peter Claesz. 1622. p. 117.

KEER. (J. J.). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1776. p. 140.

KEMPEN. (JAN HENDRICKSZ. VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

KEYSER. (HENRICK DE). Leerling bij den schilder J. Wttewaell. 1613. p. 98. — Zijn voorvader (?) Johan die Keyser, maler. 1440. p. 54 Noot 1.

KEYSER. (JOHAN DIE). Maler. 1440. p. 54 Noot 1. — Ouderman van het Zadelaarsgild. 1421. p. 54, — 1423. p. 54.

KIPPER. Zie: KNUPFER.

KIST. (WILLEM GERRITSSEN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.

KNUPFER. (NICLAES). Wordt als passant in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 123.

KNYFF. (ALERT). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

KNYFF. (CORNELIS). Commissaris van het Schildersgild. 1619. p. 112.

KNYFF. (FELIX). Schilder. Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120.

KOBELL. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141. — Directeur der teekenschool van het genootschap Kunstliefde. p. 42.

KOC. (CLAES D'). Glasschryver of kleerschryver. Wordt in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.

KOETS. (N.). Tot Deken van het Schilderscollege voorgedragen. 1735. p. 132 Noot 5.

KOOTEN. (JUFFR. VAN). Schilderes. Lid van het Schilderscollege. 1765. p. 140.

KYE. (WILLAM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1407. p. 53.

LAER. (DIRCK VAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1613. p. 98.

LAIRESSE. Zie: LEYRYS.

---

1) Zie over verschillende schilderijen van zijne hand: Nederlandsche Kunstbode. 1879. N°. 34 p. 268.

LAMSWEERDE. (JOHAN VAN). Deken van het Schilderscollege. 1654. p. 129. — Overman. 1655. p. 129. — Wellicht de graveur Steven van Lamsweerde. p. 129 Noot 2.

LAURENSSOEN. (PETER). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1502. p. 56, — 1505. p. 56, — 1508. p. 56, — 1513. p. 56, — 1517. p. 56, — 1522. p. 56, — 1525. p. 56, — 1525 (nogmaals). p. 57.

LEEUW. (STEVEN DE). Schilder. Conterfeyt-jongen bij J. Cz. Droochsloot. 1619. p. 112. — Leerling bij denzelfde. (?) 1621. p. 115. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 121.

LEEUWEN. (ADOLFF VAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.

LEEUWEN. (CORNELIS VAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

LEEUWEN. (DIRCK VAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93.

LEFEBRE. (YSACK). Kunstkooper. Lid van het Marslieden-gild. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1613. p. 98.

LEUWAERDEN. (JAN VAN). Commissaris van het Schildersgild. 1619. p. 112.

LEYENBORCH. (VAN). Zie: ELLERTSS.

LEYRIJS. (ABRAHAM). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

LICHTENBERCH. (GERIJT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1524. p. 56, — 1525. p. 57, — 1526. p. 57.

LIEBOIRT. (OELRIC). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1447. p. 55.

LIENDER. (JACOBUS VAN). Medicinae doctor en liefhebber. Lid, Deken en Overman van het Schilderscollege. 1737. p. 140. — Deken. 1741. p. 133. — Vertrekt uit het Schilderscollege. 1742. p. 133 Noot 2. — Sterft voor 1778. p. 133 Noot 2.

LIENDER. (P. J. VAN). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1759. p. 140.

LIN. (HERMAN VAN). Overman van het Schilderscollege. 1659. p. 130, — 1660. p. 130, — 1661. p. 130, — 1663. p. 131, — 1664. p. 131, — 1666. p. 131, — 1667. p. 131. — Deken. 1668. p. 131, — 1669. p. 132, — 1670. p. 132. — Denkelijk verwant aan de schildersfamilie Van Lint. p. 130 Noot 3.

LINT. (HARMAN VAN). Zie: LIN.

LIT. (JAN GERRITSZ. VAN DER). Commissaris van het Zadelaarsgild. 1611. p. 63.

LOBRECHT. (FREDRICK MATHYSSZ. VAN). Antycksnyder. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1611. p. 94.

LOEFFIUS. (JOHAN). Overman van het Schilderscollege. 1659. p. 130, — 1661. p. 130. — Busmeester. 1660. p. 130.

LOEFSZOEN. (WILLEM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1502. p. 56, — 1505. p. 56, — 1507. p. 56, — 1509. p. 56, — 1513. p. 56, — 1515. p. 56, — 1517. p. 56, — 1519. p. 56, — 1521. p. 56, — 1524. p. 56, — 1527. p. 57, — 1528. p. 57.

LOEVEN. (HANS VAN). Boekdrukker, verkooper of binder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

LOTTOM. Zie: LOTTUM.

LOTTUM. (JAN PETERSZ. VAN). Antycksnyder. Deken van het Schildersgild. 1630. p. 128, — 1631. p. 128, — 1632. p. 128. — Zijne rekening over 1630—1632. p. 120.

LOURENSSOEN. (PETER). Zie: LAURENSSOEN.

LUCAS. (Mr.). Schilder. 1596. p. 14. — Deken van het Zadelaarsgild. (?) p. 14 Noot 1. (Vgl. p. 59 Noot 4.)

LUTTIKENHUYS. (JACOB JACOBSSOEN IN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1500. p. 56, — 1504. p. 56, — 1523. p. 56, — 1525. p. 56.

LUYTEN. (BARENT). Tot Deken van het Schilderscollege voorgedragen. 1737. p. 132 Noot 7. — Deken. 1739. p. 132, — 1740. p. 133.

MALSEN. (JACOB VAN). Kunsthandelaar? Wordt als aanwerpeling (?) in het Schildersgild aangenomen. 1614. p. 100.

MALSEN. (JAN VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Zijne conterfeyt-jongens Pauwels Tuenissz. Cruwijn, Bernt Jansz. Sael, Claes Ariaensoen van Attevelt, Jan Janssz. van Mansvelt. 1611. p. 92. — Zijn conterfeyt-jongen Willem Buyser. 1612. p. 96. 1)

MALSSEN. (EERASSIMUS CLAESZ. VAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

MALSZ. (JAN VAN). Zie: MALSEN.

MAN. (CORNELIS DIE). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

MAN. (JOOST DE). Leerling van den schilder P. Moreelse. 1613. p. 98.

MANSFELT. (HANS VAN). Boekdrukker, verkooper of binder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

MANSVELT. (JAN JANSSZ. VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder J. van Malsen. 1611. p. 92.

MARCELISS. (PETER). Schilder. 1555. p. 14. — Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

MASCH. (HENRICK VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1482. p. 55.

MAST. (JAN VAN DER). Beeldhouwer. Lid van het Schilderscollege. 1736. p. 140.

MAST. (NICLAES VAN DER). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 123.

MATHEEUSSOEN. (GERYT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1483. p. 55, — 1490. p. 56, — 1499. p. 56.

MATHYSSOEN. (GERYT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1438. p. 54, — 1440. p. 54, — 1442. p. 54, — 1446. p. 54, — 1448. p. 55, — 1454. p. 55, — 1458. p. 55, — 1460. p. 55, — 1462. p. 55, — 1464. p. 55.

---

1) Reeds in eene transportakte, voor Schout en Schepenen van Utrecht 4 Juni 1582 gepasseerd, komt voor „Johan van Malssen, schilder, borger te Utrecht."

MATHYSS. (JOB). Boekdrukker, verkooper of binder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

MAURER. (JACOB). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1770. p. 140. — Directeur van de Teekenacademie. 1770—1780. p. 36, 140.

MEER. (JOHAN VAN DER). Schilder. Overman van het Schilderscollege. 1663. p. 130. — Deken. 1664. p. 33, 131, — 1665. p. 131, — 1666. p. 131.

MEERLO. (JAN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1406. p. 53, — 1408. p. 54, — 1410. p. 54, — 1412. p. 54.

MEERTENSS. (FRANS). Zie: MERTENSS.

MENSENZOEN. (LAMBERT). Zie: MEYNSENSOEN.

MERRELISZ. (PETER). Zie: MARCELISS. (PETER).

MERTENSS. (FRANS). Zadelmaker. Deken van het Zadelaarsgild. 1583. p. 57 Noot 14, — 1585. p. 57, — 1587. p. 57.

MEYNAERTSSOEN. (JAN). Zie: MEYNERTSSOEN.

MEYNERTSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1420. p. 54, — 1426. p. 54.

MEYNSENSOEN. (LAMBERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1429. p. 54, — 1431. p. 54, — 1433. p. 54, — 1435. p. 54, — 1437. p. 54, — 1441. p. 54.

MICHIEL. Boekbinder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

MICHIELSZ. (ANTHONI). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1613. p. 98.

MICHIELSSOEN. (GHISEBRECHT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1416. p. 54.

MIEREVELT. (MICHIEL JANSZ.). Schilder. 1582. (?) p. 14 Noot 1.

MODDE. (JAN SYMONSZ.). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1613. p. 98.

MODEUS (HENRICQUS). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.

MOEREELSS. Zie: MOREELSE.

MONSTER. (ANTHONIS MATHYSZ. VAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1619. p. 113.

MONSTER. (CORNELIS). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

MONTFOORT. Zie: BLOKLAND.

MOR. (ANTONIE). Schilder. p. 14, p. 14 Noot 1.

MOREELSE. (PAULUS). Schilder. Wordt als meester in het Zadelaarsgild aangenomen. 1596. p. 14. — Deken van het Zadelaarsgild. 1611. p. 15, 58, 63, 69 Noot 4. — Geeft denkelijk den stoot tot de afscheiding der schilders uit het Zadelaarsgild. 1611. p. 58 Noot 5. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 95, 126. — Deken van het Schildersgild. 1611. p. 126, 127, — 1612. p. 127, — 1615. p. 128, — 1619. p. 128. — Zijne rekening over 1611. p. 92, — over 1612. p. 96, — over 1615. p. 102, 104, 107, — over 1619. p. 112. — Zijne leerlingen: Willem Tijnagel, Dirck van Leeuen, Jan Camp, Niclaes Dirhout, Jhr. Willem Verburch, Jhr. Jacob Feijt en Dirck van Babueren. 1611. p. 93. —

Zijne leerlingen: Peter van de Poel en Bernt Sael. 1612. p. 96. — Zijne leerlingen: Willem Rede en Joost de Man. 1613. p. 98. — Zijn leerling: Niclaes Harmansz. van Royen. 1614. p. 101. — Zijne leerlingen: Egbert Aelbertsen, Jacop Willemsz. en Gelis de Ryck. 1615. p. 102. — Zijne leerlingen: Gerridt Claessen van Ryck, Willem Gerritssen Kist, Isaack Janssen Hasselt, Jan Slooth, Henricqus Modeus, Peter Cornelissen de Rij. 1619. p. 112. — Zijne leerlingen: Willem van Reenevelt, Pieter Pijl, Jan Terburch van Bueren, Ryck van Bemmel, Pieter Poortengen, Felicks Knyff, Jan Toenissen. 1624. p. 118. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1632. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

MOREELSEN. (WILLEM). Overman van het Schilderscollege. 1655. p. 129, — 1662. p. 130, — 1663. p. 131, — 1664. p. 131. — Verwant aan den schilder Octaviano del Ponte. p. 129 Noot 4.

MORELISS. Zie: MOREELSE.

MORELLISSEN. Zie: MOREELSE.

MULDER. (DAVID). Beeldhouwer. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1778. p. 140.

MUNNEKES. Zie: MUNNIKS.

MUNNIKS. (HENRICK). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 121. — Deken van het Schildersgild. 1643. p. 128. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137. — Zijn leerling Aernoudt van Duyverden. 1639. p. 125.

MUYDEN. (CORNELIS VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

MYNEN. (CHRISTOFFEL VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1613. p. 98.

NELLESTEYN. (Dr. WILLEM VAN). Commissaris van het Schildersgild. 1617. p. 104, — 1618. p. 109.

NESSE. (GERYT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1438. p. 54.

NESSE. (JACOP VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1420. p. 54.

NIEUPOORT. Zoon van den deken van St. Marie, leerling bij den schilder P. Portengen. 1639. p. 125.

NOBELL. (CORNELIS). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

NOLE. (JACOB COLYN DE). Zie: COLYN.

NOTTUM. (JAN PETERSZ. VAN). Zie: LOTTUM.

NUE. Zie: JACOBSZ. (HENDRICK).

NYENDAEL. (HENRICK GHYSBERTSZ. VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1613. p. 98.

NYENRODE. (SPLINTER VAN). Deken van het Schildersgild. 1615. p. 128. — Zijne rekening over 1615. p. 102.

NYKERCK. (PELGRUM MANDERSSEN VANDE). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105. — Een leerjongen van hem. 1616/7. p. 106.

NYVELT. (A. VAN). Schenkt met J. Cz. Droochsloot eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 134.

OLLEN. (JACOP DYE). Zie: COLYN.
OLLEY. (JACOOP DYE). Zie: COLYN.
OLOFSZ. (LAMBERT.) Zie: BARSSEVELT.
OLTHUSEN. (HENDRICK VAN). Zie: OUTHUYSEN.
OOSTRUM. (CORNELIS VAN). Busmeester van het Schilderscollege. 1661. p. 130. — Overman. 1662. p. 130.
OOSTRUM. (DIERCK BARENTSZ. VAN). Grofschilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.
OOSTRUM. (PIETER VAN). Busmeester van het Schilderscollege. 1666. p. 131. — Overman. 1669. p. 132.
OPHEYDEN. (GOSEWINUS). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1634. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 138.
ORENREA. Zie: ORMEA.
ORMEA. (MARCUS). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Deken van het Schildersgild. 1620. p. 128, — 1621. p. 128, — 1622. p. 128, — 1623. p. 128. — Zijne rekening over 1621. p. 115, — over 1622. p. 116, — over 1623. p. 117. — Zijne conterfeyt-jongens: Lenert Huybertsz., Jan Henricxsz., Jan van Dueren, Harman Henricxsz. en Thomas van Houten. 1612. p. 96. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 133. — Verkocht. 1811. p. 137.
ORMEA (WILLEM). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1665. p. 33. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.
ORMEUM. Zie: ORMEA.
OSCH. (JOHAN VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.
OSS. (CHRISTIAEN VAN). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.
OSTROM. Zie: OOSTRUM.
OTTEN. (AERT). Wordt als (leerling)-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122.
OTTENSS. (HENRICK). Cleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
OUDE HOFFSTEDE. (CORNELIS OPDE). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1612. p. 96.
OURMEUM. Zie: ORMEA.
OUTHUYSEN. (HENDRICK VAN). Antycksnyder. Leerling bij Ant. Jz. van Sermont. 1615. p. 103. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119. — Deken van het Schildersgild. 1637. p. 128. — Zijne rekening over 1637. p. 122.
PAMBURCH. (ANTONI VAN). Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.
PAUWELSZ. (GILLIS). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.
PAUWELSZ. (WILLEM). Schilder. Zijn leerling Sebastiaen Hattigh. 1621. p. 115.

PEE. (THEODOOR VAN). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1737. p. 140.

PETERSS. (CORNELIS). Clapcluysmaker. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

PETERSZ. (FRANS). Steenhouwer. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1611. p. 94. — Deken van het Schildersgild. 1617. p. 128. — Zijn leerling Hendrick Petersz. 1611. p. 94.

PETERSZ. (HENDRICK). Leerling bij den steenhouwer Frans Petersz. 1611. p. 94.

PETERSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1472. p. 55, — 1475. p. 55, — 1478. p. 55.

PETERSZ. (JAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1614. p. 101.

PETERSSEN. (JAN). Leerling bij den schilder J. Cz. Droochsloot. 1619. p. 112.

PETERSSOEN. (ROELOFF). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1514. p. 56.

PETERSZ. (TOMAS). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611. p. 92.

PETERSZ. (WILLEM). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.

PITHAN. (FREDRICK). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.

POEL. (PETER VAN DE). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1612. p. 96.

POELENBURG. (CORNELIS VAN). Schilder. Overman van het Schilderscollege. 1649. p. 129, — 1656. p. 129. — Deken. 1657. p. 129, — 1658. p. 129, — 1664? p. 33, 131 Noot 1.

POLL. (LUCAS VAN DE). Commissaris van het Schildersgild. 1611. p. 92, — 1612. p. 96, — 1613. p. 98, — 1614. p. 100.

PONCIAENSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1460. p. 55, — 1462. p. 55, — 1465. p. 55, — 1467. p. 55, — 1471. p. 55, — 1473. p. 55, — 1475. p. 55, — 1483. p. 55, — 1484. p. 55, — 1494. p. 56, — 1498. p. 56. — Meenteman van het Zadelaarsgild. 1491. p. 56, — 1492. p. 56.

PONSENSSOEN. (JAN). Zie: PONCIAENSSOEN.

PONSKENSSOEN. (JAN). Zie: PONCIAENSSOEN.

PONTE. (OCTAVIANO DEL). Schilder en lombardhouder. Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 133. — Verkocht. 1811. p. 137.

PORTENGEN. (LUEMEN VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 123. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1637. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

PORTENGEN. (PIETER VAN). Schilder. Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 124. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137. — Zijn leerling Nieupoort. 1639. p. 125.

PRINCE. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141.

PUYL. (GERARD VAN DER). Schilder. Lid en Directeur-generaal van het Schilderscollege. 1807. p. 141. — Directeur der Teeken-academie. 1804—

1806. p. 36, 41. — Neemt de vlucht met de kas van het Schilderscollege. p. 42. — Schrijft eene geschiedenis der Utrechtsche schilders. 1806. p. 11.

PYL. (PIETER). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118.

PYL. (WARMBOUT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1474. p. 55.

QUALE. Wordt als conterfeyt-jongen in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

QUAST. (HENRICK). Beeldsnijder. 1540. p. 17 Noot 1. — Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

QUINTENSS. (LENAERT). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61.

RAVESTEYN. (GRIFFOEN VAN). Kunsthandelaar. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1614. p. 100.

RAVESWAY. (JOHAN VAN). Glasschrijver. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1620. p. 114.

REDE. (WILLEM). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1613. p. 98.

REENEVELT. (WILLEM VAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118.

REUVER. (THEODORUS DE). Schilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1800. p. 141.

REWYCK. (CORNELIS VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1486. p. 56, — 1492. p. 56.

REWYCK. (HILLEBRANT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1470. p. 55. 1)

RIDDER. (AELBERT DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1508. p. 56.

RIDDER. (JACOB DIE). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

RIDDER. (WILLEM DE). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1612. p. 96.

RISCHART. (DAVID). Deken van het Schilderscollege. 1737. p. 132.

ROELANT. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1485. p. 55, — 1487. p. 56, — 1490. p. 56, — 1499. p. 56, — 1504. p. 56, — 1506. p. 56, — 1511. p. 56. — Meenteman van het Zadelaarsgild. 1491. p. 56, — 1492. p. 56.

ROELOFFSZOON. (ALBERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1435. p. 54.

ROMANUS. Zie: BARATTA.

ROSSUM. (AELBERT VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1613. p. 98.

ROSSUM. (HEYNDRICK PETERSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

1) Denkelijk schilder. („Item geg. Hilbrant van dat toernke te vergulden ende van dat velt mit bloemen te besetten after dat beelt, dat neffen die preecstoel staet ende van dat voetke te vergulden, dat svridages op die aflaetkist staet, te zamen 18 gul. ende $11\frac{1}{2}$ cromst." Rek. Buurkerk. 1456/7. — „Item geg. Hilbrant die maelre van 4 stenen beelden aen die pylres te stofferen 122 g. 10." Rek. Buurkerk. 1461/2. — „Item geg. Hilbrant die maelre so die kerc gaf tot onser vrouwen beelt te noot gods te stofferen ende die dore te vermaken 10 gul. 10." Rek. Buurkerk .1464/5.)

Rossum. (Willem Willemss. van). Cleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.
Roy. (Cornelis Jansz. de). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.
Royen. (Berent Janssz. van). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1611. p. 94.
Royen. (Cornelis van). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.
Royen. (Niclaes Harmansz. van). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1614. p. 101.
Royen. (van). Schilder te Amsterdam. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.
Ruysch. (Job). Cleerschryver. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61. — Deken van het Zadelaarsgild. 1569. p. 57, 59, 61, — 1572. p. 57, — 1573. p. 57, — 1574. p. 57, — 1575. p. 57, — 1577. p. 57, — 1578. p. 57.
Ry. (Peter Cornelissen de). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.
Ryck. (Gelis de). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1615. p. 102.
Ryck. (Gerridt Claessen van). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.
Rycxsz. (Cornelis). Commissaris van het Schildersgild. 1616. p. 108.
Ryn. (Jan van). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1486. p. 56, — 1496. p. 56.
Rynevelt. (Willem van). Commissaris van het Schildersgild. 1613. p. 98, — 1614. p. 100.
Sael. (Bernt Jansz.). Conterfeyt-jongen bij den schilder J. van Malsen. 1611. p. 92. — Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1612. p. 96.
Saelm. (Ansem). Zie: Zalm.
Saelmaker. (Frans de). Zie: Mertenss.
Saelmaker. (Hans de). Deken van het Zadelaarsgild. 1587. p. 57.
Saftleven. (Harman). Overman van het Schilderscollege. 1655. p. 129,— 1656. p. 129, — 1665. p. 131. — Deken. 1657. p. 129, — 1658. p. 129, — 1666. p. 131, — 1667. p. 131.
Sambeeck. (Guert van). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1611. p. 92.
Sande. (Jan vande). Schilder. Weigert de entrée-gelden van het Schildersgild te voldoen. 1616. p. 108.
Sanderssoen. (Henric). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1452. p. 55, — 1454. p. 55. 1)
Santen. (Aert van). Antycksnyder. Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1619. p. 112. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.

1) Zekere Henric Zandersz. komt in de rekeningen der Buurkerk van dezen tijd herhaaldelijk voor als loodgieter en leidekker.

SANTEN. (JOHAN VAN). Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 122.
SANTEN. (MEYNS VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1493. p. 56, — 1495. p. 56, — 1497. p. 56, — 1500. p. 56.
SAVERY. (HANS). Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1629. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 138.
SAVERY. (ROELANT). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1619. p. 113. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1628. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.
SCADE GHERYTSSOEN. (DYRCK). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1481. p. 55, — 1483. p. 55, — 1485. p. 55, — 1488. p. 56, — 1489. p. 56, — 1490. p. 56, — 1492. p. 56. 1).
SCAEY. (DIRCK). Zie: SCADE.
SCAY. (DIRCK). Zie: SCADE.
SCHAAP. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141.
SCHAEFF. (WILLEM JANSZ. INDE). Zie: JANSZ.
SCHAEP. (THONIS JACOBSSEN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 106.
SCHAEYCK. (CORNELIS VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.
SCHAYCK. (CRYN RUTGERSZ. VAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.
SCHAEYCK. (EERNST VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Zijne schilderij uit de St. Pieterskerk. p. 59 Noot 5.
SCHAICK. (GHYSBERT THONISZ. VAN). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1619. p. 113.
SCHAYCK. (JACOB GERRITSZ. VAN). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1620. p. 114.
SCHERPENBORCH. (WILLAM JANSSOEN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1419. p. 54, — 1423. p. 54, — 1432. p. 54.
SCHOECK. Zie: SCHOOCK.
SCHOOCK. (HENRICK). Schilder. Leerling van den schilder Joh. de Heem. Busmeester van het Schilderscollege. 1669. p. 132. — Deken. 1686. p. 132, — 1696 (?) p. 33, 132 Noot 2. — Verzoekt de Vroedschap om een lokaal voor de Teekenacademie. p. 33.
SCHOOCK. (JOAN). Schilder? 1525. p. 14 Noot 1.
SCHOORPYLL. Cleerschryver. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1618 p. 110.
SCHOUTEN. (W.). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1783. p. 140.
SCHRIEDER. (JACOB). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1760. p. 140.
SCHUYCK (JOACHIM VAN). Schilder. Grootvader van den schilder J. Wttewaell. p. 60 Noot 2.

1) Schilder. („Item Dirck Scaey vande orgelen ende die dueren te stofferen te samen 49 g. 5.” Rek. Buurkerk. 1469/70.)

SDWERDECROEN. Zie: SWERDECROEN.

SEGERMAN. (JAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Deken van het Schildersgild. 1612. p. 127, — 1613. p. 127, — 1614. p. 128, — 1619. p. 128. — Zijne rekening over 1612. p. 96, — over 1613. p. 98, — over 1614. p. 100, — over 1619. p. 112. — Verschijnt voor Commissarissen. 1611. p. 19, 63, 95.

SEGERMAN. (PETER). Kunstkooper. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1614. p. 100. — Een leerjongen van hem. 1616/7. p. 106.

SELMONDT. Zie: SERMONT.

SEM. (JACOB). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

SENUS. (VAN). Plaatsnijder te Amsterdam. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.

SERMONT. (ANTONIS JANSZ. VAN). Antycksnyder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127. — Zijn leerling Hendrick van Olthusen. 1615. p. 103.

SIPENESSE. (PETER JANSS. VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Deken van het Zadelaarsgild. 1575 (?) p. 57 Noot 6, — 1582. p. 57. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 57 Noot 12, 95, 126.

SLOOTH. (JAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1619. p. 112.

SLUYSWACHTER. Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1621. p. 115.

SMISSAERT. Lid van het Schilderscollege. 1776. p. 37 Noot 1.

SNELDERWEERT. (HENRICK JANSZ. VAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117. — Deken van het Schildersgild. 1640. p. 128.

SOEST. (AERT WILLEMSZ. VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126.

SOOLINGEN. (CLAES CASPER VAN). Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 122.

SPECHT. (HARMAN). Kunsthandelaar. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.

SPECHT. (JASPER of CASPAR). Graveur en plaathandelaar. Deken van het Schilderscollege. 1686. p. 132. (cf. p. 132 Noot 2.)

SPLINTER. Zie: SPLINTERSS.

SPLINTERSS. (GERRIT). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Deken van het Zadelaarsgild. 1576. p. 57, — 1580. p. 57, — 1581. p. 57, — 1584. p. 57. — Leermeester van den schilder A. Bloemaert. p. 57 Noot 9, p. 60 Noot 3. — Van Manders getuigenis over hem. p. 57 Noot 9.

SPLINTERSSOEN. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1506. p. 56, — 1519. p. 56.

SPLINTERS. (MARCELIS). Deken van het Schildersgild. 1616. p. 128. — Zijne rekening over 1616 en 1617. p. 104.

SPLINTERSZ. (ROBBERT). Leerling bij den schilder A. Bloemaert. 1611. p. 93.

SPLINTERSS. (WILLEM). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

SPRUYT. (LAURENS). Leerling bij den schilder R. van Zyll. 1619. p. 112.
STAELL. (EVERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1520. p. 56.
STEENRE. (WOUTER VAN). Overman van het Schilderscollege. 1669. p. 132.
STELLINGWERFF. (ANTONY). Tot Deken van het Schilderscollege voorgedragen. 1735. p. 132 Noot 5.
STOOPEN. (WILLEM JANSEN VAN DER). Zijn zoon wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 123.
STOVER. (J. P.) Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1794. p. 140.
STRAATEN. (VAN). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141.
STRAESBORGH. (PETER VAN). Conterfeyt-jongen bij den schilder J. Cz. Droochsloot. 1619. p. 112.
SULLE. (HEYNDRICK VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1633. p. 121.
SUYLEN. (HENRICK VAN). Leerling bij den schilder N. Dirhout. 1613. p. 98.
SWAGERS. Schilder te Parijs. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.
SWANENBORCH. Zie: SWANENBURGH.
SWANENBURGH. (CORNELIS VAN). Schilder. Overman van het Schilderscollege. 1655. p. 129, — 1656. p. 129, — 1659. p. 130, — 1660. p. 130, — 1661. p. 130, — 1662. p. 130, — 1663. p. 130, — 1666. p. 131. — Deken. 1664. p. 131, — 1665. p. 131. — Niet dezelfde als de graveur Willem van Swanenburgh. p. 129 Noot 5.
SWANENBURGH. (WILLEM VAN). Graveur. Overman van het Schilderscollege. 1667. p. 131, — 1668. p. 131.
SWERDECROEN. Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.
SYL. (VAN). Zie: ZYLL (ROELOFF VAN).
SYLL. (GOERT VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Deken van het Zadelaarsgild. 1575. p. 57.
TENTENIER. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 124.
TERBRUGH. (HENDRICK). Schllder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.
TERBURCH VAN BUEREN. (JAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118.
THIEL. (GILLIS VAN). Overman van het Schilderscollege. 1658. p. 130. — Denkelijk dezelfde als de grofschilder Jelis Jansen van Tiel. p. 130 Noot 1.
THOMASS. (JOHAN). Zadelmaker. Deken van het Zadelaarsgild. 1611. p. 15, 58, 63, 69 Noot 4.
THONISZ. (JAN). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 117. — Wellicht dezelfde als Jan Tuenissen, die volgt.
TIEL. (JELIS JANSEN VAN). Stads-grofschilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1638. p. 124.
TOENISSEN ANDE WITTE VROUWEN POORT. (JAN). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1624. p. 118.

TOL. (JACOB). Zijn zoon als leerling-schilder (?) in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122.

TONISZ. (GERRIT). Cleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

TUENISSEN. (JOHAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 122. — Wellicht dezelfde als Jan Thonisz.

TYMAN. Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1396. p. 14.

TYNAGEL. (WILLEM). Schilder. Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

UITWAAL. Zie: WTTEWAELL.

UPEN. (PETER VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 105.

VEER. (JOHANNES DE). Schilder. Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1641 of 1642. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 137.

VEES. (MOURIS). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

VELTHOVEN. (HENDRICK VAN). Schilder. Lid, Inspecteur en Directeur van het Schilderscollege. 1766. p. 140. — Directeur der Teekenacademie. 1764—1770. p. 36.

VELTHOVEN. (PAULUS VAN). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1800. p. 141.

VERBECK. (AELBERT). Zijn zoon wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 121.

VERBERCK. (CORNELIS JANSS.). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

VERBORCH. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1494. p. 56.

VERBURCH. (Jhr. WILLEM). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1611. p. 93.

VERHAER. (CORNELIS). Overman van het Schilderscollege. 1656. p. 129, — 1658. p. 129. — Wellicht dezelfde als de graveur G. Verhaer. p. 129 Noot 7.

VERHAERT. (JAQUE). Kunstkooper („frans kramer"). Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.

VERHAEY. (DANIEL). Cleerschryver. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 127.

VERHEY. (ABRAHAM). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1630—1632. p. 120.

VERMEER. (JACOB). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

VERMEY. (AELBERT). Leerling bij den antycksnyder Wyert Bartholomeusz. 1613. p. 99, — 1614. p. 101.

VERSTEEG. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.

VERSTRAELEN. (HENRICK JANSZ.). Boekverkooper. Lid van het Boekbindersgild. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1614. p. 100.

VIANEN. (PAULUS VAN). Zilverdrijver en schilder. 1642, 1664. p. 12 Noot 2. —

Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1642. p. 134. — Verkocht. 1811. p. 138.

VIESTEGE. Zie: CAMPEN INDE VIESTEGE.

VISSCHER. (BEERNT DE). Schilder. Leerling bij den schilder H. van Vollenhoeff. 1612. p. 96. — Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1634—1636. p. 122. — Deken van het Schildersgild. 1638. p. 128, — 1639. p. 128, — 1640. p. 128, — 1641. p. 128, — 1642. p. 128. — Zijne rekening over 1638. p. 123, — over 1639. p. 124.

VISSCHER. (THYMAN JACOBSZ.). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

VISSER. (BARENDT DE). Zie: VISSCHER. (BEERNT DE).

VLIET. (Mr. DIRCK VAN). Schilder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1616/7. p. 104.

VLIT. (JAN). Wordt als leerling-schilder in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

VOERDE. (EVERT VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1516. p. 56.

VOERDE. (VRERICK VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Deken van het Zadelaarsgild. 1576. p. 57.

VOERDT. (FREDERICK VAN). Zie: VOERDE (VRERICK VAN).

VOERDT. (JACOP VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60.

VOERT. (CORNELIS VAN DE). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 60. — Deken van het Zadelaarsgild. 1574. p. 57.

VOET. (NICOLAES). Deken van het Schilderscollege. 1738. p. 132.

VOIRDE. Zie: VOERDE.

VOLLENHOEFF. (HARMAN VAN). Zie: VOLLENHOVEN.

VOLLENHOVEN. (HERMAN VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Deken van het Schildersgild. 1627. p. 128. — Zijn leerling Beernt de Visscher. 1612. p. 96.

VOORST. (DIRCK VAN). Busmeester van het Schilderscollege. 1656. p. 129.

VOORST. (GERRIT HENDRICKS. VAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 119.

VOORT. (CORNELIS VAN DER). Zie: VOERT.

VRIJ. (MATEUS JANSEN DE). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.

VRYHUYSEN. (JAN VAN). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59.

WAAL. (JUSTUS DE). Liefhebber. Lid van het Schilderscollege. 1800. p. 141.

WAAIJ. (ALLARD RUDOLP VAN). Klerk ten stadhuize en liefhebber. Deken van het Schilderscollege. 1738. p. 132. (cf. p. 132 Noot 8.)

WALL. (WILLEM VAN DER). Beeldhouwer. Lid van het Schilderscollege. 1764. p. 140.

WALL. (WILLEM VAN DE). Schilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1778. p. 140.

WANTENAER. (JAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1489. p. 56.

WEEDE. (GYSBERT VAN). Goudsmid. Lid der O. L. V.-broederschap ter Predicaren. p. 17 Noot 1.

WEENIX. (JOHAN). Lid van het Schilderscollege. 1664. p. 33, — 1668. p. 33. — Overman van het Schilderscollege. 1649. p. 129.

WEERDT. (TOENIS CLAESS INDE). Zie: CLAESS.

WEERT. (AERT VAN DE). Conterfeyt-jongen bij den schilder Ad. Willaerts. 1612. p. 96.

WESEL. (ARIAEN VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1447. p. 55, — 1451. p. 55, — 1455. p. 55, — 1459. p. 55, — 1463. p. 55, — 1465. p. 55, — 1469. p. 55, — 1479. p. 55, — 1481. p. 55. 1)

WESSEL. (WILLEM JANSZ. VAN). Schrijnwerker. Wordt als aanwerpeling in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

WESTENBERCH. (ABRAM VAN). Wordt als leerling in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 122.

WEZELE. (ADRYAEN VAN). Zie: WESEL.

WICKHARDT. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1804. p. 141.

WIGMANA. (GERARD). Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1738. p. 140.

WILGERS. Zie: WILLAERTS.

WILLAERTS. (ABRAHAM). Schilder. Zoon van den schilder Adam Willaerts. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1624. p. 118. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1638. p. 134.

WILLAERTS. (ADAM). Schilder. Verschijnt voor Commissarissen. 1611. p. 19, 63, 95. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 95, 126, — 1616. p. 108. — Deken van het Schildersgild. 1620. p. 128, — 1621. p. 128, — 1622. p. 128, — 1624. p. 128, — 1625. p. 128, — 1626. p. 128, — 1627. p. 128, — 1628. p. 128, — 1629. p. 128, — 1630. p. 128, — 1631. p. 128, — 1636. p. 128, — 1637. p. 128. — Zijne rekening over 1620. p. 114, — over 1621. p. 115, — over 1622. p. 116, — over 1624. p. 118, — over 1625—1629. p. 119, — over 1630—1632. p. 120, — over 1637. p. 122. — Zijne conterfeyt-jongens: Pauwels Janssz., Jan Hendrixsz., Jan Janssz., Hubert Dirxsz., Tomas Petersz. en Guert van Sambeeck. 1611. p. 92. — Zijne conterfeyt-jongens: Aert van de Weert, Niclaes Bosch, Cornelis opde Oude Hoffstede en Willem de Ridder. 1612. p. 96. — Zijne conterfeyt-jongens: Christoffel van Mynen, Henrick Ghysbertsz. van Nyendael, Aelbert van Rossum en Jan Symonsz. Modde. 1613. p. 98. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobs-gasthuis. 1628. p. 133. — Verkocht. 1811. p. 137.

WILLAERTS. (CORNELIS). Schilder. Zoon van den schilder Adam Willaerts. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1622. p. 116. — Overman van het Schilderscollege. 1658. p. 130, — 1660. p. 130. — Busmeester. 1659. p. 130. — Schenkt eene schilderij aan het St. Jobsgasthuis. 1636. p. 134.

---

1) Ariaen van Wesel komt als beeldsnijder voor in de rekening der Buurkerk van 1487/8.

WILLAERTS. (ISACK). Schilder. Zoon van den schilder Adam Willaerts. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 122. — Overman van het Schilderscollege. 1666. p. 131, — 1667. p. 131, — 1668. p. 131.

WILLAERTS. (J.). Deken van het Schilderscollege. 1688. p. 132.

WILLAM. (DIRC). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1410. p. 54.

WILLEMSSOEN. (EWOUT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1496. p. 56, — 1503. p. 56.

WILLEMSZ. (FREDERICK). Wordt als leerling-antycksnyder in het Schildersgild aangenomen. 1618. p. 110.

WILLEMSZ. (JACOP). Leerling bij den schilder P. Moreelse. 1615. p. 102.

WILLEMSZ. (JASPER). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1612. p. 97.

WILLEMSS. (ROELOFF). Schilder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 59. — Deken van het Zadelaarsgild. 1577. p. 57, — 1578. p. 57, — 1579. p. 57, — 1580. p. 57, — 1581. p. 57, — 1586. p. 57, — 1588. p. 58, — 1591. p. 58, — 1592. p. 58, — 1593. p. 58.

WILLERS. Zie: WILLAERTS.

WILLERTZ. Zie: WILLAERTS.

WINNINX. (JOHAN). Zie: WEENIX.

WINSEN. (PETER VAN). Leerling bij den schilder J. Wttewaell. 1614. p. 101.

WIT. (DE). Plaatsnijder te Haarlem. Lid van het Schilderscollege. 1800. p. 141.

WIT. (JAN JACOBSZOEN DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1493. p. 56.

WIT. (ROLOFF DIE). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1476. p. 55.

WONDER. Schilder. Lid van het Schilderscollege. 1806. p. 141. — Directeur van de teekenschool van het genootschap Kunstliefde. p. 42.

WTTEWAELL. (ANTONIE VAN). Glasschilder. 1566. p. 14 Noot 1.

WTTEWAELL. (JOACHIM TONISZ.). Schilder. Leerling van den schilder Joost de Beer. Wordt als meester in het Zadelaarsgild aangenomen. 1592. p. 14. — Verschijnt voor Commissarissen. 1611. p. 19, 63, 95. — Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Zijn leerling Henrick de Keyser. 1613. p. 98. — Zijn leerling Peter van Winsen. 1614. p. 101. — Zijn leerling ..... Rutgertsz. van Boockhoven. 1624. p. 119.

WTTEWAELL. (JOHAN). Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1639. p. 125.

WTTEWAELL (?) (Mr. LUCAS). Schilder. 1596. p. 14. — Deken van het Zadelaarsgild (?) p. 14 Noot 1.

WUYTIERS. (BERGHMAN). Lid van het Schilderscollege. 1776. p. 37 Noot 1.

WYCK. (GILLIS VAN). Overman van het Schllderscollege. 1662. p. 130.

WYCK. (GYSBERT VAN). Kistemaker. 1535. p. 9 Noot 1.

WYCK. (HENRICK VAN). Commissaris van het Schildersgild. 1611. p. 92.

WYCK. (HENDRICK VAN). Antycksnyder. Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1637. p. 123.

WYCK. (JOHAN VAN). Overman van het Schilderscollege. 1658. p. 129, — 1659. p. 130, — 1662. p. 130, — 1663. p. 131, — 1664. p. 131. —

Waarschijnlijk dezelfde als de bij Kramm genoemde Gio. à Wiic. p. 129 Noot 8.

WYCK. (SALVATOR HENDRICKSZ. VAN). Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1615. p. 103.

WYCKERSLOOT. (CORNELIS CORNELISZ. VAN). Antycksnyder. Leerling bij den antycksnyder W. van Halen. 1614. p. 101. — Wordt als meester in het Schildersgild aangenomen. 1625—1629. p. 120.

WYCKERSLOOT. (JOHAN VAN). Overman van het Schilderscollege. 1658. p. 130, — 1661. p. 130, — 1666. p. 131, — 1667. p. 131, — 1668. p. 131, — 1669. p. 132. — Deken. 1659. p. 130, — 1[illegible]. p. 130, — 1670. p. 132.

WYCKER SLOOT. (GIO.). Zie: WYCKERSLOOT. (JOHAN VAN).

WYERSS. (JAN). Beeldsnijder. Lid van het Zadelaarsgild. 1569. p. 61. (cf. p. 61 Noot 5.)

WYLERS. Zie: WILLAERTS.

WYTER. (JAN). Zie: WYERSS. (JAN).

WIJTMANS. (MATTHEUS). Wordt lid van het Schilderscollege. 1667. p. 33.

YNGHEN. (PETER VAN). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1521. p. 56, — 1523. p. 56.

YSBRANTSSOEN. (ADAM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1507. p. 56.

YSSEL. (CH. VAN DEN). Schilder. Lid en Mede-directeur van het Schilderscollege. 1778. p. 140.

YVOY. (E. M. F. D'). Schilder met waterverf. Lid en Overman van het Schilderscollege. 1775. p. 140, — 1776. p. 37 Noot 1.

ZACHTLEVEN. Zie: SAFTLEVEN.

ZALM. (ANSUM). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1404. p. 53, — 1409. p. 54. — Schilder. 1437. p. 53 Noot 3.

ZALM. (GHISEBRECHT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1404. p. 53.

ZALM. (GHYSBERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1444. p. 54, — 1446. p. 54, — 1448. p. 55.

ZALM. (MICHIEL). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1403. p. 53, — 1407. p. 53, — 1414. p. 54, — 1418. p. 54.

ZANTEN. (MEYS VAN). Zie: SANTEN. (MEYNS VAN).

ZWAENKERT. (LUBBERT). Zie: ZWANEKAERT.

ZWAGERS. Zie: SWAGERS.

ZWANEKAERT. (LUBBERT). Ouderman van het Zadelaarsgild. 1456. p. 55 Noot 2, — 1459. p. 55, — 1463. p. 55.

ZYL. (GOERT VAN). Zie: SYLL.

ZYLL. (ROELOFF VAN). Schilder. Lid van het Schildersgild. 1611. p. 126. — Zijn leerling Laurens Spruyt. 1619. p. 112. — Zijn leerling, de zoon van Abraham Gerritsen. 1624. p. 119.

ZYPENES. Zie: SIPENES.

REGISTER.

Pag.

Voorrede I

Naschrift IV

Inleiding 1

Bijlage I. Ordonnantie van het Zadelaarsgild. 14 April 1540 . . . 44

„ II. Ampliatie der ordonnantie van het Zadelaarsgild. 2 April 1609 49

„ III. Besluiten van den Raad van Utrecht over het Zadelaarsgild. 1548—1616 51

„ IV. Lijst der Oudermannen (Dekens) van het Zadelaarsgild. 1402—1611 53

„ V. Lijst der leden van het Zadelaarsgild. 1569 59

„ VI. Overeenkomst van de St. Lucas-broederschap in de Predikheeren-kerk te Utrecht, met de in die kerk gevestigde O. L. V.-broederschap, over het gezamenlijk gebruik van de kerkmeubelen der O. L. V.-broederschap. 13 November 1448 . . . 62

„ VII. Ordonnantie van het St. Lucasgild. 13 September 1611. 63

„ VIII. Ordonnantie van het Schilders-college. 24 Februari 1644. 69

„ IX. Ampliatie der ordonnantie van het Schilders-college. 22 Augustus 1644 74

„ X. Ampliatie der ordonnantie van het Schilders-college. 17 Maart 1651 75

„ XI. Ordonnantie van het Schilders-college. 10 October 1664 . 77

„ XII. Besluiten van de Vroedschap van Utrecht over het St. Lucasgild en het Schilders-college. 1630—1778 83

Pag.
Bijlage XIII. Rekeningen van het St. Lucas-gild. 1611—1639 . . . 92
" XIV. Lijst der leden van het St. Lucas-gild. 1611 126
" XV. Lijst der Dekens van het Schildersgild en der Dekens en Overlieden van het Schilders-college. 1611—1815 . . . 127
" XVI. Stukken over de schilderijen van het St. Jobs-gasthuis te Utrecht 133
" XVII. Namen der leden van het Schilders-college, die het reglement van het college onderteekend hebben. 1735—1807. 140
Alphabetisch register van de namen der genoemde leden van Utrechtsche schilders-vereenigingen 143
Register 177

Uitgaven van J. L. BEIJERS te Utrecht.

Jhr. Mr. A. M. C. VAN ASCH VAN WIJCK, Archief voor kerkelijke en wereldlijke geschiedenis van Nederland, meer bepaaldelijk van **Utrecht**. 3 dln. 4to. (*f* 30.—) . . . . *f* 10.—

Mr. W. J. Baron D'ABLAING VAN GIESENBURG, Gemeentewapens van **Utrecht**. 4to. 6 platen met 77 wapens . . . . . *f* 1.50

Dr. H. J. BROERS, UTRECHT. Historische wandelingen. 2e druk. Post 8vo. . . . . *f* 1.90

Dr. A. H. G. P. VAN DEN ES, Het vierde eeuwfeest van het stedelijk gymnasium te **Utrecht**. Feestrede en feestgave. Gr. 8vo. . *f* 1.—

HET GILDEBOEK. Tijdschrift voor kerkelijke kunst en oudheidkunde, uitgegeven door het **St. BERNULPHUS-GILDE** te **Utrecht**. 1e—3e deel, met platen. Gr. 4to. Per deel. . . . . . . *f* 6.—

JAARBOEK der Rijks-Universiteit te **Utrecht**. 1877/78—1878/79. 2 dln. Roy. 8vo. . . . . *f* 4.15

J. VAN LIEFLAND, UTRECHT'S oudheid. Gr. 4to. Met 62 platen. (*f* 30.—) . . . . *f* 15.—

LODEWIJK MULDER, Proeve van eene statistiek van het schoolverzuim in de provincie **Utrecht**. fol. . . . . *f* 1.—

Prof. Dr. P. L. MULDER, De **UNIE VAN UTRECHT.** 2e druk. Post 8vo. Met facsimile van de onderteekening der Unie . . *f* 1.50

Mr. S. MULLER Fz., Catalogus van het Museum van oudheden te **Utrecht**. Roy. 8vo. Met 3 gelith. platen . . . . *f* 1.75

—— Catalogus van den topographischen atlas der provincie **Utrecht**. Roy. 8vo. . . . . *f* 1.25

—— Catalogus van den topographischen atlas der stad **Utrecht**. Roy. 8vo. Met gelith. platte gronden . . . . *f* 1.60

—— Catalogus van den historischen atlas van **Utrecht**. Roy. 8vo. - 1.—

PLAKKAATBOEK. — Vervolg van Mr. JOHAN VAN DE WATER'S groot Plakkaatboek 's Lands van **Utrecht** van den vroegsten tijd af tot het jaar 1805, door Mr. C. W. MOORREES en Dr. P. J. VERMEULEN. 2 deelen. Gr. folio. (*f* 33.50) . . . . *f* 7.50

G. VAN RIJN, De **Schoutensteechsche** tekantjes en tafelcoeckgens. Gr. 8vo. Met 8 lithogr. en facs. . . . . *f* 1.—

Tijdschrift voor oudheden, statistiek, zeden en gewoonten, regt, genealogie en andere deelen der geschiedenis van het bisdom, de provincie en de stad **Utrecht**. Uitgegeven door Dr. P. J. VERMEULE[N]. 4 deelen. Gr. 8vo. met platen. (*f* 21.50) . . . . . . *f*

NIJMEGEN, SNELPERSDRUK VAN P. A. GEURTS.